

Orata pro fratre Berardo Luyding
1496 Jfess^o 7-24

Sūmule philosophiē

rationalis: seu logica: excellētissimi artium et
theologie p̄fessoris M̄gri Nicolai: Bor-
belli: sc̄dm doctrinā doctoris subtil̄ Scotti.

In p̄las p̄ h̄storiā ad p̄. 24

Faint handwritten text, possibly a library or collection number.

Faint mirrored text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

LANDES-
LIND STADT-
BIBLIOTHEK
DOSSELDORF

Handwritten text at the top of the adjacent page.

Vertical column of text on the right edge of the page, likely bleed-through from the reverse side.

De subiecto logice

Excellētissimi viri artium
ac sacre theologie p̄fessoris
erimij magistri Nicolai Bor
belli de Francia ordinis mi
noruz fm doctrinā doctoris
subnl Scoti: logice breuis:
sed admodū vtilis expositio
incipit.

Quoniam teste sa
piēte p̄uerb. 22. **Ado**
lescēs iuxta viā suā etiā
cū senuerit non recedet
ab ea. **Utile ē volētib⁹**
studere doctrinā docto

ris subtilis Scoti: q̄ inter ceteras maxi
me extat roboris et v̄itatis in eius p̄n
cipijs a iuētute introduci. Ipa enī ha
bita alie de facile haberi p̄nt: s̄z nō econ
tra: igit iuxta ipsius mētē aliqua logi
calia p̄ iuuenit⁹ sup̄ sūmulas p̄etri his
pani x̄p̄oduce breuiter enodabo. ⁊ qz
multe materie q̄ tractant̄ in logica per
amplius reperit̄ur in p̄bia: remitto ali
unde ad quoddā cōpēdiū: qd̄ sup̄ p̄biaz
eius dē doctoris dictis cōpilauī: sepeqz
noto ea q̄ h̄ dicūt̄ur: in q̄bus locis ab eo
dē doctore habēt̄ur: vt ea ibidē diffusi
valeas intueri. Intitulaf̄ autē iste liber li
ber sūmularū p̄etri hispani: qz in h̄ li
bro sub breui cōpendiō determinat̄ ea q̄
in logica Arist. habēt̄ur diffuse. Subie
ctū v̄o seu materia circa quā versat̄ h̄ ec
p̄sideratio ē syllo. **¶ Et sciēdū qz sub**
iectū alicui⁹ sciētie p̄t dici obiectū seu
gen⁹ scibile. Genus nēpe sepe p̄ mate
ria sumit̄. An in diffinitōe q̄diratiua ge
nus ponit̄ vt materia: d̄r̄ntia vt forma.
Obiectū est illud circa quod fert̄ poten
tia: vt potētia visua fēdit in lucē vel co
lorē. An dicit̄ obiectū: ab ob qd̄ est con
tra: ⁊ iactū: q̄st̄ p̄tra iactū. Subiectū igit
de quo in aliq̄ sciētia p̄ncipalit̄ tra ctat̄
dicit̄ obiectū: v̄l gen⁹ scibile: qz ē mate
ria circa quā tendit̄ cōsideratio ip̄ sciē

tie. Dicit̄ etiā subiectū rōne p̄petatum
que sibi insunt p̄ se. vnde subiectum dicit̄
citur quasi subitus iactum.

Sciendū qz primū subiectū alicui⁹
sciētie fm Scotū in plo
go p̄mi sen. dicit̄ illd̄ qd̄ cōtinet primo
v̄tualiter omnes veritates illi⁹ sciētie
cui⁹ est subiectū. Dicit̄ autē aliqd̄ primo
inesse alicui qd̄ inest ei in quātū tale: siue
per p̄p̄iam rōem ⁊ nō p̄ altō: s̄z alijs p̄
ip̄m: vt p̄p̄ietates homis. s. risibilitas
seu feibilitas: ⁊ h̄mōi insūt homi in q̄n
tū hō. qz enī hō est anial rōnale: ideo est
risibilis: et sic risibilitas p̄mo inest hoīe
inferiorib⁹ aut ab hoīe: licet p̄ se insit ris
sibilitas: nō t̄n p̄mo. Sor. enī in q̄ntum
sor. nō est risibilis: sed in q̄ntū homo.

Notādū qz p̄tinere virtualiter p̄t
capi dupliciter. s. virtuali
actuali: ⁊ virtuali potētiāl̄. **Virtualiter**
actualiter cōtinet subiectū p̄p̄as passio
nes q̄ ab ip̄o oriūt̄ur. **Virtualiter potētiāl̄**
aliter sup̄ius cōtinet passiones inferiorē
que ip̄is insunt: nō p̄ rationē ip̄ius supe
rioris. s̄z p̄ p̄p̄as rōes ip̄oz. **¶ Primus**
igit̄ subiectū alicui⁹ sciētie cōtinet v̄tual
aliter actualit̄: v̄l v̄tuali potētiāl̄ oēs
p̄p̄etates q̄ p̄ncipalit̄ tractat̄ur i illa sci
entia cui ē adequatū. Veritates v̄o ibi
min⁹ principaliter cōsiderate ad ip̄m re
ducunt̄ur: ⁊ habēt attributionem: sicut
philosoph⁹ reducti quarto metaphisice
ad subiectū ei⁹ qd̄ est ens in q̄ntū ens ge
nerationē q̄ est via ad esse: ⁊ corruptio
nē que ē via ad non esse: ⁊ negatōnes et
p̄riuatōnes: qz p̄riuant ip̄m esse: ⁊ sic de
alijs: siue sint p̄tes subiectiue: siue p̄tes
integrales vel quouis alio mō. Ex quo
patet qz syllogismus in cōmuni sumpt⁹
est primū subiectum: siue adequat⁹ to
tius logice. probat̄: qz cōtinet virtualit̄
actualiter passiones proprias q̄ sibi p̄t
mo insūt: vt verum a falso discernere: ⁊
magis noto ad min⁹ notū euidenter cō
ducendo procedere et huiusmodi.

Continet etiā virtualiter actualiter p̄
p̄ietates que insunt suis partib⁹ subie
ctiuis: scilicet syllogismo dialectico: s̄z

27 2260

phistico ⁊ demōstratio p rōnem sylli .
 Virtuali xō potētiāli pmet passioēs q̄
 ipis insūt p ppas eoꝝ rōes . Idē pbat
 sic illis ē subm i aliā scia cui? ptes ⁊ pp
 etates p̄siderātū in ipa. Et pmo poste
 rior dī q̄ scia ē vni? gnis subiecti cui?
 ptes ⁊ p̄etates p̄siderātū : sꝫ sylls est
 hmōi i scia logice: ḡ est ei? subm̄ . pbat
 minor. de ipō enī syllō i cōi tractat i li .
 p̄oz. De ei? aut ptib? subiectis tractat i
 alijs libris noue logice . s. d̄ syllō vyal^o
 in li . topicoz: d̄ elēco . i li . elenco . De e?
 xō ptib? integralib? sylli q̄ etiā pnt̄ di
 ci ei? pnc̄ ipia intrūteca . s. p̄pōib? ⁊ ter
 mis tractat i v̄eti logica i li . p̄ymer̄i .
 vlium ⁊ pntoz . Dicūt aut̄ isti libri logi
 ca ver? nō qz pmo fuerit inuēta: sꝫ qz ea
 q̄ ibi tractat̄ sūt m̄ā remota logice . Non
 em̄ ita pnc̄ ipalr̄ intē dūt̄ a logico sicut
 sylls de q̄ tractat̄ i logica noua . Ad syl
 logismū aut̄ pnt̄ reduct̄ alie spēs argum̄
 tatōis . vt inductio: enthimema: ⁊ exē^m :
 sicut impfcm̄ reductit ad p̄fcm̄ scdo p̄oz
 hō enī ita pnc̄ ipalr̄ intē dūt̄ a logico sic
 ipe sylls . Cōtra p̄dicta arguit̄ primo
 sic Sylls nullas hꝫ passioēs ḡ nō ē s̄bm̄
 logicē . p̄na ē nota: ⁊ aīis pbat: qz si syl
 logism? h̄t̄ passioēs cū sit ens rōnis :
 tūc ille passioēs erūt̄ nihil: qd̄ videt̄ fal
 sū . pbatō p̄ie: qz ens min? ente rōis est
 oīno nō ens: sꝫ passio fūdāta i ente rōis
 est min? ente rōnis: cū passio sit minoris
 entitatis q̄ subm̄ . ḡ tal̄ passio erit nihil
 Itē secūda intētio i cōi sūpra ē subiectū
 logicē: ḡ sylls nō erit ibi subiectū . p̄na ē
 nota: pbat̄ aīis: qz logica ē d̄ secūdis in
 tentōib? adiūctis p̄mis fm̄ Aluiceū .
 p̄do rīstōe ad ista argumēta notādū q̄
 intentio vel pcept? p̄t̄ capi triplr̄ . vno
 p spē obiecti q̄ ē rō p̄cipiēdi: ⁊ dī inten
 tio qz p ipam sens? vel intellect? tēdit i
 obm̄ fm̄ Sco . 13 . di . 2 . sen . Scdo intē
 tio sumit̄ p actu p̄cipiēdi v̄l intelligēdi
 Alio? p obo pcepto v̄l pceptibili: res ei
 pcepta vel intellecta dī intētio in q̄tuz
 in ipam tēdit̄ intellectus ipam cōsiderā
 do . Itē notādū q̄ duplex ē actus intel
 lect? : qz quidaz est actus rectus: qdā est

actus collatiuus . Actus rectus dī quo
 intellectus fert̄ sup̄ aliquā rē : vt qn̄ in
 intellectus intelligit rosam . Act? xō col
 latiuus appellat̄ quo intellect? rem in
 intellectā comp̄t ad se ipam vel ad aliā .
 Itē Notādū q̄ duplex est intentio . s .
 prima et secūda . Prima ē p̄ia rei cōsi
 deratio accipiēdo cōsideratōē p obo
 pcepto . Et p̄ma intētio est ipa res p̄io
 intellecta et cōsiderata: cui? cōsideratio
 immedate causat̄ a re vel a spē rei . Res
 em̄ dī intentio: vt cogit̄ vel vt cogno
 scibilis . Unde termini p̄me intentōis
 dicitur qui significant hmōi res cōcep
 tas vel cōceptibiles: vt hō eq̄ visio in
 tellectio nigredo albo . Secūda inten
 tio est qdā relatio seu comp̄tio intel
 ctus q̄ vna p̄ia intētio cōparat̄ ad aliā
 p actū intellect? . Exēplū intellect? intel
 ligēs hoīem ⁊ ai al comp̄ta vel vt cogno
 scibilis . Unde termini p̄me intentōis
 dicitur qui significant hmōi res cōcep
 tas vel cōceptibiles: vt hō eq̄ visio in
 tellectio nigredo albo . Secūda inten
 tio est qdā relatio seu comp̄tio intel
 ctus q̄ vna p̄ia intētio cōparat̄ ad aliā
 p actū intellect? . Exēplū intellect? intel
 ligēs hoīem ⁊ ai al comp̄ta vel vt cogno
 scibilis . Unde termini p̄me intentōis
 dicitur qui significant hmōi res cōcep
 tas vel cōceptibiles: vt hō eq̄ visio in
 tellectio nigredo albo .

1049 ar 5

2

2

A.R.
1049

[Marginal glosses in a smaller hand, partially cut off on the right edge of the page.]

s. meta. distinguit vnitates reales fm su
 damēta realia: r vnitates intentionales
 fm fundamēta intētionalia: vt ibi decla
 rat Scotus. ¶ Ad secūda qm arguebat
 q logica est de secūdis intētoib? dicen
 do q sicut theologia est d rebus r de si
 gnis: de rebus: vt de do et creaturis: de
 signis xō vt de sacramētis q sūt sig grē
 siue de his q coiter tractātur in theolo
 gia nō tāq d p̄io subo. ¶ Prīmū enī sub
 lectū ei? est aliq res. s. d? ad quem alie
 res et signa reducūtur: sic logica est d se
 cūdis intētoib? nō tanq de p̄mo sub
 lecto: s? tanq de his q coiter tractāf ibi
 dem. ¶ Quedā xō secūda intētio. s. syl
 logisū? ē ibi sublectū p̄mū ad quē alie
 intētoes p̄nt reduci: vt patz ex p̄dictis.
 Dicit aut logica esse de secūdis intēti
 onib? adūctis p̄mis: q? logica applicat
 secūdas intētoes ad p̄mas q̄s coside
 rat nō fm se: sed inq̄ntū sūt fundamēta se
 cūdarū intētoionū. ¶ Notificātur etiā rela
 tioes rōis p̄ ipaz fundamēta ppter earū
 modicā entitatē: sicut etiā. s. meta. disti
 guunt mōi relationū realū fm varieta
 tē fundamētoz: vt videbit. c. de ad aliqd
 fundamētū etiā relatiois rōis dicit scdm
 Sco. s. q. quolibet. nō q ex nā rei in ori
 arur: q? tūc eēt real: s? q? ē p̄ria rō q in
 tellect? compat vni ad aliō: fm etiā eū
 dē in scda. q. Lū intellect? possit vniā re
 lationē rōis ad aliā cōpare: vna p̄t eē sū
 damētū alteri? sicut intēto sp̄i fundat
 in intētoe gn̄is: dicēdo gen? ē sp̄s. Cū
 em vlt sit cōe ad illa q̄nc p̄dicabilia il
 la se hnt vt sp̄s respectu vltis: Sic itaq
 p̄ q? syllog? ē subm̄i logice: de alijs req̄
 sitis ad rōem subiecti vide p̄io p̄hisco.
 ca. de ad aliqd: r p̄mo metaphice. Qūo
 et scie hnt vnitatē sp̄i gn̄is p̄xim vel
 remoti: vide sexto metaphice.
 ¶ Diuidit aut liber iste in septē ptes: in
 p̄ma determinat de enūciatōe et de eius
 partibus r p̄petatibus: r correspondet
 duobus libris p̄yremenias Aristō. r d
 p̄yremenias a p̄y qd ē de r armenis qd
 est interpretatio quasi d interpretatōe. Sūt
 autē idē ex pte rei interpretatio: enūciatio:

et ppō: licet rōe differāt. Interpretatō el
 dicit orō put i ea aliqd exprimit eē ver
 vel falsū. Enūciatio xō dī orō enūciās
 aliqd de aliq. ppō aut recte sumit put
 ponit i p̄missis ad inferēdū cōclusionē.
 ¶ An dicit q̄si inferēdo p̄ alio positio: li
 cet autē termi sint p̄ores p̄positus: r sic
 libri p̄dicabiliū r p̄ntoz p̄cedūt libz p̄
 yremenias. Auctor tñ primo determinat
 de ppōib?: q? i his sūt minores difficul
 tates q̄ in p̄dicabilibus et p̄dicamētis.
 In secūda parte tractat de p̄dicabili
 bus q̄ correspondz p̄dicabilib? p̄p̄hirij
 In tertia d̄ decē p̄dicamētis q̄ correspo
 det li. p̄ntoz Aristō. In q̄rto de syllog^o
 simplici seu cōi: q̄ correspondet li. p̄ntoz
 Aristō. In q̄nta de syllog^o dyalectico q̄
 p̄cedit ex p̄habilibus q̄ correspondet li
 bus topicoz Aristō. et Boeciij. In sexta
 de syllogismo sophisti. seu apparenti: q̄
 correspondet li. elēco. Ar. In septia de
 suppoib? q̄ sūt extracte a varijs libz lo
 gice. De syllogismo autē demonstratiuo d̄
 quo tractat Arist. in li. posteriorz n̄ fecit
 auctor p̄ticularē tractatū in suis sūmul:
 de ipō tñ multa inferūtur in varijs loc
 huius libri.

dyalectica est ars ar. rē
 hic auctor ponit diffinōem
 dyalectice: in q̄ reddit audito
 re s̄ beniuolos et attētos: oñs

dendo huius sciētie dignitatē r utilita
 tē: dicēs q? dyalectica ē ars artū r sciēs
 tia sciētiarū ad omniū methodoz p̄fici
 pia viā hñs. ¶ Ad cui? euidētā selēdū
 q? dyalectica p̄t sumi duplici. vno mō
 p̄ pte logice q̄ p̄cedit ex p̄habilibus: et
 sic nō sumit hic. Alio mō put idē est q?
 logica: r sic sumit in p̄posito. ¶ Alteri
 est sciēdū q? ars et scia p̄nt capi duplici
 vno mō stricte: r sic nō sumit in p̄posi
 to: Sūt est habit? ex opposito distincti:
 vt p̄t sexto meta. vbi ponūtur habit? in
 intellectuales: scz sapia: scia: intellectus:
 p̄udētia: r ars: q̄ sic distinguūtur. Intel
 lectus enī sapia et scia sūt habit? specu
 latiu: q̄ scz ordinātur ad scire r non ad
 opari. Drūt tñ i hoc q? intellect? ē habi
 a ij

¶

¶

¶

¶

¶

¶

tus por^o principior^o demonstratōis. Scia^o vero ē habitus cōclusiōis ex causis inferi oribus. Sapiētia autē cōsiderat causas p^omas. s. deū et intelligētias. In ibidē dicit esse caput sciētiarū. Prudētia vero ars sūt habitus practici: q^o se^o ordinantur ad opari: et differūt: Nā prudētia dirigit in actiōibus q^o nō trāsēnt in exteriorē materiā: sed sūt p^ofectiones agentis. An dicit ibi q^o prudētia est recta ratio reuā a nobis agibiliū. Ars vero dirigit ī actiōibus que in materiā exteriorē trāsēunt: sicut edificare secare. An dicitur ars est recta ratio rerū a nobis factibiliū. Alio mō sumitur ars large: et etiā sciētia p^o habitu cōclusiōis demonstratōis: sicut ille habitus sit practicus: sine speculatione: et sic vnū sumitur p^o reliquo. Sz videt q^o vnū illo^o sup^ostat: et q^o sit ibi nugatio seu inutilis repetitō eiu^odē. 2° q^o nō est ibi nugatio: Logica enim nō tm̄ dicit scia sciētiarū: sed etiā ars artū ad maiorē expōsiōnē. Per hoc enī innuitur q^o nō tātm̄ modo logica ē de numero sciētiarū speculatiuarū: sz etiā de numero artū liberaliū: q^o nō p^ouenit om̄i sciētie speculative: sicut patet ex p^ophica et metaphisica. Itē cū dicitur ars artū designat q^o logica nō tm̄ excedit scias speculative: sz etiā practicas in q^ontū dat modū arguēdi vtriusq^o. Et nota q^o licet genitius plural^o referat sup^o suū tm̄ singularē designet excellētia in xra illō: Additur excellēs flos flo^o virgo maria. Logica tm̄ non simpliciter excellit alias sciētias. Sciētie enī reales vt p^ophica et metaphisica sūt digniores logica: q^o est d^o entibus rōis: sz p^oas excellit fm̄ q^od in q^ontū oēs vtrūq^o logica in forma arguēdi: tō sequitur ad om̄i methodo^o principia vniū hōis. Ipa enī dirigit ad principia omnium sciētiarū docendo modū quo ex ipsis p^oncipijs cōclusiōes inferuntur: licet ei p^oncipia sciētiarū p^osupponāt in qualibet sciētia: nec p^o eādē sciām valeāt p^obari: si tm̄ ab aliquo negarent: posset p^o logicam p^o ipā negātes ex datis et concessis ab eis disputari. Sicut arguit Ar^o. quarto me

taphe. Est autē methodus via breuis et vtilis p^o quā obligatōes deuitatur: et ad terminū facilius deuenitur: sic p^o sciētias tanq^o p^o breues semitas obligatōes errorū deuitamus: et ad noticiā v^oritatis deuenimus: quā tm̄ v^oritatis noticiā ex inuentis a nob^o conseq^o nō valemus. Cōtra p^odicta posset argui q^o logica non habet viā ad principia om̄i sciētiarū: q^o tm̄ haberet viā ad seipā. q^o ē s^olm. Ad hoc respondet vno mō q^o hec ē distributio accōmoda. i. alijs a se accōmodata: et sic logica habet viā ad p^oncipia om̄iū sciētiarū aliarum a se. Al^o respōdet q^o nō ē incōueniēs idē seipū dirigere: sicut hō dirigat volūtātē suā p^o intellectu: cū tām intellectus et volūtās sint realiter idem licet formaliter distinguantur: sic alijs sup^o his q^o in logica cōsideratur disputat dirigatur p^o syllogismo^o regulas que in ipā logica cōtinētur.

Ad euidētiam predictorū est notandum q^o duplices sunt artes: q^odam sūt artes mecanice: q^odā sūt liberales. Principales artes mecanice ad quas alie p^ont reduci sūt septē: et p^oinent in his versibus. Lana nemus miles nauigatio rus medicina. His ars fabrilis architecteonica sit. Et d^o architecteonica ab archos q^od est princeps et theoron q^od est cernere vel speculari: q^o consideratio artis fabrilis habz quādā excellentiā sup^o alias: in q^ontū alie indigent ipsa ad suas opatōes exercendas: licet autē ars fabrilis quo ad hoc dicatur alijs fm̄ quid p^oncipari: simpliciter tamē magis famulat et subseruit eo mō quo loquitur Arist. p^omo meta. et p^omo ethico^orum de sciētijis famulatibus q^o d^ont ille quātū fines ordinātur in fines sciētiarum sup^oio^o seu architectonicarū: sicut finis steneactie q^o est facere frena ordinatur ē cōstrē: et cōstris in militarē. Dicitur atē mecanice: a mecor aris: q^o ē adulterō. Ipe enī dirigit opatōes que circa corp^o sunt. Corp^o autē facit animā mecarum: in q^ontum facit eā auerti a creatore et puer^o

ut ad creaturâ. Artes etiam liberales sunt septem. & continent in his v'sibus. Gra loquitur: dyā vera docet: reth ſaba colorat. Mu canit. r. numerat. ge pon- derat. af. colit astra. Grammatica enim docet congrue loqui. Dyalectica docet verū a falſo diſcernere. Rethorica docet ſaba colorare: vel ornate ponere. Muſi- ca docet canere. Arithmetica numerare. Geometria docet terrâ metiri: et Aſtro- logia docet de curſu aſtroꝝ. Dicuntur au- tē res ꝑ ſe triuales: qz ſē tres vie i vñs terminū tendentes. ſ. in ſermonem. Or- dinātur enī ad ſermonis congruitatem: veritatem et ornatum. Alie dicuntur qua- driuales: qz ſunt quattuor vie in vnum terminū tendentes. Sūt enī ſcientiē mathematice que tractant de quantita- te. Arithmetica et muſica conſiderāt qn- titatem diſcretā. Geometria et aſtolo- gia quantitatē continuam. Et dicuntur liberales: qz filij liberoꝝ et nobilium in iſtis antiquitus introducebantur.

¶ Si queratur: cū Aſt. ſexto metaphi- ſice diſtinguat ſcientiam ſpeculatiuā re- alem in mathematicam: philiſicam: & me- taphiſicam: & ſcientie mathematice enu- merantur inter artes liberales: cum eti- am inter ipas non ponūtur phiſica & me- taphiſica. Dico qz enumeratō artium li- beralium eſt quo ad illas artes quibus liberi et nobiles viri antiquitus vtebā- tur. Inſiſtebant tunc magis mathema- tici q̄ phiſice et metaphiſice: quia plus mathematica confert ad complacentiaz et curioſitatē vite presentis cui initebā- tur antiqui. De futura vita nil certū ha- bentes q̄ phiſica et metaphiſica. ¶ Per phiſicam etiā et metaphiſicā impugnat multitudinē deozum quos colebant cum in iſtis ꝑbetur ſtatum eſſe in vno omni- um princepe: qui eſt primum mouēs im- mobile. Et ideo a paucis tunc phiſica & metaphiſica: ſcz a philoſophis qui erāt plus ceteris a mūdo abſoluti videbant: nunc vero eſt e contra. qz enī phiſica et metaphiſica plus conferūt ad theologiā

q̄ mathematica: ideo circa ipas magis inſiſtunt chriſtiani.

Circa predicta poteſt quis

dubitare: vtrū logica ſit ſcientia ſpecula- tiua vel practica. Ad cuius euidentiam ſciendū qz ſicut Aſt. ſecūdo me- taphiſice dicit qz ſcientia ſpeculatiua eſt illa cuius finis ordiatur ad ſcire. Prae- ctica ſo ordiatur ad operationes quā- dirigit. Unde practica dicitur a praxis gre- ce quod eſt operatio latine. Que autē ſit illa operatio cuius ſcientia practica eſt directiua declarat Seo. in plogo ꝑ. ſē. dicens qz praxis a qua ſcientia dicitur pra- ctica eſt actus alicuius potentie alteri⁹ q̄ intellectus naturaliter poſterior intel- lectione natus conformiter elici rationi recte ad hoc qz ſit rect⁹: quod ſic poteſt declarari. Operatio enī a qua ſcientia dicitur practica eſt actus elicitus ſeu ꝑ- ductus a voluntate que eſt altera poten- tia ab intellectu. vel actus imperat⁹ ab eadem: ſicut voluntas imperat manib⁹ vt operentur: vel pedibus vt gradiant⁹: & cetera huiusmodi: et talis operatio na- turaliter eſt poſterior intellectione. Actus enī voluntatis ꝑcedit intellectus: qz ſm Auguſtinum nihil volitas niſi ꝑ cognitum. Talis autē actus eſt nar⁹ cō- formiter elici intellectioni recte ad hoc vt ſit rectus. Ad hoc enim qz operatio ſit recta: oportet qz conſormetur dictam i- ni recte rationis. Exemplum: recta ra- tio dicit qz elemoſyna eſt danda de ꝑ- prio pauperi propter deū. Si quis det elemoſynam de alieno: aut propter in- anem gloriam illam dat: talis operatio non erit recta: quia non conſormabitur recte rationi. Unde ſexto ethicorum dicitur qz electio recta neceſſario ꝑreſup- ponit rationem rectam. Praxis ergo a qua ſcientia dicitur practica eſt operatō producta vel imparata a voluntate. li- cet autem intellectui imperet voluntas vt intelligat: tamē ille actus intelligen- di non eſt praxis: cum non ſit alteri⁹ pote- tie ab intellectu: & ſic ſibi de eſt ꝑma ꝑdi-
a iij

De linc ꝑ ꝑ
20-197

qz opus eꝛ rō

*¶ Quid est phiſica & metaphiſica
¶ Quid est phiſica & metaphiſica*

De dyalectica

to praxis. Et em̄ d̄t Arist. 3. d̄ aia. In-
tellectus sola extēsiōe sit practice: inq̄n-
tū vicz extra se tendit dirigēdo actū alte-
rius potētie a se. Cū igit̄ stādo p̄cise i ac-
tibus intellect⁹ nō sit p̄ma extēsiō inte-
lectus i illis nō est praxis: nec valet di-
cere q̄ sufficiat ad praxim q̄ vn⁹ act⁹ in
tellectus extēdat dirigēdo aliū: qz tunc
p̄cipiū i speculatiuis eēt practiciū cum
extēdat ad habitū cōclusionū. S3 quid
absurdi⁹? Ex his pz q̄ logica non ē scia
practica cū n̄ sit directiua praxis. Est igit̄
tur speculatiua qz ordiat ad scire. Sed
hoc arguit Auicēn. I habit⁹ cuius finis
ppri⁹ nō est act⁹ ppri⁹ ē h̄tus practice:
logica ē h̄mōi: ḡ minor pz: qz ordiat ad
allas scias. Preterea habit⁹ q̄ diuidit i
vītē et docētē ē practice: logica ē hu-
lusmōi: ḡ ē practica. ¶ Itē arguit sic: lo-
gica docet nos arguere: ḡ ē practica: an-
tecedēs ē notū. pbat̄ p̄na: qz argumēta-
tio vocal ē act⁹ a volūtate impar⁹. Ad
primū r̄ndeo q̄ maior ē v̄a: si habeat p̄
sine p̄fecte actū alteri⁹ ḡnis a speculatiōe
ita q̄ sit directiua v̄e praxis: ⁊ sic minor
est falsa. Ad secūndū reducit̄ h̄ ipz: qz al-
sup̄ta maiore addo minore sic: sed meta-
ph̄sica diuidit in vītē et docētē: er-
go metaph̄sica ē practica: ḡ est euidēte
falsa et maior: qz minor p̄cedit ab ipso.
Et pbat̄: qz oēs alie scie v̄untur meta-
ph̄sica sp̄alit̄ q̄ntū ad principia coia q̄
dicūtur dignitates quas oēs alie scie ac-
cipiūt a metaph̄sica s̄m p̄m. 4. meta-
ph̄sica s̄nt q̄ logica d̄t docēs in-
q̄ntū cōsiderat de secundis
Intentōibus institutis mōm q̄o p̄ eas p̄-
cedi possit ad cōclusiōes in singulis scie-
tijs oñdendas. Etēs x̄o d̄t inq̄ntū mō
ad inuēto v̄itē ad cōcludēdū aliq̄d in sin-
gulis scietijs. Ad tertiu⁹ dico qz argu⁹
vocal nō est v̄e praxis: qz ordinat̄ ad sci-
re. qz vt dicit̄ p̄bus: illa q̄ ordinantur ad
vnū tanq̄ ad vnū nō reputātur nisi vnū.
En̄ logica nō docet arguere vocalit̄ vt
ibi sistam⁹ s3 vt sciam⁹. Argu⁹ etiā voca-
lis ordiat̄ ad mētālē: qd̄ est op⁹ intelle-
ctus.

Et ideo in acquisitione. ⁊c.

Hic auctor infert ex p̄dictis q̄ in acq̄si-
tione oīm aliarū scietiarū dyalectica p̄us
debet acq̄ri: cū oēs alie v̄tatur ip̄a q̄ntū
ad mōm arguēdi. Et si arguat̄ q̄ gram-
matica prius acq̄rit̄ q̄ logica: r̄ndeo q̄
duplex ē gr̄matica: q̄das em̄ ē vsual̄ et
positiua: vt illa q̄ est de impositiōib⁹ ⁊ si-
gnificatiōib⁹ terminoz ⁊ h̄mōi: ⁊ hec est
p̄or in ordie doctrie ip̄a logica. Alia est
gr̄matica regulatiua et disputatiua: q̄
p̄ veras rōes docet discernere cōgruum
ab incōgruo: ⁊ hec ē scia ⁊ sequit̄r logicā
Licet igit̄ gr̄matica imp̄fecte acquirat̄
an̄ logicā: nō t̄n̄ p̄t haberi p̄fecte sine ea
¶ Deinde dicit̄ q̄ dyalectica dicit̄ id ē
deriuat̄ a v̄ya qd̄ est duo: et logos qd̄ est
fmo: vel lexis qd̄ est r̄tōcinatio: q̄si du-
orū sermo vel rō. s. off̄ponētis et r̄ndēs
in disputatiōe: vel sim̄ p̄t vni⁹ tenentis
locū duoz. Idē enī p̄t p̄ se disputare ar-
guēdo et r̄ndendo sibi p̄p̄. Et notādum
q̄ v̄ya p̄t scribi p̄ y grecum: ⁊ tūc signifi-
cat idē qd̄ duo: vel p̄ i latinū: ⁊ tūc signi-
ficat idē qd̄ de. An̄ v̄sus. Scribe per y
grecū: v̄ya duo significabit. Scribe per
i n̄m de tibi significabit.

Sed qz disputatio non p̄t. ⁊c.

Hic auc. ponit ordinē dicēdoz di. Cuz
disputatio n̄ possit haberi nisi mediāte
sermōe: nec fmo nisi mediāte voce: ⁊ ois
vox ē son⁹: iō a sono tāq̄ a color̄ incho-
andū est. Hoc aut̄ intelligit̄ de disputa-
tione vocali q̄ n̄ p̄t p̄p̄m nisi p̄ vocē. di-
cit̄ aut̄ disputatio q̄si duoz putatio.

¶ Pro quo notādū q̄ sicut dicit̄
Arist. primo
ph̄icoz: Im̄mata ē nob̄ via a mag⁹ coib⁹
ad min⁹ coia p̄cedere. Cū igit̄ hic sit a-
gēdū de enūciatiōe vel pp̄oē q̄ cōstituit̄
ex noie et v̄bo: in q̄z diffinitōe ponitur
vox: et ois vox est son⁹: iō a sono tanq̄ a
color̄ inchoādū ē. Argit̄ aut̄ i logica de
argumētatiōib⁹: pp̄oib⁹: et terminis voca-
lib⁹: qz ex ip̄is intellect⁹: de facili poterit
cognosci quid de mentalibus ⁊ scriptis
pp̄ortione ad illiter debeat dici.

Innit aut auc. sonū dicēs: q

Sonus est quicqd ab
auditu pprie et p se pcepitur.

Et dicit pprie licet hō r cā

pana audiat: tñ hoc nō est pprie r p se
sed p sonū suū. ¶ Ad cui⁹ cuidētā sciē
diū q duplex est sensibile scdm Arist. 2.
de ala. s. p accūs et p se. Est aut sensibi
le p accūs qd accidit ei qd ē sēibile per
sensicut accidit albo eē hoīem: iō hō est
sensibilis p accidēs. Tale aut sensibile
apphēdit p aliā potentiā cognitiuam:
vt p estimatiuā vel intellectiū. Sensi
bile aut p se est illud qd p se mouet sen
sum ad actū sentiēdi causādo in eo spe
ciem suā. Et hoc ē duplex: q dda est
est propriū: et quoddā ē cōe. Est aut sen
sibile ppriū qd nō pōt alio sensu senti
ri son⁹ respectu auditus: color vel lux
respectu visus: sapor respectu gustus: r
sic de alijs. Sensibile aut cōe est illd qd
apphēdit a plurib⁹ sensibus: et sūt qn
q: s: numerus: motus: magnitudo: fi
gura: et quies. Dicit aut sensibile ppri
um primū sensibile scdm Sco. 4. di. se
cūdi sen. q virtute ppria r p ppriā rōez
mouet sensum. Sensibile aut cōe licet p
se sit sensibile: nō tñ primū: qz nō nisi cū
alio mouet sensū. Et si arguas q cōmūe
sensibile sit sensibile p accūs cū accidat
sensibili propo: Respondeo q licet sensi
bile cōe accidat sensibili pprio: est tamē
sensibile p se cū causet spēm suā in sen
su particulari: et ab ipō apphēdat: Non
sic sensibile p accūs. Vñ hō r campana
dicuntur audiri: nō q apphēdantur ab
auditu sed a virtute estimatiua vel intel
lectiua: cū auditus sonū eoz apphēdat.

Notandū insup q obiectū et potē
tia sunt due cause partia
les actus sentiēdi fm Aug⁹. ij. de tri.
dicēs q ex visibili et vidēte gignitur vi
sio. Species aut obiecti r ipa visio sunt
effectus ordinati obiecti visibils: ita q
pprius nata est species generari i medio
et organo q actus vidēdi fm Sco. 9.
dist. scbi sen. ¶ His pmissis sciendū q
in diuisione soni pprie et per se non

ponuntur superflue: quia proprie ponit
tur ad differētiam sensibilis cōmūis.
Sonus enī non est tale sensibile: et p se
ponitur ad vniām sensibilis p accidēs.

Notandū insup q illud vbi pci
pitur positum in diuinitē
one soni dicit aptitudinem et nō actum
sicut dūt cōter vba i diuinitōib⁹ posita
Sciēdi insup q sic son⁹ p hēscit p auditū
ita cognoscitur silentiū q est priuatiō so
ni. Priuatio etiā cognoscitur p habitū
sicut visus ē cognitiuus lucis r tenebre
et olfactus odorabilis et nō odorabilis
secundo de anima.

Sonorum vero alius vox. rē.

Hic auc. diuidit sonū dicēs q sonorum
alius est vox: alius nō vox: r est diuisio
generis in species. Ad bonā diuisione
tria requirunt. Primū q membra diu
sionis nō dūt cōincidere adinuicē. Sec
cundū est q membra diuidentia non dūt
excedere diuisum: nec excedi ab ipō.

Tertiū est q dūt eē positiua. Vñ lz due
drñie diuisiue alicui⁹ generis sic se ha
beant q vna includat negationem alte
rius. vtrāq tamē est aliqd positiuū: cuz
ex ipa r genere pstatūat species. ¶ Et si
arguas qz sonus nō vox nō dūt aliqd pos
itiuū. Respondeo q p sonū non voces
circumloqmur aliā spēm soni positiuaz
cui nō est impositum ppter penuriā no
minum nomen.

Deinde determinat auctor qd ē sonus
vox dicēs: q son⁹ vox idē est q ipa vox:
r est ibi appositio. vt anīal hō. Est autē
vox sonus ab ore anīalis platus natura
libus instrumentis formatus: r hec dif
finitio est qd itatiua: qz indicat rei essen
tiam p genus et diffreētā. Vñ sonus ibi
ponit tan q gen⁹ prolatus ab ore anīal
rē. ponit tan q drñia: qz p hoc differt a
sono nō voce. Sed contra hāc diffinitio
nem arguit: qz vnius rei est tñ vñ eē
ergo et vna diffinitio: cū diffinitio indi
cet esse rei: et tamē ponit aliā diffinitio
voctis: secūdo de ala: vbi dicit q vox est
repussio aeris respirati ad arteriā voca
lē cū imagine significādi. Respondeo q

Hec vnus rei sit tñ vnica diffinitio q̄ dicitur q̄ indicat essentiam rei: possunt tamen plures esse descriptiones seu diffinitiones dicentes quid nominis: p̄ q̄s significetur quid importetur p̄ nomen: seu tales que dantur per varias causas. Et talis est diffinitio Aristot. 2. de anima. Vox enim formaliter non est percussio sed causaliter: qz scz est sonus causatus ex percussione aeris respirati: vt enim dicit ibi Aristot. Naturaturatur respiratio et ad formationem vocis et ad mitigationem caloris. Vocalis namqz arteria que est organum respiratōnis est ordinata ad pulmonem vt ei deferriat p̄ attractionē aeris. Ver autē necesse est vt recipiatur in pulmone: qz in hac parte animalia gresua plus habent de calore q̄ in alijs partibus. Pulmo enim cōiungitur cordi: in quo est principiū caloris naturalis. Opportet ergo qz aer ingrediatur ad pulmonē p̄pter refrigerium caloris naturalis. An pulmo dicitur scabellum cordis. Anima autē que multum habent sanguinem multū habent de calore naturali: ideo indigent respiratōne: non autē illa que modicum habent sanguinis: vt pisces: vel que omnino carent sanguine: vt cancri: ostræ: apes: et fornice. rē. Talia q̄ cum non respirent non habent vocem. Ad formationem itaqz vocis requiritur aeris attractio: et ipsius attracti ad vocalem arteriam percussio seu reuerberatio. Fit autē cū imaginatione significandi: quia anima aerem reuerberans intendit aliquid exprimere seu significare. Ad hoc etiā requiritur lingua aerem impellens et pcutiens contra palatum. Dicitur autē palatum quasi palarium lingue. Requiritur autē alia instrumenta que habentur per hos versus. Instrumenta noue sunt guttur lingua palatum. Et quattuor dentes et duo labia simul. In his vltimis non ponitur pulmo: nec vocalis arteria qz satis p̄nt intelligi per guttur. Ipsa enim vocalis arteria est quedam vena a similitudine gutturis vsqz ad pulmonem extensa. Et notandum qz guttur lin-

gua et palatum requiruntur ad formationem vocis de necessitate: et quantum ad esse ipsius vocis. Labia vero et dentes requiruntur quātū ad bene esse: quia multū faciūt ad debite formandum vocem. Et ideo aues et homines labijs et dentibus carentes incomplete et imperfecte formant voces.

Alterius auctor diffinit sonum nō vocem dicens: Sonus nō vox est ille q̄ generatur ex percussione duoz corporum inanimatoz: vt frangor arbor: strepitus pedum: et similia. Debet autē hec diffinitio intelligi non solum de corporibus inanimatis: sed etiam de animatis admodum inanimatoz se habentibus: vt sonus causatus ex percussione pedis contra pedem: vel manus contra manum: est sonus non vox: qz non causatur ab ipsis in quātū sunt animata seu naturalia instrumenta que requiruntur ad vocem: sed in quantum sunt corpora firma et solida.

De diuisione vocis.

Quem autē alia significat.

Hic auctor diuidit vocem dicens qz vocem alia est significatiua: alia non significatiua.

Vox significatiua est illa que auditui nostro aliquid representat: id est que nara est aliquid representare quātū est de se intellectu auditu mediante. Vox enim seipsam representat auditui: cuius vox sit sonus qui est obiectum auditus. Intellectui vero representat rem ad quam significanda est imposita. Sūt autē impositæ voces ad significandū res scōm ipsarū proprietates. Pro quo sciendum fuit Seco. di. 3. p. sen. et. 15. q. quolibetoz q̄ obiectum cuiuslibet sensus imprimit speciem et similitudinē suā i sensu. Deū causatur species in fantasia que est i anteriore pte cerebri. Ipsa autē species in fantasia non representat vniuersale actū sed quiditatem vel naturam singularem: vt sunt esse in hoc tempore vel in hoc loco. Intellectus igitur agens cum specie que est in fantasia sunt due parti-

ales cause ad causandum speciem intel-
ligibilem in intellectu possibili: que re-
presentat vniuersale in actu: seu naturā
ipsā cōmunes ab huiusmōi cōditionib⁹
abstractā. Unde intellectus agēs. 3. de
anima dicitur quo est omnia facere: quia
vix est pductiuus oim specierū hui⁹.
Et intellectus possibilis est quo ē om-
nia fieri: qz vix est iparū receptiu⁹. Ha-
bita itaqz specie intelligibili in intellectu
possibili: intellectus cum tali specie sūt
due cause partiales ad causandū notici-
am actualem illius rei cuius est tal spe-
cies: et tunc per intellectum possūt im-
poni voces ad significandum res pcep-
tas.

Vox non significatiua est illa
que auditui nostro nihil representat: vt
buffas. Huiusmōi enī voces licet seip-
sas representent auditui cum sonus illaz
ab auditu percipiatur: tamē se nihil na-
te sunt representare intellectui median-
te auditu: licet enī huiusmōi voces seu
queis alie possint denegare verifionez
et mō pferendi: vt pote si pferentur cū
nutu oculoꝝum vel capitis: ac huiusmōi
hoc tamē non esset ex parte sui sed ex p-
te pferentis. Deinde dimissa voce non
significatiua de qua non est ad propo-
sum: auctoꝝ dicitur vocem significatiuā
in significatiuam naturaliter: et signifi-
cantiuam ad placitum. Est autē vox signi-
ficatiua naturaliter que apud omnes idē
representat: vt gemitus infirmoꝝ rep-
sentat dolorem: latratus canū: iram vl gau-
dium. cuius causa ē: qz natura ē eadem
apud oēs que inclināt ad pferēdū hu-
iusmōi voces p expressione suarū affe-
ctionum et passionum. Et si arguatur
qz illa dictio gemitus est inposita ad si-
gnificandum ad placitum: ergo nō signi-
ficat naturaliter. Respondeo qz illa di-
ctio bene significat ad placitum: sed in p-
posito gemitus infirmoꝝ non sumitur p
huiusmodi dictionibus: sed p placentu
quem faciunt infirmi importato per hu-
iusmodi dictiones vel voces.

Vox significatiua ad placitum

est illa que ad voluntatem primi insti-
tuentis aliquid representat: vt homo ho-
minem. Ad cuius euidentiaz ē sciēdū:
qz est ordo inter rem conceptū et scriptu-
ram. Nam pmo est res: deinde pceptus
rei qui est similitudo eius. Non solum
enī species est similitudo obiecti: s3 etiā
actus concipiendi. Tertio est vox signi-
ficans rem conceptam: et ultimo scriptu-
ra. Illud autem quod proprie significa-
tur per vocem est res scdm Sco. di. 27
p. sen. Sunt tamen signa ordinata eius-
dem significati: littera vox et concept⁹
sicut etiā sunt multi effect⁹ ordinati eius-
dem cause: quozum nullus est causa al-
terius: sicut pars de sole illumināte plu-
res partes medij: et vbi ē talis ordo cau-
sazozum absqz hoc qz vnum sit causa al-
terius: ibi est immediatō cuiuslibet effe-
ctus respectu eiusdem cause excludēdo
aliud in ratione cause: non tamen exclu-
dendo aliud in ratione effectus immedi-
ationis: et tūc posset cedi aliquo mō ef-
fectū ppinquiorē esse cām effect⁹ remo-
tioris nō ppe sed ppter ppinquitatem
talis effectus ad talē cām: ita potest con-
cedi de multis signis eiusdem significati
ordinatis qz vnū aliquo modo est signū
alterius qz dat intelligere ipm: qz etiā
mediatius signū nō significaret nisi pri⁹
aliquo mō significaret immediatius. Et
tamē ppter hoc vnum nō est ppe signū
alteri⁹: sicut patet ex alia pte de causis et
causatis. Qz autē vox sit ppe signum rel
et non intellectioꝝis: probatur: qz ali-
oquin quelibet affirmatiua esset falsa in
qua predicatur idem de seipso: quia in-
tellectio vel intentio subiecti non est in-
tentio predicati: licet res sit res.

Sed contra hoc arguitur qz

Aristoteles in pmo huius libri dicit qz
ea que sunt in voce sunt earum que sūt
in anima passionū note. i. signa: et ea q
scribūtur eozū que sūt in voce. 8. qz vo-
ces pnt dici signa passionū seu intētiōnū

vel intellectioñū anime eo mō q̄ dem̄ ē :
q̄ vīz voces nō significarēt res nisi pri
us significarētur p̄ passiōes. Qū em̄ in
tellectus intelligit rez p̄ sp̄m̄ et̄: vt̄ di
ctū ē: ideo imponit vocē ad significādūz
sp̄m̄ rē. Dicitur aut̄ actus intelligendū
et sp̄s oboz passiōes aīe in q̄ntū recipi
unt̄ in ip̄a: recipe enī ē pati. Deinde
diuidit auctor vocē significatiuā ad pla
citū in cōplexā et̄ in incōplexā. Cōplexa
em̄ est illa q̄ cōplectit̄ plures dōcōes: r̄ si
gnificat intellectū cōpositū: vt̄ orō. In
cōplexa ē illa q̄ nō cōplectit̄ plēs dōcōes
r̄ significat intellectū simplicē: vt̄ nomē
et̄ v̄bum.

De nomine.

Om̄ est vox signi. rē.

Postq̄ auctor inuestigauit i
pcedē. p̄tulas ponēdas in
diffinitioibus p̄tū enūciatō
nls: h̄ cōsequēter determinat de p̄tib⁹ ip
sius integralibus. s. de noīe et̄ v̄bo. Et
primo determinat de nomīe: q̄z nomen se
habet vt̄ materia: v̄bū v̄o vt̄ forma: ma
teria v̄o p̄cedit formā: ideo rē. Diffi
nit aut̄ nomē dīcēs q̄ nomē ē vox signi
ficatiua ad placitū sine tpe: cui⁹ nulla ps
sepata aliquid significat finita et̄ recta.
Ad cui⁹ euidētīā sciēdū q̄ dictio ter
minus r̄ nomen idē sūt fm̄ rem: s̄z orit̄
fm̄ rōem. Dicit̄ enī nomē vel verbuz ex
rōne significādi vel mōi significādi. An
tā nomē q̄ verbū cōponit̄ ex voce et̄ sig
nificatiōe et̄ mōi significādi. Nomē enī
significat p̄ modū habitus r̄ quietis. v̄n
significat sine tpe: v̄bū v̄o significat per
modū fluxus vel fieri: r̄ id̄ significat cuz
tpe. dictō v̄o ex eo q̄ ē ps enūciatōis:
termin⁹ v̄o ex eo q̄ est ps p̄pōnis. An
diffinit̄ ab Arist. in p̄n⁹ p̄ioz: di. Ter
min⁹ ē in quē resoluit̄ p̄pō: alīqn̄ tamē
termin⁹ dictio et̄ nomē sumunt̄ p̄ om̄nī
cōplexo. Determinat̄ aut̄ hic de nomīe
et̄ v̄bo sub p̄p̄tia rōe et̄ sub rōe qua est
dictio seu ps enūciatōis. De alijs autē
p̄tibus orōis hic nō determinat̄: tuz qz ex
noīe et̄ v̄bo cōstituit̄ enūciatio: tum qz
alīe p̄tes orōis p̄ attributōnē se h̄nt ad
has duas. Unde ad nomē reducit̄ p̄no

men: ad verbū adverbis: et̄ p̄pō ad v̄trū
qz. eo q̄ p̄ponit̄ v̄trūqz: r̄ cōiunctio sūt r̄
p̄cipiū ex eo q̄ p̄tē recipit̄ ab v̄troqz.

Notādū q̄ dicit̄ est inē significat̄
tpe: r̄ significare cuz tpe.
Significare enī tēpus est d̄ p̄p̄io signi
ficato imp̄tare temp⁹: et̄ sic noīa aliqua
bū significāt tempus: vt̄ ānus: mēsis: d̄
es. rē. Significare v̄o cū tpe ē in prin
cipali significato imp̄tare tpe: vt̄ cur
ro. Curro in principali significato imp̄
tat tpe p̄ns: r̄ sic nō significat sine tpe.

Notādū q̄ triplex ē neg⁹
s. negō negās: negō p̄uās
r̄ neg⁹ infinitās: negō p̄uās ē illa q̄ nes
gat actū et̄ ponit̄ aptitudinē i s̄bo: vt̄ ces
cus ē ille q̄ nō videt̄: ē t̄n ap̄ nat⁹ vide
neg⁹ infinitās ē illa q̄ cadit solū supra
terminū quē i s̄nitat: vt̄ nō h̄o. v̄n exp̄li
negatōe r̄ dōcōe sup̄ quā cadit fit vna dī
ctio t̄m̄ q̄ p̄t sumi p̄ om̄i re alia ab hoīe.
p̄t etiā dīcī de nō ente: vt̄ chimera ē non
h̄o. Est em̄ chimera ens cōpositū ex un
ponibilib⁹ cōponi. Negō negās ē illa
q̄ q̄cqd̄ inuenit̄ destruit̄: r̄ eius oppositū
inducit̄: r̄ tal̄ cadit sup̄ copulā: vt̄ non h̄o
currit: si ly nō sumat̄ infinitat̄: sensus ē:
q̄ aliq̄ res q̄ nō ē h̄o currit: r̄ ē p̄pō a s̄
firmatia cū copla p̄ncipalis nō negetur
Si v̄o sumat̄ negatiōe: s̄sus ē q̄ nullus
h̄o cur. r̄ sic p̄positio ē negatiua.

Notādū insup̄ q̄ nomē p̄t capi du
pliciter. Anō mō p̄ ip̄a se
cūda int̄tōe seu relatōe signi⁹ quas p̄ se
significat. Alio⁹ p̄ re cepta sub sc̄da i
tentōe p̄o. V̄trūqz at̄ p̄t h̄ diffiniri l̄z dī
uersimode. Si enī diffiniat̄ ip̄a secūda i
tentō p̄mo mō tūc nō ē p̄dicatō formal̄:
dicēdo nomē ē vox: s̄z ē p̄dicatio funda
mētāl seu mālīs. Ip̄a ei secūda intentio
nō ē vox formal̄: s̄z ē h̄rudo vocē siḡca
tiue sine tpe ad rē siḡcatā: s̄z ei int̄tōes
logicales n̄ p̄nt diffiniri diffinitōe dicē
qd̄ rei: cū n̄ sint entia realia: p̄nt t̄n diffi
niri diffinitōe exp̄m̄ete v̄nū ceptū p̄ se
in intellectu: siue ille cōceptus sit extra
ceptus rei: siue rōis fir̄ Sco. I. di. q̄r
ti sen. Illa q̄ int̄tō q̄ dī nomē notificat̄
in p̄posito p̄ suuz fundamētuz sic fit cōit̄

In relationibus cum dicit nomen est vox.
 Diffinitio autem huiusmodi intentio in preterito prope
 sua modica entitate. Nomen igitur est vox
 .i. nomen est quodammodo secunda intentio radicata in
 eo quod est vox significatiua ad placitum. Si
 vero in proposito diffiniat res precepta sub
 secunda intentione: tunc est predicatio formalis di
 cendo nomen est vox. Est ei vox d preceptu
 formali nominum vocalium: sicut superiora se
 de preceptu inferiorum. vnde dicit Scotus, disti.
 3. quatuor sententia quod relatio rationis in concreto dicitur de
 re extra que admodum hec est haec: hec vox
 hoc est nomen et significatio creature humane: ita eodem
 uerso in diffinitione talis preteriti ponitur res
 extra: ut additur tanquam fundamentum rationis:
 ut dicitur: nomen est vox. Quod autem dicitur d
 diffinitione nominis: potest dici de ceteris diffini
 tionibus intentionum logicalium: de quibus magis
 videbitur. c. de proprio et generis. His premissis pro
 diffinitio nominis in qua ponitur vox tanquam gen
 ad nomina vocalia et ceteras voces. Le
 tera vero ponitur ut dicitur. Et sic diffini
 est huiusmodi assignata cum dicitur pro genere et dicitur.
 Et significatiua ponitur ad dicitur uocem
 non significat: ad placitum ad dicitur uocem si
 significat: nomen sine tempore: ad dicitur uerbi:
 quod significat cum tempore. cuius nulla pars separata ali
 quod significat: ad dicitur orationis: cuius partes se
 parate aliquid significat. Et si arguatur quod par
 tes nominis compositi aliquid significet separate
 ut partes huiusmodi nominis equiferus. Respondeo quod partes
 huiusmodi nominis separate considerate in quantum sunt
 presertim illi dicitur nihil significat. Et causa
 est: quod nulla pars in nomine composito imponitur
 ad significandum: sed totum nomen compositum
 unico preceptu significat suam significatio
 Et dicitur Aristoteles. quod in nomine equiferus: ferus
 pro se nihil significat: in quantum scilicet est pars illius
 nominis: in quantum autem est pars huiusmodi orationis equi
 ferus: tunc aliquid significat. Finita ponitur ad
 dicitur nominis infiniti: quod non est nomen apud
 dialecticum. Logicus enim intendit determinate
 discerneret uerum a falso. Nomen enim
 infinitum non significat aliquam determinatam
 ut non hoc: sed potest sumi pro infinitis rebus si
 essent que non essent homines. Recta ponitur ad
 dicitur nomen obliquum: ut catonis catonis
 catone: que non est nomina apud dialecticum sed casus

nomen. Descendunt enim a nomen. An solus nos
 miatum siue rectus dicitur nomen est apud logicum.
 Quod autem ex obliquis constituta non est perfecta
 nisi in quantum reducitur ad orationem constituta
 tam ex nominatiuo et verbo personali.

Verbū ē vox signifi. et c.

Declarato quod sit nomen: ostendit
 dicitur autem quod si dicitur: dicens: quod
 verbū ē vox significatiua ad
 placitū cū tpe: cuius nulla pars separata aliqd
 significat finita et recta. Pro quod sciedum quod
 dicitur quod dupliciter potest sumi: iuxta hos usus.
 Hoc nomen dicitur desinat quatuor ista. Est
 enim deceptio: pro fili: atque loquela. Uno
 idem est quod deceptio: ut dicitur dicitur orationis amas.
 Secundo est pro orationis que significat pro modo fluxus
 et fieri. Tertio modo sumitur pro filio dicitur: ut in
 principio e. Quarto idem est quod loquela:
 et hoc modo sumitur dupliciter: uno pro dicitur pla
 to: alio pro dicitur inferiori. Est autem dicitur in
 tero actuali cognitio perfecta seu diffinitio
 ua alicuius rei: ut cognitio diffinitiuua in
 tero per se est ei? dicitur huiusmodi Aug. Et hac ac
 ceptio dicitur sepe utitur theologi. Ver
 bu etiam ut est pro orationis potest sumi dupliciter: uno
 modo ut est pro orationis congrue: et sic consideratur
 a grammatice: alio modo ut est pro enunciatio de
 emiate dicitur: et sic sumitur in proposito. Nota
 insuper quod ea que dicitur dicitur dicitur dicitur intelligitur pro ea
 que dicitur se dicitur noie: nec est necesse illa resumere.
 His premissis patet diffinitio uerbi.
 Est enim dicitur vox incompleta significatiua
 ad placitum pro in situentis cum tempore. i. ultra
 principale significatum significat tempus: et potest
 ad dicitur nominis. Et si arguas quod participium
 non est dicitur: et tamen significat tempus: ut amas: uel
 amoris que significat significat tempus pro
 Respondeo dupliciter. Pro quod dicitur significat cum tempore de
 terminato: non autem participium: sed enim amas significat
 cet tempus pro: non tamen ita determinate quoniam possit
 trahi ad preteritum uel futurum: dicitur ego fui
 amas uel ero amas. Alii etiam est rudentium
 in diffinitio dicitur ponitur ab Aristotele. quodam clausu
 la que non uenit preteritum: uicis que est se eorum que dicitur
 alio ponitur nota. dicitur enim est signum uicis
 predicati cum dicitur: hoc autem maxime uenit dicitur
 substantiuum. sicut. huiusmodi: et existo: et maxime huius
 dicitur sicut: dicitur autem adiectis uenit in quantum

v. q. d. omph. p. d. p.

videtur

e. q. d.

e.

Participia igitur licet cum verbis in aliis
 bus ueniant: multum tamen ab ipsis oritur: et ideo
 non sunt uerba apud logicum: sed magis pertinent ad
 nomina reducta. cum ne aliquid aut crederet per
 hoc quod dictum est quod uerbum est nota eorum que
 altero dicuntur quod uerbum per se sumptum faceret
 eodem. Ad hoc remouendum dicit Aristoteles.
 quod uerba per se supra sunt nomina. id est. nobis
 sicut: quod sicut nomen per se sumptum est quod incomplexum:
 sic et uerbum: et ideo dicitur quod uerbum per se sumptum
 constituit intellectum simplicem. Et hoc uer-
 bum est per se sumptum non significat per se esse
 uel non esse seu compositione affirmatiua aut
 negatiua. Compositio igitur pro se per se nec in-
 telligi sine extremis: ideo subdit quod esse sig-
 nificat quanda[m] compositionem quam sine extremis
 non est intelligere. finita ponit ad diuinam
 ubi infinitum: ut non currit: quod non est uerbum
 apud dialecticum sed uerbum infinitum cum non im-
 poterit re finita et determinata: ut diceba-
 tur de nomine infinito. Recta ponit ad dif-
 ferentiam uerborum obliquorum: ut currebat
 curret: quod non appellat dialecticum uerbum: sed
 uerba obliqua. Soluuntur uerba prout in
 dicantur moti de esse uerbum. Reliqua autem eius-
 dem moti et aliorum motuum dicitur esse uerba obliqua.
 quod ex hoc patet: quod oratio ex eis composita non
 est determinata uerba nisi reducendo ad uer-
 bum prout in dicantur moti: ut illa: ego
 amabo non est determinata uerba: nisi sit ali-
 quod uerbum dicere: ego amo. Et sciendum quod
 dialecticum tamen ponit duas partes orationis: scilicet
 nomen et uerbum: alias autem appellat sine cate-
 goricas. id est. cum alijs significatiuas: a finem quod
 est con. et categorizo as: quod idem est quod pro-
 dico casus vel significo casus.

Ratio est uox signi. et c.

In prece dicitur. determinauit auct.
 de nomine et uerbo quod sunt partes inte-
 terminat de oratione quod se habet ut genus ad ipsas.
 Diffinit autem ipsam sic: Oratio est uox signifi-
 catiua ad placitum cuius partes sepe aliquid
 significat. Quod ponit ad diuinam uoxem et
 ubi: quorum partes sepe nihil significant.
Arguitur contra hanc diffinitionem triplex
 est diffinitio secundum Boetium. oratio est quod complexum

quod non debet diffiniri. Item oratio est plures uo-
 ces: quod non una uox. Item partes orationis sunt lit-
 tere et syllabae: et littere et syllabae nihil si-
 gnificant sepe: quod partes orationis nihil signifi-
 ficat. Pro ratione notandum quod oratio potest
 capi tripliciter. Uno modo potest ordinari ad
 sermonis congruitatem: et sic consideratur a
 grammatico. Alio modo in quantum ordinatur ad
 sermonis ornatum: et sic consideratur a rhero-
 rico. Tertio modo ad discernendum uerum a
 falso: et sic consideratur a logico. Item nota-
 tum in Secundo. 2. dist. 1. sen. quod multi sunt
 gradus ueritatis. In primo est minima ueritas
 quod est ueritas aggregatio: ut in acervo la-
 pidum. In secundo gradu est ueritas ordinis
 quod addit aliquid ultra aggregationem: sic ex-
 ercitur ordinatur ad bonum coitatis uel prin-
 cipis. In tertio est ueritas per actus: ubi uel
 tra ordinem est informatio licet accitatur uni-
 us ab altero eorum quod sic sunt unum. In quarto est
 per se ueritas compositi ex principijs centia-
 libus per se actu et per potentiam. In quinto
 est ueritas simplex quod est uera identitas: ut
 in diuinis. Quilibet enim entitas forma
 liter infinita est perfecte idem cuiuslibet sibi
 compossibili: ut dicitur primo. c. pitorum. In
 sexto est identitas formalis. Hoc autem idem
 titate formale ubi illud quod dicitur sic idem in-
 cludit illud cui est idem in sua ratione formali
 se et primo modo: et est primo modo dicitur per
 se: quod diffinitio uel per diffinitioem predicatur
 de diffinito: ut hoc est animal rationale.

Notandum quod duplices sunt partes orationis
 quod sunt proprie: ut nomen
 et uerbum: et quodammodo remoter: ut littere et syllabae.
 His primis respondeo ad argumenta: ad
 primum quod dicitur quod solus incomplexus est diffini-
 ri diffinitioem proprie supra: prout tamen diffiniri dif-
 finitioem large supra seu ad uoxem per quam
 notificatur et exprimitur distincte illud quod
 per ipsum impratur confuse. Alteri dico quod oratio
 supra per secundam intentionem quam impratur est quod
 complexum. Talis enim intentio est relatio si-
 gni ad significatum dicitur conceptum per se unum
 Et si arguatur quod relatio non est per se una nisi
 habeat unum fundamentum: sed illa relatio ha-
 bet multas uoces per fundamentum: sed non est
 una. Ad hoc respondeo. Secundo. p. vi. 4. sen. et

quicquid sit de rebus realibus: tñ in relationib⁹ rōis ppo maior ē manifeste falsa: cū multa possint pcurrere i funda: mēto vñ⁹ reatōis q̄ cocipiuntur i intel lectu q̄si vñū in ordie ad aliq̄d significatū. Multe enī oratiōes cōcepte vel vna orō ex mltis syllabis q̄ nihil vnum per se fa: iūt sūt fūdāmētū huius reatōis si gnificare deo inesse aliq̄ q̄ sibi i trīnsece in iūt: cū tñ illud significatū sit vñū r idē simplicissimū: sic illi⁹ reatōis q̄ est sig: nificare bonū vñū ē fūdāmētū: circulus pēdēs an tabernā coop⁹ folijs edere vlt̄ ternū qñ dicebat q̄ lre et syllabe sūt p: tes dōis: dico q̄ sūt ptes orōis remote. Dīfinitio aut̄ orationis intelligitur de pibus ppinquis.

Consequenter aut̄ diuidit orōem dī. q̄ orōnū alia pfecta: alia impfca. Orō pfe cta est illa q̄ pfectū sensū gnāt i aīo audi toris: vt hō currit. Et aut̄ pfectus sens⁹ pfecta sētētia: ita q̄ intellect⁹ audietis ptenat r̄ q̄scit. Impfca aut̄ est illa q̄ impfctū sensū gnāt i aīo auditoris: vt hō alio: ibi est impfca snā: nec itelle: ctus audiet̄ q̄scit. Deinde diuidit auc. orōem pfcām i indicatiuā: vt hō currit. ympatiuā: vt ppetre fac ignē. optatiuā: vt vtinā eēm bon⁹ cleric⁹. cōiūctiuā: vt si vener⁹ ad me: dabo tibi equū. Lūi⁹ dī: nsiōis sufficiētia sic habet. Inā ois orō pfecta hz suppositū et appositū: id ē no: mē r̄ vñū: vel igit̄ vñū ordiat̄ ad signi: ficādū mētis pceptū vel mētis affectuz. Si pūmū: sic ē indicatiā. Si secūdū: h⁹ est triplē: qz vel denorat affectū sub ha: bitudine imperādī: r̄ sic est impatiua: sub qua stinet̄ depcariua: vt misere mei d̄s. Vel denorat affectū sub habitudie optā di: et sic ē optatiua: vel sub habitudine subiūgendī vel cōiungendī: r̄ sic ē con: iunctiua: vt si vener⁹ ad iesū saluabit te. Inter has aut̄ sola indicatiua dicit̄ pro:

positio esse: qz solus indicatiuus de se ē assertiuus determinate veritatis vel falsita tis. Infinitiuus aut̄ nō enumerat inter orōes pfectas: qz nō importat rem certā et determinatā. vñ ponit̄ sine numeris et personis.

Propositio est orō: rē.

Hic auct. diffinit̄ ppōem seu enūciationē dicēs q̄ ppō est orō vez vel falsū significās in dicādo. Ad cui⁹ euidētā notādum q̄ alr h̄ diffinit̄: r̄ alr i li. posterior. Ibi eī diffinit̄ fm̄ ppam rōem ppōis inq̄ntū sez ponit̄ i pmissis ad inferēdū cōclusio: nē: h̄ic at̄ capit̄ p enūciatōe: sez pur a: liq̄d in ipa x̄e vel false dicit̄ de alio. Itē

Notādū q̄ ppō p̄t capi duplr: vno mo pilla secūda intētōne q̄ cōsistit i cōpōne duoz pceptoz: siue il la duo sint idē fm̄ reat: siue diuersa. Tri tur enī quādoqz intellectus vno vt duo bus componem formās: vt hō ē homo. Alio mo p fundāmēto cōcepto sub illa secūda intētōe. Alteri⁹ notanduz q̄ orō etiā pōt accipi p illa secūda intētōe q̄ est relatio siue habitudo signi ad signi ficatū. Alio mo p voce complexa i qua fūdat̄ talis relatio. Itē notādū q̄ ve: ritas fm̄ Sco. 6. meta. ē duplex: qdā in reb⁹: et qdā in intellectu. Veritas in reb⁹ vno sumit̄ i se r̄ absolute scdm rē: r̄ talis dicit̄ cōformitatē pducti ad pro: ducēs: r̄ sic fili⁹ gnatus ab aliquo d̄r eē ver⁹ fili⁹ ei⁹ qñ est sibi cōformis. Alio sumit̄ veritas in re p comparōnē ad intel lectū: r̄ sic res d̄r vā inq̄ntū ē intelligi: bilis seu manifestaria sui intellectui po: tētī eā intelligere vel cognoscere: et sic veritas est passio entis: et de his nihil ad ppositū. Veritas x̄o in intellectu de q̄ in pposito est pformitas p̄dicari ad sub lectū seu conformitas intellectus com: ponētis seu diuidēntis ad ipsā rem: vel sub alijs verbis: Veritas est adequatio rei ad intellectū: falsitas aut̄ est difformi tas vel inadēq̄tio. Lū enī p intellectum cōponitur ea q̄ sūt opposita i re ē veritas

Tractatus De ppositione cathgorica

vñ cū diuidūtur ea q̄ sūt diuisa. Falsitas
 at cū cōposita diuidūtur: l' diuisa cōponūt
Notādū q̄ lz p̄pō hic possz disti-
 ri p̄ secūda intēōe vñ p̄ sū
 damēto sub illa secūda intēōe accepto:
 vt dcm̄ ē in distiōe noīs: qz tñ logica
 p̄ se p̄siderat sc̄basitēōes: p̄mas at nō
 p̄siderat nisi i ordie ad secūdas meli' ac-
 cipit p̄ secūda intēōe. ¶ Itē notādū q̄
 sc̄da intēōe quā sūt p̄pō h̄ disti' i p̄creto
 put. s. p̄cernit r̄loez cū sūdāmēto: sic dī-
 ctū ē i disti' noīs. Itē enī sc̄bis intēōe
 nīb' p̄nt assigni ḡna r̄ dr̄nie: vt dē Sco.
 1. di. 4. sē. r̄ tūc gen' ad p̄pōez erit ordō
 sūpra p̄ bitudie signi ad significatōem. sūpra
 at p̄ voce cōplexa erit sūda illi' rela-
 tōis sicut subī' m̄ p̄dica' q̄ adinutēcē cō-
 ponūt. Significare at̄ vey vel falsum
 pōit loco dr̄nie. s. pōit ad d̄nam d̄cōnū
 q̄ lz significēt res: tñ n̄ ē ibi v̄itas vñ fal-
 sitas d̄ q̄ intēdit logic' q̄ sez p̄sistit in cō-
 pōe r̄ d̄ione. An̄ dē Arj. q̄ p̄coceruus
 sūgat vey vñ flm̄: nisi addat eē vñ nō eē.
 .i. affirmatō l' nē'. p̄pōit etiā ad d̄nam
 ordōnū ip̄sc̄ā: vñ etiā p̄sc̄āz aliaz ab idī
 catia q̄ n̄ sūcāt vey vñ flm̄ dēmiatē nisi
 q̄tū reducūtur ad ip̄am. Res aut̄ sūcā
 pōit p̄ correlatiō. Habem' itaqz gen' r̄
 d̄nam illi' r̄latōis quā dīc' p̄pō r̄ fun-
 damētū r̄ terminū q̄ cōiter ponūt i dis-
 finitōib' r̄loez: r̄ sic possēt adaptari disti-
 nitōes intētionū q̄s logic' p̄siderat: qd̄
 leōzi sagaciōis relinū: lz at nō eēt necēriū
 pōere illā p̄ticulā indicando: pōit tñ ad
 maiorē exp̄sionē. ¶ Cōtra p̄dicta argui-
 tur triplr. p̄mo sic sc̄ba intēōe n̄ ē i ḡne
 q̄ n̄ p̄t disti'ni. p̄na ē nota. p̄bat añs: qz
 p̄dicamēta sūt entia realia ex 5° meta. se-
 cūda aut̄ intēōe ē ens rōis. Itē ista disti-
 nitō dat p̄ vey r̄ flm̄ q̄ sūt passiōes p̄pō
 sitōis: q̄ n̄ ē bona. añs ē notū. p̄bat p̄na
 qz disti'ntio d̄z dari p̄ dr̄nias essētiales.
 Itē ista disti'ntio dat p̄ cōiūctōez disti'ntiā
 ḡnō ē bōa. añs ē notū. p̄bat p̄na: qz cōi-
 iūctio disti'ntiua cōiūgit diuersas: p̄tes
 aut̄ disti'ntiōis sūcāt vñ p̄ se. R' ad p̄-
 mū qñ dī q̄ ens rōis cuiusmōi ē sc̄ba in-
 tēōe nō est in ḡne: Dico q̄ lz r̄latōnes

rōis nō sint in ḡne r̄latōis p̄ se: p̄nt tñ
 denominatiue ad ip̄m reduci s̄m Sco.
 tū. 8. dist. 3. sen. r̄ sic suo mō p̄nt habere
 gen' et dr̄nias. ¶ Ad secūda quādo dī
 q̄ verū et falsū sūt passiōes p̄positōis
 pōt dici q̄ sepe p̄ passiōes circūloq̄mur
 dr̄nias cēntiales: que s̄m Boetū sunt
 nobis ignote. Est aut̄ circūlocutio dicti-
 onis nobis deficiētis p̄ alias d̄cōes sup-
 p̄to. ¶ Ad terciū eodē mō p̄t dici q̄
 p̄ istud disti'ntū vey vel falsū circūloqui-
 mur differētia cēntialē vel ignotam.

Deinde diuidit auctor p̄positiōem in
 cathgoricā et p̄p̄theticā: r̄ est ista di-
 uisio penes substātiā p̄positiōis: qz sū-
 mit ab eis ex quib' componit p̄positio.
 Est aut̄ p̄p̄thetica composita ex pluri-
 bus cathgoricis: vt Soztes currit r̄ pla-
 to disputat. Cathgorica vō est illa que
 habet vñ subiectū et vñ p̄dicatū: tāqz
 p̄ncipales p̄tes sūt: vt in hac p̄positiōe
 homo currit: hoc nomē homo ē subiectū
 et currit ē p̄dicatū. Dicit aut̄ currit p̄di-
 catū: qz magis se tenet ex p̄te p̄dicati:
 qz res impo: r̄ata p̄ ip̄m: sic oratio se tenet
 ex parte p̄dicati. Ande currit inclu-
 dit illam copulam est cum p̄dicato: qd̄
 patet in resolūendo. i. est currens: et dī-
 cit a cathgorizo as: qd̄ idēz ē qd̄ p̄dico
 as. An̄ cathgorica. i. p̄dicatiua vōno-
 minat a p̄dicato: qz a digniori debet sic-
 ri denominatio: p̄dicatū vō ē digni' aliq̄
 mō: qz h̄z rōem forme: subiectū vō rati-
 onē materie. Materie nanqz est subici:
 forme vō inesse vñ inherere. Cum ergo
 p̄dicatū insit subiecto habebit rōem for-
 mē.

Sed contra p̄dicta arguitur

r̄ videt q̄ illa diuisio non sit bona: quia
 ps nō distinguit d̄ totū. Cathgorica at̄
 ē ps p̄p̄thetica. Itē mēbra diuidētia n̄
 euacuāt totū ābitū diuisi: q̄ diuisio nō ē
 bona. p̄na ē nota. p̄bat añs qz diuisū ex-
 cedit mēbra diuidētia cū sit aliq̄ p̄pō q̄
 nec ē cathgorica nec p̄p̄thetica: vt hō
 currit q̄ mouet: r̄ sic d̄ multis alijs. Itē
 enī est cathgorica cū nō habeat tantū
 vñ s̄bū r̄ vñ p̄dicatū. nec p̄p̄thetica
 cū nō sit ibi p̄iunctio plūgēs duas p̄pōes

Responsio ad primum ^{quan- do di-}
 cat q̄ cathegonica est pars ypothetice:
 Dico q̄ cathegonica et ypotetica possūt
 capi dupliciter: Uno modo materiali-
 ter alio mō formalit̄. Si capian̄ mate-
 rialiter scz p̄ ip̄is term̄is vel p̄positōi-
 b̄: sic cathegonica ē p̄ ypotetica: et hoc
 mō nō otra distinguūt. Si vero capian̄
 formaliter: sic sūt duo mēbra distincta q̄ n̄
 coincidunt in idē. Cathegonica enī ē q̄-
 dā secūda intēctio que cōsistit in cōpositi-
 one vni⁹ subiecti ad vni⁹ p̄dicatū: ypo-
 tetica vero ē cōpositio vni⁹ ppōis cū alia.

Ad secundū q̄ dicit̄ q̄ illa homo
 currit q̄ mouet nō est
 cathegonica nec ypotetica. Dico q̄ est
 ypothetica. Illud ē retatiū q̄ implicat:
 id ē int̄plicat: seu implicite includit cō-
 iūctiōe copulatiuā cū aliq̄ p̄notē. An
 cū d̄r hō currit q̄ mouet: s̄c̄i⁹ ē q̄ hō cur-
 rit et ille mouet. Alteri⁹ d̄r auctor q̄ s̄b-
 iectū ē illud d̄ quo aliquid dicit̄. s̄. p̄dica-
 tū. et p̄dicatū est qd̄ d̄r d̄ alio. s̄. d̄ subiec-
 tū.

Notandum q̄ subiectū et
 p̄dicatū sūt correlatiua
 ideo vni⁹ diffinit̄ p̄ aliud. sicut maḡ de
 terminat̄ in p̄dicamēto de ad aliquid.
 An subiectū et p̄dicatū p̄nt sumi duplici-
 ter: vno mō materialiter: vt in illa p̄po-
 sitiōe: hō est aīal: hō ē subiectū: aīal nō
 p̄dicatū. Alio mō formalit̄: et sic impo-
 nit̄ duas secūdas intēctōes v̄l relatōes
 rōis: secūda enī intēctio quā imp̄tat sub-
 iectū significat p̄ hoc qd̄ est subiecti res-
 p̄ctū alteri⁹ natural̄ posite: Illa nō q̄ im-
 portat p̄dicatū ē dicit̄ l̄ p̄dicari d̄ alio.

Notandum q̄ subiectū potest ca-
 pi octo mōis. Primo
 mō p̄ obiecto. Secūdo p̄ famō. Tertio
 p̄ illo qd̄ pōit̄ sub alio. Quarto: p̄ illo
 cui inheret aliq̄d. Quinto: p̄ illo qd̄ p̄ce-
 dit copulā. et sic sumit̄ h̄. Sexto p̄ subie-
 cto p̄pe passiōis. Septimo p̄ inferiori
 respectu superioris quod logic⁹ vocat sub-
 iectū: vñ dicit̄ de subiecto est p̄dicari de
 inferiori: ergo p̄ subiecto art̄s v̄l sciētie.
 Unde verius. Obiectū n̄na positiū sub

cui qd̄ inheret. Quod p̄us est copula p̄
 prij logicaliter infra. Quod simul ars et
 habet bis sunt subiecta quaterna.

Propositionum alia. rē.

P Diuisa p̄positiōe penes sub-
 stantiā: p̄sequēter auctor diuisi-
 dit̄ ip̄as q̄ntitatē ad q̄ntitatē
 vicz ī vniuersalē et p̄ticularē: indefinitā
 et singularē. Vniuersalē ē illa ī q̄ subiectū
 termin⁹ cōis signovli determinat⁹. vt oīs
 hō currit. Sūt aut̄ signa v̄lia. oīs. null⁹
 quilibet. nihil. et filia. Ad cuius euidē-
 tiam: sciēdū q̄ signa vniuersalia et p̄tici-
 laria sunt quedam sinca thegoremata.

Notandū q̄ qdā d̄cōes dicūt̄ ca-
 thegorematicē: et qdā sinca
 thegorematicē. Sūt aut̄ d̄cōes cathē-
 gorematicē q̄ h̄nt certā siḡcatōes. Siḡcat̄
 ei rē v̄lez et p̄ticularē vt hō: equ⁹: nigre-
 do albedo: fortes: et plaro. D̄cōes sinca
 thegorematicē cuiusmōdi sūt signa v̄lia et
 p̄ticularia et cōiūctōes et p̄pōes et huius-
 mōdi significat̄. i. designat̄ alijs adicere
 terminū cui addit̄ur mō determinatō sup-
 ponet̄: vñ hoc signū oīs sc̄dm̄ Bris. i. i.
 pyermenias n̄ significat̄ rē v̄lem: s̄ qm̄
 v̄l. i. designat̄ terminuz cui addit̄ sumi
 pro omnibus suis suppositis.

Notandum insuper q̄ diffinitio p̄
 positōis vniuersalis
 sic debz intelligi: ppō vniuersalis est il-
 la ī q̄ subiectū termin⁹ cōis cōit̄ t̄r⁹ deter-
 minat⁹ signo v̄li n̄ negato: vel aliquo eq̄-
 ualētī: p̄ hoc q̄ cōiter t̄r⁹ excludit̄ ista:
 oīs istī homīes currūt: qz homīes nō
 tenet̄ cōmunit̄ sed singulariter rōne hu-
 tus p̄nominis istī: p̄ hoc q̄ d̄r signo vni-
 uersali non negato excluditur ista: n̄ om-
 nis homo currit: que nō est vniuersal̄ s̄z
 particula: rōe negatiōis p̄posite illi sig-
 no omnis: negatio enī quicquid post se
 inuenit̄ destruit: et oppositiū eius ponit̄.
 Et ideo si inueniat̄ signū vniuersale: fac̄
 ipsū particularē. Per hoc nō qd̄ dicit̄
 v̄l aliquo equalent̄: ista ē vniuersalis:
 non quidam homo non currit: equiva-
 let enim istī: omnis homo currit.

Tractatus De quantitate ppōis p̄ticularis

Notandū est deinde: q̄ duplex est subiectū: quoddā ē subiectū distributionis: cui sc̄z addit̄ signum distributiū: et respectu illius subiecti ista propō: cuiuslibet hoīs asin⁹ currit ē v̄lis: et etiā filis. Aliud est subiectū locutionis seu enūciationis: et respectu illius dicta ppō est indefinita: et istud s̄b iectū p̄ncipaliter intendit̄ in ppōe: idō talis ppō simpliciter p̄t̄ vici indefinita

Sciendū v̄terius q̄ hoc signū omnis potest capi dupliciter sc̄z distributiue: vt om̄is homo currit: tunc enī termin⁹ cui additur distribuit̄ p̄ omnibus suis suppositis: ita q̄ p̄dica tū dicitur de quolibet supposito sigilla tim. Alio mō collectivē: vt omnes apli sunt duodecim: id ē apli cōgregati sunt in numero duodenario. An̄ nō sequit̄: ergo petrus est duodecim: vel iohānes.

Sciendū etiā q̄ hoc signū tot⁹ potest capi dupliciter: vno mō cathegorematicē: et sic est idem qd̄ habēs partes: vel cōstituit̄ ex p̄tib⁹. Alio mō sincathegorematicē: et sic tātū valet sicut quilibet pars. Sic enī includit̄ id sincathegorema quilibet: et sc̄dm hoc potest exponi illa propositio: totus sortis est minor sorte. si enī sumat̄ ly totus sincathegorematicē: sensus est: q̄ q̄libet ps sortis est minor sorte: et tunc est vniuersalis et vera. Si vero sumat̄ cathegorematicē: sensus ē: q̄ sortis cōstitutus ex partibus est minor seipso: et sic est singularis et falsa.

Notandū insup q̄ quātitas ppōitionum sumitur a parte subiecti: q̄ subiectū habet rationē materic: materiā autē cōse iuit̄ quātitas fin qd̄ ei p̄ponit̄ signū v̄le v̄l p̄dicare. Ad aut̄ ponitur signū a parte p̄dicati: q̄ fm̄ Aris. li. pyrrhētiā: affirmatio est illa id est falsa in qua p̄dicat̄ vniuersale vni ue. saliter sumptū. Unde hec est falsa: animal est oīs homo. q̄ cū animal supponat̄ determinate p̄ hoc animal vel illo: tūc aliq̄s determinatū animal esset om̄is homo. Et sic sor. eet̄ plato: et guilielm⁹ cicero.

Et si arguat̄: ista ē v̄a: oīs hō ē animal & animal ē oīs hō. p̄bat: q̄ nomia et v̄ba trāsp̄osita idē significāt. R̄ q̄ licet significēt idē: non tñ eodē mō. An̄ in p̄ma ly animal supponit̄ cōfuse tñ: ita q̄ nō p̄t fieri defectus ad singlaria: sc̄dm Icorū. 22. dist. p̄. sen. In secūda at̄ supponit̄ determinate si v̄terit⁹ arguat̄ q̄ illa ē v̄a: om̄is hō ē oīs hō: cū sc̄dm Boe. nulla sit v̄rior p̄dicatō q̄ illa in q̄ idē p̄dicat̄ de se ip̄o: et tñ h̄ p̄dicat̄ vniuersale vniue. saliter sup̄tū. R̄ q̄ illa ē falsa: nec p̄dicat̄ ibi idē de seipso: s̄z oīs hō de qlibet indiuiduo hoīs: cū subiectū distribuat̄. p̄ qlibet indiuiduo. An̄ sensus ē: q̄ sortes ē oīs hō: et plato ē oīs hō: et sic de alijs: q̄ oēs sūt false. Ex f̄ mis̄ p̄z d̄k̄ v̄lis.

Declarat̄ p̄r̄ auc. qd̄ sit̄ fm̄ cōis. d.
Termin⁹ cōis ē ille q̄ apt⁹ n̄r⁹ est p̄dicari de plib⁹: vt hō de sor. et pla. Ad hoc q̄ termin⁹ sit cōis nō requirit̄ q̄ actu p̄dicet̄ de plib⁹: s̄z sufficit q̄ n̄ repugnet̄ sibi ex impositōe suar: et ideo lz plures termini vt sol et luna: et sic de multis alijs nō p̄dicet̄ actu de plib⁹: cū n̄ habeat̄ nisi nū suppositis: sūt tñ oēs termi cū nō repugnet̄ eis capi p̄ plib⁹ si esset̄: cū imponat̄ a qlitate plib⁹ cōicabilib⁹.

Notandū insup q̄ ad hoc q̄ terminus sit cōis oportet q̄ p̄dicet̄ vniuoce de plurib⁹. An̄ lz iste terminus sortes vniue. saliter p̄dicet̄ illo noie vocatis: tñ n̄ ē cōis cū n̄ vniuoce p̄dicet̄ d̄ ill Sola enī dictio ē illis cōis: nec vniue. saliter in aliqua cōi rōe sumpta fm̄ idē nomē. Oportet etiā q̄ termin⁹ cōis p̄dicetur de pluribus diuisim: et ideo hoc cōplexū v̄li hoīs nō ē termin⁹ cōmunit̄: cū p̄dicet̄ de plib⁹ iunctis et n̄ diuisim.

Cōsequē au. difinit̄ ppōz p̄ticularē.

Propō p̄ticularis est illa in qua subiectū termin⁹ cōis signo p̄ticulari determinatus: vt qd̄ animal currit. et debet intelligi de signo p̄ticulari nō negato: sic dicebat̄ in difinitione signi v̄lis rōne eq̄ pollētariū: de q̄bus dicebat̄ postea. Sunt aut̄ signa p̄ticularia: aliquis: quidam:

da: alter: reliquis: q̄ scz faciūt terminuz cui additur teneri p vno supposito ⁊ de terminata tñ ⁊ distinctim: vt qdā hō currit: ergo fortes vñ lohānes currit. vñ plāto. ⁊ sic d̄ alijs.

Propositio indefinita ē illa

in qua subiecti termin⁹ cois sine aliquo signo: vt hō currit. ⁊ dicitur indefinita: id est indeterminata. quia terminus sumptus sine sig no nō determinatur ad aliquā suppoem. Potest enī aliqñ supponere simpliciter p natura cōmuni: vt hō est spēs: aliqñ psonaliter p supposito: nate vt hō currit: aliqñ materialiter p illo termino hō: vt hō ē dicitio distilla. Ex q̄ patet q̄ nō sūt oīnino idē: ppo indefinita et particularis: qñ enī termin⁹ cōi additur signū particulare: tūc determinat ipm ad standū psonaliter nisi competet ad aliqd prinēs ad significatū: vñ illa ē falsa: ali quis hō est ipēs: Si tamē competet ad aliqd prinēs ad signū: tūc supponit materialiter: vt aliq̄s hō cōponit ex termino cōi et signo particulari. Et notādū q̄ licet iste termin⁹ hō sit nomē appropriatū ad significandā naturā humanā ⁊ non alias naturas: illa tñ ppo hō est spēs nō est singularis sed indefinita: qz illa natura ē cōicabilis multis indiuiduis: et ī ipis plurificabilis: nō sic ē de illo qd̄ importat p terminū singularē vñ discretū.

Notandū insup: q̄ licet illa ppo: sit hō ē dicitio distilla: ⁊ cōsiles: in qb̄ subm̄ supponit materialiter p se vel sibi sili ī voce vel ī sc̄pto: possunt dici indefinitae ppter cōueniētā quā habet termin⁹ sic sumpt⁹ cū termino cōi: qz tñ nō ē verē termin⁹ cois cum vt sic nō dicat aliq̄ cōcep̄ n̄ cōem plib⁹: ideo verius possunt dici singulares.

Notandū etiā q̄ ista hō q̄ est fortes currit est singularis: qz licet ibi ponat termin⁹ cois sine signo: tñ restringit p illā implicatōnē q̄ ad stādum pro supposito determinato.

Propositio singularis est illa ī qua subiecti terminus discretus: vt for-

tes currit: vel termin⁹ cois sumptus cū pnomie demonstratio: vt iste hō currit. Est autē termin⁹ discretus qui est aptus natus p̄dicari de vno solo: vt fortes. Et patet hoc ex dicitis que dicta sunt ī distinctione termini cōmuni. Dicit autē terminus singularis et discretus qz significat rem suā ab alia discretā siue distinctā et separatā. Si querat: quanta est ista: vterq̄ istoz currit: Dico q̄ est vnica uersalis: ibi enī intelligit termin⁹ cōmuni: scz homo et huiusmodi.

Consequenter diuidit auctor ppositionē penes q̄ritatē: vix in ppositionem affirmatiuā et negatiuā. Dicitur autē hec diuisio fieri penes qualitātē: qz qualitas consequit formā: si cut affirmatio et negatio principaliter respiciūt p̄dicatum qd̄ habz rōem forme. Vel qz affirmatio et negatio sunt differētie essentialis p̄pōnis que habēt modū q̄ritatē. Est autē ppositio affirmatiua illa in qua p̄dicatū affirmatur d̄ subiecto: id est res importata p̄ p̄dicatum denotatur inesse subiecto. Unde affirmatio est quedam compositio intellect⁹ cōponētis p̄dicatū cū subiecto: ac p hoc denotat res importatā p̄ p̄dicatū vniri cum re importata per subiectum.

Propositio negatiua est illa in qua p̄dicatū remouet a subiecto: id ē res importata p̄ p̄dicatū denotat remoueri a re importata p̄ subiectum. Est enī negatio quedā diuisio intellectus diuidentis siue separantis vnū ab alio. Deī auctor ponit triplex q̄sitium p qd̄ querimus de ipa ppo. s. **Que: Qualis: ⁊ Quanta.** Que querit de substantia p̄positionis: est enī questitiū substantie. **Quanta** nō est questitiū quantitatis: ⁊ ideo querit de q̄ritate p̄positionis. **Qualis** autē est questitiū de qualitate p̄positionis: et ideo querit de qualitate p̄positionis: vt patet per hūc verbum. **Que ca. vel pp. qualis ne vel af: v. quanta: per in fin.**

Tractat⁹ De ppetatib⁹ ppōnū: et de oppōib⁹.

De ppetatibus ppōnum

I Rem ppositōnū rē.

Hic auctor incipit determina-
re de quibusdā ppetatib⁹ ppo-
sitionum: cuius modi sunt oppositō: con-
uersio et equipollentia: que cōueniūt p
positōnibus scdm mutā comparationez.
Ad quarum cognitiōnem pemitit du-
as diuisiones: quarū prima ē: q ppositio
nū categoricarū quedā participat vtro-
qz terminō: que scz hnt idē subiectā r idē
pdicatū: vt homo ē aīal. hō nō est aīal.
Dicatur aut subiectū et pdicatū terminū
ppōis: qz sūt duo extrēa ipā n terminā-
tia. Alie vō picipāt vno terminō tñ: vt
hō currit: hō mouet: pueniūt em ī sub-
iecto et nō ī pdicato. Alie vero nullo: q
scz nec idē subiectū hnt nec idē pdicatū.
vt homo currit. equus mouetur. rē.

Pro quo notandū q due p-
positiones dicuntur picipare vno termino: nō q sic
simpliciter eadē vox in numero in dua-
bus ppōnib⁹. qz vt dicit aristo. in p dica-
mentis. Ad sententia dicitur ē: amplius resu-
mi nō dicitur. An quot sūt platōnes: tot sūt
voces numero distincti: tñ sunt idem nu-
mero per equiualētiam qntū ad finē vo-
cis. s. ad expmēdū mētis cōceptū. Ea-
dē ei res pcepta p ipas expmūt: scdm
scotū. dist. 2. scōl. sen. Secūda diuisio ē
**Propōnū picipatiū vtroqz ter-
minō** qdā ei picipāt fm eūdē ordinē: qñ
vtrū illud qd est subiectū ī vna ē subie-
ctū in alia: et qñ illud qd ē pdicatū ī
vna est pdicatū in alia: vt hō currit: hō nō
currit. Quedā vero picipāt ordie con-
uerso: qñ scz qd est subiectū ī vna: est p-
dicatū ī alia: et qd ē pdicatū ī vna ē sub-
iectū ī alia: vt homo ē aīal. aīal ē hō.

His pmissis agit auctor de oppositōe
ppositionum: q est repugnantia duarū
ppositionū in qntitate vel qntitate: dicitur:
q ppositionū vtroqz terminō picipatiū
scdm eūdē ordinē quedā sūt contrarie:
qdā subcontrarie: alie cōtradictorie: alie

subalterne. Contrarie sūt vniuersal affir-
matua et vniuersalis negatiua eiusdē
subiec i et eiusdē pdicati: vt oīs hō cur-
rit: null⁹ hō currit. Subcontrarie sūt pri-
cularis affirmatiua r particular negatiua:
vt qdā homo currit: qdā hō nō currit: r
dicatur subcontrarie: qz ponunt sub ptra-
rijs. Contradictorie sūt vniuersalis affir-
matua et particular negatiua: vniuer-
salis negatiua et particular affirmatiua:
vt oīs hō currit: quidā hō nō currit. nō
hō currit: quidā hō currit. Subal-
terne sūt vtrū affirmatiua r particular affir-
matua. vniuersal negatiua et particular
negatiua. vt omnis homo currit: quidā
homo currit: nullus homo currit: quidā
hō nō currit. Et videtur subalterne qz
vna ponit sub alia. s. particularis sub vni-
uersali.

Sciendū ad euidētā pōteroz qz
hoc q pōtes opponatur
mlta requirūt pōteroz q picipēt vtroqz ter-
minō scdm eūdē ordinē. vt piz in pcedē-
tibus. Scōdo q nō sumant significatiue r
nō materialiter. Et ideo ille nō opponū-
tur: oīs hō est termin⁹ cois signo vni-
uersali determinat⁹: r qdā hō est termi-
nus cois signo particulari determinatus.
Tercio q termini teneant eoz ample r
eoz stricte. An iste: oīs hō currit: r nō
hō currit nō opponuntur: nisi ly
homo in pma restringatur ad standū pro
viris: sicut restringitur ī secūda per ly
nullus qui est masculini generis sub ista
terminatione us. Si enī in prima ly ho-
mo stare pro mulieribus: et ī secūda p
viris: ambe possent simul esse vere. Itē
quarto requirit q termini supponāt eo-
dez genere suppois. Unde iste nō oppo-
nuntur: sed sunt simul vere: Syllogism⁹
est subiectus ī logica: et nullus syllogis-
mus est subiectum ī logica. qz in pma
syllogismus supponitur simpliciter: ī se-
cūda vero personaliter ratioe illi⁹ sig-
ni nullus. Oppositōes supradicte lucu-
lenter innotescūt per figuram sequen-
tem.

Dis hō
currit

Contrarie

null⁹ hō
currit.

Contra

exclusio

Subalternē

Subalternē

dictio

dictio

Quidā
hō currit.

Subjctē

Quidā homo
nō currit.

De materia propositionum

Propositionū triplex ē

materia: rē. Postq̄ auctor
determinauit de oppōne ppo-
sitionū: hic consequēter deter-

minat de lege seu natura earum. Ad
cuius euidētiā sciendū q̄ triplex est
materia ppositionū: scz naturalis: con-
tingens: rē remota. cuius diuisionis sus-
ficiētia sic p̄t haberi. p̄dicatū em̄ ppōis
p̄uenit subiecto vel repugnat. Si p̄mo
hoc ē dupliciter: qz v̄t p̄uenit necessario
sibi: et sic ē materia naturalis: vel cōtin-
gētē: et sic ē materia cōtingēs. Si secū-
do mō: sic ē materia remota. Circa qd̄
notandū q̄ materia sumitur hic p̄ quā-
silitudinē ad materiā in naturalibus.
Materia em̄ s̄m Arist. 2. phis. est ex q̄
cū aliq̄ aliqd̄ fit. qz igit̄ ppōes cōponū-
t̄ ex termis. s. ex subo r̄ p̄dicato: subiectū r̄
p̄dicatū s̄m materia ppositionū: r̄ in ip̄-
sa resoluitur: ideo subiectū et p̄dicatū
v̄n̄ materia ppositionū. Itē sicut mate-
ria est in potentia ad formā: sic subiectū
et p̄dicatū s̄m i potētia respectu vniū-
t̄is r̄ cōpositōis designate p̄ copulā q̄ ē ip̄i⁹
ppōis forma: licz aut̄ p̄dicatū se habeat
v̄t forma respectu subiecti: hoc tñ nō ob-
stāte v̄rū q̄ se hz v̄t materia respectu p-
positōis vel cōpositōis: nec hoc ē in cō-
ueniēs: v̄t patet in naturalibus. Cōsti-

tutū em̄ ex materia et forma corporeita-
tis ē potētiale respectu v̄lti actus: s. aīe
v̄t diffuse declarat Sco. 11. dist. 4. sen.
Est aut̄ materia naturalis: in q̄ p̄dicatū
est de eētia subiecti: v̄t hō ē aīal: vel
hō ē rōnalis: vel ē ei⁹ p̄p̄a passio: v̄t hō
est risibilis. et notāter dicit materia na-
turalis: qz res importata p̄ p̄dicatū iclu-
dit̄ intrinsece in natura rei imp̄tate per
subiectū: sicut genus et v̄rūia: v̄t aīal et
rōnale q̄ se h̄nt v̄t materia et forma iclu-
dūtur in hoīe: vel necessario consequitur
ei⁹ naturā: sicut risibilitas necessario cō-
sequit̄ rōnabilitatē. Materia p̄tingēs
est illa in q̄ p̄dicatū p̄t adesse vel abesse
subiecto p̄ter subiecti cor̄ruptiones: v̄t
hō p̄t esse albus r̄ nō albus: nō q̄ sit si-
mul sed successiue. Materia remota est
illa in q̄ p̄dicatū nō p̄t p̄uenire subiecto
v̄t hō ē asinus: natura em̄ asini est repu-
gnans nature humane.

Circa predicta notandum

q̄ affirmatiua r̄ negatiua s̄nt in eadem
materia cū sit idē subiectū r̄ idē p̄dicatū
in v̄traq̄: v̄t hō ē aīal: hō nō ē aīal. Et
si arguit̄ q̄ ista hō nō ē aīal sit i materia
remota: qz p̄dicatū remouet̄ a subo. Rē
q̄ p̄dicatū remouet̄ p̄ negationē. i. nega-
tur a subiecto: seu denotat̄ remoueri: nō
tñ remouet̄ p̄ repugnatiā ad subiectū:
qz aīalitas nō repugnat humanitati: im-
mo includit̄ in ip̄a. His p̄missis pōit̄
auctor legē seu naturā cōtrariarū: q̄ tal-
est: q̄ si vna ē vera: reliqua erit falsa: et
nō e cōuerso: p̄nt em̄ simul esse falsē i cō-
tingētī materia: v̄t oīs hō ē alb⁹: null⁹
hō est alb⁹. Pro quo notandū q̄ si due
cōtrarie eēt simul: v̄t: querecē q̄ due
p̄dictorie eēt simul: v̄t: qd̄ ē impossibi-
le. Probat̄ cōsequētia: qz cū ad v̄ritatē vni-
uersalē seq̄tur v̄ritas p̄ticularis vna con-
tradictoriaz inferret̄ p̄dictoria alteri-
us: v̄t ad illā: oīs hō currit: seq̄tur illa: q̄
dā hō currit: q̄ ē cōtradictoria illi: nul-
lus hō currit. Itē sic ē de falsitate: quia
falsitas vniuersalis nō inferret̄ falsitatem
p̄ticularis. Et possunt simul eē falsē
in materia contingētī: v̄t ista: omnis hō

currit est falsa p aliquibus supposito: vtz p his q̄ nō currūt: ista null⁹ homo currit ē falsa p his q̄ currūt. In materia dō naturali et remota nō p̄nt simul esse false: nec simul vere: qz in materia naturali p̄dicatū puenit cū subiecto p omni supposito. In materia aut̄ remota repugnat ei vniuersaliter. ¶ Sz p̄dicta arguitur dupliciter. p̄mo sic: Iste due cōtrarie om̄e añal ē hō: et nulluz añal est hō: sūt i mā nālī: et tñ abe sūt false: ergo due cōtrarie i mā naturali p̄nt simul esse false. Itē ille sūt cōtrarie: cuiuslibet hō: minis oculus est dexter: et cuiuslibet hō: minis ocl̄s nō ē dexter: et tñ sūt simul v̄e. p̄ma em̄ ē v̄a p oculo dextro: secūda at̄ p sinistro. v̄ ad p̄mū q̄ ille due nō sūt in materia naturali sz cōtingētī: p̄dicatū em̄ nō est de eentia subiecti nec p̄puz eius: cū inferiora nō sint de eentia superiorum: sed accidāt eis. vñ ille due tenent legē p̄riarū i mā cōtingētī: qz scz ambe sunt false: dñr aut̄ inferiora accidere superioribus fm̄ Sco. ii. dist. p̄. sen. acc̄. p̄iedo acc̄. p̄ extraneo qd̄ ē extra rationem. s. diffinitionē alterius: nō aut̄ p eo q̄ nō facit p se vñ cū eo cui accidit: sic albedo in cornice. Ad secūdū dico q̄ ille nō sūt cōtrarie: cū ly ocl̄s qd̄ ē sub^m p̄ncipale p̄pōis nō sumat v̄l: nec in p̄ma nec in secūda. vñ iste eent̄ p̄rie: cuiuslibet hōis ois ocl̄s ē dexter: et cuiuslibet hōis nullus ocl̄s ē dexter: q̄ sūt abe false. v̄a subcōtrariarū talis ē: q̄ si vna ē falsa: reliqua ē v̄a: et nō eōuerso: p̄nt ei simul eē v̄e i materia p̄tingētī. ¶ p̄mo quo notādū: q̄ si due subcōtrarie possēt simul esse false: due p̄tradictoze eent̄ simul false: cū ad falsitatē p̄ticularis seq̄t falsitas vniuersalis: vt ad falsitatem huius qdā hō currit seq̄tur falsitas illi⁹ omnis homo currit: que cōtradiccit illi: qdā hō nō currit: nō sic ē de v̄itate cū v̄itas p̄ticularis nō inferat v̄itatem vniuersalis. Et ideo p̄nt simul eē v̄e in cōtingētī materia: vna p vno supposito: alia p alio. In materia aut̄ naturali et remota nunq̄ p̄nt simul esse vere: qz in materia

naturali p̄dicatū subiecto cōuenit p̄o omni supposito. et ideo affirmatiua semp est v̄a: et negatiua semp est falsa. In materia dō remota p̄dicatū repugnat sub p omni supposito: et iō negatiua ē sp̄ v̄a et affirmatiua falsa. ¶ Sed p̄dicta arguitur sic: Due cōtrarie p̄nt simul esse false: ergo et due subcontrarie. Antecedēs ē notum. p̄bat̄ cō: equetia: qz sicut se habet vniuersalis affirmatiua ad vniuersalē negatiua: ita p̄ticularis affirmatiua ad p̄ticularē negatiua. Dñdeo q̄ ista similitudo habet v̄itātē q̄tū ad q̄titatē et qualitātē: nō aut̄ q̄tū ad v̄itātē et falsitātē. ¶ v̄a cōtradictoziarū talis ē: q̄ si vna ē v̄a reliqua ē falsa et eōuerso. v̄o est: qz in cōtradictoze idē affirmatur et negat de eodē. Impossibile est aut̄ idem inesse eidē et nō inesse: alias esset dare oppositū p̄mī p̄ncipij: qd̄ tamē ē firmissimū et notissimū ex quarto metaphisice. ¶ Deinde ponit auctor legē subalternarū q̄ continet tres p̄ticularis. p̄ma ē q̄ si v̄is ē v̄a: p̄ticularis ē v̄a: q̄ ex hoc patet: qz si p̄dicatū v̄e dicat̄ d̄ quolibz supposito subiecti: vt denotat vniuersalis: v̄e etiā dicet̄ de aliquo eius supposito: qd̄ sufficit ad v̄itātē p̄ticularis. Secūda p̄ticularis est q̄ nō sequit̄ eōuerso: qz p̄ticularis p̄t esse v̄a sua v̄l exite falsa. In materia em̄ cōtingētī p̄dicatū p̄t cōuenire alicui supposito subiecti: nō tam p̄pter hoc puenit om̄ibus. Tercia p̄ticularis ē: q̄ si p̄ticularis est falsa: v̄is ē falsa. Cuius rō est: qz si p̄dicatū nō verificetur de aliquo supposito: sicut p̄ p̄ticularē denotat: nec verificabit̄ de quolibz sicut designat̄ p̄ v̄em. Hora tñ q̄ i mā nālī p̄ticulari vel indefinita equalz v̄l. ¶ Capitulū de cōuersionibus. ¶ Insequēter agit auctor d̄ cōuersione ppositionum q̄ ē p̄prietas ppositionū vtroqz termino participantium ordine eōuerso: quādo scz fit de p̄dicato subiectum: et de subiecto p̄dicatum. Et est triplex: scz: simplex: p̄ acc̄. et p̄ cōtrāpositionem. Unde notandum q̄ in cōtra

uersione sunt due ppositiones: quarum prima dicitur uersa: et est antecedens. Secunda uo dicitur conuertens: et est consequens ad aliam. Est autem alia ppositio categorica uel hypothetica ad quam alia sequitur: pns uo e p que sequitur ex ante. Consequencia uo e illatio pntis ex ante. qz uo uersio e consequencia. Nota dñ q consequentia formalis dicit illa q tenet in omnibus terminis. Simili forma arguendi retenta. Ex pre aut forme se tenet vltis particularis affirmatio et negatio: et varius modus arguendi fm regulas consequentiarum. **C**onsequencia uo materialis solum tenet ex pre terminorum: et ideo nō tenet in omnibus terminis: licet forma cōsimil obferuetur. Nō licet sequat gratia materie: qdā hō est animal: ergo omnis hō est animal. nō tñ e pna formalis: Et ideo non ualeat similis modus arguendi in alijs terminis: sicut nō sequitur quidam hō currit: ergo omnis homo currit. **C**ontra dñz insup qz Aristo. tractās de reductōe syllogismoz impfectoz ad pfectos agit de conuersione simplici et p accēs: que ad hoc sunt vitales. Non aut de conuersione p cōtrapositionē que ad hoc nō deseruit. qz in ipa nō manēt idē termini simplici terā tamēt deberēt manere in reductōe syllogismoz. Petrus aut hyspanus tractat hic de ipa in quantū est qdaz passio ppositionis. **C**onuersio simplex est facere de subiecto pdicatum: et de pdicato subm manēte eadē qualitate et quātitate: et hoc mō pueritur vniuersalis negatiua et particularis affirmatiua: vt nullus homo e lapis: nullus lapis e homo: quidam homo e animal: quod dā animal e homo. et dicitur simplex: qz e sine mutatione quantitatis et qualitatis. Solū enī e ibi mutatio situs terminoz: nē cōmutatio dicitur simplex que est sine additione uel variatione. Simpliciter enī dicit tale quod e fm se tale: scdm qd uero tale est quod est tale per respectus ad aliud: hoc modo vniuersalis negatiua cōuertitur i vniuersalem negatiua simplicitate: id est fm se et non per aliud: et si-

militer particularis affirmatiua in particularem affirmatiua. Non sic in conuersione per accidens: vt statim videbitur

Sed contra hoc arguitur pmo sic: ista e vera: ista uirgo fuit corrupta: et tamē conuertens e falsa: nulla corrupta fuit uirgo. Item ista est vera: nullus senex erit puer: ista autem falsa: nullus puer erit senex. Itē ista est vera: quidam homo e mortuus: conuertens uero falsa: quoddam mortuum e homo. Itē ista est vera: nullus ciuis e mulier: et ista falsa: nulla mulier est ciuis. Item non sequitur panis est in forno: ergo furnus est in pane. **P**ro responsione ad ista argumenta notandum qz terminus positus a parte ante respectu uerbi uel participij futuri temporis ampliatur ad statū pro presenti uel futuro. Positus uero post huiusmodi uerbu restringit ad tempus futurum. **I**tem notandum qz terminus positus a parte ante respectu uerbi uel participij pteriti temporis ampliatur ad supponēdū p eo qd e uel fuit. Positus uo p hmoi uerbu restringit ad tps pteritū. Itē notādū qz in cōuertēte et uersa termini dñt accipi eā ample et eā stricte. Itē notādū qz qñ obliquus ponit a pre pdicati p pōis cōuerse: tūc uerbum debet resolui in suū picipiū et ipm cū obliquo ponit a pte subiecti puerter. His pmissis uis patet rñsio ad argumenta. Ad pimum qñ arguit nulla uirgo fuit corrupta dico qz illa e uia sumēdo subm p pnti tpe et pdicatū p tpe pterito. qz nulla que nūc e uirgo fuit corrupta tēpore pterito: et tūc debet conuerti in illā: nulla que fuit corrupta est uirgo. **A**d secundūz dicēdū qz illa nullus senex erit puer e uia sumēdo subm p tpe presenti et pdicatum p tempore futuro. Nullus enī qui nūc e senex erit puer tpe futuro. et tūc uo cōuertit in illā: nullus q erit puer e senex. **A**d tertium dico qz illa ppositio: quidam homo e mortuus e uia sumēdo subm p tpe pterito. unde sensus est: et quidam q fuit homo e mortuus: et tunc

debet conuerti in ista: quoddam mortuum est
est vltimū hō. Ad q̄rtū dico q̄ illa: nullus
cuius ē mlier: ē hō p masculis: qz ly ci-
uis p ly nullus restringit ad standū pro
masculis: et tūc puerit̄ i istā: nulla mu-
lier ē ciuis masculi. Ad q̄ntū dico q̄ il-
la: panis ē in furno: cōuertit̄ i istaz: ens
in furno ē panis. Cōuersio p accēs est
facere de subicō p̄dicatū r cōuerso: ma-
nēte eadē q̄litate s; mutā q̄ntitate. Et
hoc mō dicit auctor puerit̄ vlem affirma-
tiuā i p̄ticulārē affirmatiuā. An vlis af-
firmatiua infert p̄ticulārē affirmatiuaz.
Ex^m p̄uersiōis p accēs: Omnis hō ē cur-
rēs: ergo quoddam currēs est hō: r vlem
negatiuā in p̄ticulārē negatiuā: vt nul-
lus hō ē lapis: ergo quā lapis n̄ est hō.

Sed contra hoc arguitur sic
qz Arist. p̄mo p̄oz tractās de p̄uersiōi-
bus dicit vlem affirmatiuā puerit̄ in p̄ti-
culārē: de vli negatiua nullā faciēs mē-
tionē. R^o fm Sco. 21. di. p̄. sen. qz vni-
uersal negatiua nō puerit̄ in p̄ticulārē
negatiuā: licet inferat eā. Abi sciēdum
qz puerit̄ p accēs ē puerit̄ p aliō: scz p p̄-
ticulārē affirmatiuā. An qz vlis affirma-
tiua infert p̄ticulārē affirmatiuā: r puer-
it̄ simplr̄ p̄ticulārē affirmatiua i p̄ticu-
larē affirmatiuā: iō vlis affirmatiua per
accēs i ipam puerit̄. licz aut vlis nega-
tiua inferat p̄ticulārē negatiuā: qz tū p̄-
ticulārē negatiua nō cōuertit̄ simplicit̄
iō vlis negatiua nō ponit̄ ab aristotē cō-
uerti p accēs. S; qd dicem^r ad auctore
p̄dōt dici qz auctor dicit vniuersalē ne-
gatiuā puerit̄ p accēs i p̄ticulārē nega-
tiuā: qz ipaz infert large accipiēs p̄uersio-
nē p qualibet illatōe i terminis trāspōsit̄
Sequitur enī: nullus hō ē lapis: ergo nul-
lus lapis ē hō p p̄uersionē simplicez. et
vltra: quā lapis n̄ ē hō: p legē subalter-
narū. p̄hs aut accipit p̄uersionēz magis
stricte: qm̄ scz aliqd fm se i aliō puerit̄.
sicut homo i cōuersione simplici: vel per
aliud qd puerit̄ in ipm: sicut in cōuersi-
one vlis affirmatiue i p̄ticulārē affirma-
tiuā p p̄ticulārē q̄ in ipam puerit̄: vt om-

nis hō ē animal: ergo quā hō ē animal: r vl-
tra: ergo quoddam animal est hō p cōuer-
sionē simplicez: et tūc a p̄mo ad vltimūz.
Omnis hō ē animal: ergo quoddam animal ē hō
p cōuersionē p accēs. Et si arguat̄ qz p̄-
ticulārē negatiua cōuertit̄ simplr̄ in p̄-
ticulārē negatiuā: bñ enī sequitur: quā hō
nō ē lapis: ergo quā lapis n̄ ē homo:
ergo vniuersalis cōuertitur p accidens
in ipam. R^o q̄ illa p̄na tenet ratiōe ma-
terie r non gratia forme. An non valet
in alijs terminis. Hō enī sequitur: quod-
dam animal non est homo: ergo quā hō
non est animal.

De conuersione.

Ita cōuersionē p̄positionūz
nō quātarū etiā p̄positionūz
exceptiuarū reduplicatiua-
rum et exclusuarū p̄t oriri af-
ficultas. Abi sciēdū qz p̄pōes exceptiue
dicuntur ille in q̄b^r ponit̄ p̄ter nisi: con-
miles: vt oīs hō p̄ter sor. currit: equalit̄
isti: oīs hō ali^r a forte currit: r puerit̄ i
hāc: quoddam currēs ē hō ali^r a forte: vl
quoddam currēs qd nō ē sor. ē hō. p̄pō-
positiōes hō reduplicatiue dñr ille in q̄
bus ponit̄ ille ocōes q̄ q̄ntū: vt fm qz r
p̄siles reduplicatiue sūpt̄. Abi sciēdūz
fm Sco. 3. q. quolibet. qz reduplicatō p̄t
sumi duplr̄. s. reduplicatiue r specifica-
tiue: reduplicatiue q̄dez sumit̄ qm̄ notat
terminū sibi additū eē eam p̄siam inhe-
rētie p̄dicati ad subm: vt ista: hō in q̄ntū
rōnalis ē risibilis denotat qz rōnaltas est
eā p̄siam risibilitat̄. An equalit̄ isti: hō
qz rōnal ē risibilis: r puerit̄ in istā: ali-
quid qz in q̄ntū rōale ē risibile ē homo.
Specificatiue sumit̄ qm̄ nō notat talem
p̄cisionē cause: s; denotat p̄dicatū nō re-
pugnare subo p̄significato s; t̄i rōe: vt hō
in q̄ntū rōnal ē alb^r ly in q̄ntū specificat
qz hōi cōsignificato sub rōe rōalitat̄ n̄
repugnat albedo: est autem bona conse-
quentia a reduplicatiua ad suam p̄cisa-
centem. Unde bene sequitur: omnis ho-
mo in quantum ratiōalis est risibilis: er-
go omnis homo est risibilis.

Propoēs aut̄ exclusiue sūt ille
i quibus ponitur iste octōdes: rātū: s. lū:
et cōsimiles exclusiue sumpt̄. An̄ hec
dictio soluz pōt capi dupliciter: vno mō
cathegorematicce: r̄ tūc t̄m̄ valet sicut so
litari⁹: vñ sol⁹ sortes currit: equaler̄ isti
sortes solitarius seu alteri i illo loco nō
associat⁹ currit: r̄ sic nō sumitur exclusi
ue. Est em̄ vera etiā posito q̄ alij hoīes
currāt. Si autē sol⁹ capiat̄ sin cathego
rematicce tūc facit p̄positiōnē exclusiua.
An̄ ista sol⁹ sortes currit habet duas ex
ponentes: Sortes currit: et nullus ali⁹
a sorte currit. Conuerti⁹ autē exclusiua
scōm scōm. 21. dist. j. sen. in vniuersales
affirmatiua de terminis trāspōsit⁹: vt ista
rātū hō est risibilis cōuertit̄ in istam: om
ne risibile est homo: qđ sic p̄bat: licet eī
ista habeat cōmuniter duas exponētes:
tamē intellec⁹ ei⁹ pōt sufficenter exp̄
mi p̄ hāc: null⁹ nō homo ē risibilis: que
cōuertit̄ i istā: nullū risibile est non hō:
r̄ tūc vltra om̄e risibile ē hō: scōz illd̄ se
cūdi p̄p̄m̄ etiās: Ad negatiua de p̄dica
to infinito sequit̄ affirmatiua de p̄dica
to finito. hoc autē est verū de terminis sim
plicib⁹ et nō cōposit⁹. exēplū: si lignū ter
minus simplex: et lignū albū termin⁹ cō
posit⁹: bñ sequit̄ hoc nō ē nō lignū: er
go ē lignū. Ad̄ at̄ sequit̄ de m̄f̄ato hoīe
vel eq̄: hoc nō ē lignū n̄ albū: ḡ ē lig. al.

Conuersio per cōtrapositiōnē
est facere de subiecto p̄dicatū et cōuer
so manē eadē q̄lita⁹ r̄ q̄n⁹: s̄z mutat̄ ter
minis finit⁹ i terminos infinitos. Et hoc
mō cōuertit̄ vniuersal affirmatiua r̄ par
ticularis negatiua. vt om̄is hō ē animal.
om̄e nō animal est nō hō: quidā asin⁹ nō ē
lapis: quidā nō lapis nō est non asinus.

Notandum circa illud q̄ hec con
uersio dicitur per cō
trapositiōnem. quia in conuertente et
conuersa ponuntur termini traditōij. s.
termin⁹ sumpt⁹ sine negatōe: vcz termi
nus finit⁹: r̄ termin⁹ sumpt⁹ cū negatōe
id est termin⁹ infinitus. Dicit vlt̄er⁹
auctor q̄ ex signo quod ē in subiecto p̄po

sitiōnis cōuerse cum ei⁹ p̄dicato vobz sic
ri subiectū cōuertētis: qđ habet verita
tē in cōuersione simplici et p̄ cōtrapositi
ōnē vbi manet eadē quātitas: r̄ nō in cō
uersione p̄ accidēs vbi mutat̄ quātitas.
habet etiā veritatē q̄n̄ p̄positiōis cōuer
se est termin⁹ cōis et nō singular⁹. qz ter
mīo singulari nō pōt addi signū. Est au
tē eadē cōuersio p̄ticularis in definit̄e
et singularis. qz sicut singular⁹ p̄vno sup
posito verificatur: ita p̄ticulari r̄z inde
finita. Ad̄ sic est d̄ oppositiōne: qz singla
ris affirmatiua et negatiua tradit̄ cu
idē asseratur et negat̄ de eodē supposito
Ad̄ sic de particularib⁹ et indefinit⁹. qz
i ip̄is subiectū pōt sup̄pōre p̄ vno sup
posito vel p̄ alio dist̄inctiue. De cōuer
sionib⁹ autē ponuntur versus sequentes.
Asserit a: negat e: sūt vniuersalē ambe.
Asserit i: negat o: sūt p̄ticularē it̄ ambo.
Simpliciter fecit: cōuertitur eua p̄ acci.
Alto p̄ cōtra: sic fit conuersio tota.

Sequitur de propoē ypote.

Est q̄ autor determinauit d̄ p̄po
p̄ sitōe cathegorica: hic consequē
ter agit de propoē ypothetica.

Est autē p̄positio ypothetica q̄
habet duas cathegoricas tāq̄ pres̄ p̄n
cipales sui p̄iunctas. s. p̄ aliquā cōiuncti
onem vel per aliquod aduerbium.

Notandum vlt̄erius q̄ sicut in p̄po
sitōe cathegorica subie
ctum r̄ p̄dicatū se habent vt materia. co
pula vero vt forma: sic i ypothetica due
cathegorice se habēt vt materia et con
iunctio ip̄as coniungēs vt forma. Si ar
guat̄ q̄ p̄positio ypothetica nō sit pro
positio. qz qđ nō est vna p̄pō nō est pro
positio: scōm Arist. li. 4. lēcōz: sed ypo
thetica est plures cathegorice: ḡ n̄ est p̄
positio. Respōsio q̄ ē vna ab vnit̄ate cō
iunctiōis ip̄as cathegoricas vniētis. Di
cit autē ypothetica ab ypos qđ est sub. r̄
thesis positio. quasi suppositiua locutiō.
qz vna pōitur sub altera. s. posterior sub
prima quam sequitur. Et diuidit̄ i cōdi
tionalem: copulatiua: r̄ disiunctiua. De

Tractat⁹ De Conditionali, Copulatiua, et disiunctiua,

cāli vero t⁹ porali et locali nō facit auctor
mētione: q⁹ reducūt ad alias: vt videb^r
Conditionalis est illa i qua cō
iungūtur due cathegorice per hāc con
iunctionē si: vt si homo currit: homo mo
uetur: et illa cathegorica cui immediate
p⁹ iungit hec p⁹ iunctio si: d^r a⁹ns: et alta p⁹ns.

Circa quod notādū q⁹ p⁹ p⁹ d^r
cū cōditio
nalis: q⁹ ponit t⁹ cōditionaliter verita
tē sui cōsequētis et nō absolute: v⁹z si
a⁹ns sit verū denotādo cōstructionē vni
us p⁹positiois ad aliā. q⁹ d^ro in cāli cō
sequēs infertur ex antecedēte q⁹ est cā
eius: vt q⁹ sol lucet dies est: ideo pōt re
duci ad conditionalem.

Contra hoc arguit dupliciter. P⁹ri
mo sic: ista ē cōditionalis: si
āsinus volaret: āsinus haberet alas: cū
nō sit copulatiua nec disiunctiua: et t⁹ nō
cōiungūtur due cathegorice: ergo diffini
tio p⁹ p⁹ d^r cōditionalis non est bⁿ affig
nata. Item ista est cōditionalis: sortes
currit: ergo sortes mouet: et tamē nō cō
iungūt due cathegorice p⁹ notā p⁹ditōis
si. R⁹ ad p⁹ma: q⁹ ibi p⁹nt eē t⁹ue cathe
gorice reducēdo cōiunctias oratiōes ad
indicatiuas. Ad scd^m dico: q⁹ licet in
illa nō cōiungātur due cathegorice per
hanc cōiunctionē si: cōiunguntur tamē p⁹
aliā sibi equalētē. i. p⁹ illā cōiunctionēz
ergo: que denotat illatōez p⁹nt⁹ ex ante.

Et notādū q⁹ in cōditionali ē bonā
p⁹na arguēdo a positōe
āncedētis ad positōnē cōsequētis: vel
a destructōe p⁹ntis ad destructōnē aut⁹.

Copulatiua est illa in qua con
iungūtur due cathegorice p⁹ hāc coniu
ctionē et: vel p⁹ aliā sibi equalētem: vt
sortes currit: et plato mouetur. Est aut⁹
differētia inter copulatiuā et de copula
to extremo: quia in copulatiua cōiungū
tur due cathegorice p⁹ hāc cōiunctionē
et: In illa vero q⁹ est de copulato extre
mo cōiunctio ponit⁹ inter ptes subiecti
vel predicati: vt sortes est albus et musi
cus. Ad copulatiuā reducūtur tēporal:

et localis. Exēplū d^r t⁹porali: vt sortes cur
rit q⁹ mouet. i. sortes in aliquo tpe cur
rit et in illo mouet. Exēplū de locali: vt
sortes currit vbi mouet: ad ē sortes cur
rit in aliquo loco: et in illo mouetur.

Disiunctiua est illa in qua con
iungūtur due cathegorice p⁹ hāc cōiun
ctionē vel: seu p⁹ aliā sibi equalētem: vt
sortes currit: vel plato scribit.

Circa quod notādū q⁹ cōiun
ctio disi
ctiua et est cōiunctio: et est disiunctiua: in
tū est cōiunctio cōiungit voces: in q⁹ntū au
tē est disiunctiua: disiungit significata.

Notandū etiā q⁹ cōiunctio disiun
ctiua pōt poni inter du
as p⁹positōes: et sic facit p⁹ p⁹ d^rz p⁹ p⁹the
ticā: vel inter ptes p⁹ dicati et subiecti: et
sic ē de disiuncto extremo: vt for. l⁹ pla. c⁹.

Ad veritatē conditionalis exi
git q⁹ a⁹ns nō possit eē verū sine cōsequē
te. An ois cōditionalis vera est nec⁹ria:
q⁹ cōsequens necessario sequit⁹ ad a⁹ns.

Ad falsitatē aut⁹ eius sufficit q⁹
a⁹ns possit esse verū sine cōsequēte. An
ois cōditionalis falsa est impossibilis
Impossibile ē enī q⁹ si a⁹ns sit vex q⁹ il
lud q⁹ necessario sequit⁹ ad ipm sit falsū
cū ex d^ro nō sequit⁹ nisi vex: et scd^m p⁹ p⁹.

Et notādū q⁹ duplex ē necessitas: cō
sequētis: et quedā cōsequētie. Necessitas
cōsequētis est q⁹ cōsequēs est i se ne
cessariū: vt hō ē risibilis. Necessitas cō
sequētie est q⁹ cōsequēs nec⁹rio sequit⁹ ad
a⁹ns: licet vtrūq⁹ sit p⁹tingēs i se: vt si hō
currit: hō mouet. Et ista nec⁹itas exigit⁹
ad cōditionalē: nō aut⁹ p⁹na. vnde cōditi
onal p⁹ eē nec⁹ria: licet t⁹ a⁹ns q⁹ p⁹ns sit
impossibile: vt si hō ē āsin⁹: hō ē rudibi
lis. p⁹ma necessitas dicit⁹ necessitas sum
pliciter: secunda vero scd^m quid.

Ad veritatē copulatiue exigit⁹
vtrūq⁹ p⁹ eē verā: vt hō ē aial: et d^ro ē.
Qui⁹ cā ē: q⁹ tota copulatiua se tenet ad
modū toti⁹ integralis: ad cui⁹ positōem
requit⁹ positō cuiuslibz ptes p⁹ncipal⁹ ei⁹.

Ad falsitatē eius sufficit vnam
prē eē falsā: sicut destructio pris pncipa
lis arguit destructionē toti: vt si par
es nō sit: nec domus est. Ex p̄dictis patet
q̄ a tota copulatiua ad quālibet ei⁹ par
tem est bona consequentia.

Ad veritatē disunctiue sufficit
alterā prē eē verā: se em̄ h̄z ad mo^m to
tius vltis: ad cui⁹ positionē sufficit posi
tio vni⁹ p̄us eius subiunctiue: vt ad posi
tionē aialis sufficit positio hominis vt eq̄.

Ad falsitatē ei⁹ oportet vtrāq̄
partē eē falsā: cū enī ad v̄itatē ei⁹ suffic
veritas vni⁹ pris: oportet ad hoc q̄ sit
falsa q̄ vtrāq̄ pars eius sit falsa.

Sequitur de equipollentijs.

Irea quod est norandum q̄
Equipollētia ē equalē
tia duarū p̄positionū in q̄li
tate et quātitate: v̄itate et fal
sitate mediāte signo p̄ aduētū negatōis
Et d̄r de eq̄pollētia es: qd̄ idē ē q̄ equa
leor: et ponūtur tres regule. quarum
p̄ima reglā ē: Si alicui siḡ tā
vlti q̄ p̄dicari p̄ponat ne⁹: eq̄pollēt suo
p̄dictorio. i. p̄pōes q̄ p̄us erāt p̄dictorie
eq̄pollēbūt: vt iste sūt cōtradictorie: om
nis hō currit: et q̄dāz hō nō cur: p̄ponat
negatio vni eaz eq̄pollēbūt: vt nō om̄is
hō currit eq̄pollēt hui: q̄dā hō nō cur.
Causa hui⁹ regule ē: qz negatio negās
est tal' nature: q̄ q̄cqd p̄ se inuenit de
struit: et ei⁹ oppositū ponit. Et n̄ negat q̄
litate et q̄ntitate. Si enī inueniat p̄po
sitionē vniuersalē: facit ip̄am p̄ricularē
et cōuerso. Si inueniat p̄pōnem affir
matiuā: facit eā negatiuā et cōuerso. et
sic negatio p̄posita signo facit p̄pōnes
p̄ius repugnātes in qualitate et q̄ntita
tē eiusdē q̄litate et q̄ntitate. et sic facit
p̄pōes q̄ p̄us erāt cōtradictorie eq̄pollē
re. Ex p̄dictis patet q̄ due negatōes eq̄
ualēt vni affirmatōi. Negatō enī negās
vni oppo^m ex p̄iti pōit aliud: et sic nega
tio negās negatōez ex p̄iti pōit affirma
tōez. nō sic autē ē d̄ duab⁹ affirmatōib⁹:

natura enī affirmatōis nō ē destruere s̄
ponere. et ideo affirmatō addita affirma
tioni ip̄am fortificat. qz due affirmatōes
nō equalent vni negatōi: sicut due ne
gationes vni affirmationi.

Contra p̄dicta arguit et videt q̄ ne
gatio nō debeat addi signo:
qz aduerbiū h̄z determinare v̄bū: s̄z nega
tio ē aduerbiū: s̄z d̄z determinare v̄bū et nō
signū. Probāt maior p̄ p̄scianū dicētō:
q̄ aduerbiū ē vi v̄bi adiectū. R̄. q̄
aduerbiū p̄mo et p̄ se h̄z determinare ver
bū: secūdo autē et ex cōsequētī p̄t determinā
re nomē: et sic p̄t addi signo. Si arguit
p̄ arist. p̄mo p̄yerme. dicētō: q̄ negatio
nō d̄z addi signo. Dico q̄ loq̄tur de ne
gatione infinitate: et nō de negatione ne
gante: qz v̄ic⁹ signum non est infinita
bile cum per se nihil significet.

Secunda regula talis est: q̄ si
alicui signo vniuersali postponat nega
tio: eq̄pollēt suo cōtrario. i. facit p̄pōes
q̄ p̄us erāt p̄trarie eq̄pollere: vt iste sūt
p̄rie: ois hō currit: et null⁹ hō cur. post
ponat negatō subicō vni⁹ illaz eq̄pollē
būt: vt ois hō n̄ currit: et nul. hō cur. eq̄
pollēt. Cā h̄z regle ē: qz p̄trarie sūt eius
dē quātitatis: et d̄rnt solū ī q̄litate. Negā
tio igit postposita subō n̄ mutat q̄ntitatē
cū n̄ agat an̄ se. qz nō cadit supra copu
lā: mutat q̄litate: et sic sūt eiusdē q̄litate
et p̄ p̄ns eq̄pollēt. S̄z p̄ h̄z arguit sic ī
istis: om̄e currēs mouet: et nk. n̄ cur. mo^m:
est neg⁹ postposita sig⁹ vlti: et tū n̄ eq̄pol
lēt: cū p̄ma sit v̄a: et scda falsa. R̄. q̄
negatō d̄z poni p̄ sig⁹. i. p̄ sub^m qd̄ p̄
sig^m denotat vt cadat sup̄ copulā: n̄ sic
est ī p̄pōito. qz illa neg⁹ n̄ q̄ p̄cedit ly
currēs solū cadit sup̄ t̄m^m quē īfinitat.

Tercia reglā ē: si alicui siḡ vlti
p̄dicari p̄pōat et postpōat ne⁹: eq̄pollēt
suo subalē. i. facit p̄pōes q̄ p̄ erāt s̄balē
eq̄pollēt. vt iste sūt s̄balē ois hō c̄: et q̄
dā hō c̄: p̄pōat et postpōat ne⁹ s̄bi vni⁹
illaz eq̄pollēbūt: vt n̄ ois hō n̄ c̄: eq̄pol
lēt hui: qd̄ hō c̄. Cā h̄z r̄le ē: qz s̄balē
s̄t eiusdē q̄litate et diuerse q̄ntitate. qz igit

Tractatus De propositionibus modalibus.

Vna negatio negat allā: remanet eadē q̄
litas. Negatio autē p̄cedēs signū mutat
q̄ntitatē: et sic equipollēt cū sint eiisdē
qualitatē et q̄ntitatis. De equipollētis
subcōtrariarij nō dat aliq̄ regula. qz sa-
tis ē eisdēs: qz si postpōat negatio sub-
lecto p̄ticulari affirmatiue equipollēbit p̄-
ticulari negatiue: seu erit idēz cum ip̄a.
Et p̄miss̄ infert auctor q̄ntā rām q̄ talē
Si duo signa vniūsalia negatia
ponantur i eadē locutōe: vni a p̄te subie-
cti: et aliū a p̄te p̄dicati: p̄mū equipollēt
suo p̄trario: et secūdu equipollēt suo cōtra-
diciō: cui⁹ causa ē: qz negatō secūdi si-
gni postpōitur p̄mo signo: et sic: facit ip̄z
equipollere suo cōtrario p̄ secūdā regulā:
et negatō p̄mi signi p̄pōit secūdo signo:
et sic p̄ p̄mā regulā facit ip̄m equipollere
suo contradiciō. Unde nihil est nihil
tantum valet sic quodlibet est aliquid.

Contra hoc ita pōt argui: hec ē nega-
tiua: nihil ē nihil: cū vna sola
negatio p̄cedat copulā: alia autē est affir-
mativa: q̄ nō equipollēt. Respōsio qz li-
cet negatō inclusa i secūdo nihil seq̄tur
copulā scdm sitū terminorū: tamē intelli-
git̄ p̄cedere q̄ntū ad sensū orōis: vñ secū-
dū nihil debet expōi p̄ nō et p̄ aliqd: et ē
sensus: nihil ē nihil. i. nihil nō ē aliqd.
P̄pōit autē secūda a p̄te p̄dicati eo qz in-
cludit i se terminū sue distributiōis qd ē
p̄dicatū eiisdē p̄pōis. Ad hoc cōfert il-
lud secūdi p̄rmenias: qz sez ad negati-
uā de p̄dicato finit: o sequit̄ affirmatiua
de p̄dicato finito. De equipollētis sē Xij.
P̄re p̄tra dic: p̄ p̄ra: p̄ postqz suba ē.
Nō oīs qdā nō: oīs non quasi nullus.
Nō null⁹ quidā: sed nullus nō valet oīs.
Nō a ter n̄uter: neuter nō p̄sar vtrūqz.
Nō aliqz nullus nō qdā nō valet oīs.

De p̄pōnibus modalibus.

Modus est adiacens. et ē.
Postq̄ auctor determinauit d̄ p̄-
pōitiōnibus de inesse: hic cōse-
quenter determinat de modalibus.

Circa quod notandū

qz p̄pō-
sitiōnes s̄

inesse dicuntur ille q̄ sūt de simpliciter in-
herētia p̄dicati ad subiectū: in quibus
vix p̄dicatū simpliciter dicitur d̄ subie-
cto absqz aliquo mō: vt hō est aīal. Mo-
dales vero dicitur ille q̄ sūt d̄ inherētia
modificata seu detēmiata p̄ aliquē mōz:
vt hō necērio ē aīal: p̄ quā denotat aīa-
litate n̄ solū iesse hōi: s̄ etiā d̄ necitate.

Item notādū qz mod⁹ sumit̄ inli-
plicitē. Aliq̄ et su-
mit̄ p̄ manerie vt mēsura vel t̄pamēto.
Sumit̄ etiā p̄ ordiatōne duaz p̄pōnū
vt i syllis habet. Sumit̄ etiā p̄t est ac-
cidēs Xbi: vt indicatiū mod⁹. In p̄pō-
sito autē sumit̄ p̄ detēminatōe: et sic mo-
dus ē detēmiatio adiacēs rei detēmi-
bilis: vt cū d̄r: hō alb⁹: ly alb⁹ est qdā mo-
dus detēminat̄ ly hō ad scādū p̄ hōmi-
bus albis: importat̄qz albedinē adiacēs
seu inherētē hōi. Et ponit̄ hic detēmi-
tatio tāqz gen⁹ ad detēminatōe factā per
infer⁹ additū superiōri: vt dicēdo aīal
homo: et p̄ adiectiuū seu p̄modū. Et idē
ponitur adiacēs rei tāqz vniū. qz h̄ mo-
dus ē detēmiatio adiacēs rei detēmi-
bilis: modus est detēmiatio facta p̄ ad-
iectiuū: ita qz i p̄posito modus et adiecti-
uū sumūt̄ur p̄ eodē. Est autē duplex ad-
iectiuū: quoddā nomis: vt albus niger:
et quoddā verbi: vt hō male. Scdm enī
P̄riscianū aduerbiū est: Xbi adiectiū:
qz sez vīm Xbi detēmiat. Sic duplex ē
modus: vnus nomial⁹ qui fit p̄ adiectiū
nois: alius aduerbialis q̄ fit p̄ adiectiū
verbi. qui potest dici aduerbial⁹: qz ē ad-
uerbiū: et Xbalis qz detēminat verbus.

Notandū insu per qz Xbi desig-
nat cōpōnem
p̄dicati cū subicō. Itē ip̄am rē importa-
tā p̄ Xbū significat. sicut curro significat
currū. Cōnotat et tēpus et modum: sicut
curro ē p̄ntis t̄pis et indicat̄ modi: et
scdm hoc ponit auctor quattuor modos
Xbales: quidam enī aduerbialiter de-
tēminat verbum gratia cōpōsitiōis:
vt illa sex: necessario: cōtingens: possibi-
liter: impossibilit̄er: vero et falso. Cū enī
dic̄it homo currit: necessario significat̄

q^o compositio cursus cum homie sit necessaria. De istis aut^{em} est p^o intentio q^o sola illa faciunt p^o modale. Alia determinat verbu^m gratia rei verbi: vt cu^m dicitur homo currit velociter: denotat: q^o cursus homis sit velox: non aut^{em} ipa compositio. Alia determinat verbu^m ratione t^oporis: vt aduerbia t^oporalia. alia r^oe moⁱ: vt aduerbia optadi & horadi.

Circa quod notadu^m q^o alia aduerbia d^o q^o bus non sit hic mentio reducitur ad aliquid p^o dicto^r: vt aduerbia loci & numeri continetur sub aduerbijs determinatis: bus verbu^m gratia rei Xbi: vt cu^m dicitur: fortes currit bis: ly bis noⁿ determinat verbu^m gratia numeri singularis qui est modus significandi verbi: s^z gra^m rei verbi imponere p^o verbum. s. ipius cursus.

Si querat^{ur} quare noⁿ ponitur aduerbia determinata verbu^m gra^m figure generis & cetero^r accid^otiu^m: sicut ponitur r^one moⁱ et t^oporis? R^o. q^o cetera accid^otiua veniunt alijs a verbo: nec s^z ita p^o sicut tempus & modus. Sumuntur aut^{em} illi sex modi q^o s^z nominaliter: vt possibile: impossibile: necessariu^m et coⁿtingens: v^o et falsu^m. Alii q^o aduerbialiter: vt possibiliter: impossibiliter: p^otingenter: & necessario: X^o & falso.

Inde determinat auctor quid sit p^opositio modalis: dicens: q^o p^opositio modalis est il

la que determinat aliquo isto^r sex mod^o do^r: vt possibile est forte cur. necesse est forte currere. & sic de alijs.

Circa quod notadu^m q^o p^opositio modalis p^o sumi large et stricte. si sumat large: tuc^q quelibet p^opositio pot^{est} dici modalis in q^o ponit modus determinans componem: & sic p^opositiones in quibus ponit veru^m & falsu^m dicitur esse modales. Stricte at^{em} sumpta p^opositio modalis exigit q^o non solum iⁿ ea ponat mod^o determinans coⁿpositione: sed tales moⁱ scdm quos pot^{est} sumi opp^o scdm quattuor genera opp^o sitionu^m: varijsq^{ue} modi coⁿsequentiariu^m per

subalternatione^m et negationis appoⁿes: vt in sequentibus videbitur. Et sic tantu^m isti quattuor moⁱ possibile: impossibile: contingens et necessariu^m faciunt p^o modalem. In alijs aut^{em} noⁿ sic sumit op^opositio et coⁿsequencia a p^ote moⁱ: sed h^u a p^ote dicti: sicut in illis de inesse. Scham tam^{en} pot^{est} plures alios modos scdm q^o s^z p^ont sumi oppo^ses et coⁿsequencie: vt scibile demonstrabile dubitabile indemonstrabile opinabile inopinabile: et sic de multis alijs de quibus aristo. breuitati stud^o noⁿ fecit mentionem. q^o ex his que d^o istis quattuor dicitur pot^{est} concipi quid sit dicend^u de alijs non famosis. ¶ Dicit ergo auctor p^opositio^m categoricam in p^opositione modalem & in p^opositio^m de inesse. Dicit etia^m q^o in modalibus verbuz debet subici: modus aut^{em} predicari.

Circa quod notadu^m q^o p^o Xbi^m iⁿ telligit verbum infinitiu^m modi cu^m actio: q^o etiam vocat dictu^m: quod quide^m debet subici: modus aut^{em} p^odicari: non quatum ad situ^m termino^r: vt patet in exemplis aucto^ris p^ostitis: in q^obus sepe modus a p^ote subiecti ponitur. Noⁿ accipitur itaq^{ue} subici in p^oposito p^o subiecto p^opositio^mis: sed p^o ratione determinabilis. Dicitu^m eni^m affir^omatiui^m vel negatiui^m q^o ab aristo. dicit^{ur} esse vel noⁿ esse est determinabile. Modus aut^{em} est determinatio ip^om^o d^ocu^m determinans: et sic esse et noⁿ esse dicitur subiectiones et modi appositiones.

Notandu^m insup^{er} q^o p^opositio modalis pot^{est} capi dupliciter: vel in sensu composito: vel in sensu diuiso. vt ista: possibile est sedere ambulare. vel ista. sedens potest ambulare. In sensu est coⁿposito p^o se extremu^m est ho^mo vel p^osona sedens coⁿsideratus sub illa determinatione sedens. Et ille sensus est fals^{us}. quia tuc^q id^{em} posset esse simul sedens & ambulans. In sensu eni^m diuisioⁿis s^znt due categorice: & iⁿ vna categorica enuⁿciatur o^{mn}ip^osona aliqua esse sedens: & in alia posse ambulare: & illa duo sunt vera de eode^m subiecto. vt fortes est sedens: et fortes potest ambulare: non tamen ita q^o s^znt

Tractatus De consequentijs et equipollentijs

esse pnt opposita. Unde sensus est q̄ ille qui ē sedēs habet potētīā ad ambulā dū. Hoc mō exponit a Scoto: illa p̄des tinatus pōt damnari. dist. 40. p. sen. que in sensu composito est falsa. ⁊ i sensu diuiso vera: vt ibidē diffuse declarat.

Tractat cōsequēter auctor de qualitate modalium. Circa quod dicit q̄ qui libet modus facit quatuor ppositōnes modales: vt ille modus possibile si sumatur sine negatōne lata ad modum et ad verbum infinitum erit ppositio affirmatiua tam de dicto q̄ de modo: vt sortem currere est possibile. Si vero negatio sumat tñ ante verbum infinitiui modi erit negatiua de dicto: vt sortem non currere est possibile. Si vero negatio p̄ponatur vtriq̄ erit negatiua tam de dicto q̄ de modo: vt sortē nō currere nō est possibile.

Notandū circa illō q̄ licet illa modalis possit dici negatiua in qua dictū negatur fm Arist. in libro prior: p̄ncipaliter tamē dicit negatiua ex pte mōi negatiua q̄ ip̄a ppō d̄ modal

Notandū vero de q̄ntitate ip̄aruz: q̄ licet ex parte dicti pōt sumi q̄ntitas: sicut in ill de inesse. Ex pte autē mōi necesse se habet sicut omnis: et possibile vel contingens. sicut quidā. Unde sicut ad omnis sequitur quidā: p̄ legē subalternaz: sic ad necesse sequit̄ possibile: Impossibile autē se habet sicut nullus et possibile: non sicut quidā non. Et sicut ad nullus sequit̄ quidam nō: sic ad impossibile sequitur possibile nō: vt ad istam: impossibile est sortē currere: sequit̄ ista: possibile est sortē nō currere.

Propōnes igit de necessario ⁊ impossibili sunt vles ex pte modi: ppositōnes vero de possibili et ptingēs sūt p̄clares.

Sciendū q̄ ptingens pōt sumi mltipliciter: vt patet p̄ Arist. in p̄mo li. posterior. Vno mō ptingens sumit̄ p̄ possibile: vt in pposito: ⁊ tale pōt dici cōtingēs alit̄ seu iuperius. q̄ ē

quasi genus ad alia ptingentia: ⁊ tle cōtingēs opponit impossibili ⁊ nō necessario. Et tale ptingēs vel possibile dicitur cui nō repugnat eē: ⁊ diuidit̄ in ptingēs necessarii: vt oēm hoīem ptingit eē animal: ⁊ in ptingēs nō necessarii: q̄ potest dici cōtingēs ad vtrumq̄: vt hoīem ptingit ambulare: ⁊ tale nec est necessarium nec impossibile. Et subdiuidit̄ i cōtingens natum: ⁊ cōtingens infinitum. Dicit autē cōtingens natum q̄d magis se habet ad eē q̄ ad nō eē: tñ impediri pōt vt hominē canescere in senectute: quod pōt impediri: vel q̄ nō erit sener: vt etiam q̄a si sit sener p̄ter nō canescere. Cōtingens vero infinitū est q̄d nō magis se h̄z ad eē q̄ ad nō eē: vt hoīem ambulat.

De consequentijs.

Ariū enī p̄positōnū.

Hic cōsequēter auctor detersminat de consequentijs ⁊ equipollentijs modalium. Dicitur autē equipollētē ⁊ p̄ne: q̄ vna sequit̄ ad alia et de his ponūt̄ quatuor regule.

Pro cuius euidētia notādū q̄ per attribui intelligit̄ affirmari: p̄ remoueri intelligit̄ negari. Dicit̄ etiā affirmatiuū dicitur eē vbum infinitiuum sumptū cū accusatiuo sine negatōne: vt sortem currere vel eē currentem: ⁊ vbi negatiuū dicitur nō eē: vt sortem nō currere vel nō eē currentem.

Item notandū q̄ iste quatuor regule: ⁊ p̄ cōsequēs tota figura sciri pnt per has quatuor dicitōes: amabimus: edentuli: illiace: purea. p̄ma de fuit p̄ma regule: secūda secūda: terciā terciā: quartā quartā. Et sunt in qualibet dicitōne quatuor vocabales seruientes quatuor p̄pōibus cuiuslibet regule: ita q̄ p̄ p̄mā intelligit̄ p̄ma p̄positio: p̄ secūdam secūda: p̄ terciā terciā: p̄ quartā quartā. Item p̄ a intelligit̄ q̄ p̄positio intellecta p̄ illā vocalē ē affirmatiua tā de dco q̄ d̄ mō: p̄ v negatiua tā de dco q̄ d̄ mō: p̄ e negatiua de dicto: per i negatiua de modo.

Verus. Destruit v totum : sed a confir-
mat vtung. Destruit e dictum : vene-
gat ig mōm. His pmissis rle sūt euidē

Prima regula talis est: cuiun-
q; dicto affirmato attribuit possibile: ei-
dē attribuit contingens: et ab eodem
remouetur impossibile: et ab eius cōtra-
dictorio opposito remouetur necesse: vt
possibile ē sortem currere: ergo contin-
gens est sortem currere. qz possibile et cō-
tingens in pposito sumūtur p eodē. Et
vt ultra sequitur: non impossibile ē sor-
tem currere. Quā enī possibile et impossi-
bile cōtradict: sicut nullus et quidam:
equipollēt in pponēdo negatōnē vni il-
lorū iuxta regulas equipollentiarū. Bñ
ergo sequitur: possibile ē sor. cur. ergo
nō impossibile est sor. cur. Et vltēr^o seq-
tur: nō necesse est sortē nō currere. Quod
ex hoc patet qz necesse et possibile oppo-
nūt subalterne: sicut omnis et quidam.
Equipollēt: ergo pponēdo et postpo-
nēdo fm regulas equipollentiarū. Et
sic possibile est sortem currere et non ne-
cesse ē sortem nō currere: equipollent.

Secūda regula talis est: cuiun-
q; dicto negato attribuitur possibile: ei-
dem attribuit cōtingens: ab eodem re-
mouetur impossibile: et ab eius cōtradi-
ctorio opposito remouet necesse: vt pos-
sibile est nō eē: cōtingens ē nō eē: nō im-
possibile ē nō eē: non necesse ē eē. Ista
regula de consequētibus potest patere
per ea que dicta sūt preponendo et post-
ponēdo negatōnes modis: sicut fit in si-
gnis fm reglās equipollentiarū: et ista
applicatio magis valet ponēdo modū
a parte subiecti q̄ a pre p̄dicari fm con-
formitatem ad signa.

Tercia regula est: a quocun-
q; dicto affirmato remouetur possibile: ab
eodē remouet p̄tingens: eidē attribuit
impossibile: et eius contradictorio opposi-
to attribuit necesse: vt nō possibile ē eē.
nō p̄tingens est eē: ipossibile ē eē: necesse ē nō eē.

Quarta regula ē ista: a quocun-
q; dicto negato remouet possibile: ab eo-
dem remouetur cōtingens: eidē attribuit

itur impossibile: et eius contradictorio opo-
posito attribuitur necesse. Exēplum: vt
nō possibile ē nō eē: nō p̄tingens est nō eē:
impossibile ē non eē: necesse est eē.

Et sciendū q̄ omnes ppōes q̄ sunt i
prima linea equipollent
p primā regulam: et que in secunda per
secundam: et que in tertia p tertiā: et
que in q̄rta p quartam.

Circa quod notandū q̄ in fi-
gura se-
quenti sunt quattuor linee circulares: et
est hec figura composita ad similitudinē
figure propositionū de inesse: vt pateat
oppositio modalium p conformitatem ad
illas de inesse: ita q̄ in p̄ma linea supio-
ri ponūtur vniuersales affirmatiue: i se-
cūda vniuersales negatiue: in p̄ma ho-
linea inferiori ponūtur p̄ticularēs affir-
matiue: in secūda p̄ticularēs negatiue.
prima autē linea i pposito d̄ p̄ma linea
inferior. qz i ea ponūtur ppōes p̄me re-
gule. secūda ho linea est secūda inferio-
qz in ea ponūtur ppōes secūde regule.
tercia ho linea dicit secūda supio-
qz i ea ponūtur ppōes tertię regule. et quar-
ta linea dicit p̄ma supio-
qz in ea ponū-
tur ppōes quarte regule. Notificat ins-
sup auctor equipollētias modalium p vnā
altam regulam trimembrem dicens: q̄

oēs ppōes de possibili et ipos-
sibili equipollēt ho sūt se hñte: mō autē
dissimil. et intelligit p̄ hñ ipm hñ in finitē
mōi qd sūt se hz qñ i vtracq; affirmat: l
i vtracq; negat. Dissimil se hz qñ affirma-
tur i vna et negat i alia: et idē dicē^o ē h
mō. Quā h^o p̄me p̄tis regule ē: qz possi-
et ipossi^o d̄dicūt: sicut qdā et null^o. Sicut
ē pponēdo negatōnem siḡ d̄dictorie eq̄
pollēt i illis de inesse p̄ p̄mā regulā equi-
pollētiarū: sic i pponēdo mō. Negat enī
quāritas et q̄litas cū negatō cadat supra
modū et sup copulā p̄ncipalit̄ vniētes
mō dictū. vñ iste equipollēt: possi^o est eē: nō
ipossibile ē eē. Secūda ps h^o regle ē q̄
oēs ppōes d̄ ipossibili et neces-
sario equipollēt modo similit̄ se habēre
et ho dissimilit̄. Unde ite equipollēt in

Tractatus De equipollentijs modalium

possibile ē esse: necesse est nō esse: cuius causa ē. qz necesse ⁊ impossibile cōtrariānt: sicut omīs ⁊ null⁹. sicut ergo p secūdā regulā equipollentiāz negatio postposita facit eqpollere cōtrariās in illis de inesse: sicut in istis. negatio postposita ad verbum infinitiui mōi: cum neget solā qualitātē dicti: nō autē negat quantitātē mōi: cū actus eius terminet in ipsa cōpōe ptiū dicti: nec trāseat vsz ad mōm

Tercia ps huius regule est: q omnes ppositōnes de possibili et necesario equipollent mō et verbo dissimiliter habētibus. Cuius causa est. qz necesse et possibile se hñt subalterne: sic omnis et quidā. sicut ergo pponēdo ⁊ postponēdo negationē subalterne eqpollēt in illis de inesse per terciā regulā equipollentiāz sic in pposito. An iste equipollēt: possibile ē esse: nō necē ē nō eē.

De oppositōe modalium.

Inde agit auctor de oppositōe modalium ex pte modi: dicens q

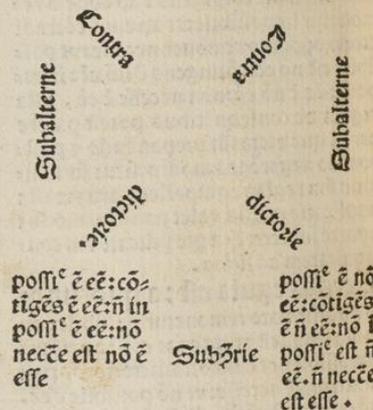
Propositōnum modalium

alique sūt cōtrarie: aliq subcōtrarie: alie que ptradictorie: ⁊ alique subalterne. Quart⁹ ordo ⁊ tercius ptrariātur: scz: ppositiōnis ordinate in terciā ⁊ i quartā linea. vt patet p hūc dsum. Terci⁹ est qrt⁹ semp ptrarius ordo. Hoc patet sic: qz vniuersal affirmatiua ⁊ vlis negatiua ptrariātur. Omnes autē ppōes quart⁹ ordinis sūt vniuersales affirmatiue s mō. Equale et ist: impossibile est eē: ⁊ sic cōtrariātur. Prim⁹ autē ordo ⁊ secūdus subcōtrariātur. An d⁹. Sit etiā linea subcōtraria pma secūde. hoc mō patet: qz picularis affirmatiua et picular negatiua subcōtrariātur. Omnes autē ppositiōnes pmi ordinis sūt pculares affirmatiue. vnde equiualent ist: possibile ē esse: ⁊ oēs secūdi ordinis sūt pculares negatiue: vñ equalēt ist: possibile ē nō eē. qz subcōtrariātur. Itē pmi⁹ contradicit

tercio. se enī habēt sicut picularis affirmatiua ⁊ vniuersalis negatiua. secūd⁹ etiā cōtradicit qrt⁹ cū se habeāt vt picularis negatiua et vniuersalis affirmatiua. Unde versus. Terci⁹ est primo cōtradictorius ordo. Pugnat cū quarto cōtradicens se sō. Itē prima linea subalternatur 4^a. habent enī se sicut picularis affirmatiua ⁊ vlis affirmatiua: ⁊ secūda subalternatur terciē: cū ppōes posite in terciā sint vniuersales negatiue. An versus. Prima subest quartē vt ce picularis habens se. Hac habet adferiem se lege secūda sequentem.

Et notandum q licet contingens sequat ad necesse. p ut contingens cōuertit cū possibile: ⁊ ē superius ad necesse: sicut atal sequit ad hoīem: accipiēdo tamē cōtingens pilelo quod pōr nō esse nō sequit ad necesse immo sibi repugnat. Hec de modalib⁹.

n̄ possibile ē n̄ esse: n̄ ptingēs ē n̄ eē: ipositi⁹ est n̄ eē: necē ē esse	Cōtrarie.	nō possi ē esse: n̄ ptingēs est eē: i possi ē eē: necē ē n̄ eē
---	-----------	--

De predicabilibus siue vniuersalibus,

Predicabile sumit. 7c.

Hic auctor incipit agere de predicabilibus sine vltibus. Ad cuius euidētā diuidit ipm predicabile in predicabile ppe sumptū & cōmunitē. **P**redicabile ppe sumptū est aptum natum dici de plurib' vniuoce. **P**redicabile vero cōmunitē sumptum est qd de vno solo vel de plurib' pdicatur. **D**e pdicabili No ppe sum pro est p sens intentio: qd est idem q vniuersale fm rem: differēs tamē fm rationē. **R**atio em pdicabilis sumitur ab hoc q est dici de pluribus. **R**atio No vniuersalis p hoc qd est eē in mltis. vltē enī dicit qd est aptū natū eē in pluribus. **P**ro quo **notādū** q vniuersale cū sit vnū concretū pōt capi dupliciter. vno mō p se significato qd est vniuersalitas et secūda intentio: que scz est quedā relatio rationis in pdicabili ad illud de quo est pdicabile: & hunc respectū rationis significat hoc nomē vniuersale i cōcreto: sicut vniuersalitas in abstracto. **A**lio mō sumit vniuersale p illo qd de nominat ab ista intentione vltatis: que est aliqua res pme intentionis. Et sic ipa natura q est in singulari dicit vltē: quatinus nō est de se hec. **Q**d autē hic dicit de hoc termino vniuersale: pōt sibi dici de alijs terminis secūde intētionis fingendo etiā ipis abstracta: vt genus significat secundam intentionē in concreto: & generalitas in abstracto: & sic de alijs. **N**otādū insup q licet ipa natura que est in aliquo singulari sit ita cois q sibi nō repugnat esse i alia singularitate q tū ē de se: licet sibi repugnet: vt facta ppa isti p indiuiduale difserentiam ipam cōtrahentē: nō tū ita cōmunitis q sit in potentia ppinqua q p dicitur de multis actu. **A**n ipa natura licet non sit in re sine singularitate: tamē de se nec includit singularitatem nec vniuersalitatem. **E**quitas em fm Auicē. est tū equitas: nec est vna nec plēs: hoc est nec includit quātum est de se vnitas: nec pluralitatem vni-

uersalitatis: hoc tamē nō obstante: cum omne ens sit vnū ipa natura habet ppa vnitatem que ē eius passio. **H**ec est vnitatis maior vnitatis vniuersali: & minor vnitatis numerali: qd sic pōt pbari. **S**i mille et equale fundantur sup vnū ex 5. metaph. 1ce: sed nllō intellectu exire est realis similitudo albi ad albus scdm albedinē: ergo aliqua realis vnitatis est pximū fundamentū hui' rōnis realis. qz relatio realis nō sūd at super ens rationis formaliter. **N**on est autē hec vnitatis numeralis: patet: qz hoc albus & illud nō sūt vnū numero. qz nihil vnū numero est simile sibi ipsi: ergo est aliq alia realis vnitatis. **I**tē si omnis vnitatis real' est numeralis omnis diuersitas realis erit numeralis: **L**ō se qns ē falsū: ergo & antecedēs: pbario pōt. qz vnū & mltā idē & diuersum sūt opposita ex quarto metaph. 1ce. **T**oties aut dicit vnū oppositorū quoties reliquū: pmo topicoy. **E**t sic tā tū differt sor. a pla. qm differt ab brunello: & sic intellectus nō pōt abstrahere a sorte & platone aliqd cōmune magis q a sorte et brunello: & sic quodlibet vniuersale esset purū signētū: qd est absurdum. **L**um q ipa natura sit vna vnitatis minori q sit vnitatis numeralis: sequitur q ipa de se nō sit singularis. **E**t sic vniuersale est aliquid in re. **S**ed p hoc arguitur tripliciter. **P**rimo sic: **I**n intellectu agens scdm cōmentatorē facit vniuersalitatem in rebus: q vltē nō est preter operationē intellectus. **I**tem scdm **B**oetium de vnitatis et vno. **O**mne qd est iō est qz vnū numero ē: ergo ipa natura de se est singularis. **I**tē **A**risto. dicit. 7. metaph. 1ce. q subia cuiuslibet rei est propa rei cuius est et nō inest alteri sed ipa natura est substātia cuiuslibet rei: ergo nō est cōmunitis sed propria.

Pro responsione ad ista argumenta **notādū** primo q esse i intellectu pōt capi dupliciter. **A**no modo subiectiue: vt species: actus: et habitus sunt in anima. **A**lio modo obiectiue et hoc dupli. **A**no mō habituali: & p: qn

Tractatus De vniuersali.

scz ibi p specie manentē in intellectu in mediare motiua ad intellectionē. Alio actualiter et secundario: puta quādo iam actu mouet: et intelligit. Secūdo notā dum q duplex est vniuersale. s. in potētia et in actu. Vniuersale in potentia est ipsa quidditas vel natura que est in re cū singularitate que est in potentia remota ad hoc vt pdicetur de multis. Vniuersale in actu est ipsa quidditas denudata p inte^m agētē a singularitate et a conditiōibus singulariū: que nō solum est cōmūnis multis: sed est in potentia ppinqua vt pdicetur de multis. scdm tē Arist. pmo posterior: Ad hoc q aliqd sit vltē reqrit q sit vnū i mltis: et pdicet d mltis: et tūc ad cōmentatorem dicētē q intellectus facit vniuersalitatē in rebus: Dico q intelligit a singularitate agens fac de vniuersali i potētia vltē in actu. vt eniz dictū est secūdo cap. pme ptis huius libri. Species in fantasia nō pōt mouere inte^m possibile ad cognoscendū vniuersale actu: cum ipam rem repñtet cū conditionibus singularium. Intellect⁹ igit agens cū fantasmate causat speciem intellectibilem in intellectu possibili q representat ipaz naturā vel quidditatē actu abstractam ab huiusmōdi conditionib⁹ singularium: que licet sit in re quantū ad id quod est: tam ē obiectiue et habitua liter in intellectu inquantū representatur p hmoi speciem. Et qñ actualiter intelligitur: tūc ē ibi actualiter: et vt sic vniuersale actu est prima intentio et terminus cōmūnis impositus ab intellectu ad significandum ipm obiectum intellectū: et est terminus pme intentionis: quando aut intellectus compar ipm obiectū cognitū ad inferiora: tūc fit illa secūda intentio q dicit vniuersalitas: que nō est aliqd i re: s. tūc hz eē i intellectu opante.

Notādū insup q ipsa quidditas vel essentia sic abstracta p intellectu pōt pñderari dupliciter. Vno in se: nō intelligēdo singularitatez: nec illā secūdā intentionē que dicit vniuersalitas. Et vt sic cōsideratur a metaphi

sico: et exprimitur p diffinitionē: et obiectū intellectus nostri p statū illo. Alio modo pōt cōsiderari inquantū subest tali intentioni secūde: que dicitur vniuersalitas: et sic cōsideratur a logico. Logic⁹ enī cōsiderat secūdas intentiones applicatas primis in quibus fundatur. Ad secūdū qñ dicebatur. Sine quod ē. et ē. potest dici q illud habet veritatem de re que p se subsistit. Ipsa aut natura nō ē hmoi: qz nō existit p se s. i singulari.

Contra hoc arguit: qz vt dicit Boetius: qdqd est i vno numero est vnus numero: cū ḡ ipsa nā sit i singlari qd ē vnū nūero erit vnū nūero. R^o qdqd ē i vno nūero: vt i illo lapidē ē vnū numero: vel pmo p se vltē de nominatiue. pmo vt illud p qd vnitas talis cōpōit huic composito. s. ipsa drñtia indiuidual p se: vt hic lapis cuius illud quod ē primo vnū hac vnitate est p se ps: de nominatiue tñ: vt ipsa quidditas lapidis q est potentialis ad entitatem indiuidualem ipam denominatē. Et ideo qñ de nocte respicit actualitatē eius et vnitatē. Similiter istud patet in alio simili manifestatōni. Posset enī argui sic. Quicqd ē in vno specie: est vnū specie: sed color ē in albedine q est vnū specie: ergo ē vnū specie: ergo nō habet vnitatē minorem vnitate speciei: nō sequitur. vn color i albedine est vnū specie: nō p se nec pmo: sed de nominatiue tñ. Drñtia aut specifica est vna. pmo qz sibi repugnat pmo diuidi in plura specie. Albedo autē est vna specie p se: sed nō primo: qz per aliquid intrinsecuz sibi. s. ipam drñtia. Ad terciū dico q phus non vult dicere q sba cuiuslibet rei sit ppa: ita q ex natura sua sit indiuidua: s. qz facta ē ppa aliquo cōtrahēte: quo posito non potest inesse alteri: licet sibi nō repugnet ex se qz cuz quacūqz vnitate singulari ponat. hāc materiā declarat Scotus multiplex terciā dist. 2. sen. de hoc etiā vide pmo et septimo metaphisice.

Iudicet ulterius auctor predicabile proprie sumptum siue vni a

uerſale p genus: spēm: drñtiam: pprñt:
 ⁊ accidēs. ¶ Ad cuius euidētā sciendā
 q̄ p̄dicabile ſeu vniuerſale ſumitur hic
 p̄ ipā ſecūda intentōe que dicit vniuer-
 ſalitas: ⁊ eſt relatio ratiōis cauſata per
 intellectū comparantē ſup̄ius ad inferi-
 ora: vt p̄dicabile de ip̄is. Quod quidē
 p̄t compari ad ipā dupliciter: ſc̄z vt p̄-
 dicabile de ip̄is in quid vel in quale.
 Si in quid: hoc ē dupliciter: vel q̄ de
 pluribus differētibus ſpecie: et talis cō-
 paratio dicit genus: vel de plurib⁹ dif-
 ferētibus numero: ⁊ talis dicitur ſpēs.
 Si in quale: vel eſſentiale vñ accidētale.
 Si eſſentiale: ſic eſt drñtia. ſi accidētale:
 hoc ē dupliciter. q̄ vel p̄dicatū habet
 cauſā neceſſariā in ſubſecto vel non. ſi
 p̄mū: ſic eſt p̄p̄um: ſi ſecūdū: ſic ē accūs.

Contra hanc diuisionē arguit du-
 pliciter. p̄mo mō ſic. P̄redi-
 cabile p̄dicatū et p̄dicamētū idē ſūt ſm
 rem: ergo nō plura nec pauciora debent
 eſſe p̄dicata ⁊ p̄dicamēta q̄ p̄dicabi-
 lia. cōſequentis eſt falſum: q̄ ponūtur de
 cem p̄dicamēta: et q̄ttuor p̄dicata tñi
 ſūt vnum membrū vniūs diuisionis in-
 cluditur in alio: ergo diuiſio nō ē bona.
 Hñs eſt notum. q̄ genus includit ī ſpe-
 cie. Probatur cōſequentia. q̄ membra
 diuidentia bone diuisionis nō debēt co-
 incidere adinuicem: ſed eē oppoſita vñ
 diſparata. Itē idē eſt accidēs ⁊ genus:
 ergo nō debet accidēs cōdiuidi contra
 genus. ſequentia ē nota: ⁊ p̄batur añs:
 q̄ color eſt genus albedinis ⁊ accidēs
 homis. R. ad p̄imum q̄ licet idē ſm
 rem ſit p̄dicabile p̄dicatum et p̄dicamē-
 tum: tamē differūt ſc̄dm ratiōem. p̄-
 dicabile enī dicitur qd̄ p̄t predicari de
 plurib⁹: p̄dicamētū vñ ſumit p̄ gñe
 generaliffimo: vel p̄ tota coordinatōne
 p̄dicabiliū ſm ſub ⁊ ſupra ⁊ lateraliter.
 p̄dicatū vero dicit illud per quod p̄t ter-
 minari vel ſolui queſtio dubitabilis vel
 problema: in q̄ ſc̄z p̄t opponi ad vtrā
 q̄ p̄t contradicōnis. P̄bus autē in to-
 picis determinans de ſyllogiſmo dialē

ctico docet modū ſoluēdi huiusmōi dū-
 bitationes. Unde ibi oſtendit qd̄ aliquo
 quō potest ſc̄ri q̄ eſt gen⁹: ⁊ ſic d̄ alijs.
 P̄t igit̄ ibi quattuor p̄dicata: ſc̄z duo
 in quid: que ſūt gen⁹ ⁊ diſſinitio: ⁊ duo
 in quale: ſc̄z p̄p̄um ⁊ accidēs. q̄ omnis
 queſtio dubitabilis p̄t terminari ⁊ ſol-
 ui: reſpondendo per aliquod iſtorū: vel
 p̄ aliquod reductum ad illa: q̄ autē n̄ ſit
 queſtio de indiuiduis: cum de illis non
 ſit ſcientia ſed de ſpeciebus: ideo ſpec-
 es nō numeratur inter p̄dicata: cuz in
 talibus queſtionibus ſit ſub iecū. Nec
 de differētia ſpecifica ſit mentio ibi. q̄
 idē eſt iudiciū de illa ſicut de ſpecie: po-
 teſt autē reduci ad diſſinitionē. Differen-
 tia autē genericā reducit p̄bus ad gen⁹
 cū in ip̄o formaliter includatur. ¶ Ad
 ſecūdum dico q̄ genus et ſpecies poſ-
 ſūt capi dupliciter. vno mō fundamēta-
 liter: et ſic vñ includit̄ in alio: vt antā
 in homie. Alio mō ſumitur formaliter.
 pro ip̄is ſecundis intentionibus: et ſic
 ſunt intentōes diſtincte: nec coincidūt.
 ¶ Ad tertium dico q̄ licet idem ſit ge-
 nus ⁊ accidēs: hoc tñ nō reſpectu eiuſ-
 dem: eſt enī genus reſpectu ſuoz inferi-
 orum: ⁊ accidēs reſpectu ſubſtantie.

De genere.

Genus dicitur tripliciter:

⁊c. In p̄cedēti auctor deter-
 minauit de p̄dicabili in com-
 muni: h̄ cōſequenter incipit determinare
 de quolibet ip̄oz in ſp̄iali: ⁊ p̄mo de ge-
 nere ponēdo triplicē eius acceptionē.
Primo modo genus eſt colle-
 ctio multozū habētū quādā cōnexionē
 ad inuicem ⁊ ad vñū p̄ncipiū: ⁊ ſic gen⁹
 dicit̄ p̄genies: Et hoc mō illi q̄ deſcen-
 dunt ab eodem auo dicūtur de eodē ge-
 nere vel parentela. Alio modo ſumitur
 pro principio illius generatōis: ⁊ ſic ge-
 nitōr vel auus dicit̄ genus: quia eſt p̄-
 ncipiū pdu: tñū illius progeniei. Ad-
 cus etiam generatōis vel patriā dicit̄

genus ratione virtutis generatiue ⁊ cōseruatiue que est in ipso scđm habitudinē vel respectū quē habz ad corpora celestia. Videmus enī aliqua animalia in vno loco generari que non generātur ī alio. Itē patet de arboribus plantis ⁊ metallis. Tercio mō dicitur genus sub quo ponitur species: et sic sumit in pposito: quod est verū īmediate ad differentiam indiuidui quod ponitur sub genere nō tamē īmediate. ¶ Et notandum q̄ licet genus possit alio modo sumi: tamen due prime acceptiones generis h enunciantur ppter quandam cōuenientiam quam habent cum genere logico. Sicut enī genus primo modo dicit collectionē multorum: sic genus logicū dicit collectionē multarū specierū. et sicut genus secundo modo dictū est principium effectiuum ipsius parentele: sic genus logicū est intrinsecum principium suarū specierum: cum ex ipso et differentia constituitur species. Genus autē logicū sic diffinitur.

Genus est quod p̄dicat de pluribus differentibus specie in eo q̄ quid. et ad interrogatiōē factā per quid respondetur p̄ quod: vt si queratur quid est homo: respondetur animal.

Circa quod notandū q̄ ly p̄dicat dicit aptitudinem ⁊ nō actum: sicut ī alijs diffinitionibus.

Notandū q̄ quid significat eēntiam p̄ modum substantie: substantie autē est substare. s. alijs. Et ergo materia substat forme: est enī fundamentum ⁊ receptaculum formarū: ⁊ genus se habet vt materia: ideo cōuenientius respondetur ad interrogatiōē factā p̄ quid. Substantie est etiā p se stare: qz igitur genera et species significant p̄ modū p se stantis: ideo in quid p̄grue p̄dicātur. Differentie vero in quales: qz se habēt vt forme: ⁊ significant p̄ modū adiacentis: determinatis ⁊ qualificatis.

Notandū q̄ aliqd̄ potest dici ī qd̄ tripliciter. Vno mō fm

rem et modū simul: vt genera et species substantie. Secūdo mō fm̄ rem tm̄: vt differentia que dicit p̄ modum qualificantis. Tercio mō scđm modū tm̄: vt genera ⁊ species accidentium.

Notandum insuper q̄ genus potest sumi vlt̄ p̄ ipa se scđm cōparatiōē q̄ dicitur p̄dicabilis ī quid de plurib⁹ differentibus specie ad ipas species. vel potest sumi p̄ ipa re vel quiditate in se p̄siderata absolute. Vel terciomodo pro ipa quiditate concepta sub illa secūda intentione. Hic autē nō diffinitur ipa quiditas vel res absolute cōsiderata. qz eius consideratiō nō pertinet ad logicum sed ad metaphisicū. S3 fm̄ aliquos hic diffinitur ipa quiditas cōsiderata sub illa secūda intentione: que opinio satis est p̄habilis. qz logica est de secūdis intentionibus adiunctis p̄mis scđm Butkeñ. Et scđm hoc de facili possūt intelligi diffinitiones que sunt in logica. Verumtamen qz quiditas sic p̄siderata nō dicit vniū conceptū per se: sed p̄ accidens aggregatum. s. ex re ⁊ intentione. Diffinitū autē debet esse vniū per se ex septimo metaphisice. qz etiā logicus per se cōsiderat secundas intentiones: primas autē non: nisi in quantum sunt fundamēta secūdarū: videtur meli⁹ dicendū q̄ hic diffinitur secūda intentio: quod cōsonat dicto Scoti. p̄ia dist. 4. sen. vbi ait qz intentiones logice q̄ significant cōceptus in anima per se vnos diffinitur assignando eis genera ⁊ d̄ntias eo modo quo possūt ea habere: ponēdo etiā ipsarū fundamētum ⁊ terminū: sicut fit cōmuniter in relationibus. Hoc mō diffinitur intentio quam dicit gen⁹: cui loco generis assignatur ratio p̄dicabilis que est cōmunis ad quinqs p̄dicabilia. p̄dicari autē de plurib⁹ d̄ntib⁹ specie in quid ponitur loco differentie. Per hoc enī differt genus a specie et d̄ntia: non quidē q̄ illa secūda intentio que dicitur genus p̄dicetur de plurib⁹ differentibus specie: sed quia est nata fundari ī

qualitate sic predicabili. Ipa em intentio
 solum predicatur de pluribus drntibus nu
 mero scdm Scotum. 6. q. quolibetozum.
 Fundamentum ergo intentionis est illud
 quod predicatur. Termini vero sunt ipse
 species de quibus predicatur. Non igitur
 est predicabile quod predicatur. et.
 hoc est genus est relatio predicabilis quod
 predicatur de pluribus drntibus specie.
 et. De quo nota ea que dicta sunt in dis
 finitione oppositiois: sed res poterit
 declarari alie diffinitiones secundarum in
 tentionum logicalium: circa quod non inten
 do inozari. ¶ Sed contra predicta sic
Arguitur tripliciter: et videtur quod hic
 non diffiniatur intentio ge
 neris. quod hic diffinitur illud quod predi
 catur de pluribus drntibus specie: sed
 intentio non predicatur: sed res subie
 cta intentioni: ergo intentio hic non dif
 finitur. maior est nota. pbatur minor.
 quod illa est vera: homo est animal: ista autem
 est falsa: homo est genus. Item videtur
 quod predicabile non se habeat ut genus ad
 intentionem generis. quod tunc idem est su
 perius et inferius respectu eiusdem. Pro
 batur consequentia: sicut jta est vera: ge
 nus est predicabile: ita ista: predicabile est
 genus: posito casu quod sit genus ad quod
 predicabilia. Item videtur quod genus etiam
 sumptum pro re subiecta intentioni non pre
 dicatur de pluribus drntibus specie: ut
 animal de homine. quod pars non predicatur
 de toto: genus autem est pars essentialis spe
 ciei: cum se habeat ut materia: drntia autem
 ut forma. 8. metaphice. ergo genus non
 predicatur de specie. et. ad primum vi
 cendum est quod maior non est vera. Non
 enim illud quod predicatur hic diffinitur:
 sed intentio que fundatur in id quod pre
 dicatur. que quidem per suum fundamen
 tum notificat: nec est inconueniens rela
 tionem rationis diffiniri per sua funda
 menta: cum Aristotele. quinto metaphice vi
 singnat modos seu species relationum
 realium per ipsarum fundamenta. quod ipse
 drntie specificie. propter earum modicam entita
 tem forte nos latens. Relationes autem ra

tionis sunt minoris entitatis quam relatio
 nes reales. ¶ Ad secundum quando argui
 tur quod si predicabile esset genus: tunc idem
 esset superius et inferius respectu eiusdem.
 Dico quod consequentia non valet. ad pbatio
 nem respondeo: quod quando dicebat: ge
 nus est predicabile est predicatio per se supe
 rioris de suo inferiori: sicut predicabile est
 superius ad genus. Quando autem dicitur
 predicabile est genus: non est predicatio
 per se sed denominatiua predicatio: sicut
 dicendo animal est genus.

Contra hoc arguitur. quod inferius
 non potest de
 nominatiue predicari de suo superiori: cum
 in predicatone denominatiua predicatum dis
 tinguat realiter a subiecto sicut acci
 dens eius. et. quod illud est verum in pre
 dicatione denominatiua stricte sumpta
 non autem large: ut enim dictum est. c. pced.
 quod superius est potentiale respectu inferi
 orum. Inferius autem est actuale ideo quasi de
 nominatiue ipsum respicit. Inferiora etiam
 quodammodo accidunt superioribus acci
 piendo etiam accens per extraneo. quod non sunt
 de ratione superiorum. ¶ Ad terciū dicitur
 quod pars non predicatur de toto per modum
 partis: unde ista est falsa: homo est animalis
 tas: sed bene predicatur per modum totius
 in concreto ratione suppositi quod concer
 nit: et ideo hec est vera: homo est animal:
 quod non opposita iuxta se posita magis elu
 cescut. Quot enim modis dicitur unum opposi
 torum: tot modis dicitur et reliquum: ideo
 dicit auctor quod ad cognoscendum hoc me
 brum differetibus specie: oportet scire
 quot modis dicitur idem: quod tot dicitur dif
 ferens. Idem autem dicitur tripliciter: idem
 genere: idem specie: idem numero. In eas
 dem genere dicitur quecumque sub eodem ge
 nere continentur: ut homo et asinus sub ani
 mali. Et per oppositum drntia genere dicitur
 que sub diuersis generibus continentur:
 ut homo sub animali: et arbor sub planta.
Pro quo notandum quod duplex est
 genericum et phisicum. Genus phisicum dicitur sub
 iectum vel materia que est subiectum genera

tionis et corruptionis: vñ illa sunt ides
 genere phico que habent idem subiectu
 vel materia comunem circa qua possunt
 habere transmutatione mutua: et que n̄
 habent nō sunt idem genere hoc modo
 Et de tali loquitur Aris. 10. metaphice
 vbi dicit q̄ corruptibile et incorruptibi
 le differūt plus q̄ genere. Illa vñ sunt
 idem genere logico que cōueniūt in ali
 quo comuni pdicabili de pluribus dif
 ferentibus specie in quid: et de hoc ge
 nere loquit auctor: non de pmo. Unde
 substantia corpea et incorporea licet sint
 idē genere logico: tamē drūt gñe phico
 ¶ Eadē specie sūt que sub eadē specie
 cōtinētur: vt fortes et plato sub homīe.
 ¶ Drūta vero specie dicitur que conti
 nētur sub diuersis speciebus: vt fortes et
 brunellus: vel que habēt drūtas speci
 ficas oppositas: vt homo et equ^o. ¶ Ea
 dē numero dicitur: que nō faciūt diuer
 sum numerū: vt homo et animal ratioā
 le. ¶ Drūta vero numero sunt que faci
 unt diuersū numerū: vt fortes et plato
 faciunt vnū binariū: que est species di
 uersa a trinario: et si adderetur cicero: ef
 set numerus ternarius. Sunt enī disti
 cte res numerate habētes distinctas dif
 ferētias numerales. Et ponit auctor q̄
 ruo: modos idētitatis numeralis. Et si
 milit er possent poni quattuor modi dif
 ferentie numeralis: sed hoc nō est neces
 se. qz satis habētur p alias. s. p modos
 idētitatis numeralis: quozū prim^o est
 idē nomīe: et dicitur eadē nomīe quoz
 res est vna: nomīa vero plura: et sūt no
 mina synonyma: vt marcus tullius: que
 licet sint plura nomīa: dicitur tamē ea
 dem nomīe qz cōueniūt in idētitate rei
 nomīate. Secund^o modus est idem dif
 finitōne: quando scz vnū est diffinitio al
 terius: vt animal rationale et homo et pos
 sunt rednci ad p̄mum modū: qz p varia
 nomīa diffinitōnis et diffinitū impo
 tatur implicite et per diffinitōnez expli
 cite. Tercius modus ē idem pprio: qñ
 scz vnū est ppriū alterius: vt risibile est

pprium homīs. Quartus modus est
 est idē accidēte: quādo vnū est accidēs
 alterius.

Ad euidētiā predictorū
 notādū q̄ drūtia et diuersa aliquādo su
 mūtur large: et sic vnū sumit p reliquo.
 Et sicut dicitur diuersa numero: gñe:
 vel spē: sic et drūtia numero gñe vel spē.
 Alio mō sumunt stricte: et sic differunt
 ad inuicē. Illa enī que in nullo q̄ditati
 ue cōueniūt: vt vltime drūtie dicitur
 pmo diuersa: non tamē dicitur drūtia:
 qz vt dicit p̄bus q̄nto metaphice: Dif
 ferētia sūt aliquid idē entis. i. in aliquo
 cōuenientia: vt hō et equus: q̄ cōueni
 unt in animalis: licet drūant p rationale
 et irrationale.

Notandū 2. sen. q̄ vnaqueqz res ē
 singularis: et vna numero p aliquā entī
 tatē positiuam p^o determinātē naturam
 ad singularitatē: que quidē entitas vo
 catur drūtia indiuidualis p hecētias.
 Probatur. qz omīs drūtia drūtiū redu
 citur ad aliqua pmo diuersa: alioqñ nō
 esset status in differentibus. Sed indi
 uidua p̄p̄e differūt: qz sunt drūtia et ali
 cui idem entia: ergo eoz drūtia reducūt
 ad aliqua pmo diuersa. Illa pmo diuer
 sa non sunt natura in isto et in alio: nam
 in natura cōueniūt: ergo preter naturā
 in isto et in alio sūt aliqua quibus hoc et
 illd differunt? Sz hec nō sunt materia
 nec forma nec accidētia: ergo erūt aliq
 entitates positie per se determinantes
 naturam. qz aut materia et forma n̄ sunt
 eā indiuiduatōis nec distinctōis nume
 ral. p̄ba. qz q̄sūqz sunt de q̄ditate sp̄i
 n̄ p̄stituit eē alicui^o indiuidui: materia et
 forma sē h̄mōi. g. et. maior patet qz de
 cui^o q̄ditate sē p̄ncipia indiuiduā ipm
 ē indiuidū sē. mior pz. 7. et. 8. mera.
 Itē i accētib^o nō ē mā: vbi tñ ē distinctō
 indiuidual. Qz etiā indiuiduā sbe n̄ beāt
 eē p q̄ntitate vel cetera accētia p̄ba. qz
 sba ē p̄oz offū accēte ex. 7. meta. g que
 nit sbe p̄ ex sua rōe q̄sū h̄ p̄ q̄ dē m̄icē
 aliq accēt. Sz p̄ p̄cā ar^o p̄o qz boe. p̄cē

minate dicitur & diffinitum in numero accidētū varietas facit maxime in loco. & indiuiduatio subiecti fit p̄ accidētia. Itēz in quinto metaphice dicit aristoteli. q̄ illa sunt vnū numero quorū materia ē vna: ergo materia est causa indiuiduationis seu vnitatis numeralis. 6°. ad Boetium q̄ varietas accidētium facit dīstīctā in numero nō causaliter sed notificatiue eo q̄ dīstīctōnē numeralē concomitatē varietas accidētū q̄ habētur p̄ hūc ver sum. Forma figura locus stirps nomen patria temp⁹. Ad secundū dico q̄ materia et forma opponūtur relatiue ex secūdo physicoz: et quot mōis dicit vnū op̄ positoz: tot mōis dicit et reliquū: ex p̄mo topicoz. Forma autē quantū ad p̄ns spectat dicit dupliciter. Vno mō p̄ forma p̄ns: sicut anima est forma corporis. Alio mō p̄ forma totius que ē ip̄a quātitas que ap̄d aristoteli. frequēter dicitur forma 5° metaphice. ca. de cā. r. 7°. vt humanitas ē forma nō alterius p̄ns cōpositi sed totius.

Notandum q̄ entitas compositi q̄ distinguitur a p̄ribus est forma totius compositi: sicut ip̄a natura tota vt vt hūanitas q̄ vocat quātitas. Quātitas possit dici forma totius: patet p̄ p̄m. 5° metaphice. ca. de cā. vbi dicit q̄ forma totius nō ē forma informans: sed ē forma t̄m. Et sic nō est intelligēdū q̄ talis forma in̄ormet materiam et formā p̄ns: vel ip̄m totū tāq̄ aliqd̄ inclusū in toto. s̄z ē sic forma totū q̄ est tota natura seu quātitas sui totius. Itēz materia correspondēt dicitur dupliciter. qz quedā est materia que opponitur forme partis: et hec ē materia que est p̄ncipiū cōstitūens cū forma vnū ens per se. Et quedā est materia q̄ opponitur forme totius et ip̄i quātitati: et p̄ cōsequēs est extra ratiōnē quātitat̄ rei formaliter. Et hec ē materia que ē dīstīctā seu proprietatis indiuidualis que est causa indiuiduationis q̄ pōt vocari hecēitas. Et ergo dicit aristoteli. q̄ illa sūt vnū numero: et loquitur d̄ materia nō

primo modo sed secūdo mō: que p̄grue vocatur materia quatenus constituit rē in vltimo eē subicibili et materiali. non autē in esse formalī. qz nō p̄tinet formalit̄ ad formalē quiditatē rei. Et hec quidē expositio consonat l̄e p̄bi. Subdit enī q̄ illa sūt vnū specie: quorū ratio ē vna. Ratio quidē ibi sumit p̄ quiditate que dicit forma respectu dīstīcti indiuidual̄.

Et notandum q̄ sicut realitas a qua sumit genus est potentialis ad realitatē a qua sumit dīstīctā: ita q̄ hec realitas nō est formaliter illa: alioquin in dīstīctōnē eēt nūgatio: sic realitas specifica est potentialit̄ ad dīstīctā indiuidualem que est actus determinās naturā specificam ad singularitatē: nec in cōueniēs est ip̄am dīstīctā indiuidualē habere ratiōnē act⁹ et materię: diuersis tamē respectibus. habet enī ratiōnē materie in quātū cōstituit in vltimo esse subicibili: sed habet ratiōnē actus in quātū determinat naturā specificam ad esse hoc: et in quantū distinguit vnū indiuidū ab alio. actus enī determinat et distinguit: 7. metaphice. Hec materia habet magis considerari a metaphisico q̄ a logico: iō de ip̄a succinctē pertransēo.

Inde diuidit auctor genus in gen⁹ generalissimū et gen⁹ subalternū. Circa quod sciendum q̄ sup̄latius pōt capi dupliciter: scz affirmatiue et negatiue: Vnū gen⁹ generalissimū negatiue sumptū dicitur q̄ nihil est generalius. Et hoc mō sumit ab auctore cum dicit q̄ genus generalissimū est sup̄ra qd̄ nō ē aliud genus sup̄ueniēs. Vltimo mō sumēdo affirmatiue dicit gen⁹ generalissimū quod ē generalius om̄i alio: et sic nullū gen⁹ dicitur generalissimū simplr̄ loquendo: t̄m enī t̄m eēt vnū generalissimū: qz sc̄m p̄p̄ticiānū. Quod p̄ sup̄abūndantiaz dicitur vni soli cōuenit. Quodlibet tamē generalissimū potest dici generalit̄ om̄i alio: non simpliciter sed om̄i alio sue coordinationis. **Notādū** insup̄ q̄ sup̄

latius nō semp̄ superlatiue sumitur siue affirmatiue siue negatiue: vt declaratiū est: sed aliquādo tātū sumit̄ int̄siue: et tūc tñ̄ valet sicut valde. An hoc mō potest dici de quolibet sancto q̄ est sanctissimus. i. valde sanctus. Et hoc modo sepe sumitur ab auctoribus. Et diuisi dicitur genus generalissimum in decē p̄dicamēta: que sūt substantia: quantitas: qualitas: relatio: actio: passio: vbi: quā: dō: situs: vel positio: et habitus: que dicitur generalissima: q̄ nullū habet genus supra se: licet enī ens dicatur de ip̄is: tamē scđm̄ auctore nō est genus: q̄ est equoquū ad ip̄a. A quo discordat doctor subtilis ponēs. 3. et. 8. dist. p̄. sen. ens eē vniuoquū ad deum et creaturā substantiā et accidēs: cū dicat vnū p̄ceptū cōmunem ip̄is. Sed tamē nō sequitur q̄ sit genus: q̄ nō cōtrahitur ad deum et creaturā: nec ad substantiā et accidēs sicut ad species per differentias: sed p̄ modos intrinsecos. An dicit Aristot. 4. metaphice q̄ ens dicitur multipliciter: non tamē equiuoce sed vniuoce: cū equiuocū et vniuoquū sint immediata: vt patet ex rationibus ip̄soꝝ. Nec obstat q̄ p̄ prius dicitur de deo q̄ de creatura: et d̄ substantiā q̄ de accide. q̄ analogia nō repugnat vniuoctō: vt videbit̄ p̄mo. c. p̄dicamentōꝝ. Si queratur ergo quare ens non est genus. Quando enī p̄dicatur aliqd̄ et p̄dicatur in q̄d et in plus difficile est euadere q̄n sit genus scđm̄ ar̄. in libro topicorū dicit q̄ licet sit difficile: nō tamē est impossibile. Causa enī q̄ re ens nō est genus est: q̄ gen⁹ p̄trahit ad species p̄ vniuersitas. Realitas enī a q̄ sumitur genus est potentialis ad realitatem a qua sumitur differentia: als genus complete diffinitur. Ens autē nō cōtrahitur ad deum et creaturā ad substantiā et accidēs per differentias sed p̄ modos intrinsecos: vt videbitur p̄mo. c. p̄dicamentōꝝ. Alia rō huius assignatur a doctoro subtili. 2. dist. p̄. sen. vide ibi. Vero hec materia non est presentis speculatiōis vsq̄ ad terciā: quartam meta

phice differatur.

Genus subalternum dicitur q̄ cum sit genus potest eē species: q̄ vics habet supra se genus et sub se species: vt animal est gen⁹ hominis et equi et species corporis animati. et dicit̄ subalternum quasi sub alio positum.

De specie.

Species est quod predicatur p̄ plurib⁹ differētib⁹ numero in eo q̄ quid.

vt si querat̄ quid est sortis? respondetur homo. rē.

Post q̄ auctor determinauit de genere: hic cōsequenter determinat de specie procedēdo a magis cōmuni⁹ ad minus cōmuniā. Realitas enī a qua sumitur genus est in plus q̄ sit natura specifica. **Ad cuius euidentiā sciendū q̄ q̄ species sumitur multis modis.** Vno modo est idē q̄ formositas vel pulchritudo que consistit in debita proportiōe membrorū. Secūdo modo idē est quod similitudo obiecti. Sicut loquit̄ Aristot. in libro de anima dicens q̄ lapis nō est in anima: sed species lapidis. Tercio modo est accidēs partiū orationis. Quarto modo sumitur p̄ natura specifica. Quōto modo p̄ secūda intentione que i ipsa fūdatur. Et hoc modo sumit̄ in p̄posito. Et potest diffiniri eodē modo quo fit assignata diffinitio generis. Per illud autē relatiu⁹ quod intelligitur p̄dicabile quod est gen⁹ ad speciē. Per illud q̄ dicit̄ differētib⁹ numero differt species a genere: quod licet possit p̄dicari de pluribus differētib⁹ numero: non tamē solū nec immediate. Et per hoc q̄ dicitur in eo q̄ quid differt a differētia p̄p̄o et accide. que predicant̄ in quale. Et diffinitur hic species specificissima. Species enī subalterna non est predicabile distinctū a genere: ly predicatur dicit aptitudinē et non actū: sicut in alijs diffinitionibus. **Item aliter diffinitur species sic vt sequitur.**

Species est que ponit sub assignato genere: vel de q̄ genus in eo qd̄ quid est pdicatur. ¶ Circa qd̄ est notandum q̄ auctor in p̄cedentibus notificavit spēcē p̄ cōparationē ad indiuidua: hic aut̄ per cōparationē ad gen⁹. Non aut̄ est in cōueniens idem habere plures diffinitōes large sumptas p̄ cōmpōem ad diuersa: vt fuit declarātū in diffinitōne vocis. Et cōuenit hec diffinitio tā spēi specialissime q̄ spēi subalterne. Species itaq; ponitur sub genere sicut minus cōmune sub magis cōmuni imediate qd̄ ad differētiā indiuiduoz: et dicitur ad differētiā differētiarū. Et ponit sub genere non quocunq; vt hō nō ponitur sub colore: sed sub genere assignatōe ē determinatō: qd̄ essentialiter includit: ideo de ipsa pdicatur in quid.

¶ Deinde diuidit auctor spēcē in speciē specialissimam et subalternam. ¶ **Spēcēs specialissima est: q̄ cū sit spēs nō p̄t esse genus. Est ei spēcēs cū habeat genus supra se: sed nō p̄t eē genus. qz nō habet aliquā spēm sub se. vñ nomē spēi verius puenit spēi specialissime q̄ subalterne. Dicitur namq; spēs a specificando seu determinādo. Gen⁹ aut̄ magis determinat in spē specialissima que nō p̄t vltērius specificari et determinari p̄ differētiās formales q̄ in spē subalterna: que adhuc ē specificabilis et determinabilis. Species enī subalterna: cū sit spēs p̄t esse gen⁹: qz vicē ē vltēri⁹ diuisibilis p̄ differētiās formales q̄ p̄stunt diuersas species sub ipsa: vñ omnia que ponuntur inter genus generalissimū et spēm specialissimā sūt genera et spēs p̄ cōparatōem ad diuersa. Sūt enī ḡna respectu inferiorū et species respectu superiorū. Exēplū huius quo ad pdicamētuz sube patet in arbore porphirij. et posset etiā poni in alijs predicamentis.**

¶ **Pro quo notandū q̄ hō mō cōordinatō p̄t dici arbor: p̄ quādam similitudinē ad arbore naturalē: in q̄ sūt tria: scz: radix: truncus et rami. Gen⁹ generalissimū p̄t di**

ci radix in q̄tū p̄tinet inferiora p̄missiue siue potēt salr: vel ipsa indiuidua in quāz tū cōtinent superiora potentialiter et actualiter. ¶ Ponuntur aut̄ indiuidua in p̄dicamētō in q̄ntum abstrahūt ab exītia actuali scdm̄ Scotum. 3. di. 2. fen. ¶ **Uñ hic homo t̄m̄ includat naturā specificā cū differētiā indiuidualit̄: nec plus icludat exītiā actualē formaliter q̄ homo. Cum enī fm̄ Aristo. p̄mo posteriorū sit status i quolibet pdicamētō sursum seorsū et deorsū: sicut inuenit̄ ibi p̄mō cōsiderādo illud rōne esse exītie p̄cise: ita inuenitur ibi infimū scz singulare absq; om̄i exīstentiā actuali. De ipis vō superioribus in q̄ntū includit exītiā acrua: lem nō est sciētia fm̄ aristo. vij. metha. qz ipis absentibus seu remotis a sensu ignorū est vtrū sint aut nō sint. Et ponitur indiuidua in recta linea pdicamēta li: cū formaliter includat om̄ia superiora: licet enī videat̄ poni lateraliter: hoc est ad ostendēdū ipoz multitudinē sub eadem specie. genera aut̄ et species inuenitur in recta linea se hnt̄ sicut truncus arboris naturalis. Differētie vō collaterales se habēt sicut rami. Substātia itaq; diuidit̄ p̄ corporeā et incorporeā. Ex substātia aut̄ et corporeitate sicut ex ḡne et dīntia cōstituit̄ corp⁹: sicut etiā ex substāntia et incorporeitate p̄t p̄stitui alia species: vtpote spūs creatus. Et sic posset dici de alijs generib⁹ cuz differētijs positīs a pte dextera: que sūt differētie positīue: cū ex ipis ḡnib⁹ p̄stituant̄ spēs ipsas t̄m̄ p̄ noīa p̄uatiua circūloquimur p̄pter penuriā nominū. Insuper corpus diuidit̄ p̄ animatū et inanimatū. Corp⁹ animatū constituit̄ aliā spēm quā p̄pter penuriā nominū circūloquimur p̄ illud cōplexū corpus animatū. Ad vltērius diuidit̄ p̄ sensibile et insensibile. Sensibile p̄t capi dupliciter. scz actiue et passiue. Sensibile passiue dicit̄ qd̄ est aptū natū sc̄tiriz et sic om̄ne corpus ē sensibile: nō hoc mō sumit̄ in p̄posito. Sensibile vō actiue dicit̄ qd̄ est aptū natū sc̄tiriz: et sic ex corpore animato et illa dīntia cōstituitur animal. Rursus animal diuidit̄ p̄ racionales**

Tractat⁹ De arbore porphiriana: et Indiuideo.

per irrationale: rationale autē additum animali constituit hominem. Quod autem animal rationale diuidatur per mortale et immortale non est secundum vitam immo repugnat fidei catholice: sed hoc ponitur recitatio opinionem porphirij et quorūdam paganorū ponentium pluralitatem deorum: quos dicebāt esse animalia rationalia et immortalia ad distinctionē hominum quod sunt mortales. Et huius opinionis fuerunt quidam ponētes demones esse animalia corpore aerea: mente rationalia: duratione eterna. Huius etiam opinionis fuerūt ponētes corpora celestia esse animata. Ponebāt enim intelligentias esse animas celorum: quosdā deos virtutes infinitas. Que opinio a quibusdā imponitur philosopho: licet false: secundum Aquilinū doctorem: scotum: in quolibetis: 1. 14. disti. 2. sen. Quod ex hoc patet: quod 12. metaphisice ponit esse unū deū omnium principem. Entia nolūt male regi: nec bonum pluralitas principatuus: unū ergo princeps. et sic non sunt plures dii. Probat etiam philosophus. Potentia infinitam non esse in magnitudine: sed primum mouens quod potest esse virtutis infinite esse impribile. non ergo est animal seu corpus animatum. Et si arguatur quod ipse videt ponere se cūdo celi: et xij. metaphisice: celū esse animatum. Respondetur quod anima habet duplex officium respectu corporis informandi: scilicet: et mouendi: quod est forma corporis: et corporis motrix. vbi cūq; ergo philosophus loquitur de anima celi: exponendū est secundum conditionē qua anima est motrix corporis et non forma. Et illa anima est intelligenda huic orbi coniuncta: ut propria motrix: et talis non est nisi vnica vnus ita quod coniungitur orbi in ratione motrix et non in ratione informatis.

¶ Diffinit ulterius auctor: indiuiduū dicens quod est quod de vno solo predicatur ut fortes de seipso: et refertur ly quod ad predicabile in cōmuni. Per hoc autē quod predicatur de vno solo differt a predicabili prope sumpto: quod predicatur de pluribus. Ex hoc patet quod illud quod dicitur ar-

boriles in predicamentis: quod a prima substantia nulla est predicatio. quod scilicet prima substantia vel indiuiduum non est predicabile prope sumptum: et ideo ad ipsa nulla est predicatio prope sumptum per superioris de inferiori: licet bene eiuſdem de seipso. ¶ Debet autē intelligi diffinitio indiuidui de predicatōe vniuersa. Fortes autē huius predicatur de pluribus vocatis illo nomine: sed non secundum vnam rationem: quod sola vox est ipsis cōmunitis: et non aliquis conceptus sumptus secundum illud nomen. ¶ Et notandū quod indiuiduū vel singulare potest sumi: vel pro secunda intentione quam denotat singularitas: vel pro eo quod subest illi intentioni. scilicet: forte vel platone. Et secundum hoc multipliciter potest declarari diffinitio indiuidui: sicut dicitur est de diffinitione generis. Item duplex est indiuiduum scilicet signatum et vatum. Indiuiduum signatum est quod importat vnum solum suppositum et determinate sumptum: ut fortes et hic homo. Indiuiduum vatum est quod designat vnu solum suppositum: licet sit indeterminate nobis quid sit illud suppositum: ut aliquis homo. Terminū enim cōmunitis quantum est de se potest sumi pro suppositis vel natura. Signa vero vniuersalia vel particularia inuenta sūt ad denotandum terminum cōmunitis: siue pro suppositis: particularia siquidem pro vno licet nobis vago et indeterminato vniuersalia vero pro multis. Exemplum quando terminus supponit pro suppositis: ut homo currit. Exemplum quādo sumitur pro natura: ut homo est species.

¶ Vide nunc arborem porphirij.

Genus	Generalissimū.
	Substantia.
Corporea	Incorporea.
	Corpus
Animatū	Inanimatum
	Corpus animatū
Sensibile	Insensibile.
	Animal.
Rationale	Irrationale.
	Animal rationale
Mortale	Immortale
	Homo.
Sortes	Plato
Species	Specialissima

Differentia dicitur &c.

Postquam auctor determinavit de
 spe q̄ est secundū predicabile: h̄
 p̄ter determinat de tercio p̄
 dicabili. sc̄ de or̄tia. p̄us autē determinavit
 de spe q̄ de or̄tia: qz sp̄s predicat̄ i q̄d:
 or̄tia h̄o i q̄le Et dividit or̄tia i cōez
 p̄paz: & maḡ p̄paz: vt ligat illā de q̄ i
 redit: q̄ d̄m̄sio licet n̄ sit bimēbris: tñ ē
 reducibil̄ ad bimēbrē. Or̄tia ei fac̄ dif
 ferre v̄l eēntialr̄ v̄l acc̄ntialr̄. Si acc̄ntia:
 lic̄ hoc ē duplx: v̄l p̄ acc̄ns sepabile v̄l i
 sepabile. Si p̄ acc̄ns sepabile: sicut for.
 sedēs differt a se v̄l ab alēo n̄ sedēte: sic
 est p̄m̄ mod⁹. Si h̄o p̄ acc̄ns inseparable
 sic ē sc̄ds mod⁹: vt sortes sim⁹ differt a
 platōe aq̄o: si h̄o facit differre eēntialr̄
 sic ē terci⁹ modus qm̄ vnū differt ab alio
 or̄tia specifica q̄ facit differre sp̄s: sicut

h̄o differt ab equo sp̄e p̄ rōnale. Prima
 or̄tia or̄ cois: qz tal or̄tia multū large
 sumit: q̄ sc̄z ē p̄ acc̄ns sepabile. Secūda
 enī or̄ p̄paz: qz maḡ accedit ad naturaz
 or̄tie de q̄ p̄cedēs. Tercia or̄ maḡ p̄
 p̄ia qz facit differre eēntialr̄: alie h̄o n̄

Et notādū

sc̄ipo eēntialr̄: cum om̄s
 ne ens sit vnū: id est a se indiuisū: & di
 uisū a quolibet alio idē tñ bñ differt a se
 acc̄ntialr̄ fm̄ q̄ nūc ē sub vno acc̄nte nūc
 sub alio. ¶ Si arguat q̄ or̄tia & acc̄
 dēs sūt distincta p̄dicabilia: ergo duo p̄
 mi mōt or̄tia sūt male assignati: cū p̄ri
 neāt ad p̄dicabile acc̄ntis: h̄. q̄ or̄tia
 est predicabile distinctum ab accidente
 in tercia acceptiōe & non i duab⁹ p̄mis.

¶ Diffinit̄ h̄ auctor or̄tia tercio modo
 sūptū de q̄ p̄ nūc intēdit di. q̄ or̄tia ē
 qd̄ predicat̄ de plib⁹ or̄tib⁹ sp̄e i eo q̄ q̄
 le: sicut sensibile predicat̄ de hoie & de asi
 no q̄ or̄nt sp̄e: vt si q̄rat: q̄lis ē h̄o: que
 m̄ter respōdet̄ sensibilis: & de asino sic
 militer. exēplū h̄o positū h̄ ab auctore:
 sc̄z q̄no rōnale predicat̄ de hoie et d̄ dijs
 nō ē verū: vt declaratū fuit. c. p̄cedenti.
 exēploz tñ nō requir̄ d̄ficatio. Ponun
 tur enī exēpla nō vt h̄a sint s̄z vt sentiāt
 addiscētes. p̄ illō qd̄ intelligit gen⁹ dif
 ferētie ip̄ius sc̄z p̄dicabile. Per hoc au
 tē q̄ or̄ de plibus or̄tib⁹ sp̄e excludit̄
 or̄tia cōstitūēs sp̄em sp̄ealissimā. T̄
 lis enī nō predicat̄ de pluribus or̄tib⁹
 specie: sed or̄tia generalis que sc̄z p̄st̄
 tuit gen⁹ sicut sensibilitas constituit ani
 mal. De ista datur diffinitio hec: & po
 nitur in quale ad or̄ntiam gn̄s & sp̄e q̄
 predicātur in quid. Predicatur autē in
 quale sc̄dm̄ porph̄irum qz habet ratio
 nem forme. Illud autē quod habet rati
 onem informātis seu determinātis ha
 bet rationē qualis. & tale est duplex: sc̄z
 essentialē & accidentalē sc̄dm̄ q̄ duplex
 est forma: sc̄z eēntialis & accidentalis.
 Differentia itaqz predicatur in quale es
 sentiale: accidens vero in quale accidēs
 tale: et ideo sibi non competit hec diffi
 nitio.

Et notandū q̄ differētia pōt sumi p̄ secūda intentione vel eius sūdamēto ⁊ s̄m hoc pōt vario mō exponi hec diffinitio: vt dictū est i diffinitioe generis. **¶** Pōnit vltērius auctor aliā diffinitio nē differētie dicens q̄ d̄rntia ē q̄ abūdat species a genere. Est enī forma vel realitas quam includit actualiter species vltra gen⁹: vt homo vltra sensibilitatem que cōstituit anīal includit ratiōnabilitatē. Hec autē diffinitio bene competit d̄rntie specificē. Et not^m q̄ licet genus cōtineat d̄rntias oppositas potētia liter, sicut materia est in potētia ad plures formas: non tamē cōtinet ipas actualiter: Sic enī animal continet potētia liter ratiōale ⁊ irratiōale que ipm̄ diuidūt ⁊ cōstituiunt diuersas species sub anīali: et sic eadē d̄rntia est diuisiua ⁊ cōstitutiuua: non eiūsdē sed diuersorū. Est enī diuisiua generis ⁊ cōstitutiuua specierū. D̄rntia namq̄ adueniēs generi cōstituit speciem: vñ ex anīali tanq̄ ex materia: et ex ratiōali tanq̄ ex forma cōstituitur homo: ppter quod dicit Boeci⁹: q̄ sola species diffinitur diffinitioe. s. quiditatuua. que indicat rei eēntiam: ⁊ datur per genus ⁊ d̄rntiam: q̄ sola species specialissima vel subalterna habet gen⁹ ⁊ d̄rntias. Genus tamē generalissimū pōt diffiniri diffinitioe large sumpta: q̄ dicit descriptio vel diffinitio q̄d nomis p̄ quā expm̄it l' notificat q̄d ipratē p̄ no^m.

¶ Notandū ad euidētia predictōrū: q̄ est quedā opinio pōnens q̄ in rebus materialibus materia nō est ps quiditatis specificē que pbat tum q̄. 5. metaphice dicit q̄ omēs partes diffinitōis sūt forme. Item secūdo de anīa ⁊ alibi frequēter nominat philosophus formā q̄ qd est rei. Sed hāc opinionē improbat doctor aq̄linus scotus. 22. distin. tertij. sen. Est enī cōtra philosophū. 7. metaphice dicētē q̄ materia est ps sp̄ci. Sp̄em autē dico q̄ qd erat esse. Itē. 8. metaphice dicit q̄ omnis diffinitio habet qd ⁊ qle: ⁊ hoc opoz

tet esse vt materiā: illud vō vt formā. Materia ergo nō cōtracta p̄ d̄rntiam in diuidualē absolute accepta et vlr: que ē ps potentialis illius cui⁹ p̄tinet ad quiditātē specifi cā rei materialis. quod p̄batur tali rōnē: q̄ res materiales. in sui essentia includūt causas intrinsecas: scz materiā ⁊ formā: ergo in earū diffinitioe debet poni materia. Cōsequētia patet: q̄ diffinitio indicat totā q̄ditatē diffinitū siue eēntiam. Et tūc ad auctoritatem quādo dicit q̄ omēs ptes diffinitōis sūt forme. Dico q̄ nō sūt forme sibi inuicem cōparatē: sed respectu diffinitū q̄ de ipō formaliter seu q̄ditatiue p̄dicatur. Est enī quiditas forma totius ⁊ nō p̄tis: ⁊ ideo q̄ spectant ad q̄ditatē dicitur formaliter ⁊ q̄ditatiue p̄dicari. Ad aliā dico q̄ forma dicit qd qd ē: nō q̄n materia p̄currat. Sed hoc dicit appropiate eo q̄ forma ē p̄ncipalior causa ⁊ cōpletiuua diffinitōis ⁊ quiditatis. q̄ itaq̄ forma ē p̄ncipalior in diffinitioe: q̄ etiam q̄ditas ē forma totius: hinc est q̄ sepe diffinitio dicitur ratō formalis: Omnia etiā inclusa in diffinitioe quiditatuua siue sint genera: siue differētie vsq̄ ad ens inclusiue possunt dici formalitates vel quiditates. De hac materia vidē 7. metaphi. Est insup quedā opinio pōnēs cōceptū generis nō esse aliū a p̄ceptu speciei. An̄ dicit isti q̄ genus ⁊ species siue differētia solū differunt penes modos seu rationes concipiendi eūdem conceptum. q̄ gen⁹ dicit essentiā subelise indeterminato ⁊ p̄ modū determinabilis. D̄rntia autē dicit ipam sub ratiōe determinātis ⁊ conducētis ad esse determinatū speciei. Et pbat p̄ p̄m. 7. metaphice. Genus nihil ē preter eas q̄ sūt generis species. Itē in eodē. 7. dicit q̄ d̄rntia ē tota suba rei: sed ista opinio nō est vera s̄m doctōrē aq̄linū Scotū: ibidē p̄bat p̄ Auicē. 5. metaphice: vbi dicit q̄ licet genus ⁊ d̄rntia predicent de toto. i. de specie p̄ se: nō tamē significat eorum p̄ se. s. genus significat materiale ⁊ d̄rntia formale: vtrūq̄ significat ptes

Confirmat qz conceptus gñis ē ali⁹ a cōceptu differētie sicut māle ē extra forma le. ḡ est ali⁹ a conceptu sp̄i sic p̄rial a totali: qz sp̄s essentialit̄ r formalit̄ includit utruqz. p̄bat añs qz or̄na nō p̄ciat par gen⁹ nec ecōuerso. Sūt em̄ omnino alterius rōnis cū genus includat or̄nas superiores nō aut or̄na. Qd̄ p̄bat: qz fm̄ p̄bm. 7. metaphice. Dis diffinitio dat per gen⁹ primū r or̄nas intermediās vsqz ad vltima vel p̄ genus primū r or̄nam vltimā specificā. Si p̄mo mō sequit̄ nūgatio. Si enī or̄na inferior includit for maliter superiores includet om̄es interme dias. Cū ḡ oēs ponant in diffinitōe idē bis dicet. si 2.º mō adhuc sequit̄ idem: qz gen⁹ primū includit suā differentia cōstitutivā. Si ergo vltima or̄na eā in cludit sequit̄ qz bis dicet. De quo pam plius vide. 2. dist. 4. sen. Scoti. Ex p̄ dictis p̄z qz conceptus gñis est ali⁹ a cōceptu sp̄i. Et si querās quid determinā te or̄inet p̄ genus r or̄nas. R.º. qz p̄ dif ferentia or̄inet vltim⁹ actus quo sp̄s ē idem qd̄ est completiue: Et p̄ genus cōtinet potētiā respectu illi⁹ actus. hoc declarā sic qz. 7. metha. ḡ qz sicut rō idest diffinitio se hz ad rem: sic p̄tes dif finitiōis ad p̄tes rei. In sp̄e aut̄ qz p̄prie diffinit̄ nō sunt nisi due p̄ se p̄tes essen tiales. scilicet vltim⁹ quo sp̄s ē illd̄ qd̄ est: r potētiā respectu illi⁹ actus vltimi. Differentia ergo vltima specificā qua est vnitas rei r diffinitiois cōple tiue includit p̄ se p̄cise de suo p̄ se intel lectu actū vltimū in re que est cā vnit̄ r realis completa. Genus aut̄ primū p̄ci se includit p̄ se primū r potētiā respec tu illius actus. He aut̄ habeam⁹ pone re conceptus gñis r differētie eē ficticios oportet qz eis cor̄ndeāt aliqua in re di stincta ex natura rei circūscripta om̄i ope ratione intellect⁹. Sed talis differētia habet gradū scdm̄: qz genus r or̄na p̄nt sumi ab alia r alia re: si sint diuersē for me puta in homine: ita qz ab vna sumat̄ genus: r ab alia or̄na: vel possunt sumi ab alia et alia realitate: puta si sit sp̄s

simplex vt albedo. P̄tio mō ḡ differētia realis. 2.º mō Xo dicit differētia for malis: vtraqz tñ ex natura rei. Ad pri mum in oppositum dico qz sc̄ba auctori tas allegata r uncat. Unde addit in si ne eius: aut si est: quid vt mā ē. Et hec pars disunctiue ē vera: vt declaratū ē. Ad sc̄m dicendū qz p̄bus nō intendit qz or̄na vltima sit tota substantia rei nisi completiue: vt dictum est.

Propriū quadrupliciter

ḡ. rē. P̄tio qz auctor determināuit de differētia que predi catur in quale essentiale: hic cōsequen ter determinat de p̄prio qd̄ p̄dicat in q̄le accidēiale. Et pri⁹ determinat de p̄prio qd̄ hz causam necessariā: r p̄sequit̄ natura specificā qz de accidēte qd̄ p̄sequit̄ indiuiduū: r nō hz cām necessariā in sb̄iecto. P̄ponunt aut̄ quatuor mōi. p̄prij. primo mō dicit̄ p̄prij qd̄ inest soli sp̄i: s; nō om̄i p̄tento sub illa sp̄e: vt eē me dicum inest soli homini: s; nō om̄i indi uiduo. Hoc aut̄ ē vtz de medicina acq̄ sita p̄ artem vel exp̄ientiaz. Multa enī aīalia vtunt̄ medicina: vt iumento herbas vel alia sibi vtilia p̄ instinctū natu re. Sc̄do mō dicit̄ p̄prij qd̄ inest om̄i: s; nō soli: hoc ē om̄i indiuiduo alie⁹ sp̄i vt eē bipedē p̄uenit om̄i hōi fm̄ cōez cursum natē s; nō soli: qz etiā auib⁹. Et lz aliq̄ hōies nascant̄ soluz cū vno pede vel plib⁹ hoc ē p̄ accūs ex corruptiōe vl defectu: vl ex sup̄abūdatia materie. nec est ex intētiōe p̄ticularis natē: lz nō sit p̄ter intētiū natē vlis. Tales enī defe ctus nō p̄mittit de⁹ sine cā: vt enim ait plato in thimeo. Nihil ē sub sole e⁹ or̄ tum legit̄tia cā r rō nō p̄cesserit. Tertō mō dicit̄ p̄prij qd̄ inest oī r soli: s; nō sp̄rvt cancelcere p̄uenit hōi r om̄i r soli: sed nō semp: qz nō nisi in senectute. Est enī canicies q̄ adā accidēs hūano attri butum capit: qz homo inter cetera ani mantia fm̄ p̄portionē corporis sui ma gis habet de cerebro. Cū igit̄ cerebrum sit frigidissimū mēbz aīalis: i hūano cas p̄te pl⁹ erit de frigiditate q̄ ē cā canicies

Causa est ex superabundantia huiusmodi frigiditatis. hoc autem vult contingit in senectute: quia senes sunt frigidi et humidi. Et licet aliqui senes non canescant: habent tamen aptitudinem: et si diu viverent redirent ad actum: licet enim canes et aliqua animalia aliquando in pilis albescant: hoc tamen non proprie dicitur canities: sed dealbatio cum accidat in alijs membris a capite. Et ideo dicendum est de iuuenibus quibus hoc aliquid quando accidit: quia hoc non est in eis ex concursu nature: sed ex aliquo accidente. Quarto modo dicitur proprium quod inest omni soli et semper. ut risibile est proprie proprium homini: non quod actu semper rideant sed quia est aptum ad ridendum: licet autem in homine sit aptitudo ad canescendum vel ad sciendum: non tamen talis sicut ad ridendum: quia non ita potest reduci ad actum: ut pueri in infantia rideant: non tamen habent actualem scientiam vel caniciem de communi cursu nature. hoc quarto modo proprium est vni de quinque predicabilibus. Et diffinitio sic. proprium est quod soli inest: et conuersum predicatur de re: et non indicat quod est esse rei. Inest enim proprium soli specie: et de ipsa ueritabiliter predicatur: ut omnis homo est risibilis: et omne risibile est homo: et non indicat essentiam rei: sicut diffinitio quiditativa que datur per genus et differentiam que sunt de essentia speciei. Propria autem passio non est de diffinitione quiditativa alicuius que indicat rei essentiam. Et ideo huius potest dici quiditas quia indicat quid est res. Ipsa enim entitas secundum Scotum prima. quod quolibet congrue dicitur essentia que est ratio essendi. secundum enim Augustinum. 7. de trinitate quod est sapere sapere hoc est essentie esse. Essentia enim est in alio quo res habet esse. Essentiale autem dicitur quod per se includit in essentia: quod admodum compositio reali materia et forma dicunt sibi essentialia. et in composito rationis siue in ipso diffinitio generis et differentia dicunt partes essentialis rationis siue rei diffinitio. Et tale essentialis distinguit contra accidens per se scilicet proprium: et accidens per accidens sicut commune.

Et notandum quod proprium habet rationem communis et proprium per compositionem ad diuersa. Est enim proprium ipsi speciei cui inest soli et commune est ipsis indiuiduis respectu quorum habet rationem predicabilis. Sunt autem proprium et species distincta predicabilia: sed enim utrumque predicatur de indiuiduis. Species predicatur de ipsis in quod et essentialiter. Proprium in quod et accidentaliter.

Lidens est quod et.

Postquam auctor determinauit superius de proprio: hic sequenter determinat de accidente quod non inest conuertibiliter. Ad curam evidentiam est notandum quod accidens potest capi dupliciter. Uno modo per omni illo quod non est de diffinitione quiditativa alicuius: et sic non sumitur in proposito. Proprium enim hoc modo est accidens cum non sit de ratione quiditativa speciei. Alio sumitur accessum per eo quod accidit taliter perficit illud quod existit in se perfectum: nec sic accidens necessario sequitur subiectum: sed inest rei contingenter. et sic sumitur in proposito. Et sic est distinctum predicabile a proprio. Est autem eius diffinitio huiusmodi assignata a Porphyrio. alie non diffinitiones consequentes sunt Aristoteles. quare prima est hec. accidens est quod nec est genus: nec species: nec differentia: nec proprium: inest autem rei: in diffinitio accidens per compositionem ad alia predicabilia. Accidens enim non est genus: nec species: nec differentia cum illa essentialiter predicentur de subiecto: accidens autem non. nec est proprium quod per se inest subiecto: cum principia eius intrinseca necessario sequantur. Sed accidens hic diffinitum inest contingenter rei cuius est accidens.

Et notandum quod illud quod hic dicitur: nec species et. intelligit per compositionem ad illud cuius est accidens. Respectu enim suorum inferiorum accidens bene est genus sicut color est genus ad albedinem et nigredinem. Secunda diffinitio Aristoteles. est quod accidens est quod contingit eidem inesse et non inesse: que quasi est eadem cum illa que datur a Porphyrio. Unde illa que datur a Porphyrio

phirio videtur esse accepta ab Aristotele, licet sub alijs verbis ponatur. nec tamen auctor est vulgariorum: quia has definitiones recitat tanquam a diuersis editas.

Sed contra predicta arguit tripliciter. Primo modo sic. definitio accidentis inuenitur alijs a definito. ergo non est bona. nota est nota. probatur antea cedens de anima rationali que adest corpori et abest propter eius corruptiones. Item videtur quod accidentis non sit predicabile vel vniuersale: quia accidentis est hic et nunc. quod non est vniuersale. ans est notum: probatur consequenter quia vltima est vbiq; et semper ex primo posteriorum. Item mors et combustio sunt accidentia et tamen non possunt adesse subiecto propter eius corruptionem. Respondeo ad primam et dico quod alia licet separata a corpore remaneat forma mixta secundum Scotum 2. di. 4. sententiam. tamen non remanet inesse perfectio et quieto. Nullum enim corpus mixtum aiale habet simpliciter esse perfectum et quietum recedente anima: immo est statum in continua recedente ad resolutionem sui ad elementa: quia qualitates generantes talem formam mixtam sub corruptione secundum illum gradum secundum quem consequuntur eam inesse perfectio et quieto. Anima etiam non inest corpori sicut forma accidentalis: cum ex ipsa et corpore constituantur ens per se: non autem ex subiecto et accidente. Ad secundum dicitur quod vniuersale non videtur esse vbiq; et semper positum: ita quod situm quolibet loco et tempore. sed dicitur esse vbiq; negatiue: quia non determinat sibi locum nec tempus: et sic ans in comuni bene est vbiq; et tempore. Ad tertium posset dici quod mors et combustio non sunt proprie accidentia: ut hic sumitur accidentis. Accidens enim in proposito ut primum est dicitur quod perfectio accidentali illud quod existit in se perfectum. Mors autem et combustio non sunt huiusmodi: quia cum sunt corruptiones non sunt entia positum: sed sunt praeiudicia entis. Aliter potest dici quod mors non possit subiecto adesse propter subiecti corruptionem bene tamen abest absque subiecti corruptione: unde accidentis dicitur quod adest et cuius presentia subiectum non constituit: vel quod abest

est propter subiecti corruptionem: et cuius abundantia subiectum non destruit: ita quod licet propter constructionem cum abest: et non cum licet adest.

Consequenter auctor diuidit accidentis quod quoddam est separabile et vicijs habet eam variabile in subiecto: ut albedo vel sedere in homine. quod quidem dicitur separabile non quod remaneat separatim a subiecto. accidens enim non potest manere sine subiecto naturaliter: licet bene virtute diuina: sicut in sacramento altaris remanet albedo sapor et quantitas panis: substantia panis non remanet. Sed dicitur separabile quia de facili potest corrumpi subiecto remanente. Accidentis vero inseparabile dicitur quod de facili non potest separari a subiecto: quia habet causam in subiecto firmam et radicatum: ut nigredo in coruo. Coruus enim est complexionis calide: quia calor intensus adurit humiditatem et causat nigredinem. et si arguas quod ponere accidentis inseparabile repugnat definitioni accidentis in qua dicitur quod accidentis est quod adest et abest propter subiecti corruptionem. Respondet philosophus quod nigredo separatur a coruo per intellectus dicens quod coruus potest intelligi albus et ethiops nitens candore. Sed contra intellectus semper est verus secundum Aristotem 3. de anima. Si ergo non potest nigredo separari a coruo non poterit intelligi albus. Respondetur ad istud quod coruus dicitur posse intelligi albus: quod potest natura corui intelligi non cointellecta nigredine. Sed ista responsio non satisfacit: quia sic etiam potest intelligi subiectum non cointellecta propria passione: cum non sit de eius quidditate vel essentia: et sic quo ad hoc non esset diuersa inter accidentis inseparabile et propria passione. Dico ergo quod coruus potest intelligi albus: nec intellectus erit falsus quod non implicat contradictionem corui esse albus. Tamen accidens non dicitur inseparabile: quia nullo possit separari: sed quod non facit separari. Possit enim tolli illa in se: sicut calor qui est causa nigredinis a coruo tamen remaneret coruus. Tamen ponitur quod si una corui vincta sanguine auferretur poneretur in loco frigido: et ibi foueretur a coruo in genere

rarētur corū albi: nō sic de ppria passio-
ne: implicat enī cōtradictionē scđm sco-
rū. 2. dūt. 4. sen. subiectū esse sine ppria
passione. qz tunc conclusio demonstratō
nis in q̄ p̄dicat passio de subiecto eēt cō-
tingens: 7 tūc scientia nō esset de neces-
sarijs: 7 impossibilitibus aliter se habere
Quod ē falsū ex p̄mo posteriorū.

Sed contra hoc arguit ^{duplr:}
modo sic. Subiectū est p̄us p̄p̄a passio-
ne cū ip̄a oriatur a p̄ncipijs eius essenti-
alibus: ergo pōt eē sine ea. Probat cō-
sequētia: qz p̄t pōt esse sine posteriori.
Item subiectū est oriatur a p̄ncipijs passi-
onis: ergo pōt eē sine ea. Probat conse-
quentia: qz d̄s p̄t supplere causalitatem
cuiuscūqz cause extrinsece. R. 0. ad pri-
mum qñ dicit qz p̄us pōt eē sine posteri-
ori. Dico qz verū est quādo eoz nulla ē
p̄nexio necessaria fm scotuz. 2. di. 3. sc̄.
Subiecti autē et p̄p̄e passiois est necessa-
ria cōnexio cū ip̄a oriatur a p̄ncipijs intrin-
secis subiecti. Unde sicut subiectū nō p̄t
esse sine suis p̄ncipijs essentialibus: sic
non pōt esse sine sua p̄p̄a passione q̄ hu-
iusmōdi p̄ncipia necessario consequitur.

Ad secundū p̄ idem dico qz de potest
supplere causalitatem cuiuscūqz cause ex-
trinsece qñ effectus nō sequitur necērio itēz cāz

Dividit ulterius auctor accūs in cōe:
et p̄p̄iū. Accūs cōe: sicut albedo in cō-
muni: p̄p̄iū nō sicut albedo sortis vel
eius similitudo: 7 accidens p̄p̄iū hoc mō
dicitur p̄p̄iū individui. Est autē alia
divisio accidentis in accidens cōmune:
qđ d̄t accidens p̄ accūs: qz vīz non ha-
bet causā necessariā in subiecto: 7 i acci-
dens p̄p̄iū subiecti qđ dicitur accidēs
per se. 7 sic accūs cōmune distinguitur
cōtra p̄p̄iam passionem: accūs cōmune
hoc mō est p̄dicabile distinctū ab acci-
dente proprio.

Commune est. 7c.

Hic auctor comparat p̄dicabilia
ad invicem. Et primo dicit qz
om̄ia p̄dicabilia in hoc cōveniūt qz p̄di-

cantur de pluribus. Deinde ponit quō
differant ad invicem. Et primo comparat
genus ad alia dicens qz in hoc differt ab
alijs. qz p̄dicatur essentialiter et i quid
de pluribus q̄ alia que sub ip̄o continē-
tur. Cōsequēter comparat d̄ntiā ad alia
dicens qz d̄ntiā differt a genere. Genus
enī p̄dicatur in quid: d̄ntiā nō in qual-
le. Itē differt a specie et p̄p̄o. qz p̄dicat
de pluribus d̄ntibus sp̄e: illa autē nō.
Itē differt ab accūs. qz accūs suscipit
magis et minus: d̄ntiā autē non: de quo
magis videbit in p̄dicamentis.

Si querat quare auctor h̄ p̄mo agit d̄
d̄ntiā q̄ de sp̄e: cū in p̄cedē. fecerit op-
positum. Respōdeo qz h̄ agit de d̄ntiā:
qz genus et differētia sunt p̄ncipia sp̄e
p̄ncipiū autē est prius p̄ncipiatō. In
p̄cedē. nō post genus tractavit de sp̄e
qz genus et sp̄es sūt correlativa q̄ ex se
mutuo cognoscūtur. Est autē cōmune sp̄e
et d̄ntiē scđm porphirium semp̄ adesse
his que eoz naturā p̄ncipiant. Sortes
enī semp̄ est homo: et semp̄ rationalis.

Ex quo patet qz nullo homine exīte ista
est vera: sortes est hō: scđm enī doctorē
Aquilinum. s. Scotū. xx. j. dist. 3. sen. p̄-
dicatio superioris de inferiori est vera: li-
cet inferior nō existat. Cuius ratō ē: qz
superius est de essentiā inferioris: 7 sic ip̄o
rū necessaria est habitudo: 7 ideo cōcep-
to forte concipitur homo sine sit siue nō
Et nō sequitur: sortes est hō: qz sortes
est. qz ab est tercio adiacente ad est secū-
dum adiacens nō valet cōsequētia: nisi
in p̄dicationibus accidentalibus. Insup
comparat auctor specie ad alia p̄dicabilia
dicens qz species differt a genere: qz ge-
nus cōtinet species suas sicut totū vni-
versale presubiunctivas: et nō continē-
tur ab eis: supple hoc mō: bñ tamen
continēt ab eis sicut pres essentialia
de esse inferiorū: vt dicitur est in p̄cedēti-
bus. Differt etiā species a d̄ntiā: cū ex
pluribus differētijs possit fieri vnum 7
nō ex pluribus speciebus. Om̄es enim
d̄ntiē collaterales cōtinētur in eadem

specie: vt corporeū animatū sensibile rationale in hoīe. Et si arguat q̄ ex duobus existētib⁹ actu nō fit vñū p se ex. 7° metaphice. differētie vero habēt rōem act⁹ et forme. R^o. q̄ vix est q̄ndo sunt in actibus vltimarij et nō carē p̄fectiori actualitate: sed sic nō est in p̄posito: q̄ differētie p̄ores sunt potentiales respectu vltime differētie: sicut materia p̄ma cū omnibus formis p̄cedentib⁹ ē potentiale respectu vltime forme p̄ quā p̄ncipaliter est esse cōpletū totius compositi s̄m̄. Seco. doctore subtilē. ij. dist. 4. sen. Hō sic autē ex duab⁹ sp̄ebus que habent esse in actu cōpleto fit tertia sp̄es: bene tamē duo indiuidua diuersarū specierū cōcurrūt ad generatiōem alteri⁹ in diuidu: vt ex cōmixtiōe p̄claris equi cū asino generat mulus. Hō tñ p̄stru it mulus essentialit̄ ex illis duabus speciebus. sed est tertia sp̄es distincta ab ip̄is. Et si arguas q̄ generās debet assimilari generato q̄ equus generans et mulus generat⁹ sunt s̄iles in specie. R^o. q̄ inter generās et generatū aliqñ est silitudo formalis et in forma p̄cificā: vt in hominē generantē et hominē generatū: vbi. s. est generatio vniuoce aliquando vero in forma cōmuniōri. vt in p̄posito Equus generat mulus quibus forte est aliqñ genus cōmune: puta tumentū vel aliqñ dale i quo p̄ueniūt. vt dī Aristō. 7°. metaphice. aliqñ autē inter generās et generatū est silitudo virtualis: videlicet generās habet in se virtualiter tantū formā quā p̄ducit et nō formalit̄: vt cū sol generat calorē in medio. Species autē differat a p̄prio q̄ sp̄es est p̄ior natura in propria passione.

Ubi sciendū. q̄ prius nā aliqñ dicitur: posterius vero natura q̄s dependet ab alio: q̄ s̄ p̄pria passio depēdet a subiecto: ideo subiectū naturalit̄ est p̄ior p̄pria passione siue p̄prio: nō tamē ē p̄us tpe cum sint idēz reali nec sepanē generationē nec corruptiōē. q̄ etiā sp̄es et p̄prio differāt: p̄bat auc. quia eorū termi-

ni siue diffinitiones dñt. Dicit autē dīlō finitio termin⁹ p̄ quādam silitudinē. q̄ sicut terminus terminat rem cui⁹ est terminus et includit totā essentiā ip̄ius: sic diffinitio claudit totam substantiā illi⁹ ē diffinitio. Dicit etiā sp̄es ab accidētē q̄ sp̄es p̄dicat in q̄d: accidēs vō in Ale
Circa q̄ notādū. q̄ accidēs bene p̄dicatur in quid de suis inferiorib⁹: vt color de albedine sed dicitur p̄dicari in quale de illis quorū est accidēs. Dicit etiā accidēs p̄dicari in quo mō se habet: sicut in p̄dicamētō res latēdis. vt si querat q̄io se hz for. ad platonem? R̄ndet sicut pater ad filiū. Dicit etiā sp̄es ab accidētē: q̄ est p̄or nāli ip̄so.
Demū comparat auc. p̄prio ad accidēs. De differētia enī p̄prio a genere: et sp̄e et dñia satis dicitur est in p̄cedentibus. Differt autē p̄prio ab accidētē: q̄ p̄prio de vna sola sp̄e p̄dicat: accidēs vero de pluribus sp̄eb⁹. Item accidēs p̄rio in diuiduis et p̄ posterio⁹ generio⁹ et sp̄eb⁹. Hō enī hō vel aīal currit: nisi q̄ for. vel plato currit. p̄prio vero p̄prio in ē sp̄e: et p̄ sp̄em inest indiuiduis. vnde risibilitas p̄rio inest hominē accipiēdo in esse p̄rio: p̄ eo q̄s inest alicui s̄m̄ q̄ ip̄m. seu p̄ rōez. p̄pā et nō p̄ aliis s̄ alijs p̄ ip̄m. Sicut autē nō inest p̄rio q̄ nō inest ei in quantū for. sed in quantū hō. Itēz gen⁹ sp̄es dñia et p̄prio vniuoce p̄dicant. Accidēs enī vō nō p̄dicat vniuoce sed denominatiue. Ad cui⁹ evidentiā sciendum q̄ p̄dicatio vniuoce est p̄dicatio per se: denominatiua vero sit icte sumpta est p̄dicatio p̄ accidēs. Moriandi sunt modi dicendi p̄ se de quib⁹ agit Arist. primo posterioz. Prim⁹ modus est q̄ diffinitio vel p̄s diffinitionis p̄dicat de diffinito: vt homo ē aīal rōnale. Secundus modus est quādo p̄pria passio p̄dicat de subiecto: vt homo est risibilis. Tertius non est modus p̄dicandi: s̄z essendi s̄m̄. Seco. in p̄logo p̄. sen. q̄one de p̄rio. In hoc mō aliqñ dicitur esse p̄ se. i. solitarie. Quart⁹ modus ē q̄ in iūbō includit p̄rio rō ubi dicitur p̄dicari: s̄z nō

Tractat⁹ De pdicatiōe uniuoca denotiatiua

necessaria inherētia vt voluntas vult ⁊ calidū calefacit. Ille em̄ lz sint ptingen-tes tñ sunt immediate. Ille modus assi- gnā sic a Scoto. 7. dist. 3. scñ. licet ab alijs aliter ponat.

Notandum q̄ fm eundē doctozes ibidē: Dñia ē inf̄ vni- uocū ⁊ uniuoce pdicari. Uniuocū em̄ pdicātū d̄r cuius pceptus est in se vnus. Et hoc mō albū dicitū de ligno ⁊ lapide est pdicātū uniuocū: ⁊ talis pdicatio est denominatiua. Uniuoce d̄o pdicari est qñ rō seu definitio pdicari includit ī definitiōe subiecti: sic nō pdicat album de lapide qz rō eius nō includit in rōne lapidis. Pdicatione iḡi uniuoce ppe est pdicatio essentialis seu ī pmo mō dī- cendi p se. Et sepe a doctore subtili vocatur pdicatio formalis: quia predi- catum est de rōne formali seu definitiōe quidditatiua subiecti. Et sic gen⁹ spēs et dñia pdicant de his ī quib⁹ essentialit̄ cōtinent. Sic aut̄ sumendo pdicari vni- uoce ppositū nō pdicat uniuoce cū nō sit de definitiōe quidditatiua illi⁹ cur⁹ ē pro- ppositū. D̄r aut̄ hoc dicit Petrus hispan⁹ pōt dici pdicari uniuoce magis large su- mendo pdicationez uniuocā: qz vics nō est accēs p accēs: sed inest subiecto ne- cessario ⁊ in scdo mō dīcēdi p se: tum qz lz nō p̄neat in subiecto suo essentialit̄ seu formaliter: p̄tinet tñ virtualiter: tñ etiā qz sepe proprie passiōes ponunt in definitiōib⁹ loco dñiaz essentialit̄: q̄ plerūqz nos latent: quas circūloqmur p ipas passiōes. Pdicatione denotiatiua dicit illa in qua pdicātū d̄r inesse subie- cto ī quadā adiacētia sine formali inherē- rentia p quā formā subieccū denotiatur: vt hō dicit album ab albedine. Et ista p- p̄ile d̄r pdicatio p accēs: ⁊ hoc tripl̄: vt habet pmo posse: 10z. aliquādo em̄ acci- dens pdicat de subiecto: v̄l subiectū de accēte: mut accēs de accēte. ⁊ ad hanc pōd̄ reduc̄ pdicatio scde intentiōis ī cō- creto de suo fundamēto: vt asal est vni- uersale: vel asal est genus. pōt etiam re- duci pdicatio fundamēti de intentiōe:

vt dicendo nomē est vox: v̄l gen⁹ est qd pdicat. ī intentio attributa ei qz pdicat seu denominās id qd f̄ dicat. Large at̄ extendit̄ pdicatio denotiatiua ad acci- dens sumptum p eo qd est extraneuz a rōne alicu⁹: cuiusmodi ē pdicatio gene- ris d̄ dñia ⁊ ecduerso. ⁊ idem d̄r de sub- iecto ⁊ p̄pria passiōe: sicut etiā dicit doc- tor subtilis. 12. dist. ij. scñ. ⁊. q. quolis betoz. Ad solū est pdicatio denotiatiua accidētis ad subiectū: sed etiā forme ad subiectū p̄prie nature. vnde ista est dez nomiatiua ⁊ in pmo mō dīcēdi p se. hō est animat⁹: lz ista sit p accēs. Corp⁹ est animatū. Pdicatione etiā denotiatiua aliqñ ab eodem doctore Scoto vocat̄ pdicatio formalis. Añ. 5. di. p. scñ. dicit qz adiectiua verba ⁊ p̄cipia pdicantur formaliter: qz significāt formā p moduz informant⁹: iō denotiatiue d̄r d̄ subiecto. ¶ Declarat p̄ter auct. quid sit pdicari equiuoce vi. qz pdicari equiuoce est pre- dicari vno nomē ⁊ diuersis rōnib⁹ sum- ptis fm illud nomē. vt canis vno nomē pdicat d̄ aīali latrabilī pisce marino et celesti sydere. Ad tñ dicit aliquā ra- tionē seu diffinitidē aut pceptū ipis cō- munē. Dicit etiā qz ens nō pdicat uniuoce de substantia ⁊ accēte: s̄z equiuce: qz fm diuersas rōnes. qz rō entis fm qz d̄r de suba ē ens p se: scdm d̄o qz d̄r de accēte ē ens in alio. Sequēdo opiniōē doctozis subtilis oppositū ē ddm: vt dī- ctum ē in p̄cedēti ca⁹. de gñe. Nec ratō auct. cogit. Eodez em̄ mō posset pbari aīal dici equiuoce de hōie ⁊ de equo ar- guēdo vics: qz rō aīalis fm qz d̄r de ho- mine ē aīal rōnale: ⁊ fm qz d̄r de equo est aīal trōnale. Dico h̄ qz sic pceptus aīalis qz d̄r de hōie ⁊ de equo abstrahit a rōnitate ⁊ irrationalitate: sicut pcept⁹ entis qz d̄r de suba ⁊ accēte abstrahit ab esse p se ⁊ abesse in alio: nec hoc nec illud includit: s̄z ē in vobz ad vtrūqz. Est aut̄ alta pdicatio q̄ vtrūqz theologū in di- uinis que dicitur identica. ¶ Ad cuius euidētia sciendū qz essen- tiale ī diuinis fm doctore subtilē Sco.

prima. q. quolibetoz nō distinguit p̄tra
accidentale eo mō quo sumit̄ a p̄bis. de
quo dicit̄ est ca. de p̄prio: s; distinguit
contra notionale: vñ quia essentia diuina
ē vna numero in tribus p̄sonis illud
dicit̄ essentiale quod ē simile essentie in
modo predicandis: et cōmunitate reali.
Et sic illa dicunt̄ essentialia que sūt cō-
munita tribus personis: vt potentia sa-
pientia bonitas: et sic de alijs. Notiona-
lia vero dicunt̄ illa per que notificat̄ di-
stinctio p̄sonarū diuinaz: vt paternitas
filiatio spiratio. et sic d̄ alijs. Et talia nō
sunt cōmunita tribus p̄sonis. Ipsa autē
essentialia sunt formaliter infinita. No-
tionalia autē nō sunt infinita nisi rōne
idēp̄tatis cum essentia. Predicatio er-
go abstracti de abstracto vbi vnū extre-
mum vel ambo sunt infinita ē vera iden-
tice: vt sapientia est bonitas vel pater-
nitas: quia infinitum identificat sibi qd
cūq; cōmuni composibile. Quod sic
p̄batur: quia infinitū non est componi-
bile. Omne enim quod potest cum aliq;
componi potest esse pars: et p̄sequens
excedi: quia totum est maius sua parte.
Nō esset autē omnino incomponibile ad
aliquid componibile sibi in eodem sup-
posito sed non esset omnino idēz sibi: qz
tūc esset ibi aliqua compositio saltem az-
ctus et potentie. Infinitū ergo identifi-
cat sibi quodcūq; cōp̄sibile. Ista autē
paternitas ē filiatio: nō est vera identi-
ce: quia neutruz est formaliter infinitū:
de q̄ magis habet videri in theologia.

De predicamentis

D cognoscendum rē.

Hic determinat auctor de p̄-
dicamentis: vbi sciendū q̄ p̄
dicamentū p̄t sumi dupliciter. vno mō p̄
gñe gñalissimo cuiuscūq; p̄dicamenti
Alio mō p̄ rota coordinatōe p̄dicabilis
sibi sub et supra.

Notandū vlteri⁹ q̄ metaphisicus
tractat de p̄dicamentis
in quantū sunt quedā entia: logic⁹ nō
in quantū fundāt scdas intentiōes: cuius

modi sunt subici et predicari. Ad decla-
rationem autē p̄dicamentoz p̄mittit tres
distinguitiōes: duas diuisiones: et duas rē-
gulas: que dicunt̄ antep̄dicamēta. Est
autē antep̄dicamentū quedā noticia va-
lens ad cognitioē p̄dicamentoz habē-
dā. Premittit̄ distinguitiōes equoz et di.
Equiuoca dicunt̄ quoz nomē solū cō-
mune est: et s̄m illud nō mē ratio subitā-
tie est diuersa: vt canis est equiuocuz ad
canem latrabilem piscem marinū et cele-
ste sydus: quia solū nomen est eis cōmu-
ne: nō autē p̄ueniūt in aliqua diuisione
sumpta s̄m illud nomē canis: licz bene
cōueniāt in distinguitiōe corporis: et tō no-
tanter dicit̄ s̄m illud nomen.

Notandū insup q̄ duplex est equi-
uocā: videlicet equiuocū
equiuocās: et equiuocū ad equiuocatū.
Equiuocū equiuocās est dictio equi-
uoca plura importans. Equiuocū equiuocas
tū sunt ipse res equiuoce importate: s̄m
quosdam hic distinguit̄ equiuoca equi-
uocata nō equiuocantia: sed oppositum
videt̄ veri⁹: quia distinguitiō nō est rerum
sed nominū. Unde. 4. metaphisice dicit̄
q̄ rō quā significat nomē est distinguitiō.
ponit̄ autē equiuoca dicunt̄ nō equiuoca
sunt: quia hoc mō sepe Arist. loquit̄ s̄m
opinionē antiquoz doctoz. Equiuoca
ergo dicunt̄. s. a doctozib⁹ antiquis: et
ponit̄ equiuoca in plurali nūero ad de-
notandū plalitatē huiusmodi equoz.
Item equiuocans est duplex. s. a casu et
a cōsilio. Equiuocū a casu est dictio plu-
ra eque significās p̄mo vt canis. Equi-
uocū a cōsilio ē analogū: qd̄ s̄t vnū p̄ cō-
positiōez ad aliud: vt aīal significat aīal
pictū p̄ cōpositiōez ad aīal viuū. Vbi

Sciendū q̄ analogū nō ē mediū int̄
vniuocū et equuocū: cū ip̄a
sint imediata: vt p̄z ex rōnib⁹ ip̄ozum.
Omne ei analogū ē vniuocū v̄ equuocū.
Vñ q̄dam analogā sunt equiuoca: vt a-
nimal est analogū et equiuocum ad aīal
viuū: et ad aīal pictū. Quedā vero sunt
vniuoca: vt ens ē vniuocū ad deū et crea-
turā subam et accūs: vt diffuse declarat

doctor subtilis Scotus. di. 3. et. 8. p. se.
licet sit analogon ad ipa: cu accns habe
at attributione ad substantia: r creaturā
ad deum: vñ licet attributio sola nō po
nat unitatē vniucationis: qz unitas at
tributionis minor est unitate vniucatio
nis. Minor aut unitas nō arguit maio
rem: tamen minor unitas p̄t stare cū ma
iore: sicut que sunt vnum specie: sūt vñ
generis: licet unitas generi sit minor vni
tate speciei. Hoc patet p̄ pbm. x. meta.
vbi ponit ordinē essentialē inter speci
es eiusdē generis. qz ibi vult qz in quo
libet genere est vñ qd est mēsurā alio
rum. Mensurata aut habent ordinē es
sentialē ad mēsurā: r tamē nō obstante
tali attributōne nullus negat cōceptus
generis esse vnum.

Sciendū vltius qz in diffinitōne
equiuocorū nomē non su
mitur. put distinguitur ab alijs p̄ribus
ozitōnis: cum equoatio et vniucatio
non solū reperiātur in nomē sed etiam
in verbo: sed sumit̄ ibi nomē p̄ dicitōne

Notandū qz substantia potest capi
dupliciter s̄m Aristō. 5.
metaphice. Vno mō put substat accēti
bus: et sic est p̄dicamentū distinctum ab
accidētibus: et sic nō sumitur ī p̄posito
cum equiuocatio reperiā in accētibus.
Alio modo substantia sumitur p̄ quali
bet rei essentia seu quiditate: r sic sumit̄
in p̄posito. Ratio etiam in p̄posito su
mitur p̄ conceptu vel diffinitione. An
de ratio substantie dicitur cōceptus vel
diffinitio essentie.

Consequenter auctor ponit diffi
nitionē vniucorum: dicens qz
vniuoca dicūtur quoz nomē cōe
est: r scdm illud nomē ratio substantie ē
eadem: vt hoc nomen animal ē vniuocū
ad hominē r equū: qz etus rō sine disti
nitio. s. substantia corporea animata sen
sibilis ipis cōuenit. Et patent omnia q̄
ponūtur in diffinitōne vniucorū per ea
que p̄dicta sūt de diffinitione equocorū.

Deinde ponit diffinitionē denomi
natorū dicens qz denominatiua dicuntur

quecumqz ab aliquo solo casu differēt:
sunt: et scdm illud nomen habēt appe
lationem: vt a fortitudine fortis: ab al
bedine albus.

Notandū circa illud qz denominati
ua sunt concreta: r sunt
duplicia: quedam ī generib⁹ accidētius:
r quedā in genere substantie. Concretus
in generibus accidētū dicit̄ quod impe
tat subiectū cū accidētē: vt album. Ab
stractum vō importat soluz accidēs: vt
albedo. Concretū vero in genere subie
scdm Scotum. 5. disti. p. sen. importat
naturam cū supposito: vt homo. Abstra
ctum vō importat p̄cise ipam naturam
vt humanitas. Denominatiua igit̄ id ē
pereta differēt ab aliquo. i. ab abstracto
a parte vocis solo casu. i. sola cadentia
seu finali terminatōne vocis: cū conue
nit in principio ipsius vocis: vel scdm sco
tum. xj. di. 2. sen. dr̄at solo casu. qz con
cretum importat cadentiam vel depen
dentia accidētis ad subiectum vñ forme
ad suppositum quod denominat. Non
aut abstractū. Et ista dr̄ntia est in modo
significandi.

Notandū etiā qz circa hoc ē aliter
dicendū scdm gramma
ticū: r aliter scdm logicū. qz enī grama
ticus considerat nominū impositiones:
ideo scdm ipm abstractū descendit a cō
creto: vt iusti addita tia fit iusticia. quia
vō logicus magis cōsiderat ipas res in
q̄ntū sunt fundamēta secundarū intentio
num: ideo scdm ipm concretū denomi
atur ab abstracto: vt partes denominatur
albus ab albedine sibi realiter inherēte
Concretū igit̄ venit ab abstracto: qz pri
us est rem esse scdm se: sicut significatur
per abstractum q̄ ipam inesse alteri: sic
significatur per concretum.

Deinde ponit auctor duas diuisiones
quarū p̄ma est: qz eorum q̄ dicūtur: que
dam dicūtur cū cōplexioē: vt homo cur
rit: quedam sine cōplexione: vt homo.

Circa quod notandū qz cōple
xa dicunt̄
ea que cōplectūtur plures terminos vel
dictōes. Est aut̄ triplex complexio. s. re

rum tantū: scz quando est vna vox simplex et plures res importare: vt album. Alia est cōplexio terminorū trīū: scz quādo sūt plures termini importātes eādē rem: vt Mare⁹ nulli⁹. Alia ē rerū 7 terminorū simul: vt in pposito. Dicit etiā, in pposito trīū valet sicut p vocem pferri: vel significari. Et si arguatur qz hec diuisio nō sit bona: qz scdm Boetiu i li. diuisiōnū: diuisio dicitur p opposita: scz incompletū nō opponit cōplexo: cuz sit eius ps. Respondeo qz incompletū cuz sit quoddā cōcretū pōt sumi dupliciter. scz: formaliter p ipā rōne incōplexionis: vt materialiter p eo qd subest tali ratiōi. primo nō opponit cōplexo: scdm mō n. Ad declaratiōē autē secūde diuisiōis ponit auctor octo modos essendi in: qui pnt hāc p hos Xsus. In sunt ps toti species generi calor igni. Rex in regno: res in fine locoqz locatū. Primo ei mō dicitur aliquid esse in sicut ps integral in suo toto: vt paries in domo esse habz etiā est aliquid eius. Secūdo mō sicut totū integrale in suis partibus: vt domus in recto: in pariete: 7 fundamēto: qz scz et ipis integratur. Tercio mō sicut species in genere: vt hō in animalī. qz vīcz sub ipō cōtinetur. Quarto mō sicut genus in spē: vt animal in hōie: qz ē ps essentialis eius. Quinto mō sicut forma i materia siue sit forma substantialis: vt anima in corpore: siue forma accidentalis: vt albedo in pariete. Est autē substantialis forma illa q̄ dat eē simplicitē: siue eē subale forma nō accidentalī q̄ dat eē scdm qd. siue accidentale. Cognoscitur autē forma subalis ab accidentalī scdm Scotū. 12. di. 4. sen. qz p̄dū proceditur in subialib⁹ sp̄ posterior ē pfectior p̄ore: vt anima adueniens corpō est pfectior forma corpōris. Quādo autē deuenit ad accidentalē scz quēs ē pfectior vltima pcedēte. Sexto modo dicitur aliquid esse in sicut in suo efficiēte: vt regnū in regēte. Septimo mō sic in suo fine: vt virtus in beatitudine: qz vī delictū ordinatur ad beatitudinē. Octavo mō sicut vinū in suo vase: vel locatū in loco: qz ab ipō cōtinetur.

Consequenter auctor ponit secūda diuisiōē dicens qz eorū que sūt quāda dicitur de subiecto: in

subiecto nō nullo sūt: vt genera 7 spēs et dicitur substantie que dicitur de subiecto: id ē de suis inferioribus: 7 nō sūt in subiecto: sicut accēs cū sine subie. An dicit de subiecto vt h̄ sumitur: est p̄dicari de suo inferiori: vt homo de sorte 7 platōe. Esse nō in subiecto ē esse in aliquo sic accēs in subo: qd scz inheret substantie.

Si arguatur cōtra predicta qz forma substantialis ē in forma sicut anima in corpore: ergo ē in subiecto. Respondeo: qz nō est i subicō sicut accēs cū ex ipā et materia cōstituat vnum ens p se: nō autē ex subiecto et accēte. Alia nō neqz dicitur de subiecto: nec sūt in subiecto: vt in diuidua substantie q̄ nō dicitur de subiecto: cū non habeat aliquod inferius sub se: neqz sūt in subo cū non sint accidentia. Alia autē sunt que dicitur de subo: vt in subo sūt: vt gēna et spēs nouē p̄dicamentorū accētū: q̄ dicitur de subo scz de suis inferioribus: 7 sūt in subo cū sint accētia. Alia nō in subicō sūt: de subicō nō nullo dicitur: vt indiuidua de generib⁹ accidētū: vt h̄ albedo: hec nigredo: q̄ sūt in suba sicut i subo: 7 nō dicitur de subiecto cū nō habeat aliquod inferius sub se.

Contra hāc diuisiōē arguitur sic: qz sicut in Boe. omnis bona diuisio debz esse binēbris. Nō deo qz verū ē: scz adde vel reducibilis ad binēbrē. Et sic ē in pposito. Nam incōplexa significant substantiam vel accēs. Si substantiam vel vlem vel particularē: si vlem sic ē primus modus: si particularē: sic ē secundus modus: si accēs hoc ē dupliciter: qz aut accēs vniuersale: 7 sic ē tertius modus: aut p̄ticulare: 7 sic est quartus modus.

Alterius auctor ponit duas regulas quarū p̄ma ē hec. Quādo alterū de altero p̄dicatur vt de subicō: que cūqz d̄ eo qd p̄dicat dicitur: etiā omnia d̄ subiecto dicuntur: vt sortes est homo: hō est animal ergo sortes ē animal. **¶** Vbi notādū: qz hec regula habet veritatem quādo ē

predicatio essentialis superioris de inferiori: Et hoc notatur p illud qd dicitur vt de subiecto. et ideo si arguatur: sortes est homo: homo est spēs: ergo sortes est species: nō valet. qz cū species sit secūda intentio et ens rationis nō predicatur essentialiter d̄ homine. Secūda regula hec est: Diuersorum generū et nō subalterna tū positōrū diuersē sūt species et d̄nīe: vt animalis et sciētie: que sūt diuersa ḡna. D̄nīe enī animalis sūt rationale et irrationale. D̄nīe v̄o sciētie sūt morale et naturale et sermocinale. Dicitur autē genera non subalternatim posita: quorū vnū nō ponit sub altero: vt sūt diuersa predicamēta. ¶ Si arguatur contrā: qz corpus ponitur inter species substantie et quantitatē: Respondeo qz corp⁹ p̄t accipi vno mō put dīe trīnā dīmensionē: et sic est in genere quantitatē. Alio mō p illo cui inest ip̄a trīnā dīmensionē: et sic est in genere substantie. Ponitur autē hec regula ad cognoscendū qz eēntie predicamētorū sūt inpermixte. Cū enī genera sūt idē eēntialiter cū suis speciebus: si ḡna sūt diuersa: species et̄ erūt diuersē.

Circa quod notandū aliq̄ genera sit distinctio realis: vt patet in subia quantitate et qualitate. Quantitas enī et albedo panis remanēt in sacramento altaris absqz subia panis: tamen ad distinctionē predicamētorū sufficit distinctio formalis: seu rationū formalīū ip̄orum. et sic eēntie predicamētorū sūt inpermixte formaliter: vt enī ait Aris. Nihil prohibet idēz pluribus generib⁹ enumerari. Cū vt ponit doctor subtilis Sco: 13. q. quolibetoz. Relatio quā habet act⁹ intelligendi ad obiectum ē p̄pe de genere relationis: et tamē est idē realiter: cuz actu intelligendi qui ē quedam qualitas. Ad distinctōez ḡ predicōrū sufficit distinctio formalis. Illa autē distinguūtur formaliter in eundē doctorem. 2. dist. p̄. sc̄n. quoz vnū nō includit aliud in primo mō dicendi per se. Est autē p̄mus modus dicendi p se quando distinctio

ps distinctiois predicatur de distinctio. Ista autē distinctio formalis licet non sit realis p̄pe dicta: tamē nō est distinctio rationis seu fabricata p opus intellect⁹. Unde cū idēitate reali fiat distinctio formalis et ex natura rei: quod declarat doctor vbi ḡ accipiēdo albedines que est vna res et forma simplex: hec puenit cū nigredine in ratione coloris: et differt a nigredine p propriā d̄nīam specificam. Cum ergo idem nō possit a parte rei per idem cū alio differre et cōuenire: oportet qz realitas a qua sumit genus albedinis: per quā cōuenit cū nigredine sit alia a parte rei a realitate a qua sumitur d̄nīa: p quā differt a nigredine. Ad est autē alia realiter cum albedo sit simplex forma: ḡ est alia formaliter et ex natura rei: cū ista pueniētia albedinis et nigredinis sit a parte rei seclusa oppōne intellectus.

Sed contra arguitur sic De ens autē est reale aut ratiois: ergo omnis distinctio aut est realis aut est ratiois. Ad sequētia p̄: qz distinctio est passio entis ex h̄to metaphisice. Respondeo qz distinctio realis est duplex: quedam ē large sumpta: et ḡdam stricte. Distinctio large sumpta est omnis distinctio ḡ habet esse circūscripto omni opatōne intellectus. Et de ista dico qz verū ē qz sicut omne ens aut ē reale aut ratiois: sic omnis distinctio aut ē realis id est nō fabricata p intellectū: aut ratiois. i. fabricata per opus intellect⁹. Alio mō distinctio realis sumitur stricte p distinctione que est inter duas res ḡrum vna est generā: alia generata: vel quaz vna potest corrūpi alia remanēte. Et de ista nō est verū qz omnis distinctio sit realis vel ratiois. Distinctio enī formalis nō est realis hoc modo: qz nō est inter rem et rem. Nec ē ratiois: qz nō ē fabricata per opus intellectus. De varijs modis distinctionum reperies. 3. c. p̄. phisicorum.

De predicamentis in generali

Terminus determinat auctor de predicamento in generali dicens: quod terminorum incomplexorum singulorum aut significat substantiam vel hoc: aut quantitate: vel bicubiti: aut ad aliquid: vel dupliciter: aut qualitate: vel albedo: aut actionem: vel secare: aut passionem: vel secari: aut quod: vel heri: aut ubi: vel in loco: aut situm: vel sedes: iacere: aut habitum: vel calculum etc.

Ad evidentiam huius divisionis sciendum quod complexa non sunt in aliquo uno genere cum significent res diversorum generum. Et ideo hic notatur dicitur: eorum quod sunt in illa complexione dicuntur. Ex hoc etiam patet quod dicibile incomplexum ordinabile in genere finis sub et supra est subiectum cum libri predicamentorum. Hec divisio etiam debet intelligi de dicabilibus incomplexis veras res significantibus. Entia enim rationis que habet esse per actum intellectus conceptum: vel entes secundum se non sunt in genere: cum predicamenta sunt entia realia. Item debet intelligi de entibus complexis: et ideo materia et forma que non sunt entia completa solum reductivum ponuntur in predicamento substantie et non per se. Debet etiam intelligi de entibus finitis. Ens enim infinitum cuiusmodi est deus non est in genere: vel per hoc dicitur subtilis Scotus. 8. dist. p. sen. quod realitas a qua sumitur genus est potentialis ad illam a qua sumitur determinata: genus complete diffinitur. Alium autem infinitum est potentiale ad aliquid: quia tunc potest intelligi perfectius. Et in finitum non est tunc cum quo potest aliquo modo esse idem. Quod ubi tunc est entitas formaliter infinita identificat sibi quodcumque sibi compossibile. Et in infinitate ergo dei patet quod non est in genere. hoc idem patet ex eius simplicitate. Si enim in deo esset ordo realitatum quarum una esset contrahibilis et per se habilis per aliam: tunc non esset semel simplex: quod ubi esset compositio saltem actus et potentie.

Arguitur contra hoc: quod ens cum dicitur unum conceptum communi non deo et creature oportet quod contrahatur

ad illa: et sic ibi erit ordo realitatum: quarum una contrahet aliam. Videtur quod contrahentia ens non sunt oratione: cum non constituant compositum cum contracto. Contrahentia enim ens per finitum et infinitum que sunt modi in se intrinseci. Et entitas in deo et infinitas non sunt due realitates: sed una simplex realitas in summo gradu perfectionis. Non sic de realitatibus a quibus sumitur genus et oratio. ut patet in albedine que est forma simplex: licet sit ibi compositio actus et potentie. Intellectus enim separatus videns albedinem videt ibi duas realitates quarum una est potentialis et perfectibilis per aliam. Est autem modus intrinsecus: quod additur alteri non variat rationem formalem eius: ut patet de albedine et eius gradibus. In quocumque enim gradu intelligatur esse aliquid perfectio qui gradus est gradus illius per se: non tollitur ratio formalis perfectionis propter istum gradum.

Notandum insuper quod sicut ens contrahitur ad deum et creaturam per modos intrinsecos: sic ens finitum ad substantiam et actus. Proprius modus substantie est esse per se: actus vero est esse in alio et hoc convenit accidentibus secundum prius et posterius.

De predicamento in speciali et primo de predicamento substantie.

Substantia dividitur per primam et secundam. Hic auctor incipit determinare de predicamento in speciali: et primo de substantia que est prior accidentibus ex septimo metaphisice: dividendo eam per primam et secundam. Ubi notandum quod nomen substantie sumitur a se habendo: et sic sumitur ab esse eius per se et absoluto: vel a substantia accidentibus: et sic sumitur ab esse eius respectivo per compositionem ad accidentia. Deinde de diffinitio prima substantie dicitur quod prima substantia est que per se principaliter et maxime subsistit. Ponitur proprie ad orationem accidentium: licet enim accidens possit esse subiectum accidentis: non tamen ultimam terminat eius dependentiam. Ponitur

Tractatus De predicamento substantie

7°
in 1° q^o 2° p^o 2°

principali ad vniuersam secundarum substantiarum que non substantia accidentibus nisi puri sunt in primis. Homo enim non dicitur albus aut niger: nisi quia fortis vel platus est albus. Et deinde inde ponitur maxime ad ostendendum quod per me substantie pluribus substantiatur secundum: quia substantia omnibus alijs quibus substantiantur se habet: et cum hoc ipse secundum. Alterius ponitur autem secundam distinctiorem primae substantie dicitur. Quod prima substantia est que nec est in subiecto nec dicitur in subiecto. Non esse in subiecto hic ponitur ad vniuersam accidentium que inheret substantie. Non dicitur vero de subiecto ponitur ad vniuersam secundarum substantiarum que dicuntur de suis inferioribus. Sed contra hoc arguitur et videtur quod autem sit superfluum ponendo plures distinctiões primae substantie: quia vnius rei est vnum esse. Et vna res tamen habebit vnam distinctiōnem cum distinctio dicatur esse rei. Respondetur quod vnius rei est vna distinctio proprie quae datur per genus et vniuersam: Sed bene possunt esse plures descriptiōnes vel distinctiōnes large sumptae quibus notificatur quid per nomen importatur. Deinde distinctio secundam substantiam dicitur: quod se habet substantie sunt species in quibus sunt primae et secundae genera que dicuntur se habere subiecto: quod secundario substantiatur accidentibus. Indivisa dicitur dicitur dicuntur primae substantie: quod primario substantiantur: ut dictum est.

quod in 1° q^o 2° p^o 2°

Notandum est ad illud evidentiā. Quod vniuersa est inter accidentia communia et accidentia propria: quod accidentia communia per se sunt indivisibilia et species: quod homo non est albus neque niger: nisi quia fortis vel platus. Sed accidentia propria sunt econuerso. Fortis enim non est risibilis nisi in quantum homo. Consequenter dicitur autem quod ex quo dicitur de subiecto predicantur de eo nomine et ratione: ut homo de fortis. Fortis vero quod sunt in subiecto ut in pluribus neque nomen neque ratio predicantur de subiecto. ut albedo. In alijs vero nomen nihil prohibet predicari de subiecto: ut album de corpore predicatur: ratione vero albi impossibile est predicari.

Notandum quod nomen de subiecto predicantur est nomen de subiecto vero

rificari: ut homo est albus. Ad hoc dicitur predicari quod distinctio vel conceptus predicati includit essentialiter in subiecto: ut homo est animal. se habet ergo subiecto predicantur nomine et ratione dicitur primae essentialiter includantur in illis. Abstracta vero de generibus accipiuntur nec nomine nec ratione predicantur de primis substantiis. An illa est falsa sententia. Et albedo. Quod dicitur dicitur predicantur finem nomen quod illa est vera fortis. Et albus: sed non finem rationem. quia ipsa albedo quam importat homo nomen albus non includit essentialiter in fortis.

Insuper cogit secundas substantias ad vniuersam dicitur. Quod secundarum substantiarum magis est substantia species quam genus quam pluribus substantiantur. Quibus cumque enim substantiatur eisdem substantiatur species: et cum hoc genus ipsi generi. Dicitur etiam quod species specialissime eque naturaliter sunt subiecto: ut homo equus: quod est intelligendum quod vna species subiecto sit perfectior alia. homo enim est perfectior. Sed est intelligendum quantum ad substantiam dicitur accipiuntur quod equaliter descendit in diuisiua: et sic equaliter substantiatur accidentibus: suorum indiuiduorum. Ponitur inter autem proprietates substantie. Prima est quod cōe est omnis substantie in subiecto non esse. Et dicitur notanter cōe: quia ista proprietates inuenit omni substantie sed non soli. Et sic inest substantie in secundo modo proprii. Quod enim inueniat omni substantie patet quia substantia est ens per se scilicet et non inherens sicut accidentis quod semper inheret actu vel aptitudine: sed enim quantitas et albedo in sacramento altaris non inheret actu substantie panis: tamen habent aptitudinem ad inherendum. Probatur autem autem hanc proprietatem inductione et syllogismo. Et si inest de partibus in egralibus substantie que sunt in subiecto: Et sic hec proprietates non conueniunt omni substantie. Respondetur quod partes integrales non sunt in aliquo sicut accidentis in subiecto sed sic partes in suototo. Ad autem hec proprietates non inuenit soli subiecto: quod inuenit differētis substantie quod non sunt in aliquo sicut accidentis in subiecto: quod tamen non sunt in genere substantie per se sed reductiue tamen. Soli enim per se in genere sunt illa que sunt in recta linea predicantur et illa que predicantur

margin notes on the right edge of the page, partially cut off.

In quid d' inferioribus? ac ipm' indiuiduū
abstrahēs ab exītia actuali: vt hic ho-
mo includens tantū naturā specificā cū
vna indiuiduali: vt ponit doctor subti-
lis Sco. di. 3. 2. sen. Scda p'petas sbe
est q' omnib' scdis substantiis ⁊ differē-
tijs eoz ꝓueit vniuoce ꝑdicari de ꝑmis
Quod ex hoc ꝓꝓꝓ q' eēntialr includunt
in ꝑmis. Inest autē ista p'petas substan-
tie in secūdo mō ꝓꝓꝓ vt ꝑcedens: cuz
nō tantū ꝓueniat illis que sunt ꝑ se i ge-
nere substantie sed etiā reductiue. s. dif-
ferentijs eaz. Et si arguat ꝓtra q' albuꝝ
bene ꝑdicat vniuoce de ligno ⁊ lapide.
ergo nō ꝓuenit solis substantiis secūdis
vniuoce ꝑdicari de ꝑmis. Nō est nota ⁊
ꝓꝓꝓ aīis: q' albu dicit vniū ꝓceptuz ad
lignū albu ⁊ lapidē albu. Res ꝓꝓꝓ q'
l'z albu sit ꝑdicatū vniuoce: n̄ tñ vniuoce
ꝑdicat: vt enī dictū est in fine ꝑdicabilis
oz. Aliud est vniuoce ꝑdicari. ⁊ aliud
est vniuoce ꝑdicari. Vniuoce enim
ꝑdicatur cuiꝝ ꝓceptuz in se est vnus.
Et hoc mō albu dictū de ligno albo ⁊
lapidē est ꝑdicatū vniuoce. Vniuoce nō
ꝑdicari est qñ rō ꝑdicati includit in rōe
subiecti: sic nō ꝑdicat albu d' lapide. Et
sic ratio albi nō includit in rōne lapidis
Tertia p'petas substantie est q' oīs ꝑma
suba significat hoc aliqd. scda vero sub-
stantia nō significat hoc aliqd s'z potius
quale quid: s'z videat significare hoc alī
quid sub appellatiōis figura.

Notandū q' ꝑma suba significat
hoc aliqd. i. indiuiduuz
per se subsistēs seu supposituz qd per se
subsistit. i. indepēdēter exītit. s'z enīz
Scoti ꝑma dist. 3. sen. Rō suppositi cō-
sistit in duplici negatiōe: vīz q' nec de-
pendet actu nec aptitudine. Unde albe-
do que ē in pariete nō est supposituz q'z
actu depēdet a pariete substantie. Nō
etiā separata licet ꝑ se existat nō tñ ē sup-
positum. Rō enim subsistit seu indepē-
dēter existit: licet enim non dependeat
actu a corpore depēdet aptitudine: q'z
habet inclinatiōz naturālē ad informā-
dum corpus. Secunda autē substantia

significat quale quid. i. substantiam plu-
ribus cōicabilem. Unde quid dicit sub-
stantiaz: licet enī quiditas seu diffinitō
reperiā in accītib' ꝓꝓꝓ tamē repe-
ritur in substantia. Quale nō dicitur
nam multis cōicabile. Superiora autē
dicunt forme ꝓ compositiōem ad inferi-
ora: vt ꝓꝓꝓ ex 5. ⁊ 7. metaphi. Hinc
est q' illa que ingrediunt diffinitiōem
quiditatiuā cuiusmodi sunt gñā ⁊ dñe
dicunt apd formalizātes quiditates seu
formalitates: q' nō eadem res aliqñ ap-
pellat noīe secūde sube: aliquando noīe
ꝑme: vt for. aliquādo appellat hō: ⁊ ali-
quādo for. iō scda suba videt significā-
b' aliqd sub figura appellatiōis. i. ꝓꝓꝓ
silitudinē appellatiōis. Quarta p'petas
substantie est q' substantie nihil est cō-
trariū: sed hoc nō est ꝓꝓꝓ substantie: q'z
cōuenit quātitati ⁊ quibusdā alijs. Ad
cut' euidentiā sciendū q' ꝓꝓꝓ ꝓꝓꝓ ꝓꝓꝓ
accipi duplr. s. large ⁊ stricte. Cōtraria
stricte sunt forme positie sub eodē gñe
positie maxime a se distantes: que in eoz-
dem susceptibili vicissim insunt. Large
vero dicunt ꝓꝓꝓ que habēt aliq's cō-
ditiones requisitas ad cōtrarietatez sed
nō omnes. Et sic sumēdo ꝓꝓꝓ
substantie inest cōtrarietas. Forme enī
substantial' ignis ⁊ aque sic ꝓꝓꝓ cuz
sunt forme positie que nō possunt eidez
simul inesse sed bene successiue. Rō enī
possunt reduct' ad priuatiōem ⁊ habitū:
quia licet vna forma includat priuatiō-
nem alterius: non tamē ꝓꝓꝓ. S'z vlt-
tra hoc dicit aliquid positiuū. hoc etiāz
modo ponit cōtrarietatez differētiā eius-
dem generis decimo metaphice. Sum-
mendo vero cōtrarietatez stricte: ꝓꝓꝓ
tas non inest substantie: quia ad minus
ibi deest vna cōditionum requisitaz ad
cōtrarietatem vīz q' forme cōtrarie sūt
maxime distātes a se inuicem. Et sic lo-
quitur Aristo. quinto ꝓꝓꝓ: vbi ꝓꝓꝓ
q' ad substantiam nō est motus: q'z
substantie nihil est ꝓꝓꝓ. Motus autē
fit a contrario in cōtrariū. Nam cum
de ratione mot' sit q' fiat in tempore in

possibile ē aliqd moueri ab vno in aliud nisi inter illa sit quedam distātia ⁊ qui-
dam gradus s̄nt quos successiue eadē in-
illud. Cū ergo ī forma substantiali n̄ sūt
aliq̄ gradus: forma est substantialis cōsū-
stitū in indiuisibili nō possumus intelli-
gere q̄ p̄pe sit distātia inter formas sub-
stantiales. Et sic nō erit ibi cōtrarietas
p̄pe nec p̄ cōsequēs motus. licet enī in-
ter substantias nō sit p̄pe cōtrarietas q̄n-
tū ad suas formas substantiales: bñ ta-
mē est cōtrarietas quātū ad formas ac-
cidētales: vt caliditas ignis: ⁊ frigiditas
aque contrariatur. Et si arguas q̄
vnus hō alteri cōtrariatur: q̄ vnus alius
aliquādo interficit. Respondeo q̄ non
p̄uenit ex cōtrarietate formarū substan-
tialium: sed ex malicia eorum. **¶** Quin-
ta p̄prietas substantie est q̄ substantia
nō recipit magis ⁊ minus: vt vnus ho-
mo nō est magis hō in vno tēpore q̄ in
alio. Ad cuius euidētiā sciendū q̄ hec
p̄prietas nō intelligit q̄ vna substantia
non magis substat accitibus q̄ alia: vt
patet in p̄cedētib⁹. Item nō intelligit
q̄ vna natura nō sit p̄fectior alia. Natu-
ra enī bruti est p̄fectior natura arborū:
cū anīa sensitīua sit p̄fectior anīa vege-
tatiua: ⁊ natura humana p̄fectior est na-
tura bruti. An dicit Arist. 10. metaph.
q̄ in vnoquoq̄ genere est vnū p̄mū qd̄
est metrū et mensura omnīū aliorū: qd̄ n̄
debet intelligi de mēsurā p̄ replicatōez
sicut vlna mensurat pannā: s̄ de mensu-
ra sc̄m p̄fectionē. Cognoscitur enī per
fectio animalū sc̄m accessū eorū ad p̄-
fectionē nature humane: sicut ouis ē p̄-
fectius animal q̄ asinus: q̄ magis habz
accessū ad humanā naturā q̄ asinus.
Itē nō debet intelligi q̄ vna substantia
nō sit p̄fectior altera etiā eiūsdē speciei:
licet Arist. videat sentire oppositū di-
cere enī q̄ anima christi vel v̄ginis glo-
riose nō sit nobilior etiā eēntialit̄ q̄ aīa
Iude nō solum est absurdū sed etiā tan-
q̄ erroneū parīsus ⁊ colonie cōdemna-
tū. Sed qd̄ dicimus ad p̄m⁹? **¶** P̄p̄ter
dicere q̄ loquit̄ s̄m op̄inōnē doctorū fa-

mosoz tempis sui: sicut a pluribus sepe
asseritur in p̄dicamētis: vel op̄ter ip̄ius
negare: q̄ licet nō sit de factū cōtradictō
dum auctoritatū antiquoz p̄hoz: vt po-
nit doctor subtilis. 13. dist. 4. sen. tamē
vbi fides cogit sūt dimittēdi. Est ergo
telligēda ista p̄p̄etas de eadē suba ī nu-
meroz ita q̄ demonstrata quacūq̄ suba
puta homie: nō est vez dicere q̄ sit ma-
gis suba vel magis p̄cipiet rōnem suba-
stātie absolutā que ē p̄ se stare vno tēpo-
re q̄ alio: vel q̄ sit magis hō vel p̄fecti⁹
p̄cipiet naturā sui sp̄ei vno tpe q̄ alio.
Hanc p̄p̄etatē sic intellectu p̄bat Ar.
secūdo de generatōne. q̄ si suba suscipe-
ret magis et min⁹: tūc vna ps possit acq̄-
ri post aliā. Et p̄ cōsequēs ad subam es-
set motus. **¶** Notādū tamē sc̄m Arist.
septimo metaphice q̄ substantia bñ su-
scipit magis et minus sc̄m conditōnes
materialis. An licet vnus hō nō sit ma-
gis animal rātionale vno tpe q̄ alio tpe
tamē magis p̄tē vti rātionē p̄pter corpo-
poris dispositionem. P̄ueri enī nō pos-
sunt vti rātionē p̄pter indispōsitionem
potentiārū organicarū. Sic etiā vn⁹
homo est maior ī vno tēpore q̄ alio. q̄n-
tum ad quantitatum molem: licet non
magis homo. **Sexta p̄p̄ietas subie
est q̄ maxime p̄p̄m substantie est: q̄ cū
sit vna et eadē numero est susceptibilis
cōtrarioz sc̄m sui mutatiōnē: vt fontes
aliquādo est albus: aliquādo niger.**

¶ Notandū sic suscipiens contraria
oportet q̄ mutetur ab vno in aliud: cū
ipsa non possint eidem siml̄ inesse: ⁊ ideo
dicitur sc̄m sui mutatiōnē. Est aut̄ hoc
p̄pe proprium substantie: q̄ cōuenit om-
ni et soli: licet enī hoc cōueniat primo
primis substantijs. q̄ primo substat ac-
cidentibus ex consequenti: tamē cōuenit
secundis substantijs. Et si instetur q̄ eē
susceptibile cōtrarioz non cōuenit soli
substantie: q̄ cōuenit orationi q̄ ali-
quādo est vera: ⁊ aliquando est falsa.
Respondet auctor q̄ hoc non est sc̄m
mutatiōnem orationis sed sc̄m muta-

tionē rei. Ab eo em̄ q̄ res est vel non ē
dicitur oratio vera vel falsa. vñ dicit q̄
verum et falsum sunt in rebus vt in sub
lecto: et in oratione vt in signo. vnde eq̄
uocatur modus eēndi in: cū dicit: verū
et falsum sunt in rebus et in oratiōe. Si
militer equiuocat susceptible cum dici
tur res vel oratio est susceptible verū
falsi: sicut equiuocatur susceptible cum
dicit animal est susceptible sanitatis. et
vrina est susceptible sanitatis: animal
est susceptible sanitatē: qz ē ei⁹ subiectū: vri
na vō qz est signū indicatiū sanitatis:
sicut veritas est i rebus vt i subiecto: et i orōe
vt in signo.

De quod notandum. q̄ licet
veritas
in re et intellectu multipliciter sumatur
vt haberi. 6. metaphice: tamē quantum
ad presens spectat: veritas in re pot̄ su
mi. p̄ conformitate p̄ducti ad p̄ducens
seu ideam ad ideam: vel p̄ diuisione
actus et potentie. Falsitas aut̄ p̄ prima
tione huiusmodi est diuisionis: vt po
nit Bonauentura. 6. di. p̄ se. vnde ac
cepta huiusmodi ratiōe. Nō est albus
veritas in re est diuisionis albedinis ab
homine: sicut vnio albedinis cū homine.
Et talis veritatis res est subiectū: et illa
oratio homo est albus est eius signum.
Veritas aut̄ in intellectu ē conformitas
intellectus componentis vel diuidentis
ad ipsam rem vel sub alijs verbis ē ade
quatio rei ad intellectum. Falsitas aut̄
est diuisionis seu inadæquatio rei ad i
tellectum.

Contra predictā p̄prietatē arguitur
et p̄mo q̄ nō conueniat om̄i
ni substantie: qz nō cōuenit deo. Non
est enim susceptible triozū cum sit sum
me simplex: et tamē deus ē subia: cū sit
ens per se stans. Item angeli et corpora
ra celestia non sunt susceptibilia cōtra
riarum qualitatum cuiusmodi sunt cali
ditas et huiusmodi cum sint incorrupti
biles.

Item arguitur q̄ nō pueniat soli
suble. Cōuenit et

quātitati cum superficies sit susceptiua ab
bedinis et nigredinis que sunt cōtrarie
qualitates. Respondeo ad primum q̄ de
us non est subia predicamentalis: q̄ non
sit in genere: vt dictum est. Ad secun
dum dico q̄ licet angeli et corpora cele
stia nō sint susceptibiles grauitatis: ca
lidity et frigiditatis et huiusmodi q̄
litarum actualiū et passiuarū adinuites:
tamē hoc nō obstante sūt susceptibiles
aliq̄rū triarū qualitatum. Angeli ei natu
raliter sūt susceptibiles virtutis et vitij:
et corpora celestia habent diuersas differe
tias positionis: vt ante et retro: sursum
et deorsum. Item sūt susceptiua raritatis
et densitatis. Unde stella ē densior pars
orbis scdm Arist. Ad tertium dicens
dū q̄ licet q̄ntitas sit susceptiua albedi
nis et nigredinis: nō tamē est subiectus
vltimate terminas earū depēdētia. et de
tali subiecto intelligitur p̄prietas.

De predicamento quanti tatis,

Quantitas. 27.

Est predicamentū subie cōsequen
ter pot̄ auctor predicamentū q̄n
tatis. Ad cui⁹ euidētia sciendū q̄ fm
Scotum. 12. di. 4. sen. In substantia vt
est primum entium ē duplex ordo primi
tatis: vna in substādo alijs: quod inclu
dit recipe alia et p̄fici p̄ illa. alia ē p̄mis
tas actualitatis. et secūda ē simplr melior
q̄ p̄ma. qz p̄ma requirit illd cui puenit eē
potētiāle. Quantitas aut̄ ē p̄pinq̄ subie
fm p̄mā rōem: qz immediatior fm rōem
susceptiui. Qualitas vō fm secūda. ip
sa enī ē p̄mā agēdi n̄ q̄ntitas. An q̄nti
tas se q̄ p̄dica^m subie rōe materie: q̄ntitas
vō rōe forme. et sic q̄ntitas ē simplr p̄fec
tior. Quicūq̄ ei i aliq̄ p̄currit p̄fectio
distincte: illd ē simplr p̄fecti⁹ qd̄ est sibi
p̄pinq̄ fm illd e⁹ rō ē simplr p̄fecti⁹
or: sicut i do maior p̄fectio ē intellectu
litas q̄ ne: essitas eēndi: eo mō. q̄ est sibi
distincto. et ideo hō ē simplr melior
celo: et similiter musca. qz cōstituta magis
appropinq̄t intellectū q̄ n̄ cōstituta. et sic ē

Tractatus De p̄dicamento quantitatis.

perfectior celo quo ad hoc: licet igitur qualitas sit perfectior quantitate: quia tamen quantitas in immediatis inest substantie quantum ad rationem substantiam. Unde alia accidentia insunt substantie mediante quantitate: ideo per predicamentum sub immediate ponitur predicamentum quantitatis. ¶ Et diuidit auctor quantitates dicentes: quod quantitatis aliud continentur: aliud discretum: id est generis quantitatis: aliud genus subalternum est quantitas continua: et aliud quantitas discreta. ¶ Si queratur quare non diffinitur auctor quantitates: Respondeo quod diffinitio proprie supra dicitur per genus et originem: quantitas autem non habet genus supra se. ¶ Et si queratur quare non notificatur diffinitione largesumpta vel descriptione. Quare etiam non dicitur quantitas est finem quam quantitas se dicimus: sicut qualitas est secundum quam quales esse dicimus. Respondeo quod auctor diuidendo quantitates ipsam implicite describit vel notificat. Notificatur enim quantitas quanto magis taphice per diuisibilitatem tantum per primam eius passionem: ut ibi magis videbitur. Unde ibi Aristoteles dicit quod quantum dicitur quod est diuisibile in ea que insunt: id est quantitas est diuisibilis in partes que sunt in ea: ita enim inest quantitati diuisibilitas quod nihil potest diuidi nisi mediante quantitate. Unde dicit Scotus. xij. di. 4. sen. quod si qualitas esset separata a quantitate: esset indiuisibilis: ubi dicitur quod diuisibile est per se dupliciter: vel per eo quod est in potentia remota vel in potentia propinqua. Dicitur autem diuisibile in potentia remota quod habet formam sufficientem: non tamen sub modo conuenienti sub quo optet eam habere ad hoc quod diuidatur. Diuisibile autem in potentia propinqua dicitur quod sic habet eam quod statim cessante impedimento potest sequi actus. Albedo igitur separata esset diuisibilis in potentia remota: quia esset forma que secundum se esset diuisibilis: non tamen potentia propinqua quod non sub illo modo eandem que requirit ad diuisionem. Est autem quantitas discreta illa cuius partes non copulantur ad aliquem terminum eodem que se sit principium unius et finis alterius: sed vnaqueque ipsarum manet di-

stincta et separata ab alia: ut numerus et oratio. Unde partes numeri denarii que sunt quinque et tres: vel tria et septem non copulantur ad aliquem terminum eodem. Alia enim unitas primi quinary non copulatur cum prima unitate secundum.

Sciendum ad illud euidetia quod triplex est numerus scilicet numerus numerus: numerus numerat: et numerus quo numeramus. Numerus numerat est antea numerus ipsas res. Numerus numeratus sunt res numerate. Numerus vero quo numeramus est ipsa quantitas discreta: de qua in proposito. Est autem numerus multitudo ex unitatibus aggregata.

Sed contra predicta arguitur tripliciter: et videtur quod numerus non sit quantitas discreta. et primo sic. ex non quantitas non sit quantitas: sed unitates non sunt quantitates cum sint indiuisibiles: ergo numerus ex ipsis constitutus non est quantitas. Item diffinitio quantitatis discrete non uenit numero: ergo non est quantitas discreta. Consequenter patet a diffinitione ad diffinitionem. Probatur antecedens: quia duo numeri quinary copulantur ad denarium quem constituent. Item numerus non est ens reale: ergo non est species quantitatis que est ens reale. consequenter nota. probatur autem: quia accens reale habet unum subiectum: ut albedo. Numerus autem non habet unum subiectum sed plura: ut numerus trinarius est in tribus subiectis: id est in tribus rebus numerat. Respondeo ad primum cum arguitur ex non quantitas non sit quantitas procedo ex non quantitas actu vel potentia. Unitates autem licet non sunt quantitates actu: tamen sunt quantitates in potentia. Ad secundum quando dicitur quod duo quinary copulantur ad denarium respondeo quod non copulantur: id est non continentur: sed bene aggregantur ad constitutionem ipsius. Ad tertium dicitur quod numerus non est unum nisi tamen unitate aggregatois et illa unitate habet unum subiectum. Sed hoc quod unitas aggregatois est minima unitas: ut determinat scotus. ij. dist. p. sen. Est enim minor unitas que sit unitas entis per accidens. quia in ente per accidens est forma totum unum ab altero: non autem in aggregatoe

Et tunc etiam sequit̄ q̄ numer⁹ minus erit p̄ se in genere q̄ ens p̄ actūs: quod est aggregatū ex reb⁹ diuersoz generū.

Et sic nō erit spēs quātitatis. Dico igit̄ q̄ in numeris est cōsiderare vnitates in duplici or̄ia: quia quedā sunt vnitates materiales: et quedā formales. exēplū.

In trinario sunt tres vnitates māles ex quib⁹ māliter integrat̄: et ē vnitās a qua numerus trinari⁹ est vnus specie que ē eius forma specifica vel passio p̄sequēs sp̄m. Et sic numer⁹ nō tñm habet vnitatem aggregatōis. Et tunc ad argumētum qñ dicebat̄ q̄ numer⁹ trinari⁹ non habet esse in vno subiecto sed in trib⁹.

Dico q̄ illa tria habēt rōem illi⁹ subiecti respectu numeri que ē forma discreti: quia hec est rō forme discrete q̄ habet esse in subiecto in actu diuiso i plures ptes nō copulatas in aliquo termino cōmuni. ¶ Deinde determinat̄ auct. q̄ orō est quātitas discreti di. q̄ similiter in orōne sille ad nullū terminū cōmūne copulant̄: sed vna queq; sepat̄ ab alia.

Sciendū ad illi⁹ euidentiam q̄ orō potest sumi triplr̄ vl̄ i mēteret sic p̄inet ad primā spēs qualitatis: vel in scripto: et hoc est duplr̄: vl̄ qz ipsa sumit̄ p̄ ipā materia cuiusmōdi ē incaustum: et sic p̄inet ad genus substantie: vel p̄ tractiōe l̄r̄az: et sic p̄inet ad q̄rtam spēm qualitatis. Tercio sumit̄ orō in voce aīatoz: et sic pōt sumi tripliciē. Vno mō p̄ ipso sono vel voce plata: et sic ē in tertia spē qualitatis: quia infert passionē sensui. Alio mō p̄ discretione siue mensura syllabaz plataz sibi succedentiū. et tercio mō p̄ motu aeris et instrumentoz quib⁹ vox format̄. Ad p̄positū dico q̄ oratio nō sumit̄ p̄ isto motu nec pro mensura huiusmōdi mor⁹: qz tempus est mēsurā eius. Sed oratio sumitur pro mensura syllabaz plataz. Et Arist. probās orōem esse quātitatez discretam dicit̄: mensurat̄ autēz syllabas.

Item sciendū q̄ oratio nō sumit̄ i p̄posito put̄ vox cōplexa distinguit̄ a voce incomplexa: sed

dicit̄ oratio quasi orōis ratio. Unde sumitur p̄ mensura vocis prolate siue sit cōplexa siue incomplexa.

Item sciendū q̄ oratio sumitur in proposito a numero: quia numer⁹ et mensura discretoz p̄manēt̄: oratio aut̄ sibi discreto et succedentiū. Distinguit̄ autē a tpe: qz temp⁹ est mensura cōtinuoz successiuoz: oratio vero discretoz. qz igitur mensura est passio quātitatis: vt patz. 5. r. 10. metaphice: ideo numer⁹ oratio et temp⁹ q̄ habent rōem mensure ponunt̄ in gñe quātitatis: lz mēsurata ponant̄ in alijs generib⁹ rerū ad q̄s est motus. et sic d̄ alijs. Et si arguat̄ q̄ Ari. in. 5. metaphice nō posuit orōes inter spēs quātitatis: s. multitudinē et magnitudinē. p̄ multitudinē enī intelligitur numerus qui est mensura discretoz p̄manentiū: et oratio que est mensura discretorum sibi succedentium.

De quātitate cōtinua.

Actat̄ vltiri⁹ auct. de quantitate cōtinua. Unde quātitas cōtinua est cuius ptes copulantur ad aliquē terminū cōmūnem: vt ptes lineę ad punctū: ptes superficie ad lineaz: partes corporis ad superficie: partes vero temporis ad nunc: vt preteritū et futurū ad presens. partes vero loci ad eundem terminū ad quē corporis p̄ticle.

Circa qd̄ sciendum q̄ linea ē lōgitudine siue latitudine cuius extrema sunt duo puncta. Superficie vero est longitudo cū latitudine cuius extrema sunt duo linee. Corpus vero in p̄posito sumit̄ p̄ trina dimensione scz longitudine latitudine et p̄funditate. Nō autē pro re habente trinā dimensionē: qz tūc p̄tinē ad pdicamētū substantie vt dictū est in p̄cedentibus.

Item notādū q̄ duplex est punctus in linea. s. in actu et in potētia: punct⁹ in actu ē punctus lineam terminās distinguens et se

parans: sicut differētia distinguit vnam spēm ab alia. Punctus in potentia est punctus p̄tinuas ptes linee adinuicēz: quia inter duas ptes semp̄ est punct⁹ in potentia medius. Et iste punctus in potentia nō est in fine linee: nec ī p̄ncipio: sed in tota linea vbicq; p̄ totū. Dicit̄ aut̄ in potentia vt potentia opponit̄ actui distinguit̄ r̄ separādū: nō actui eēndi: qz vere ē aliqd̄ positūm̄ exis extra nihil: sicut ptes linee habētēs suā entitatē in linea. Et sic apparet quōd ptes linee copulant̄ ad punctum nō in actu: quia ille ē tantū in fine linee vel in p̄ncipio: sed in potētia: quia ille est inter quālibet partes linee cōtinuē: nō vnus numero sed plures: nō in actu sed in potentia que p̄ actionē diuidētis cōtinuū reducunt̄ ad actum. Si aut̄ rēalitas puncti nō remaneret in cōtinuo difficile eēt videre quōd punctus p̄tinuaret lineā r̄ copulat̄ partes linee. Et si arguat̄ qz tunc puncta in linea se habebunt̄ p̄sequēter ex quo rēalitates eoz remanēt in continuo. R^o. qz nō sequit̄ quia nō sunt ibi ī actu s; in potentia: r̄ sunt vnus punct⁹ p̄ carentiā d̄ionis. Unde cōtinua dicunt̄ quoz vltima sunt vnum. s. p̄ ind̄ionem. De hoc dicit̄ Sco. xij. dist. 4. scē. qz ptes continui in potentia dicunt̄ fieri in actu quādo ind̄istincte reducunt̄ ad actū distinctū

Alteri⁹ sciendū qz ptes corporis copulant̄ ad sup̄ficiem īmediate: copulant̄ dō ad lineaz mediate. Et sic pōt̄ itelligi qd̄ dicit̄ d̄ p̄tibus loci qz copulant̄ ad eundez terminum ad quē corporis p̄ticle nō īmediate: sed mediate. ¶ Abi sciendum qz locus est ens p̄ accidens aggregatū ex rebus diuersoz generū: et ideo nō est ī aliquo vno genere per se: nec numeratur a p̄ho. 5. metaph̄ice inter spēs quātitat̄. Locus aut̄ vt habet̄. 4. p̄hicōz est vltima sup̄ficies corporis continentis. Et sic dicit̄ duo. s. sup̄ficies corporis p̄tinenti. et vltra hoc addit̄ relationē contētīui ad p̄tentiū que est respect⁹ extrinsec⁹ adueniēs cū nō sequat̄ naturā fundamē

ti posito termino nisi vnū alteri applicet̄. Ille aut̄ respectus videt̄ p̄tinere ad p̄dicamentū vbi: sup̄ficies vero ad p̄dicamentū quātitatis: p̄bus autē in loco isto loquit̄ fm̄ opinione famozaz temp̄e suo. De tpe aut̄ videt̄ qz nō debeat poni inē spēs quātitatis: qz in. 5. metaph̄ice ponitur quātitas p̄ accēs. Itēz videtur qz p̄bus sit hic diminut⁹: vel in. 5°. meta. sup̄flu⁹: qz ibi enumerat̄ motū nō at̄ hic Ad p̄maz dico qz Arist. 5. metaph̄ice ponit̄ duos modos quātitat̄ p̄ accidēs quoz vnus est fm̄ qz aliqua dicunt̄ q̄nta p̄ accidēs ex hoc solū qz sunt accidētia alicuius quārt: sicut albū r̄ musicū. Hec nō sunt de p̄dicamento quātitatis. Alio mō aliq̄ dicunt̄ q̄nta p̄ accēs ex eo qz sunt quāta p̄ aliud in quātū. s. diuidit̄ur ad d̄ionem alicui⁹ quātitat̄: vt tps et motus. Notus est̄ diuidit̄ ad diuisionez magnitudinis ī qua fit mot⁹. Tps aut̄ diuidit̄ ad diuisionez motus. hoc aut̄ nō impedit̄ q̄nt temp⁹ sit p̄ se in ḡne quātitatis. Hō est̄ sequit̄ musica est effectiue aīal p̄ aliud: ergo nō est formalr̄ aīal: sic in p̄posito. Ad scdm̄ dico qz p̄bus nō ē hic diminut⁹ nec in. 5°. meta. sup̄fluus. Ibi est̄ tractat̄ de tpe r̄ motu vt ostendat̄ quōd sunt quātitates p̄ accēs: hic at̄ ponit̄ tps inter spēs quātitatis: nō autē motum: qz tps formalr̄ importat̄ quātitatē q̄ motus cū sit eius mensura. Notus aut̄ formalr̄ est actus imperfectus: seu forma in fluxu fm̄ Arist. 3. p̄hicōz. Et ideo ponit̄ ibidē in eodem genere cū rebus ad quas est̄ motus: qz tū in acquisitione eius forme que p̄ motū acquiritur successio r̄ cōtinuitas: ideo quo ad hoc motus reductiue potest̄ poni in eodē genere cum tpe: cum sit eadē quātitas realiter vtriusq; vt videbitur. 4. p̄hicōz. Hō est̄ aut̄ in cōueniēs qz Arist. aliq̄ in aliquib⁹ libris omittat̄: r̄ illa in alijs ex primar: qz sacra scriptura que est maioris auctoritat̄is q̄ p̄bia sepe eadem realiter sub alijs verbis exprimit̄ modo ommittens aliqua et alibi exprimit̄ dimissis: vt declarat̄ doctor subtilis in. 3. scē.

Conposita diuisione quātitatis in ptes subiectiuas ponit Arist. aliam diuisionem fin qua diuidit eam in ptes integres vi. q. quedam quātitates cōstant ex suis prib⁹ positionē hñtib⁹: qdā xō nō.

Circa qd cōsiderandū est vt

dicit Boecius: et pōt elici ex textu Ari. Ad positioem priū tria requirunt. pmo vt partes sint alicubi. scdo vt partes sint pmanentes et nō pereāt. tercio vt ille ptes se ptingant. Linea igitur supfices et corpūs cōstant ex ptribus positionē hñtib⁹ Numerus xō oratio et ipis sunt ex ptribus positionē nō habentib⁹. ¶ Deinde ponit aucto. pprietates quātitatis: qz prima est: qz quātitati nihil est p̄trariū: vt bicubito et tricubito nihil ē p̄triū. Cōtrarietas em̄ pmo inest qualitatis⁹ et nō om̄ib⁹ s; qbusdā: qntitas xō si ē qntitas.

Sciendū ad illi⁹ euidentiā qz licet cōtrarietas pprie dicta n̄ inest quantitati: bene tñ ipsi inest p̄trarietas large sumpta. Est em̄ in quātitate cōtrarietas differētiarū sicut in alijs generibus. Sed contra hanc pprietatem

Arguitur qz si quātitati nihil sit cōtrariū: sequit̄ qz in quātitate nō erit motus. p̄ns est falsum ex. 4. pbicoz. pbat p̄na. Sic em̄ arguit Ari. Nō esse motū in substantia: qz substantie nihil est p̄trariū. R. qz nō eodē mō arguit in pposito de substantia et quantitate. Cuius rō est: qz substantie deest quedam conditio p̄rietatis requisita ad motū: que tñ cōditio bene reperitur in qntitate. Est aut̄ ista cōditio: qz p̄traria sūt duo termini maxime distantes inter qz cadunt omnia que sunt illi⁹ gñis: ita qz cōtingit cōtinue deuenire de vno extremo ad aliud extremū p mediū ordinate: sicut se habēt albu et nigrū in gñe colorum. Talis cōtinuitas nō inuenit̄ i substantia: qz esse substantiale cuiuslibet rei cōstituit̄ in indiuisibili. Forma em̄ substantialis in quolibz singulari est determinata ad certū gradum. Et id̄ ibi nō ē motus. Materia etiam dum exiit vna

forma pōt indifferenter recipere diuersas formas absqz ordine. An. Arist. in scdo de gñatide qz cum terra sit ignis non oz qz fiat transitus p media elemēta. Illa aut̄ cōditio p̄rietatis que requirit̄ ad motū bene reperit̄ in quātitate accipiēdo duo extrema nō fm eodē rationē quantitatitatis sed accipiēdo ip̄a i aliqua re de terminata: sicut in aliqua sp̄e animal vt plante est aliqua mīma quātitas a qua incipit motus augmenti: et aliqua maxima ad quā terminat. Nō est tamē p̄rietat̄ pprie dicta in quātitate: quā p̄ria multo se expellūt. In augmento aut̄ quātitatis nō expellit̄ minor quantitas p aduentum maioris. ¶ Secunda pprietas quantitatitatis est. Quātitas non suscipit magis et minus. ¶ Sed contra hoc arguitur qz in quātitate est motus. qz ibi magis et minus. pbat p̄na: qz ad hoc qd aliquid moueat̄ de vno in aliud: oportet qz sint ibi gradus p quos successiue eadē de vno in aliud. Respōdeo qz ibi sūt bene gradus qz attendunt̄ scdm maius et minus: quia vna quātitas bene ē maior altera: sed nō fm magis et minus: qz linea maior nō magis p̄cipat naturā pprie sp̄e qz minor: licet aut̄ vna quantitas nō magis p̄cipet naturam proprie speciei qz alia: tamen vna species quantitatitatis bene est p̄fectior altera: sicut vn⁹ numerus bene est p̄fectior alio. Inter species enim quantitatitatis est ordo p̄fectionis: sicut inter species aliorum generum ex decimo metaphisice.

¶ Tercia pprietas quantitatitatis est qz p̄rium est quantitati fm eam equale vt inequale dici.

Cōtra hanc proprietatem arguitur dupliciter. Et primo sic. Aliqd dicit̄ equale fm equalitatem: ergo non fm quantitatem. patz: quia concretum denominatur ab abstr. cto. p̄batur cōsequentia: quia equalitas non est quantitas sed relatio. ¶ Item in diuinis est equalitas psonarum: et tamen ibi non ē quantitas: cum deus non sit in genere: ergo hoc non est proprium quantitati

Responsio ad primum qd aliquid eē equale alteri s̄m aliō p̄t intelligi dupliciter: vel formaliter vel fundamētaliter tunc dico qd quilibet res est equalis alteri p̄ equalitatē formaliter: qz equalitas est a formata qua aliquid denomiatur equalis: s̄m nō quātitatē aliquid d̄r equale l' inequale fundamētaliter. qz quantitas nata ē fundare relationē equalitatis v̄l inequalitatis. Res enī habētes eandē quātitatē s̄nt equales: habētes aut̄ quātitatē differentē s̄nt inequales. ¶ Ad secundum dico s̄m scotum. 31. dist. 1. s̄. qd duplex ē q̄ntitas: qz quedā ē quantitas molis: alia virtutis vel p̄fectionis. Prima est in genere quātitatis: secūda nō ē transcendēs cū competat his que non sunt in genere. Sic duplex ē equalitas: quedam de genere relatōnis: r̄ fūdamētum huius ē quātitas de ḡnē q̄ntitatis: et de hac intelligitur hec pp̄tetas. Alia est equalitas trāscēdēs: r̄ hec fundatur in quātitate virtutis: r̄ reperit̄ in diuinitis.

Circa quod notandū s̄cōm eundē doctore subtillem. 8. di. p̄. sen. qd sicut de rōe generis generalissimi non ē habere plures species sub se sed nō habere aliō suprauentēs genus: sicut p̄dicamentū q̄nt. qz nō habet aliquod genus suprauentēs ens ē genus generalissimum: licet paucas habeat species aut nullas: ita transcendens quocūqz habet hoc nō habet aliquod genus nisi ens sub q̄ continetur: sed quod de sua ratione ipsum sit cōmune ad multa inferiora: hoc sibi accidit. hoc patet: qz ens nō tantū habet passiones cōuertibiles. s̄. vnū v̄z bonū sed etiā habet aliquas passiones vbi opposita distinguūtur contra se: sicut necesse vel possibile: actus vel potentia: finitus vel infinitus: sicut aut̄ passiones cōuertibiles s̄nt transcendētes: ita et passiones distinguūtur: r̄ tamē vnū membrū illius distincti nō cōuenit nisi vni entī: sicut infinitas vel necessitas soli deo: sic potest sapientia p̄t transcendēs: r̄ quodcūqz ali-

ud quod ē cōmune deo r̄ creature.

De predicamento relationis.

D aliquid vero talia.

r̄: hic tractat auctor de p̄dicamento relationis. Circa qd scilendū: qd licet qualitas sit p̄or relatōe: sicut absolutū ē prius respectiuo: qz tamē plerūqz relatōnes fundātur in q̄ntitatibus et qualitatibus: ideo inter illa p̄dicamenta ponitur p̄dicamētū ad aliquid. ¶ Item notādū qd licet cōcretum de genere accētis nō sit p̄ se in aliq̄ vno genere: cū includat res diuersorū generū: qz tū idē significat concretū r̄ abstractū: licet nō eodē mō: ideo reductiue cōcretū ponitur in eodē genere cū abstracto. qz nō relatio est minime entitatis: et ex p̄nti minime cognoscibilitatis: qz sicut res se habet ad esse: ita ad cognoscere: 2. metaphice: r̄ cōcretū ē notius abstracto: ideo auctor hic tractat de p̄dicamento relatōnis in concreto.

Notandū qd sunt duplicia relatiua: quedā s̄m se: r̄ quedam s̄m d̄ici. Relatiua s̄m esse s̄nt illa q̄ essentialiter includūt respectū ad aliō: vt pater et filius. Illud enī abstractū paternitas essentialiter dicit̄ relatōnē seu dependentiam patris ad filiū. Relatiua vero s̄m d̄ici sunt illa que nō includūt essentialiter respectum ad aliō: licet enī talia cōstruant cū alijs sub habitudine alicuius casus obliqui: hoc tamē nō est p̄ respectum ad fundamētū in sua essentialiter: sicut scientia refertur ad scibile. Hoc enī absolutū scientia nō est essentialiter relatio: s̄ scia dicit̄ duo: dicit enī quādā q̄ntitatē r̄ q̄ndā relatōnē illi q̄ntitati annexā p̄pter p̄mū ē in genere q̄ntitatis: p̄pter secūdū est in ḡnē relatōnis: s̄m Aristot. 1. p̄dicamētis: nihil p̄hibet idē in diuersis generibus enumerari: qd ē v̄z s̄m scotum. 13. di. 4. sen. de aliquo vno p̄ accidens p̄pter multa p̄ s̄m importata. nō aut̄ ē verū de aliquo p̄ se vno: qz diuera

forū generū diuerse sunt species.

Item sciendū qd tri. notificat re-
lationes p hoc nomē
ad aliqd: qz relatio eēntialr diē respectū
vni⁹ ad aliud. Et ista ē diffinitio cois tā
relatiuis fm eē: qz relatiuis fm qd. Re-
latiua ḡ dicunt. s. a doctozib⁹ antiquis
ad aliqd. i. relatiua q uecūqz dicuntur
alioz. i. cōstruunt cū alijs sub habitudi-
ne genitiui casus fm hoc ipm qd sūt. i.
fm illud qd p ipm nomē importat: vel
quōz aliter ad aliud. i. que ad aliud re-
ferunt sub hūidine alteri⁹ casus obliq.

¶ Deinde ponit tres spēs relatiuoz di-
cēs: qz quedā sunt relatiua equipantie:
vt illa que eodē noie nominant: vt filius
simili filius: eqlis equali eqlis. Alia autē
dicunt suppositiōis: vt dñs patr duplū.
Alia vero suppositiōis vt fruis fili⁹ dī-
midū: quia ista supponunt alijs: ut ser-
uus dño: filius patri: et dimidū duplo.
Alia vō supponunt. s. vt dñs supponit
seruo: pater filio: et duplū dimidio.

¶ Pro quo notandū qd ista diui-
sio trimem-
bris pōt reduci ad bimēbrem sic. Que-
dam em̄ sunt relatiōes equipantie: que
etiā dicunt relatiōes cōmunes: et qdam
disquipantie. Relatio equipantie ē illa
que fm eandē rōem fundamenti est in
supposito quod refertur: et in supposito
ad quod refertur vt dicit Sco. 19. di.
p. sen. Sicut similitudo requirit eandē ra-
tionē albedinis in hoc et in illo. Relatō
autē disquipantie nō sic requirit eandem
rōem fundamenti: vt paternitas et filia-
tio: quoz vnū fundat in potentia actiua
generandi: aliud vō in passiuā. Hec autē
diuidit in relatiōes suppōis et suppōis.

¶ Consequenter ponit auct. ppietas
relatiuoz: quaz pma ē qz contrarietas est
in relatiōe: vt virt⁹ hiat vicio: cū vtrū-
qz illoz sit ad aliqd. Hoc autē nō puenit
omnibus relatiuis: duplo em̄ nihil hiat
nec triplo. ¶ Circa qz sciendū qd aliq̄ re-
latiua fm dici opponunt hie rōe hiaz
qualitatū i quib⁹ fundant huiusmōi re-
latiōes: nō autē fm respectū quē hnt ad

sua correlatiua. Virt⁹ em̄ nō hiat virtus
oso ad quē referē nec vitius vitioso: sed
bene virtus contrariat vitio.

Item notādū qd vitius pōt sumi
duplr. Vno mō ps
ut dicit pūatōem virtutis: et sic vitium et
vū t⁹ opponunt pūatue. Alio⁹ p habi-
tu vitioso. et sic opponunt cōtrarie.

¶ Item notandū qd virtus et vitium dicun-
tur esse ad aliqd: qz facilitant seu dispo-
nunt ad bene vel ad male agendā: vlt⁹ hz
Sco. in quolibetis ppter relatiōes cir-
cūstantiarū. ¶ Scōda ppietas relatiuo-
rum est qz relatiua suscipiūt magis et mi-
nus: vt simile dicit magis et minus simile.
Sed hoc nō puenit omnibus relatiuis:
vt duplū nō dicit magis et minus duplū.

¶ Pro quo notandū qd aliq̄ rela-
tiua susci-
piunt magis et min⁹ rōne sui fundamen-
ti: qd suscipit magis et minus: vt aliq̄s
dicit magis vel min⁹ filius fm qz magis vel
minus picipat qualitatē vt albedinem
vel nigredinē q est fundamentū similitudi-
nis. ¶ Sed occurrit dubiū de ineqlita-
te: qz aliqd dicit magis vel min⁹ inequa-
le: et tñ qntitas q est fundamentū ineq̄-
litaris nō suscipit magis et min⁹. R^o qz
licet qntitas nō suscipiat magis et min⁹
tñ suscipit maius et min⁹: Et sic fm ma-
iorē vel minorem dñiam in qntitate dicit
maior vel minor inequalitas.

¶ Tercia
ppietas est qz omnia relatiua dicunt ad
cōuertentā. ¶ Abi notandū qd vñt cō-
uersio cōuertibilitas et cōuertētia. Con-
uersio em̄ est ppōnum. Cōuertibilitas
vō est inter subiectū et ppiā passionē:
que de seinuicem vniuersalr pdicāt: vt
omnis homo ē risibilis: et omne risibile est
hō. Relatiua vō dicunt ad cōuertētā s
quia sicut vnū referē ad aliud: ita econ-
uerso: vt sicut pater referē ad filium: ita
fili⁹ ad patrē. ¶ Quarta ppietas ē qz re-
latiua dicunt simul natura. i. simul nālī
intelligentia: pbat qz posito vno ponit
reliquis: et destructo vno destruit reli-
quū: ḡ cognito vno cognoscit reliquū.
pbat pna: qz sicut res se hz ad esse: ita

ad cognosci secundo metaphisice.

Contra hoc arguit qz pater hz esse añq̄ sit filius: ⁊ destructo patre adhuc remanet filius. R^o. q̄ ista p̄prietas intelligit̄ de fundamentis vt sunt sub relationib⁹: lz enī illa res q̄ est p̄ p̄t bñ esse sine filio et ecōtra: tñ illa res nō p̄t esse sub relatione paternitatis sine filio: nec fili⁹ ē filius nisi habeat patrē lz bñ sit homo.

Uterius ponit Aris.

diffinitionē p̄prietam relationum di. Ad aliquid sunt qb⁹ hoc ip̄m esse ē ad aliud quodāmodo se habere. i. illa sunt vere ⁊ p̄prie de p̄dicamento relationis que essentialit̄ includūt respectū seu dependentiā vni⁹ ad aliud: vt p̄nitas essentialit̄ dicit relationē seu dependentiā patris ad filiū. Et d̄r q̄dam mō: qz vici⁹ relatio dicit quandā specialem dependentiā vnius. s. vt fundamētū: ad aliud vt ad terminū sue dependentie. Talem nempe dependentiā non dicunt accidentia absoluta: lz enī depēdeāt actu vl̄ aptitudie ad suū subiectū: nō tñ dicunt dependentiā fundamenti ad terminum sicut accidentia relatiua. ⁊ dicit̄ essentialit̄ ad vniām relationū fin dicit̄.

Notandū est aut̄ circa p̄dicta qz lz relatio sit in: er duo extrema. s. relatiū ⁊ correlatiū. tñ n̄ ē i amobus vt i subiecto: s; i vno tñ vt i subiecto ⁊ i alio vt i emio: vt p̄nitas q̄ ē respect⁹ patris ad filiū ē in patre: vt i subiecto: ⁊ in filio vt in termino. similr filiatio ē in filio vt in subiecto: et in patre vt in emio. ¶ Ex p̄dictis p̄t qz relatio nō p̄t ēē sine fundamento ⁊ termino. Ad p̄bat Sco. xij. dist. 4. señ. quia cum respect⁹ sit essentialit̄ h̄tudo inter duo extrema: ideo tollere terminū ad quē est respect⁹ et fundamentū cuius ē respectus est tollere respectū ⁊ destruere roem respect⁹: et sic p̄radictio est respectū esse sine fundamento et termino. ¶ Circa hoc tñ ē aliter dicendū in relatiōe actuali et aptitudinali. Relatio enī actuali requirit terminum in actu. Relatio enī aptitudina

lis tantū requirit terminū in aptitudine: vt risibilitas est ad actū ridendi que est in potentia lz nō sit in actuali existentia

Contra p̄dicta tamē arguit. et videt̄ qz relatio p̄t esse sine fundamētō: qz deus p̄t supplere causalitatē cuiuslibet cause extrinsece: s; fundamētū est tantū causa extrinseca respectu relationis cū nō sit materia ex q̄: sed in q̄ vel efficiēs. q̄ poterit facere relationē sine fundamento. R^o. ad maiorē qz de⁹ p̄t supplere cālitatē cause extrinsece: vbi n̄ est implicatio p̄radictiois: respectus at̄ esse sine fundamento implicat p̄dictiois: qz tūc respect⁹ nō eēt respect⁹ cū eēntia liter dicat dependentiam fundamētū ad terminum: vt p̄t ex diffinitione relationum. Ex p̄dicta aut̄ diffinitōe inferit̄ auc. qz si quis diffinitōe nouerit vniū relatiuorū noscet et reliquū. p̄bat qz cū eē relatiui sit ad aliud. s. ad correlatiū oportet qz diffiniat̄ p̄ ip̄m: cū diffinitio sit oratio indicās esse rei. ¶ Cōtra hāc diffinitionē arguit̄ duplr. p̄mo sic: pater p̄t cognosci nō cognito filio q̄ nō est necessē vnū poni in diffinitōe alteri⁹. Itē si pater diffiniat̄ p̄ filiū ecōtra: tūc erit circulus in diffinitōe: ⁊ idē erit notius et ignotius. p̄bat p̄na qz si pater diffiniat̄ p̄ filiū: p̄t erit ignotior filio: ⁊ vltra: si filius diffiniat̄ p̄ patrē: p̄t est notior filio. R^o. ad p̄mū ⁊ dico: qz illa res q̄ ē p̄ p̄t cognosci nō cognita illa re q̄ est fili⁹: tñ p̄t in q̄ntū p̄t nō p̄t diffinitē cognosci: nisi in ei⁹ diffinitōe ponat̄ fili⁹ ⁊ ecōtra. Tñ si diffiniat̄ p̄t dicit̄ qz p̄t ē ille q̄ de suba sua hz aliū genitū. s. filiū. Si autē diffiniat̄ p̄nitas dicit̄ qz p̄nitas ē relatio seu dependentia patris ad filiū. Ad scdm̄ dicendū vt dic̄ Sco. 34. di. p̄. señ. qz absolutū filij terminat dependentiā patris. ⁊ eē: absolutū p̄tis terminat dependentiā filij. p̄bat igit̄ in q̄ntū pat̄ diffinit̄ p̄ absolutū filij. et fili⁹ i q̄ntū p̄ absolutū p̄tis. Et sic nō ē circulus. ¶ Ad intelligētiā p̄dictorū est notandū qz lz relatiōes habeāt distinctiōes specificas fin suas

ppelas dñitas sicut alia pdicamēta: tamē q: sunt nobis ignote accipimus di-
stinctionē eaz p fundamenta p que cir-
cilloquimur huiusmōi dñitas specificas:
que forte ppter eaz modicā entitate in
latent nos: ita q ex fundamentis innotes-
cit nobis distinctio eaz relatiōnū: siue
effectiue: siue materialiter.

Item notandū q licz relatio non
possit esse sine fun-
damento et termino: vt dictū est: tñ funda-
mentū aliqn bene posset eē sine relatiōe.
Relatio est duplr pōt se habere ad ab-
solutū. Vno mō cōtinet p acc: s: sic hō
potest esse sine pñitate. Alio^o necessa-
rio sicut relatio creature ad deū. Nemo
est potest eē creatura sine relatiōe depe-
dentie ad deū pseruantē eam in esse: li-
cet aut talis relatio sit eadem realiē cū
fundamēto nō tñ formalr: cū respectus
nō possit esse de eēntia absoluti ex quo
to metaphice: tunc enī idem eēt eēntia:
licet absolutū et respectiū de q Scotus
pma di. 2. sen. ¶ Alteri^o notandū q re-
latio est nomē equiuocū ad relationē re-
alē et relationē rōnis: sicut ens ad ens
reale et relatiōis. Et iō relatio rōnis nō ē
in genere relationis: cū pdicamēta sint
entia realia ex qnto metaphice: vbi ens
p se diuidit in decem pdicamēta. Ad re-
lationem tria requirunt sicut in Sco. 31. di.
p. sen. 7. 6. q. qlibetoz. Primo q extre-
ma sint realia scz fundamentū et termi-
nus. Secūdo q sint reali distincta. Ter-
cio q ex nā extremoz sequat talis rela-
tio absq opatiōe alicui^o potentie com-
parāns vnū alteri: Relatio aut rōnis ē
fabricata p aliquā potentiaz cōpantem
vnū ad aliud: vt vñtas est relatio rōnis
causata p intellectū cōpantē vnuz supi^o
ad multa inferiora: et si illud supi^o ime-
diate cōpet ad singularia s: spēs que ē
nomē ipōsitū ad significandū huiusmōi
respectū rōnis. Si vō illd cōe nō ime-
diate cōpet ad singularia s: gen^o pro-
ximū vel subalternū: et sic semp ascēden-
do vsq ad gen^o gñalissimū imo vsq ad
ens qd est pñū vniuersale cōissimū. Et

tales relationes rōnis sunt intentiones
scde de quibus est pñsideratio logica. Et
generaliter omnis relatio in qua deest a-
liqua triū cōditionū pdictaz est relatio
rōnis: ppter pñmā oppositiōe pñdicto-
ria est relatio rōnis: q vnū pdictozū ni-
hil ponit. ppter scdam relatio eiusdem
ad se est relatio rōnis: quia non sunt ibi
extrema realiter distincta. ppter terciā
relatio dei ad creaturā est rōnis quia est
per intellectū compantem deum ad cre-
aturam: licet creature ad deū sit relatio
realis. ¶ Tñ sciendū q quando ē rela-
tio realis mutua duoz extremoz adun-
uicē in quolibz extremo est ratio fundā-
di vnā relationē et terminandi aliaz:
vt inter patrem et filiūz pater fundat re-
lationem paternitatis et terminat rela-
tionem filiationis. Filius vero fundat
relationem filiationis et terminat relatio-
nem paternitatis. In pposito nō sic: li-
cet enim creatura possit fundare relatio-
nem realem ad deū: nō tñ eōuerso. Cū
enim de^o sit ita simplex q ē: quicqd bz
nō pōt fundare relationē realē ad crea-
turā. q: tñ illa relatio esset de^o. ¶ Ex q
vltterius sequeretur cum relatio coexi-
gat extremuz ad sui esse: q de^o nō pos-
set esse sine creatura: et sic non posset eē
summe necessarius: quia seclusa creatu-
ra posset non esse. De relationibus etiā
multa habent secundo phisicōz et qn-
to metaphice. ideo magis succincte p-
transco. ¶ Tñ autēz ponuntur tres mo-
di relatiōnū sicut in diuersa fundamenta
relatiōnū. Primo^o modus est relatiōnū
fundatarum sicut numerum et vnū: su-
per numerum vt sunt proportionēs nu-
merales: vt duplum et dimidium. Su-
per vnū autem in substantia fundatur
relatiō idēmitatis. Super vnū ve-
ro in quantitate relatio equalitatis. Su-
per vnū aut in qualitate relatio similitudis.
¶ Secundus modus relatiōnū ē res-
lationum fundatarum super potentiam
actiuam et passiuam: vt paternitas fun-
datur super potentia: actiua generādi:
et filiatio sup potentia passiuā. Ter-
tius^o

modus est relationum fundatarū super mēsurabile et mēsurā: vt sciētia referē ad scibile: et intellectio ad intelligibile: qđ est verū nō de mēsurā quāditatiua: sed fm esse et v̄ritatem. Actus enī intelligendi est aptus natus mēsurari: id est actualiter depēdere in entitate et cognosce scibilitate ab obiecto p̄cipiādo ipm sē similitudo illius cuius est. Est autē ibi re latio realis ap̄titudinalis et nō actualis. Et ideo notātur dicitur mēsurabilis ad mēsurā et nō mēsurati. Quā enī obiectū nō existit vel sciētia causatur a deo: tunc nō mēsurat̄ actui a scibili: vt declarat scotus. 13. q. quolibetoz. ¶ Et si arguatur qđ obiecto nō exīte nō habetur scientia de eo: qđ vt dicit hic Aristo. Corrupta re scibili corrumpit̄ sciētia qđ ē de eo. R̄o qđ illa auctoritas p̄bit est vera: corrupta re scibili q̄ntū ad esse essentie et esse exi stentie. Et si arguas qđ si corrumpat̄ res quātū ad eē existēte: corrumpit̄ quātū ad esse essentie: cū non sit dare esse eē: tie sine esse existentie. Respōdeo qđ esse essentie nō remanet extra intellectū sine esse existentie: bñ tamē remanet in intellectu: et hoc sufficit. fm enī Scotum. 7. q. quolibetoz. Sciētia non requirit exīti am: sed solas qđitates in anima. est autē in p̄mis duobus mōis relatiuozū mu tua dependentia. Duplum enī r̄lī referē ad dimidium: et ecōuerso: simili: et pater realiter referē ad filiū: et ecōuerso. Non sic in tercio mō: licet enī sciētia realiter referatur ad scibile: nō tñ ecōuerso. ex qđ patet qđ illa p̄priet̄as qđ relatiua dicunt̄ ad p̄uertētiā nō p̄uenit nisi relatiōibus p̄mi et secūdi mōi loquēdo de p̄uentia reali: licet enī sciētia realiter referat̄ ad scibile: nō tñ ecōuerso. Illa enī res qđ est scibilis: vt p̄te lapis nō referatur rea liter ad sciētiā: licet etiā scibile in q̄ntū scibile referat̄ ad sciētiā: nō tñ relatiōe reali: sed rationis tantum.

De p̄dicamento qualitatis + Qualitas. r̄c.

Hic auctor determinat de p̄dicamēto

mentis qualitatis: et describit qualitatem dicens: qđ qualitas est scđm quā quales esse dicimur: vt scđm albedinē dicimur esse albi. ¶ Ad cuius euidētiā sciendū: qđ qualitas p̄dit̄ sumi dupliciter: vno mō p̄ forma de genere q̄litratis que calificat̄ subiectū accidentaliter: alio mō p̄ or̄nā eēntiali cuiuslibet generis qđ p̄dicat̄ in q̄le. In diuinis autē licet nō sit or̄nā p̄p̄: tñ illa que habēt rationē actus vel quales si forme p̄nt dici qualitates. Unde fm Sco. di. xxvj. p̄. sen. Attributa diuina dicūt̄ur illa que p̄ficiūt eēntiam in eē se cūdo quasi qualitates: vt charitas: sapiētiā: veritas: bonitas. Hō sic autē se habent intellectus et volūtas: sed sūt quēdā p̄fectōes intrinsece in eēntia p̄suppo site om̄i q̄ntitati et qualitati: et sic qualis nō est in ḡnē: sed sumit̄ transecēdētes.

Notandū qđ licet abstractum sit p̄ natura cōcreto sicut causa suo effectu formali: tamē cōcreto est nobis notius: et id q̄litas notificat̄ p̄ suū p̄cretū: vt p̄ notius nobis. Quale vero notificat̄ p̄ abstractū et p̄ plus simplr̄.

Notandū etiā qđ dicimur in hac de descriptione referatur ad substantias in cōi. Qualitas ergo est scđm quā nos substantie dicimur: id est denominamur accidentaliter quales: et ponitur accidentaliter p̄p̄ or̄nā eēntiales a quibus essentialiter dicimur quales.

¶ Qualitatis quattuor sūt species. Hic ponit auctor q̄ttuor sp̄es: quarū p̄ma est habitus et dispō. est autē dispō qualitas de facili mobilis: habitus v̄o de difficili mobilis. Unde habitus et dispositio tñ or̄nt̄ fm p̄fectū et imp̄fectū: et id faciūt p̄mā sp̄em qualitatis. P̄fectum enī et imp̄fectum vt vir et mulier nō variant sp̄em fm Aristo. in li. de animalibus. Quā eadem qualitas vt virtus et sciētia dū est in fieri et in esse imp̄fecto dicitur dispositio: dū v̄o habet esse p̄fectū p̄manēs et radicātū in subiecto dicit̄ habitus. et dicit̄ auctor qđ om̄is habitus potest dici dispositio: licet non econuerso: quod verū est nō quidem sumēdo dispo

tionem stricte p qualitate de facili mobilis: sed large p omni qualitate dñ ponēte subiectū suū ad opationem: siue perfecte: siue imperfecte: et omnes tales qualitates ponūtur in hac specie siue sint corporales: vt calor: frigiditas: egritudo: sanitas: siue spirituales: vt actus intellectus. Unus est actus ad aliū inclinatus: et ex ipis generatur habitus. Item species intelligibiles habitus intellectuales vt intellectus sapientia: et morales vt iustitia et castitas: et hmoi: et virtutes infuse: vt fides: spes: charitas ponūtur i hac specie. ¶ Notandū tamē q habitus potest tripliciter sumi. Vno mō p quacuq; forma habētē priuationē sibi oppositam. Alio mō p inherētia corporis ad ea que sūt circa corpus: et sic ē predicamētum distinctum ab alijs. Tercio modo pro qualitate disponēte suum subiectū ad operationē: et sic sumit in proposito.

Arguitur tamē contra predicta sic: Nullum ens rationis est de genere qualitatis: cū qualitas sit ens reale: sed scientia est ens rationis: ergo nō est de genere qualitatis. Respondeo: q ens rationis potest sumi tripliciter sicut Scot. di. 4. sen. Vno mō p illo qd habet esse in aīa subiectiue: vt spēs act⁹ et habitus. Alio mō obiectiue: sicut vniuersalia sūt in aīa p spēs a rebus causatas vel a deo impressas. Tercio mō p comparationē q intellectus compar vnuz obiectū cognitū ad aliud obiectum cognitum. Cū ergo dicit q nullū ens in aīa est de genere qualitatis: verū est de ente in anima tercio modo dicto. Tale ens est relatio ratiōis cuiusmodi sūt secundē intentōes: nec habēt aliquid reale: sed habent tñ esse obiectiue in intellectu.

¶ Secunda species qualitatis est naturalis potentia vel impotentia aliquid facile faciēdi vel patiēdi: vt sanatiuus dicitur aliq; qz hz naturalē potētā ad facilius resistēdus suis cōtrarijs et nociuis: egoratiuus hō eo qz habet naturalem impotētiam ad hmoi: sic durū habet na-

turalē potētiam: vt nō cito seceat. Molle hō habet naturalē potētā ad hmoi. Cursores quoq; et pugillatores dicitur nō qui actus illos exercēt: sed q habent naturalē potētā ad facilius hmoi actus exercendos. ¶ Circa quod notandū q p naturalē potētiam vel impotentiam cum loquitur Aristo. quādā spēm subalē: nam qualitatis comprehendentem omnes facultates vel difficultates naturales ad agendum vel patiendum.

Notandum q potentia pōt capi tripliciter. Vno mō pro respectu potētie ad opationē: et sic pertinet ad genus ratiōis: vt p sūdamēto talis respectus: qd est absolutū et pncipiū oppōis: sicut intellectus et voluntas sunt principia pductiua intellectōnis et volitionis: vel p facilitate et agilitate vtendi huiusmodi potentia. Hoc tercio mō sumit naturalis potentia in pposito scdm scotū. 14. di. 2. sen. vt patet p exēplū de cursoze et pugillatoze: non aut secūdo mō intellectus et voluntas cū sint pfectōnes intrinsece ipsius anime: et sicut Augusti. 5. de tri. sūt vna mens vna eētia: vna vita. Non sūt accētia ipsius anime s; ponūtur in eodē gñe cū ipsa. Hoc idē ponit Bonauentura licet aut huiusmodi potētie sint idē realiter cū aīa vt stinguūt tñ formaliter: de quo alīs magis videbitur. Itē notādū q pma et secūda species qualitatis dñt: qz facultates naturales ponūtur in secūda spē. Dispōnes hō et habitus acq̄siti in pma. vt facilitas naturalis ad pugnādū ponit in secūda specie. Acq̄sita hō p artē et exercitiū ponūtur in pma. Sic egoratiū p ut dicit difficultatē naturalē ad resistēdū cōtrarijs et egritudinē causantibus: ponit in secūda spē. Ipa hō egritudo acq̄sita ponit in pma: q si sit de facili curabilis dicitur dispositio: si hō sit incurabilis dicitur habitus. Itē naturale pōt capi dupliciter. vno mō qz ortū habet a natura: et sic pertinet ad hanc speciem. Alio modo qz inest alicui a principio conditionis nature: non tamē naturaliter: sed gratuite seu per donum nā:

turalibus supadditum: sicut angel a principio creationis fuerunt impressae species seu similitudines omnium naturarum: et virgini purissime in instanti creationis anime eius fuit collata gratia equaliter iusticie originali per quam fuit a peccato originali preservata: et tale naturale non spectat ad secundam speciem qualitatis sed ad primam.

Tercia spes qualitatis est passio

et passibilis qualitas. Unde in hac specie ponuntur omnes qualitates sensibiles que sunt obiecta sensuum que dicuntur passibiles qualitates: quod sunt nature inferre passionem sensibus: ut sonus: color: lux: caliditas: frigiditas: et huiusmodi. Et omnes qualitates que ab huiusmodi generantur: ut sunt species obiectorum recepte in potentijs organicis: ut passionis appetitus sensitivus: ut delectatio: tristitia: ira: Tales autem qualitates licet sint perfectiones potentiarum organicarum: dicuntur tamen passionem eo quod recipiuntur in ipsis organis. Recipere ei large dicitur participare lumen quod est species lucis ponitur in hac specie a Scotus. 13. di. 2. sen. Differunt etiam passio et passibilis qualitas: passibilis qualitas dicitur tales qualitates subesse perfecto permanenti in subiecto: ut rubedo que provenit in aliquo a natura: sed passio dicitur illas qualitates secundum esse imperfectum et non permanentes: ut rubedo que provenit in vultu hominis ex verecundia. cuius causa est: quod facies est subiectum verecundie. Et ideo sanguis qui est amicus nature vadit ad corroborandum membrum lesum quantum potest. Sic homo efficitur pallidus propter timorem: quod inter cetera membra cor magis timet: et ideo ad ipsum confortandum sanguis exire de facie: sic remanet pallida.

Circa quod potest dubitari

de caliditate que ponitur a philosopho in prima et tertia specie qualitatis. Ad quod potest dici quod hec species distinguitur a prima: quod

forma per comparationem ad actum que potest efficere dicitur dispositio quo ad primam speciem: et sic caliditas ponitur in prima specie per compositionem ad calefacere.

Forma vero producta ab agente in quantum recipitur in passio dicitur passio: et sic caliditas ponitur in tertia specie: vel in quantum nata est inferre passionem sensui.

De operationibus etiam immanentibus cuiusmodi sunt intellectio et volitio: que sunt de qualitates: et videtur quod sunt in predicamento actionis: dicit Scotus. 13. q. quolibet: quod videtur rationabilibus ipsas ponere in prima specie qualitatis in qua ponuntur omnes qualitates spirituales: siue sint in fieri: ut operatio: siue in esse perfecto et permanenti: ut habitus: sed si sit in esse imperfecto dicitur dispositio. In tertia autem specie solum erem plificat Aristoteli de qualitatibus corporalibus: Dicit tamen quod forte huiusmodi operationes possent poni in hac specie: cum sint quedam passionem. Et tunc oportet dicere ad Aristoteli. quod solum ponitur exempla de qualitatibus sensibilibus tamen que de magis notis: per has etiam intelliguntur spirituales. De hac materia dicit Scotus: quod non est intentionis philosophi ponere quod iste species a se mutuo universa liter remoueat: sed quod de se mutuo saltem particulariter predicentur. Et ex hoc mouetur quod Aristoteli ponit caliditatem in prima et tertia specie qualitatis.

Quarta species qualitatis

est forma vel circa aliquid constans figura.

Circa quod notandum. quod licet forma possit sumi per formam substantialem vel accidentalem: ut alibi dictum est: tamen in opposito forma et figura sumuntur pro eodem videlicet pro dispositione vel terminati one quantitatatis. Unde in aliqua re figurata possumus considerare tria: videlicet ipsam rem ex qua constat: ut pote lignum. Et quo ad hoc pertinet ad genus substantie. Secundo possumus considerare quantitatem eius terminatam linea

liter et superficialiter. Et sic pertinet ad genus quantitatis. Tertio considerare possumus terminationem vel dispositio nem qualitatis que potest dici forma vel figura eius. et de hac in proposito. Figure igitur vel forme sic accepte reponuntur in hac specie: vt rectitudo: curuitas triangulatio: quadrangulatio.

De concreto qualitatis :

Qualia vero dicuntur.

et. Hic notificat auctor cōcre tum qualitatis dicens q̄ illa dicitur qualia que scdm qua litates denominatiue dicuntur: vt grāmaticus dicitur denominatiue a gram matica. Quedam etiam dicuntur qualia ab aliqua qualitate: sed non denomi natiue: quia scz non est ibi denominatō vocalis. Et hoc dupliciter. Primo modo: quia nomen non est impositum illi qua litati: vt cursor dicitur ab arte currēdi: vel a naturali potentia: cui tamen nō no men impositum. Et ideo licet sit ibi de nominatio realis: non tamen vocalis. Alio modo quia licet sit nomen impositum illi qualitati: tamē concretum non participat illud nomen: vt studiosus dicitur a virtute: vbi tamen non est partici patio in voce: cum non conueniant ī p̄ncipio vocis: et sumitur studiosus pro vir tuoso.

Consequenter ponit auctor proprie tates seu cōmunitates qualitatis: quarum prima est: q̄ contrarietas inest qua litati: vt albedo contrariatur nigredini: et iusticia iniusticie. Hoc patet per diffi nitionem contrariorum. Contraria enī sunt forme positive sub eodem genere maxime distātes que vicissim insunt in ter se mutuo expellendo. Plures autē qualitates sunt huiusmodi: ergo contra rietas inest qualitati.

Sed contra hoc arguitur sic quia albedo et nigredo non sunt forme

maxime distantes: ergo non contrariantur. Consequentia est nota. Probatur antecedens: quia plus distant superfici es et albedo que sunt diuersorum gen erum q̄ albedo et nigredo que sunt eius dem generis. Ad hoc respondeo dupli citer. Primo q̄ maxima distantia con trariorum intelligitur de distantia eorū que sunt eiusdem generis. In genere autem coloris maxie distant albedo: et nigredo: cum sint duo vltima inter que continentur omnes medij colores.

Secundo respondeo q̄ aliqua magi distare potest intelligi dupliciter: vt quia minus conueniunt in aliquo comuni vel quia magis repugnant. Primo modo magis distant superficies et albedo: quia non conueniunt in aliquo genere. Albedo vero et nigredo sunt eiusdē ge neris. Secūdo modo magis distinguū tur albedo et nigredo: quia est repugnā tia eorum ad esse simul. Non sic de sup ficie et albedine: quia simul esse possunt. Hec autē est distantia contrariorū qua mutuo se expellunt. Hoc autem nō est proprium qualitatis: qz non cōuenit om ni qualitati cuiusmodi sunt figure circū latio: triangulatio: nec etiā conuenit co loribus medijs: licet enim medium per comparationē ad extremum habeat ra tionem alterius extremi: vt rubrūz com paratum albo habet rationem nigri: ta men non est ibi contrarietas stricte sup ta: sed tantum large: cum inter illa non sit maxima distantia.

Secunda proprietas quali tatis est: q̄ si vnum contrariorū sit qua le: reliquum erit quale: vt si iustum sit quale: iniustum erit quale. Probatur: quia contraria sunt que ponuntur sub eodem genere. Si ergo vnum est in ge nere qualitatis: et reliquum.

Tercia proprietas est q̄ qua litas suscipit magis et minus. quod pa tet: quia suscipere magis et minus est ā

sua essentia intendi et remitti perfecti⁹ vel imperfecti⁹ p̄cipādo naturā sue speciei. plures aut̄ q̄litates sunt huiusmōi: vt calor et frigus aliq̄n̄ intendunt̄ et aliq̄n̄ remittunt̄: h̄ em̄ gradus fm̄ q̄s forme intendunt̄ nō sint de essentia sp̄ci: quia sicut sp̄s abstrahit a d̄n̄ia indiuiduali sic ab huiusmōi gradib⁹: t̄n̄ faciūt vn̄ p̄ se cū natura specifica ita q̄ ad indiuiduū cōstitutū ex forma specifica et p̄prietate indiuiduali p̄tinet vn̄itue istos gradus: hoc aut̄ nō p̄uenit om̄i q̄litati. Circulatio em̄ et quadrāgulatio non suscipiunt magis et minus.

Et notādū q̄ qualitates fm̄ se suscipiūt magis et min⁹: nō p̄ comparatōē ad subiectū: seu p̄pter maiorem radicatiōē in subiecto: vt quidam false opinant̄: vt p̄t̄. 8. metaphice et. 17. di. p̄. sc̄i. Scoti. et iō succincte p̄ transeo. **Quarta** p̄priet̄ est q̄ p̄p̄um est qualitati simile v̄l dissimile dici. Sicut em̄ q̄ntitas nata est fundare relationē equalitatis: sic q̄litas relationē similitudinis vel dissimilitudinis. **Sed** contra hoc arguit̄ q̄ in diuinis est similitudo: cū p̄sone diuine sint similes in sapientia et t̄n̄ nō est ibi qualitas cū deus nō sit ī ḡne. **R̄^o** sicut dictum est q̄ quedā est qualitas de genere qualitatis et quedā transcendens. sic quedā est similitudo de genere relationis: et illa fundat̄ in qualitate generica. alia est similitudo trāscendens et illa fundat̄ in qualitate trāscendenti. Illa aut̄ dicunt̄ similia que habēt eandem qualitatem vel in numero sicut ī diuinis: vel in specie sicut in creaturis. Unde in diuinis est maxima similitudo equalitatis et idētitatis: cū p̄sone diuine habeant eandem sapientiam potentiaz et essentiam in nūero: nō sic in creaturis.

De p̄dicamēto actionis.

Trio est fm̄ quaz in id q̄ subiectū agere dicimur. **Hic** auctor determinat de p̄dicamento: actiōis. **Pr̄mo** cuius declaratione fm̄ mentem doctoris subtilis. 13.

dist. 4. sc̄i. et. 13. q. quolibetoz sunt aliqua notanda. Et p̄mo q̄ actio dicit respectū agentis ad passum transmutatū.

Sciendū q̄ respectus in genere est duplex: vnus intrinsecus adueniens: et alius extrinsecus. **Voco** aut̄ respectum intrinsecū aduenientē: qui sequit̄ necessario ambo extrema posita in actu: vel quod idem est q̄n̄ necessario sequitur suoz fundamentū posito termino. Et talis respectus est tantū d̄ genere relationis. **Voco** aut̄ respectus extrinsecus aduenientē quando nō necessario sequitur posita extrema simul in actu. Et sub isto membro cadunt ista sex vltima p̄dicamenta: de quibus Arist. parum locutus est. De his enim multa considerat p̄phus naturalis. et de his tractat auct. sex p̄ncipiozū. patet enim de actione et passione q̄ possibile est esse actiū et passum et etiam appozimata: et t̄n̄ nō habere istum respectū. **I.** q̄ agēs sit id a q̄ passuum transmutet̄: nec passum id q̄ ab ip̄o transmutet̄: p̄ ut a sit aliq̄d ip̄s diens actionem. Et p̄ tanto ista sex p̄ncipia nō sunt sp̄s relationis: q̄ relatio dicit respectū intrinsecus aduenientē: ista autem nō. **Item** sciendū q̄ agēs creatum habet quedā respectū ad passum qui ē extrinsecus adueniens et de genere actionis: vt dictum est. Et h̄z aliū respectum ad p̄ductū: vt pater ad filiū: et iste est intrinsecus adueniens et d̄ genere relationis: et pertinet ad secunduz modum relatiuozum. **Item** duplex ē actio. s̄ imanens vt visio intellectus et tranfians: vt calefactio fm̄ quod ponit p̄phus. 9. metaphice q̄d sic potest declarari. **Sp̄atio** enim sicut actio imanens duas habet conditiones: in quibus conuenit cum actione transeunte. **Pr̄ma** est q̄ semper est in fieri: non dico in fieri successiue: quia operatio est indiuisibilis: sed sic in fieri: quia est in continua dependia ad causam eandē et fm̄ idem: sicut de p̄cedentia rei create ad causaz cōseruantem sc̄lz deum. **Secunda** conditio est q̄ operatio quasi trānsit ī obiectū

sicut in terminis: licet nō accipientē esse per ipam: sed p̄supōnit in suo esse. Et p̄pter istas duas cōsideratiōes pōt ope ratio dici actio. ⁊ p̄ istas significat grā matice p̄ verbum actiū. actio aut̄ trāsiens vltra istas duas cōditiōes addit̄ tertiam. s. quia est p̄ductiua alicui⁹ termini: vt accipientis esse p̄ eam: vt calefactio est productiua caloris in ligno vltra passiōē quā infert̄. s. calefieri. Ista aut̄ distinctio actōis sic intellecta n̄ ē cōmunis in sp̄s sed vocis in significatiōnes. Nam actio transiens est vere actio de genere actiōis. Actio vō imanēs est vere qualitas: vt intellectio visio. Sed equiuoce dicit̄ actio p̄pter cōditiōes p̄dictas in quibus cōuenit cum actiōe de genere actiōis.

Notandum insup q̄ aliter calidū caloret̄ calefacit: ⁊ alit̄ calefacit calefactione. Calidū em̄ calore calefacit in rōe p̄ncipiū formal̄ remōti qd̄ est rō agendi. Calefacit aut̄ calefactione in rōne forme primo denominantis: sicut simile formaliter dicit̄ sile similitudine: ⁊ fundamētali dicit̄ simile albedine. In diffinitōe ergo actiōis q̄si dicit̄ q̄ actio ē fm̄ q̄ r̄. ly fm̄ dicit̄ habitudinē forme primo denominantis. Respectus enī quē importat actio nō ē ratio agendi: sed est dispositio mediā inter agens ⁊ effectū p̄ductū. Actio ḡ est fm̄ quā vt formā prio denominantē: dicit̄ agere in id quo d̄ subiectū. s. passū. Deinde ponit̄ auct. p̄prietates actiōis vī. q̄ p̄prium actiōis ē ex se inferre passiōē hoc aut̄ est p̄prie p̄prium actiōis: lz em̄ qualitas quē rō agendi inferat passiōem: hoc tñ nō est immediate: sed mediāte actione. Alterius ponit̄ auct. aliq̄s cōmunitates actiōis et passiōis. P̄ria est q̄ inter actiōes est p̄prietas: vt calefacere et frige facere p̄nant: et hoc est rōe fluitatū p̄larū: que sunt rōes agendi vt calor ⁊ frigus. Sicut̄ int̄ passiōes est cōtrarietas: vt calefieri ⁊ frige fieri cōtrariantur. Scōda p̄prietas cōmunit̄ ē q̄ recipiunt magis ⁊ minus. Calefacere em̄

quod est agere magis et minus dicit̄. s. militer et calefieri quod est pati. hoc est am̄ ipis cōpetit̄ rōe q̄ritatū suscipientū magis et minus.

De p̄dicamēto passiōis.

Actio r̄. post p̄dicamētū actionis tractat̄ auct. de p̄dicamento passiōis describendo seu notificādo qd̄ est passio vī. q̄ passio est effectus illatioq̄ actiōis. i. effect⁹ q̄ infertur ab actione: sicut calefieri infert̄ ex calefacere. ¶ Abi notandum q̄ sicut actio formal̄ dicit̄ respectū agentis ad passū: sic passio dicit̄ formaliter respectū patientis ad agēs: seu transmūtati ad transmūtās. passio ḡ est illa relatio passi ad agens que infert̄ ab actiōe. Ponit̄ auct. alias duas p̄prietates passiōis quarū prima est: q̄ p̄prium passiōis est inferri ex actione immediate. s. Ex hoc p̄ q̄ auctor prius notificat̄ quid est passio per eius p̄prietatem. Sepe em̄ p̄ p̄prietatem circūloq̄mur differētiā nobis ignotas. Scōda p̄prietas est q̄ passio nō ē in agente sed in patiente.

Pro quo notandū q̄ actio pōt sumi dupl̄. Vno mō p̄ respectū agentis ad passū. Alio mō potest sumi actio p̄ forma acta que dū est in fieri est motus. fm̄ em̄ commentatorē motus est forma fluens. Nec autē forma in quantū est ab agente dicitur actio: et in quantū recipit̄ i passū dicitur passio. Unde dicit̄ Arist. scōdo p̄hī sicōz: q̄ motus est actus actiui et passiu: sed passiu vt in ipso: actiui autem vt ab ipso. Actio igit̄ sumpta p̄o respectū agentis ad passū est in agente subiectiue et nō in passū. p̄batur quia in eodē est respectus et fundamētū. Rō enim fundamēti videt̄ hoc ostēdere: nec oppositum est intelligibile: s. p̄tētia actiua q̄ ē fundamētū hui⁹ respect⁹ ⁊ actiōnis est in agente. ḡ talis actio ē in agente subiectiue. Ipsa ḡ actio que est respectus extrinsec⁹ aduentis ē in agente sicut in subiecto. In forma autē q̄ dicitur

potentia est vt in fundamēto primo: si-
militer passio diē respectū oppositū cor-
respondentē isti qui suo mō similiter est
in passio et potētia passiuā. Actio x̄o ac-
cepta p̄ forma acta p̄ducta p̄ actōez
de genere actōis est in passio vt in subie-
cto. Hoc patet p̄ p̄fū. 9. meta. dicentē:
Edificatio est in edificato: accipitur ibi
edificatio p̄ forma acta p̄ edificacionez.
p̄barur etiā qz talis forma acta dū est ī
fluxu est motus: vt dictū ē. Motus autē
est in mobili subiectiue: ex. 3. ph̄icoruz.
Et p̄dictis patet qz licet actio et passio
sunt idē mot⁹ materialiter: cū tamē for-
maliter distinguātur: nec dicāt motum
sedm se: sed p̄relatōez ad agēs ⁊ passuz
sūt diuersa p̄dicamēta. Motus x̄o cum
formaliter sit forma in fluxu est in eodez
genere cū forma q̄ p̄ modū inducitur.
¶ Si queratur in quo habeatē subie-
ctiue: creatio: actio: ⁊ creatio: passio: Re-
spondeo fm̄ Scoti. 13. di. 4. sen. et. 12.
q. quolibetoz: qz nō ē p̄p̄e creatio: actio:
nec creatio: passio: cū actio et passio non
sunt nisi respectu alicuius passi. Creatio
autē nō p̄supponit aliquo passum: vñ cre-
atio passio dicit relationē depēdētē cre-
ature ad deū q̄ est idē cuz creatura: ⁊ sic
est subiectiue in ipsa: cū nō possit eē sine
tali depēdētia. Est autē idē respectus a
p̄te rei ad deū creatē et cōseruātē: s̄z cre-
ari imp̄tat huiusmōi respectū cuz respec-
tu ratiois ad nō eē p̄cedēs. Conseruari
x̄o cū respectu ratiois ad eē p̄cedens.
Et sic creatura non creatur nisi in p̄nci-
pio in instāti: nec p̄seruatur p̄p̄e nisi p̄
p̄mum instans. qz x̄o creatio et passio ē
relatio realis creature ad deū: idē crea-
tio: actio est relatio ratiois dei ad crea-
turā corespōdēs. Unde creatio actio for-
maliter dicit respectum h̄mōi includen-
do ⁊ cōnatādo volitionē diuinā trāseū-
tē sup̄ ob̄i. p̄ductū. Ille autē respect⁹
habz solū esse obiectiue in intellectu cō-
parāte deum ad creaturā. Volitio autē
diuina cōnotata est ip̄e de. Obiectū x̄o
sup̄ qd trāsit ē ip̄a creatura p̄ducta.
¶ Dubitari vltērius possz de actuali in-

herētia accētis absoluti ad subiectum ī
quo ponatur genere. Non eī ponit ī ge-
nere relationis cum sit respectus extrin-
secus adueniēs. An pōt esse tale accētis
absqz inherētia actuali: vt patet in sac-
ramento altaris. Ad hoc respondet Scot-
tus. 12. di. 4. sen. qz talis respectus po-
test p̄tinere ad genus actōis: posito qz
actio dicat nō tm̄ respectū agentis ad pas-
sum: sed forme inforātis ad illud qd ī
formatur. Et p̄t p̄tinere ad gen⁹ passi-
onis si passio dicat nō tm̄ respectū passi
ad agens sed ad formā. ¶ Circa qd no-
tandū qz licet om̄is forma recepta siue ī
potentia cognitiua: siue in potētia appe-
titua possit dici passio: siue fiat cū trans-
mutatōne corpali: vt delectatio sit cum
cordis dilatatione: dolo: x̄o v̄ tristitia
cū restrictōne: siue fiat absqz huiusmōi
transmutacione: vt cōceptus animē di-
citur passio. An ī libro p̄mo p̄p̄erme-
nias d̄r qz voces sūt earique sūt ī anī a
passionū note: id ē signa conceptū siue
rerū cōceptarū: tm̄ h̄mōi forme in passio
recepte nō spectāt ad genus passionis:
sed bñ ip̄a receptio h̄mōi formarū. De
ceteris autē p̄dicamētis. s. qñ: vbi situs:
et habitus nō facit auctor mentionē nisi
in generali: et ideo de his breuiter me
expediam: et primo de p̄dicamento qñ:
quod sic diffinitur ab auctore sex p̄nci-
piorum.

De p̄dicamento quando.

¶ Quando est qd ex adia-
centia t̄pis in re tpali relinqdē

¶ Ad cuius euidentia sciendū
qz quādo in p̄posito tantum
valet sicut esse aliquādo v̄ in aliquo tē-
pore: vt esse hodie: eri: cras: esse in tem-
pore p̄senti: p̄terito et futuro. Est igit
quando respectus causatus in re tempo-
rali ex adiacentia temporis ad ip̄az. Ex
quo patet qz quando ē respectus extrin-
secus adueniēs: qz nō necessario sequi-
tur extrema posita in esse. potest enī esse
tēpus et res temporalis absqz h̄mōi ad-
iacentia: ⁊ sic absqz qñ: vtputa si ponat

res temporalis extra celum. Temp^o em̄
hic sumitur p̄ tempore quod est mensu-
ra motus celi. Et ideo illo tpe p̄pe mē-
surantur temporalia que habent muta-
bilitatē a motu celi. Unde dicit doctor
subtilis. 49. di. 4. sen. q. motus corpo-
ris gloriosi nō mēsurabitur tempore no-
stro: qz nō erit subiectū variationi: tunc
corpus nostrum nec aggrauans.

De predicamento vbi.

Vbi vero est respectus
corporis a loco: circumscripti-
one procedēs. Circa qd notā
dum: q vbi in pposito est eē
alicubi localiter: vt eē in ciuitate: in ec-
clesia: in domo: in camera. vñ vbi dicit
respectū corporis circumscripti seu locati
ad locū circumscriptentē. Ipsa autē cir-
cumscribitio actiua que fādatur in loco
circumscribente licet significetur per di-
ctionem actionis: non tamen est actio:
sed relatio ptinens ad hoc genus scdm
Scotum: dicitur. p̄ma. 2. sen. Quod ex
hoc patet: quia superficies corporis con-
tinentis cum sit quantitas que consequē
materiam non est forma actiua. Quod
autē vbi sit respectus extrinsecus adueni-
ens patet cū corpus et locus p̄nt esse eti-
am approximata absqz circūscriptōne lo-
cati seu coextēsiōne: vt patet de corpore
christi in sacramēto altaris: qd est p̄sens
sp̄bus panis et vini: nō tamē localit̄ cū
sit in qualibet pte totum: et sic nō coextē-
ditur ip̄is speciebus. Possēt etiā deus
facere corpus et locum absqz vbi eē lar-
ge sumpto: qd ē esse tm̄ in loco p̄tialit̄:
vt puta formādo aliqd corpus eē vniuer-
sum: et annihilādo om̄ia que sūt in sup̄fi-
cie p̄caua celi: vt declarat Sco. 2. q. quo
libetoz. Tūc em̄ eēnt corpus et locus
sine respectu p̄sentialitatis. ¶ Et si qz
ras in quo p̄dicamēto ponēt vbi angeli
cū angls non sit in loco circumscriptiue
sed tm̄ p̄sentialiter seu diffinitiuē. Res-
pondeo qz accipiēdo vbi p̄prie: put
diffinitur ab auctore sex p̄ncipiorum nō
ponetur in p̄dicamento: cum angls non

circumscribatur loco: sed bñ accipiēdo
large p̄ respectu p̄sentialitatis ad lo-
cum. Vñ Scotus. 20. di. 4. sen. dicit:
qz licet nō sint plura genera q̄ decez: tm̄
rationes eorum nō ita assignantur gene-
ribus: sicut possent assignari. Cū autem
vbi sit respectus extrinsecus adueniens
ita etiā erit situs vel positio cum p̄sup-
ponat vbi.

De predicamento situs.

Situs enim vel positio
vltra esse in loco dicit ordinē
partium adiuicent: et ad ip̄-
sum locū. Vñ fm̄ Sco. vbi s:
duplex est positio: quedā enī dicit ordi-
nē p̄tū adiuicē: et hec ē or̄isū q̄ntitat̄.
Alia dicit ordinē p̄tū in loco: q̄ dicit p̄-
dicamēntū situs: vt stare: sedere: iacere.

De predicamento habitus.

Habitus autē est corporoz
et eoz q̄ circa corpus sūt adia-
centia: vt armatio: indutio:
calciatio. ¶ Autē habit^o sit re-
spect^o extrinsec^o adueniēs patet: qz nō
necērio sequit̄ extrema posita i eē. P̄pos-
sunt enī corpus et arma eē sine tali respe-
ctu: vt pote si vnū nō applicetur alteri.

De postpredicamentis.

Dicitur autem. 27.
hic determinat auc. de postp̄di-
camētis q̄ valēt ad declarati-
onē p̄dicamētoz: et p̄mo tra-
ctat de oppōe. Circa qd sciēdū qz dupl̄
est oppō: qdā cōplexoz: et de illa sit men-
tio in tractatu p̄positionū: alia ē incom-
plexozū: et de hac habet in pposito. Est
autē oppōitio formalis repugnātia aliqz
rū duoz que impossibile est simul esse in
eodem respectu eiusdem: et sunt quattu-
or species eius. s. oppōitio relatiua: cō-
traria: p̄uatiua: et contradictoria. Si
arguatur qz omnia oppōita sunt relati-
ua: cum oppōitum dicat habitudinē
vnius oppōiti ad aliū. Est enī oppōitō
oppōitoz positio et oppōitū ē oppōitū

oppositū: ergo oppositō relatiua male ponitur species distincta ab alijs. Respon-
deō q̄ licet opposita in q̄ntū opposita si-
ue q̄ntū ad p̄ se significatiōē vel inten-
tionē oppōnis seu repugnatiē dicantur
relatiue adinuicē: tñ q̄ntū ad substractū
q̄ subest illi intentōi nō omnia opposita
sunt relatiua: imo quedā sūt contraria:
vt albu et nigrū: quedā relatiua: vt pa-
ter et filius. Mō ē aut̄ incōueniēs oppo-
sitiō ē de genere relatiōis: licet oppo-
sita: vt albedo et nigredo: pater et filius
sūt diuersoz generē. Relationes enim
eiusdē mōi fundātur in rebus diuersoz
generū: vt idēitas in suba: similitudo ī
qualitate: et equalitas in q̄ntitate. Illū
etiā q̄ ē alicuius generis, sicut p̄cretu et
generis relationis potest denominatiue
dici de plib⁹ gñib⁹ fm sco. 12. di. 4. sc̄.
¶ Sūt aut̄ relatiue opposita q̄ adinuicē
referūtur: vt pater et filius: que q̄dē nō
p̄nt simul inesse eidē respectu eiusdem:
sed bñ respectu diuersoz. **Drūt. De rela-
tiuaa p̄trarijs:** qz vnū relatiuū coerigit
aliud a sui esse: vt p̄ nō p̄t eē q̄n habe-
at filium: nō sic de cōtrarijs. ¶ Contra-
ria aut̄ sunt que sub eodē genere posita
maxime ad se inuicē distāt: et eidē suscep-
tibili xissime insūt vnū alterū expellen-
do: nisi altez insit a natura: vt albedo ī
est cigno: et nigredo coruo. Ista descrip-
tio contrarioz satis patet ex his q̄ dicta
sunt in p̄cedentibus: vt albedo et nigre-
do cōtrariā q̄ maxime distāt in generē
coloroz: nec p̄nt inesse eidē simul fm idē:
licet bñ scdm diuersa. Et intelligit̄ dis-
stantia cōtrarioz de distantia q̄ dicit̄ re-
pugnatiā formālē: nō aut̄ de distātia lo-
cali. Sursū enī et deorsū licet large pos-
sint dici p̄traria: nō tñ strictē: que quidē
habēt inter se distantiā localē: nō tamē
hñt repugnatiā formālē. Ande idē cor-
pus x̄tute diuina possēt esse sursum et
deorsuz: vt diffuse declarat̄ sco. 10. di.
4. sen. qz aut̄ auctor fecerat mentionem
de cōtrarijs q̄ alicui insūt a natura: vt ca-
lidas inest igni a natura: ideo dicit̄ q̄
calidas nō est in igne sicut accēs ī sub-

lecto: sed sicut substantiale in eo cui⁹ ē.
Est tamē in materia ignis sicut accēs ī
subiecto. Ad cuius euidentā notanduz
qz licet auctor nō teneatur a plurib⁹ eo
modo quo sonāt eius vba: p̄t tamē ali-
qualiter exponi: vñ substantiale p̄t sumi
vno mō p̄ eo qd̄ ē de rōne formali qui
ditatiua alicuius: sicut ratiōale hoc mō
est de essentia homis. Alio mō p̄ eo qd̄
p̄sequitur substantiam vel naturā alicui-
us: et sic risibilitas p̄t dici substantial
homis: licet nō sit de diffinitionē quidi-
tatiua eius: sumē do igitur subale p̄mo
modo calidas nō ē subalis igni. Cum
enī sit accidēs alicuius entis nō erit de
substātia alicuius: qz qd̄ vere ē nulli acci-
dit: p̄mo p̄bicoz. Sumendo vō subale
p̄ eo qd̄ cōsequitur naturā alicuius: sic
calidas p̄t dici substantiale igni. Est
enī accēs ī se ipse cōsequēs naturā ig-
nis: et eius p̄p̄tas competens omni licz
nō soli. Et dicit auctor qz subale igni si-
cut s̄t ea que cadūt sub diffinitione alicui-
us: nō fm p̄dicationē essentialē supple-
sed scdm principium: sicut punctus pos-
nitur in diffinitione linee qz ē p̄ncipium
vel finis linee: nō tamē p̄dicat̄ essentialē
de linea: sic calidas potest poni in dif-
finitione ignis nō quiditatiua cū nō p̄-
dicet̄ essentialiter de igne: sed in diffiniti-
one que datur p̄ additamentū: scz large
sumpta seu descriptiōe tanq̄ eius pro-
p̄rietas q̄ est p̄ncipiū quo ignis calefac̄.
¶ Et notandum qz in exemplis nō req̄-
ritur om̄imoda similitudo: qz vbi ē om̄i-
no simile est magis idēitas q̄ exēplū:
Qz aut̄ nō fuerit intentio auc. ponere qz
calidas sit forma subalis ignis: patet
ex hoc qz dicitur qz est ī materia ignis si-
cut accēs in subiecto. Forma enī substā-
tialis nō ē in materia vt accidens ī (b-
iecto: cum ex ipis cōstituitur vnum ens
per se. Est aut̄ calidas in materia ig-
nis sicut accēs in subiecto: qz non conse-
quit̄ ipam naturā inseparabiliter. Inest
enī calidas igni a natura: nō ratiōe ma-
terie sed ratione forme: sicut risibilitas
necessario consequit̄ hominē n̄ in q̄ntū

animal: sed in quantum rationale secundum Scotum. 25. dist. 2. secundum. quia & caliditas non consequitur inseparabiliter materiam ignis: ideo dicit auctor quod est susceptibilis caliditatis & frigiditatis. Quod est verum mediate forma substantiali quod scilicet potest informari aliquid forma quam consequitur frigiditas: ut forma aque vel alia quam consequitur caliditas ut forma aeris. Immediate autem non potest recipere materia aliquid accidentis. unde opinio illa est falsa quam ponit commentator primo philosophorum. videlicet quod in materia reprobabilium & corruptibilium oportet intelligere dimensiones interminatas seu incompletas ante aduentum forme substantialis: que quidem post eius aduentum accipiunt esse completum & terminatum. hanc enim improbat Scotus. xij. dist. 4. secundum. Tunc quia forma de genere priori non potest perficere susceptivum de genere posteriori. & nec forma substantialis dimensiones. Tunc quia forma substantialis est talis actus qui natus est constituere unum per se aliquo modo de genere quantitatis. Unde quantitas non est ratio media inter actus et passus. Agens enim naturale attingit materiam secundum essentiam nudam: ut passum ab eo immediate transformatur. unde quod ex aqua generatur aer prius natura corrumpunt omnia accidentia aque cum eius forma substantiali quod in illa materia introducat forma aeris. Agens autem naturale sicut potest generare substantias que non prius: sic potest generare accidentia consequentia ipsarum. Consequentem determinat auctor. que sunt privative opposita videlicet. quod illa que habent fieri circa idem subiectum ordine irrefragabili & tempore determinato a natura. Unde ab habitu est devenire in privationem. A privatione autem in habitum est impossibilis regressus: ut cecitas & visus habent fieri circa oculum. et a visu contingit fieri motum in cecitate: sed non e converso per naturam licet bene per miraculum. Dicit autem notanter tempore determinato a natura. Causis enim ante nonnullum diem nec est videns nec cecus: quia ante illud tempus non est natus habere visum. & ideo post illud tempus naturaliter videt. Et si arguatur quod tenebra est

privatio lucis: et tamen aer fit de tenebroso lucidus. & fit regressus a privatione in formam vel habitum. Respondetur quod duplex est privatio. Quaedam est cuius habitus est a principio innato: cuiusmodi est cecitas: quia visus est a principio intrinseco. Alia est privatio cuius habitus est a principio extrinseco: ut tenebra in media. De prima intelligitur dictum Aristotelem non de secunda.

Sed contra hoc arguitur. quia a quiete que est privatio motus bene est regressus ad motum. et ab ignorantia que est privatio scientie est regressus ad scientiam: & tamen tam scientia quam motus sunt a principio intrinseco seu innato. & ideo illa non intendit Aristotelem. Respondetur quod privatio que est a principio innato est duplex. Quaedam est que tantum privatur habitum & non tollit principium habitus. et de ista procedit argumentum. Tali enim bene est regressus in habitum. Alia est que tollit habitum et principium privatur habitus: ut cecitas privatur visum & debet tam dispositionem organi. et de illa intendit Aristotelem. Ab ipsa enim in habitum naturaliter impossibile est regressus.

Contradictoria sunt affirmatio et negatio eiusdem de eodem: ut homo: non homo: album: non album.

Ubi sciendum quod licet de quolibet dicatur altera pars contradictionis: ut de quolibet verum est dicere quod est homo vel non homo: non tamen cum per se: ut dicit Scotus secunda distinctio. primi sententia. Utraque enim harum est falsa: homo est per se albus: homo est per se non albus. Nec enim albedo nec non albedo per se inest homini. Contradictoria etiam non predicantur de quolibet cum replicatione. Unde utraque harum est falsa: homo in quantum homo est albus: et homo in quantum homo est non albus. Aliterum igitur contradictorum non dicitur de quolibet quando terminatur de quo dicitur accipitur distributive. Ratio huius est quia unum supposito potest inesse unum et alteri alterum. Unde neutra istarum est vera

Tractat⁹ De postp^odicameⁿ. prius. silitudi. 7 mo.

Omⁿis hō est albus: 7 oīs hō ē nō alb⁹.
Notandū ^{insup q^o p^oietas distin-} ^{guis a p^ouatiōe 7 contra-}
dictione. quia i cōtrarietate quodlibet
extremū est formaliter aliquid positiu⁹
nō sic in alijs. Item p^ouatio 7 cōtradictō
nō sūt idē absolute: quia licz p^ouatio sit
quedā cōtradictio inquantū vnuz pri-
uatiue oppositorū est negatio alterius
tamen p^ouatio pprie sumpta fundamen-
talit^{er} pōit subiectū aptū natū. Cōtradictō
autē de sui rōe: nec ponit ex^otiā subiecti
nec aptitudinem in subiecto. vnum enī
extremum p^oradictōis verificatur et de
ente et de non ente: vt animal non videt
et nō ens non videt.

De modis prior⁹.

Prius autem rē.

Cōsequens pōit auc. modos
p^oris. **Primo** modo aliquis
dicitur esse prius alio tempo-
re: vt senior est prior iuvene. **Secundo**
modo aliquid dicitur prius alio quō nō
cōuertitur scōm consequenti ā subsisten-
di quādo arguitur deest scōdo adiacēs-
te ad est secundū adiacēs. et dicitur est
secundum adiacēs quando non ponitur
predicatum: vt homo est. Dicitur autē
tercium adiacēs quando ponitur predi-
catum: vt homo est albus. **Hoc** mō ani-
mal est prius natura homīe: qz bene se-
quitur: homo est: ergo animal est: s; nō
econuerso. **Tercio** modo aliquid dicit^{ur}
prius scōm ordinem: vt in scientijs p^o-
cipia sunt p^ora conclusionibus. **Et** di-
cuntur scientie discipline a discipulo: 7
doctrina a doctore. **Quarto** aliqd dicit^{ur}
prius dignitate honore vel p^ofectione.
Quint⁹ modus prioris qui tpe philoso-
phi nō erat ita assuetus sicut alij est eoz
que p^ouertunt scōm essendi cōsequentiā.
et vnū est causa alteri⁹ qdā mō vt sit. **Et**
tale digne 7 rationally pōt dici prius
natura: quia sine p^oradictione vnū pōt
esse sine alio: et aliud non sine ipō qd d^o
pus nā. 5. metaphice: vt res ē cā vitat⁹
orōis facte d^o ipā re: vt si cursus a pte rei

insit hōi bñ sequit^{ur} q^o illa p^o hō curris
ē hā: 7 econuerso. Aliqu^o tñ pus nā d^o q^o
aliud depēdet: 7 a q^o p^ouertit: lz nō possit
esse sine ipō. **Et** hoc mō subcōm ē pri⁹ nā
ppria passioe. alios modos p^oris vide-
q^oto metaphice.

De modo similitatis.

Simul dicitur rē.

Deīn ponit auctoz modos si-
militatis. **Primo** modo ali-
qua dicuntur simul tēpore: vt sunt illa q^o
eodem tempore generantur. **Secundo**
modo aliqua dicuntur simul que cōuers^o
uertunt^{ur} s^om p^onam subsistēdi: 7 neut⁹ ē
cā alter⁹: vt p^oter et filij. **Et** si arguas q^o
pater est causa filij. **R**espondeo q^o vep^o
est de absoluto patris. **A**bsolute enim
patris non refertur ad filium: nec cō-
uertitur cum ipō. **Tercio** dicuntur siml^o
que econtrario diuidūt aliquid genus:
vt homo 7 equ⁹: licet enī homo sit s^om se
perfectior equo: tamen dicuntur simul
p^o compositionem ad genus quod diui-
dunt. **Et** si queras cum tot modis dica-
tur vnum oppositorum quot modis res
liquum: quare non ponit auctoz tot mo-
dos silitatis quot p^oritatis. **R^o** q^o licet
possent poni vtpote simul s^om ordinem
vel p^ofectionem: tamen nō fuit neces-
se illas exprimere: quia satis habentur
per modos prioris: cum vnum opposito-
rum cognoscatur per reliquū.

Contra secundum modū de
simul. **C**ausa est ad cuius esse sequitur
aliud: sed ad vni⁹ eē relatiui sequitur es-
se alterius. ergo vnum est causa alteri⁹.
dico q^o licet esse vnus sequatur ad ali-
ud scilicet illatue: non tamē causalit^{er} et
s^om modum quo effectus sequitur suam
causam: **E**t sic consequentia subsisten-
di est in qua ad esse vnus sequitur esse
alterius: et neutrum est causa alteri⁹.

De sex speciebus motus.

Dixit^{ur} āt sex sūt spe-
cies. generatio: corruptio:
augmentatio. diminutio: al

teratio: scđm locum mutatio.

Quia in predicamentis iam facta est sepe numero in entio de contrarietate: et motus est a contrario in contrarium: idcirco Aristoteles inter postpredicamenta ponit sex species motus: que sūt Generatio: Corruptio: et Augmentatio: Diminutio: Alteratio: et scđm locum mutatio: que proprie non sunt species: sed modi vel maneries motus.

Notandum insuper q̄ motus potest capi dupliciter: scilicet: proprie: pro mutatione successiua: et sic est solū in tribus generibus: scilicet in q̄ntitate: qualitate: et vbi. Et hoc modo capiēdo motum generatio vel corruptio forme substantialis nō est motus: qz fit in instanti. Unde si ex aqua generetur seu produceretur ignis in toto tempore precedenti est alteratio: puta calefactio: dispositiua materie aque ad introducendam formam ignis: et in vltimo instanti illius alterationis introducit forma ignis in illa materia: et forma aque corrumpitur: ita q̄ generatio ignis est terminus alterationis precedentis.

Alio modo sumitur motus large: scz pro omni mutatione siue successiua siue instantanea: et sic sumitur in proposito.

De generatione.

Generatio est progressio

non esse ad esse. Corruptio vero est progressio ab esse ad non esse.

Contra istud potest quis arguere sic: Inter contradictoria non est medium: vt habetur quarto metaphisice: ergo generatio non est progressio a non esse ad esse. Probat̄ consequentia: quia tunc generatio esset mediuz inter illa. Respondeo q̄ nō esse potest capi dupliciter. Ano modo pro non ente simpliciter: quod scilicet est purum nihil. Alio modo potest capi pro ente imperfecto: quod per comparationem

ad ens perfectum respectu cuius est in potentia dicitur non ens: vt semen respectu animalis inde generandi.

Primo modo esse et non esse sunt contradictoria: et inter ipsa nullum est medium. Sed secundo modo capiēdo esse et non esse non sunt contradictoria: sed habent se vt priuatio et habitus: et sic sunt termini generationis. Et isto modo bene est medium inter ipsa.

De augmentatione.

Alteri^o auc. diffinit̄ augmētatoz. vi. **A**ugmentatio est preexistentis quantitatis additamentum. Diminutio vero est preexistentis quātitatis minoramentum.

Contra hoc potest argui sic.

et videtur q̄ augmentatio non sit possibilis naturaliter locando. Probat̄: quia si sic: tunc duo corpora possunt esse naturaliter in eodem loco: Consequens est falsum. Quod sic pot̄ probari: quia causa quare duo corpora non possunt simul esse in eodem loco est: quia dimensiones vnius corporis non compatiuntur secum dimensiones alterius: scđm Aristotilem quarto phisicorum: Si autem fieret augmentatio essent ibi dimensiones alimēti cum dimensionibus aliti vt pote dimensiones cibi cum dimensionibus carnis. Respondeo quando alimētum conuertitur in animal possunt et corrumpitur forma substantialis alimēti: corrumpitur etiam quantitas et cetera accidentia ipsam formam consequentia: et i illa materia a generate introducit non tantum forma carnis: sed etiam quantitas et accidentia ipsam formam consequentia: et sic non est ibi repugnantia dimensionum. Ipsa autē forma carnis inducta in materias nutriti est noua: cum prior non potest informare duas materias adequatas: scđm Scotum. 44. di. 4. sen. Unde nutritio fit per quandam ingenerationem: seu intrinsecam generationem partis noue

loco ptis antique que fluxit. Augmentū
No fit p aggregationē ptis quante seu
maioris. Deinde dicit auctor q altera-
tio ē mutatio ab aliqua qualitate ī aliā
qualitatem cōtrariā vel mediā: vt ab al-
bedine in nigredinē vel ī medios colo-
res. Mutatio autē fm locū est mutatio ab
vno loco in aliū. Et sunt sex species ei?
scz sursum deorsum ante retro deorsū
anistrosium.

Abere dicitur multis
modis rē. Quia habitus est
vniū decē pdicamentoz iō po-
nit auct. diuerfos modos ha-
bendi scz qualitatē vel quātitate: Al ea
que circa corpus sunt siue q ad ptez cor-
poris: vt habere in digito anulū: siue q
ad totum corpus: vt habere vestimētū.
Quarto mō dī quis hīre mēbrū. Quin-
to mō dī ptinens habere cōtentm. Sex-
to mō habere possessionē. Septio ha-
bere vxorem. et iste modus fm Arist. ē
alienissimus qz hīs habet. Viri enim
mulieris est mutua corporoz potestas.

**Incipiunt syllogismi
De syllogismo in gene-
rali. Capitulū primum.**

Propositio est rē.

Postq̄ in pcedentib' auctor
tractauit d' ptrib' syllogismi.
Hic p̄nter tractat de ipō syl-
logismo. Et qz innata ē nobis via a ma-
gis cōibus ad minus cōia. pcedere p̄mo
pbicoz: iō p̄mo tractat de syllogismo
simplr seu vniuersalr sumpto. Et qz syl-
logism' cōponit ex ppōib': premitit
quid ē propositio di. qz ppō est orō af-
firmatiua siue assertiua alicui? de aliq:
v' negatiue alicui? ab aliquo. Et ponit
ibi orō tanq̄ genus ad ppōem. Per il-
lud autē disunctū affirmatiua vel nega-
tiua circuloquit dñam. ¶ Circa qd sci-
endū qz aliter distinet ppō in libro porz
et alr in libro topicoz. Distinet in libro
porz fm qz est p̄ncipiū syllogismi inferē-
tis in mā gñali in qua nō p̄siderat veri-

tas vel falsitas. Et sic ppositio est oratō
affirmatiua alicui? de aliquo rē. In li.
No posterioz distinet fm qz ē p̄ncipiū
syllogismi demonstratiui. et sic ppositio
est enuntiatiōis altera ps. s. vera. Nam
syllogism' demonstratiui? est solis euide-
ter veris est. In libro vero topicoz disti-
nit put est p̄ncipiū syllogismi dialecti-
ci. Et sic ppō dialectica ē interrogatio
pbabilis omnibus vel plurib' aut sapiē-
tibus. ¶ Quia etiā ppōnes cōponunt
ex terminis declarat quid sit terminus
di. qz termin' ē in quē resoluit ppō. vt
in subiectū r ī pdicatu. Unūqzqz enī re-
soluit in ea ex qbus cōponit: qz qz ppōsi-
tio cōponit ex terminis. s. ex subiecto et
pdicato qz sunt mā ppōnis. iō resoluit ī
ipa. Et intelligit hoc de resolutione que
est in voces significatiuas: nō autē d' illa
que ē in lras r syllabas: qz talis resolu-
tio nō p̄siderat a logico sed a grāmatico
Unde terminus ē qd minimū in logica
cōsideratū vltra quē logic' nō descendit
Syllogism' No ē qd maximū vltra quē
nō ascendit. Vttera No ē quid minimū
in grāmatica: et orō qd maximū. Dicit
etiā subiectū r pdicatu termini ppōis:
quia sunt duo extrema ipam ppōem ter-
minātia. Copulauit r si large possit di-
ci terminus: nō tñ p̄pōe: qz tūc ī syllo-
gōēnt plus qz tres t̄mini: qd ē falsuz. Un
resolutio p̄pōe hz fieri in mān r nō in
formā: qz No syllogismi regulant p̄ dici
de omni r dici de nullo: iō auct. p̄nter de
clarat quid sit dici de omi di. qz
Dici de omni est quādo nihil ē
sumere sub subiecto de quo nō dicat p̄
dicatū: vt omnis hō currit. Hic cursus p̄
dicat de omi hōie. Un tūc in aliq ppōe
est dici de omi qn pdicatu affirmat de
subiecto distributo pro omib' suis sup-
positis. Et p hoc p̄nt reglari syllogismi
affirmatiui: vt oē aīal currit: ois hō est
aīal. qz ois hō currit In maiori et dicitur
cursus de aīali distributo. qz affirmabit
de qlibet in ppositio aīalis. Cū qz ī mino-
ri sumat homo sub aīali sequit qz curs'
predicabit de homine in cōclusionē.

Dici de nullo est quādo nihil ē sumere sub subiecto a quo nō remoueat p̄dicatū: vt nullus hō currit: h̄ currit? re- mouet ab om̄i hōie. **En̄ tūc est dici d̄ n̄** lo in aliq̄ ppōe q̄n̄ p̄dicatū negat̄ a sub- lecto distributo p̄ signū vniuersale nega- tiuū p̄ om̄ibus suis suppositis. **Tūc em̄** nihil est sumere s̄b subiecto a q̄ nō remo- ueat p̄dicatū s̄m̄ modū enūciādi . et per hoc regulātur syllogismi negatiui . **Et notādū q̄** dici de om̄i est duplex: quod- dam est posterioristicū: de quo sc̄z tracta- tur in libro posteriorū . et est quādo pre- dicatū s̄m̄ eē vniuersi subiecto p̄ quolibz supposito r̄ p̄ qlibet d̄r̄na t̄p̄is . et sic re- quirit v̄litate t̄p̄is r̄ suppositoꝝ : vt ois hō ē aīal . **Aliū ē positivū:** in quo nō re- quirit vniuersalitas t̄p̄m v̄l suppositoꝝ s̄m̄ modū eēdi: r̄ de tali ē hic ad p̄po- sitiū . **En̄ ad dici de om̄i nō requirit q̄ p̄di- catū in̄it om̄i supposito subiectis: q̄ de notet̄ inesse .** Ex fals̄ em̄ h̄n̄ syllogizat̄: q̄n̄ ex falso h̄n̄ sequit̄ verū: licet ex h̄o n̄ sequitur nisi verū: ex secūdo p̄p̄z: vt om̄is lapis ē aīal: q̄dā hō ē lapis: ergo quidā homo est aīal . **His p̄miss̄ ponit auctoz** diffinitionem syllogismi dicens q̄

Syllogismus ē orō in qua qui busdā positis et cōcessis necesse ē aliud accedere p̄ ea q̄ posita s̄t r̄ cessa: vt om̄e aīal ē suba: ois hō ē aīal: q̄ om̄is hō est suba: hoc totū ē orō in q̄ q̄busdā posi- tis sc̄z duab̄ p̄missis necesse ē aliud ac- cedere: et sc̄z conclusionem .

Circa quod notandū q̄ syllo- gismus ē orō nō cathogorica s̄z ypothetica que ē vna v̄nitate ordīs: q̄ vicz p̄missis ordī nātur ad vnā cōclusionē in̄ferēdā ratōe v̄nitaris mediū in quo extremitates v̄ni- untur ī p̄missis: et cōclusio r̄tualiter cō- tineat̄: ip̄a autē cōclusio ē alid a p̄missis: nō rōne materie: q̄ est idētitas termino- rū in p̄missis et cōclusioe: s̄z p̄pter aliāz habitudinē et compōz̄ ipsoꝝ . **Accidēs** etiā in p̄posito non sumit̄: p̄t̄ accūs d̄s- tinguē contra vocē: sed p̄t̄ t̄m̄ valet q̄n̄ tū sequitur: q̄ in syllo cōclusio necessario

sequit̄ ex p̄missis: et ē ibi necessitas con- sequētie r̄ nō cōsequētis: de quo dictum est in ca. de ppōne ypothetica. **Alia autē** clausula: et coc̄ ssis: nō ponit ab Arist. in p̄mo p̄p̄z: q̄z syllogism̄ simplex non requirit q̄ p̄missis cedat̄ur cū abstrahat a materia vera et falsa: ponit t̄n̄ ab aucto. quia quāuis non requiratur hoc ad syl- logismū in cōmuni: t̄n̄ sibi n̄ repugnat. **¶** **Diuiditur autē syllogismus s̄m̄** Arist. in primo p̄p̄oz in syllogismū p̄fectum r̄ imp̄fctū . **Syllogismus p̄fectus ē** q̄ nullus indiget vt appareat̄ necessarius: q̄z vicz in eo apparet euidēter necessitas illatōis nis cōclusionis ex p̄missis: cuiusmōi sūt quattuor p̄mi mōi p̄me figure: q̄z imēdi- ate regulātur p̄ dici de om̄i r̄ dici de n̄l lo . **Alij h̄o mōi sūt imp̄fecti:** q̄z indigēt reduci ad hos q̄ttuor primos: vt ī ipsis sit euidēs necessitas illatōis . **En̄ illi nō** nisi mediate et ex cōsequētī regulātur p̄ dici de om̄i et dici de nullo in q̄ntum res- ducuntur ad syllogismos perfectos .

Circa p̄missa pōt dubitari v̄z p̄clusio sit de integritate syllogismi **Ad q̄d dicūt quidā q̄ nō:** q̄z remota cō- clusioe remanet sylloḡ p̄fectus indeter- minato mō et figura: cū modus sit ordina- tio duay p̄missaz: r̄ ex q̄b̄ p̄stat ois syl- logismus: vt d̄t̄ auct. ī p̄ntib̄ . **Sz ista op̄i-** nio nō videt̄ h̄a: q̄z syllogismus formalit̄ est q̄dā secūda intētio q̄ ē habituudo seu compario p̄missaz ad p̄clusionē: seu rez- latio rōis d̄scurrēt̄ a magis noto ad mi- nus notū: s̄z relatō n̄p̄t eē sine extremit̄z s̄z sylloḡ n̄ erit p̄fectus r̄ integer sine p̄- minor p̄z: q̄z si relatō eēt sine terminō iā nō eēt relatō cū eē ei⁹ sit ad alid se h̄re . **En̄ p̄dictō ē respectū esse sine fundamē-** to r̄ terminō s̄m̄ Sco. ii. di. 4. sen. **Lon-** firmat̄: q̄z syllogismus formalit̄ ē q̄dā nes- cessaria illatio p̄clusiois a p̄missis: vt p̄z ex diffinitōe syllo. **Hō est autē illatō sine** inferēte et sine illato: vt r̄ūq̄z aut̄ exp̄m̄t̄ in diffinitōe syllogismi sicut fundamē- tū et terminus illi⁹ relatōis . **p̄z inferēs** q̄n̄ dicit̄ q̄busdā positis: p̄missis: p̄z il- lata q̄n̄ dicit̄ necesse ē aliud accedere . i.

Tractat⁹ De principijs materialib⁹ ⁊ for, syllogisim⁹

sequis: scz cōclusionē que est aliud a pmissis. Ad rōem aut in oppositum dico: q̄ remota cōclusionē non remanet syllogisimus: nec modus integer nec perfect⁹. Ad hoc enī nō tm̄ requirit⁹ dispositio p̄missarū: sed etiā cōclusionis: licet est syllogisimus cōstet ex duab⁹ ppōib⁹ fm̄ auctore: nō tm̄ p̄cise: licet etiā modus sit dispositio p̄missarū: nō tm̄ solū vel p̄cise. Nec hoc intendit auctō: als sibi cōtra diceret: cū in sequen⁹ dicat q̄ argumentatio cuius syllogisim⁹ ē spēs principal⁹ est totalis orō cōposita ex pmissis ⁊ cōclusionē. An in p̄posito idem dicit de p̄positōib⁹ inferētib⁹ p̄ q̄s syllogisim⁹ differt ab alijs speciebus argumentatōis: nō p̄ hoc excludens ppōem illatam. p̄positōnes aut inferentes sunt due.

Ractat cōsequēter auctor d̄ materia syllogisimi propinqua: scz: de p̄positionibus: ⁊ de remota: scz de terminis dicens: q̄ om̄is syllogisimus cōstet ex tribus terminis ⁊ duab⁹ p̄positionib⁹: quarū p̄positiōnū prima vocatur maior p̄positiō: et secūda minor. Terminorū alius vocat⁹ medium: alius maior extremitas: ⁊ alius minor extremitas. Mediū enī est terminus bis sūptus ante cōclusionē. Maior extremitas est terminus in maiori p̄positiōne sūpt⁹ cuz medio. Minor extremitas ē termi⁹ in minori p̄positiōne sūptus cū medio. Rō p̄dictorū p̄tz ex hoc: qz ex vnione extremitatū cū medio in p̄missis: vel earū sepationē infertur vnio vl' sepatio extremitatū in cōclusionē. Sz nō pot esse vnio extremitatū cū medio nisi sint due p̄positiones ⁊ mediū bis sumat⁹: ita qz ex vna extremitate cū medio fiat vna ppō: scz: maior: ⁊ ex alia extremitate cū medio fiat alia: scz: minor: ⁊ sic i om̄i syllogisimo req̄rūt⁹ due ppōes cū trib⁹ terminis. Prima aut p̄positiō vocat⁹ maior: ⁊ secūda minor: qz subiectū minoris sumitur sub subiecto maioris in q̄ttuor mōis p̄fectis ad quos alij reducūt⁹. Minor aut ē est maioribus subici. Terminus hō sumptus in maiori ppōe cuz medio vo-

cat maior extremitas: alius aut mior extremitas: qz extremitas maior ē maior cōtinēt⁹ et ambitus q̄ minor extremitas. In cōclusionē enī directā quādō termini ordināt⁹ fm̄ sūptis et inferius. maior extremitas est magis cois q̄ minor extremitas: vt in pluribus. Mediū aut d̄ qz in eo extremitates vniunt⁹.

Sed contra predicta arguit qz in syllogisimo ex oppositis nō sūt nisi duo termini: q̄ n̄ est bon⁹ syllogisimus fm̄ Arist. in li. p̄oz. An syllogisim⁹ ex oppositis ē ille q̄ ex p̄missis contrarijs vel cōtra-dictorijs syllogisimat idē de seipso negatiue: vt om̄is disciplina ē studiosa: nulla disciplina ē studiosa: ergo nulla disciplina ē disciplina. Respōdeo qz licet in tali syllogisimo nō sint nisi duo termini formaliter: sunt tm̄ tres termini formalit⁹. An⁹ enī illoz habet rōem maioris extremitatis ⁊ minoris: ille scz q̄ de seipso negat in cōclusionē: cū in maiori p̄positiōne mediū de seipso asserat: ⁊ i minore remota.

Deinde determinat auct. de principijs formalib⁹: scz de figura et mō. Et p̄mo de figura tanq̄ de cōiōi dicit qz figura est ordinatio trib⁹ terminorū fm̄ subiectiōnē et p̄dicatōnē. Hec enī ordinatō fit tripliciter. Vel enī mediū subicit⁹ i maior: et p̄dicat⁹ in minori: ⁊ sic ē prima figura: vt om̄is animal ē subia: om̄is hō ē animal: aut mediū p̄dicat⁹ in vtraqz: ⁊ sic ē secūda figura: vt om̄is hō ē animal: nullus lapis est animal. vel mediū subicit⁹ in vtraqz: et sic est tertia figura: vt om̄is hō ē animal om̄is hō ē risib⁹. An⁹ h̄. Sub p̄ p̄ma b̄ p̄ secūda tertia bis sub. Hō ē ponenda quarta figura: sz tm̄ tres figure: licet em̄ p̄tingat arguere qm̄ mediū p̄dicat⁹ in maiori et subicit⁹ i minori: tm̄ q̄ntū ad equalitātē ē p̄ma figura: vt dicit guillielm⁹ ochā qz nō sūt alie ppōes q̄ ille q̄ disponunt in p̄ma figura. Sūt enī ppōnes p̄me figure trāsp̄oste inferēte s eādē cōclusionē vt si arguat⁹ om̄is hō ē animal: om̄e animal ē subia: ergo om̄is hō ē subia. Sunt eadez ppōes: sed nō eodē ordīe quo sūt i hoc syllogisimo Om̄ne animal ē subia: om̄is hō ē

anial: ergo ois hō ē subia. ¶ Si aut ar-
 guas i q̄ta figura: ois hō ē aial: quod
 dā aial ē subia: q̄ qdā suba est hō. Dico
 q̄ istud argumētū cōcludit tñ p̄na ma-
 terie: s; n̄ p̄na forme. Accipiā enī alios
 terminos in q̄bus p̄missis hō ē r̄ 2° fla
 vt bic: ois hō ē aial: quod dā aial ē eq^o:
 q̄ quidā equ^o ē hō. Nec aut ordinatō tri-
 um terminoz dicit figura p̄ similitudinē ad
 triāgūm: sicut enī tres linee p̄stituit triā-
 gūlū: sic tres termini figurā. Et sicut fm̄
 variā dispōem lineaz sūt tres spēs triā-
 gūlū: sic fm̄ variā ordinatōem terminoz
 efficiuntur tres figure. Si enī tres linee
 trianguli sūt equales: tūc est vna species
 trianguli q̄ d̄r̄ ysoceleus: vt h̄. Si d̄o
 due tantū fuerint equales erit alia spēs
 que dicit ysocheles: vt bic. Si aut om-
 nez linee fuerint iequales erit alia spēs
 que dicit Sealeon vel gradatus: vt h̄.
 ¶ Est aut motus ordinatio duarū ppo-
 sitionū in debita quāsitate et qualitate.
 In combinatōibus et cōiugatōib⁹ inu-
 tilibus nō obseruat debita quātitas vl
 qualitas fm̄ regulas sequētes: et iō sūt
 inutilis ad inferēdas cōclusiones ex p̄-
 missis. vñ inutilis cōbinatio dicit ordi-
 natio duarū ppositionū ex q̄b⁹ nō seq̄t p̄na
 formali aliq̄ cōclu^o: sicut q̄n ambe p̄mis-
 se sūt p̄ticulares: vel ambe negatiue .
 ¶ In sup̄ ponit auctor regulas gn̄ales:
 quarū prima ē: ex puris p̄ticularib⁹ in-
 definitis aut singularibus nō p̄t fieri bo-
 nus syllogism⁹. cui⁹ rō ē: qz q̄n ambe p̄-
 misse sūt p̄ticulares: extremitates possūt
 vniri cū medio p̄ diuers⁹ p̄rib⁹ ei⁹: q̄re si
 seq̄tur vnio illarū extremitatū inter se.

Sed cōtra hāc regulā argu-
 tur dupl^r: p̄mo mō sic: Bñ seq̄t: quod
 dā aial ē subia: qdā hō ē aial: q̄ qdā hō
 est subia. Et tñ iste syl^l est ex puris p̄-
 ticularib⁹. Itē hñ seq̄t: sor. ē aial: sor. ē ri-
 sibilis: q̄ risibile ē aial: et tñ arguit ex pu-
 ris singularib⁹. Respondeo ad p̄mū q̄ il-
 lud argumētū tenet solū ḡfa materie et
 nō rōne forme syllogisti ce. An in alijs
 terminis nō valeret: vt si arguat sic: Ad-

dam aial est equ^o: quidā hō ē aial: ergo
 quidā hō est equ^o. Ad secūdu⁹ d̄r̄ vnō
 q̄ licet argumētū valeat p̄ syl^l expositi-
 torium: nō tñ p̄ syllogismum q̄ regulat
 per dici de omni et dici de nullo: de quo
 auctor loquit qui est in mō et in figura.
 Aliter dicit Ocham q̄ illud dicitū Ar-
 in li. p̄ozū q̄ sine vli nō sit syl^l intelli-
 telligi d̄z q̄n oēs termini sūt cōes: nō sūt
 q̄n est aliq̄s termin⁹ discretus. Docet et
 Aristo. principaliter quō syllogism⁹
 est in scientijs que vtuntur terminis cōi-
 bus nō aut discretis. Est aut sillogism⁹
 expositori⁹ ē q̄ ex duab⁹ p̄missis singula-
 ribus dispositis in tercia figura: qui iō
 dicitur expositori⁹ qz ē euidentissimus.
 Euidētissime enī sequit: fortes est hō:
 fortes est animal: ergo aliq̄d aial ē hō.

¶ Secūda regula est qz ex puris negati-
 uis non p̄t fieri bonus syllogismus. Et
 est ista regula cum ceteris intelligendā
 de syllogismis q̄ valēt ratione matie et
 nō ratōne forme. Ratō huius regule ē:
 qz p̄pter separationem duoz extremoz
 ab aliquo tercio non sequit vnio vel se-
 paratio eorum inter se: vt p̄pter separa-
 tionē hominis et animalis a lapide nō se-
 quitur separatio hoīs et aial ab inuicē.

¶ Tercia regula est qz si aliq̄ p̄missarū
 fuerit particularis: conclusio erit parti-
 cularis. Cuius ratio potest assignari: qz
 propter vnionem duarū extremitatum
 cum medio in p̄missis infertur vnio ex-
 tremitatū inter se in conclusione. Quā-
 do autē vna p̄missarū est vniuersal: et
 alia particularis: licet vna extremitas
 vnietur cū medio vniuersaliter: alia ta-
 mē tātū vniet p̄ticulariter: et ideo nō pōt
 ex hoc inferri vniuersaliter vnio iparuz
 extremitatum inter se.

¶ Quarta regula est: qz si aliqua p̄mis-
 sarum fuerit negatiua: conclusio erit ne-
 gatiua. Cuius ratō est: quia quādo vna
 p̄missarū est negatiua: licet vna extre-
 mitas vnietur cum medio in p̄missa
 affirmatiua: alia tamen separatur ab ip̄-
 so in negatiua: et ideo in conclusione nō
 debent vniri extremitates adinuicem et

sed separabuntur.

Quinta regula est q̄ medium nunq̄ dz ponit in cōclusiōe: quod ex hoc patet: qz cōclusio r̄tualiter cōtinet in medio: et ideo si ingrederetur conclusionēz esset id quod probatur.

Secundum caplm.

Prima figura. 7c.

Hic agit auctor de p̄ma figura: cuius sūt nouē mōi: qz q̄t̄ tuor p̄mi cōcludūt directe: cet̄i ̄o idir̄.

Est aut̄ directe cōcludere: maiorē extremitatē p̄dicari de minori i cōclusiōe. cuius rō ē: vt ait Scham in sua minori logica: qz q̄n̄ syllogis̄ ē ex veris r̄ termini ordinātur sc̄dm̄ sup̄ius et inferius: in tali cōclusiōe p̄dicat̄ qd̄ natū est p̄dicari: et subicit̄ qd̄ natū ē magis p̄pe subici: qz p̄dicat̄ sup̄ius de inferiori. nō sic est in conclusionē indirecta. An̄ cōcludere est minorē extremitatē p̄dicari de maiori in cōclusiōe: iuxta hos versus. Dicās cōcludi directe q̄n̄ ma. de mi.

Est indirecta cōclusio quādo mi de ma. Et ponit auctor duas regulas in prima figura quo ad modos directe cōcludētes.
Prima regula ē qz in b̄ndi quattuor mōis minore ext̄ite negatiua nihil seq̄t̄.
Ad intelligendū ē formali consequētia: tūc em̄ seq̄ret̄ ex ̄o falsū arguendo sic: Om̄is hō est aīal: nullus asinus est hō: ergo nullus asinus est aīal: p̄misse sūt ̄e: et cōclusio ē falsa. An̄ sic arguendo ponēdo minorē negatiuā inferē remōtio sup̄ioris ab inferiori: vt patet i arguimento p̄misse. Sz̄ p̄tra: b̄n̄ seq̄t̄: Om̄is hō ē aīal: nullus lapis ē hō: q̄ null̄ lapis est aīnal: r̄ tū minor est negatiua. Respōdeo qz illud argumētū tener consequētia medie et nō cōsequētia forme. cū n̄ valeat i alijs termis: vt p̄z i p̄ced.
Secūda regula ē qz in eisdē mōis maiore ext̄ite p̄ticulari nihil seq̄it̄: scz̄. cōsequētia formali: vñ nō seq̄tur: quidam hō est aīnal: nullus asinus ē hō: ergo n̄t̄ asinus est aīnal: p̄misse enī sūt ̄e: et cōclusio falsa. Causa huius regle pa-

ret: qz in istis quattuor mōis mediū subicitur in maiori: et optet fieri sūptio sub medio p̄ticulari: r̄ ideo optet qz maior sit semp̄ vniuersalis. **Deinde ponit auctor modos prime figure: Ad quoruꝝ facilliorē memoriāz notandi sūt isti ̄s̄. Barbara celaret̄ varij serio baralipron. Celantes dabit̄is fapesimo frisesomozū. Celare camestres festino baroco. Darapti felapron disamis datisi bocardo ferison.**

In his quattuor ̄s̄ibus sunt nouem dictiones. 19. modis trium figurarū deseruiētes: ita qz p̄ p̄mā dictionē p̄mi ̄s̄us intelligitur primus modus p̄me figure: et p̄ secūda secūdus modus: r̄ sic de alijs. **Unde duo p̄mi ̄s̄us deseruiūt modis prime figure: tertius ̄o ̄s̄us p̄ter vltimā dictionē deseruit modis secunde figure. Ultima aut̄ dicitio tertij ̄s̄us cum alijs dictionibus quart̄i versus deseruit modis tercię figure.** **Item Scienduz qz p̄ hanc vocalem a intelligit̄ vniuersalis affirmatiua: p̄ vniuersal negatiua: p̄ i p̄ticularis affirmatiua: per o p̄ticularis negatiua. Item in qualibet dictionē s̄t tres sylle: et si qd̄ residū fuerit: sup̄fluit q̄tū ad p̄positū: ponit̄ tū cā metri.**
Per p̄mam aut̄ syllabarū illarū intelligitur maior: p̄positio: per secūda minor: per tertiam cōclusio. Xbi gratia: p̄: r̄ia dicitio scz̄ barbara habet tres syllabas: in quarū qualibet ponitur a. p̄: a terpositum significatur primus modus prime figure: qui cōstat ex duabus p̄positiōibus affirmatiuis vniuersalibus cōcludentibus vniuersalē affirmatiuam: vt omne animal est substantia: om̄is hō est animal: ergo om̄is homo est substantia. Regulatur aut̄ iste modus inmediate per dici de omni: qz quicquid p̄dicat̄ de aliquo subiecto distributo: p̄dicat̄ de quolibet sumpto sub eo: sed substantia predicatur de animali distributo in maiori: et sub animali sumitur homo in minori: igitur etiā substantia predicatur de homine in conclusionē: per idem p̄t̄ declarari de tertio modo scz̄ Daraj.

Notandū q̄ in hoc syllogismo et etiā in alijs oportet terminos sumi i eodem modo. Si enim vnus terminus sumere tur pro vno significato vel supposito in vna propositione et in alia pro alio: tūc essent quattuor termini in syllogismo virtualiter quantum ad rez significatā. Debent etiā sumi termini eā ample et eā stricte in vna propositione sicut i alia

Arguitur contradictionis altera pars est vera: Omnis homo est asinus est contradictionis altera pars: ergo ipsa est vera. Respondeo q̄ non bñ sumitur i minori: non enī debet plus predicari in minori q̄ distribuatur in maiori. Cum ergo ly contradictionis distribuatur i maiori debet eē pdicatuū minoris: et tdo sic debet argui: Cuiuslibet contradictionis altera pars est vera: sed omnis homo est asinus: et quidam homo nō est asinus: est quedam cōtradictio: ergo omnis hō est asinus: vel altera pars est vera: et est iste syllogismus in Darij: cum maior nō sit vniuersalis sed singularis.

Secundus modus celarent cōstat ex vniuersali negatiua et vniuersali affirmatiua: vniuersalem negatiuam concludentibus: vt nullū aīal est lapis: omnis hō ē aīal: q̄ nullus hō ē lapis. Regulat autē iste modus p̄ dici de nullo: qz q̄cqd remouet a subiecto distributo remouetur a quolibet sumpto p̄ eo. Cum igitur remoueat lapis ab aīali in maiore: et sub aīali sumat hō in minore: q̄ etiā lapis remouet ab hōie in cōclusiōe. hoc etiam pōt declarari in ferio.

Sed cōtra hūc modū arguitur sic: Nō sequitur: nullū viuēs gñabit: omnis hō est viuēs: ergo nullus hō generabitur: et tamē arguitur in Celarent. Respondeo q̄ hoc argumentum nō valet: qz termini nō tenentur eā ample in vna ppositiōe sicut in alia: homo enī in minori supponit tm̄ p̄ pntibus ratione illius verbi est quod est pntis tēporis. In cōclusiōe nō restringit ad presentes et futuros ratione verbi futuri tēporis.

ris. Ad hoc ergo q̄ argumentum pcludat debet restringi in cōclusiōe ad p̄sentes: ergo nullus homo p̄s generabitur. **Tertius** modus est Darij: et cōstat ex vniuersali affirmatiua et p̄ticulari affirmatiua: p̄ticulari affirmatiua concludentibus: vt omne aīal est substantia: quidā homo est aīal: ergo quidam homo est substantia.

Arguitur contra hūc modum sic: Non sequitur: Omne currens est homo: quidam asinus pōt eē currens: q̄ quidā asinus pōt esse homo. Respondeo q̄ nō bñ arguitur: qz ibi nō sūt tātum tres termini: cū currēs sit subiectū maioris: et pōt s̄ currere pdicatuū minoris. **Quartus** modus scz Ferio cōstat ex vniuersali negatiua et p̄ticulari affirmatiua: p̄ticulari negatiua concludentibus: vt nullū aīal est lapis: quidam hō nō est animal: q̄ qdā hō nō est lapis.

Cōtra hūc modū arguitur sic: qz nō sequitur: Nullū aīal est species: sed hō est aīal: q̄ homo nō est species: Et tamē arguitur in Ferio: q̄ nō est cōsequētia formalis. Respondeo q̄ argumentum nō valet: cū ibi nō sūt tres termini: cum homo in minore teneat p̄ suppositis: qz supponit ibi determinate: In cōclusiōe nō tm̄ p̄ nā cōi: qz ibi suppoit simpliciter. **Quintus** modus scz Baralipron cōstat ex duabus vniuersalibus affirmatiuis: p̄ticulari affirmatiua indirecte concludentibus: vt omne animal ē substantia: omnis homo ē animal: ergo quedam substantia est homo. Et reducitur ad primum modum per conuersionem concludentis p̄ accidens. **C**urca quod sciendum q̄ reducere vnū syllogismū ad aliū est ostendere quō syllogismus minor perfectus euidenter concludit p̄ alium syllogismum p̄fectiorem ad quem reducit. **I**tem sciendum q̄ ille quattuor dictiones per quas designantur quattuor modi p̄fecti incipiūt ab ip̄is p̄sonantibus b. c. d. f. et omnes alie dictiones p̄ quas designantur modi imperfecti incipiūt ab eis dē. Modi igitur incipientes. p. b. debēt redu-

ei ad barbara: p: cad celaret: p d. ad da
rii: p: si ad ferio. Itē vbiq; ponit s: in
istis dictōibus signat q; ppō intellecta
p vocalē inmedia te pcedētē s: debz cō-
uerti simpliciter: et p p: signat q; ppō in-
tellecta p vocalē inmedia te pcedentem
p: debet pueri p accūs: et vbiq; poni
nitur: m: signat q; debet fieri trāspōitō
pmissarū: faciēdo scz de maiori minores
z ecouerfo. Et vbiq; ponit c: signat
q; modus ille debet reduci p impossibi-
le duci. **¶** Sed cōtra p̄dicta argui-
tur sic: Conclusio de baraliprō est parti-
cularis affirmatiua: ergo nō dz pueri p
accūs. pbatur p̄na: q; Aristō. tractās d
cōuersioe p̄positiōnū nō posuit ppōem
affirmatiua cōuerti p accūs. Re spōdeo
q; Aristō. egit de conuersione in quantū
erat consequentia formalis: particulari
autē affirmatiua non conuertitur p acci-
dēs gratia forme: s; tñ gratia materie:
z ideo de illa non determinauit. S; tūc
quō erit baraliprō p̄sequētia formalis?
Dico q; pōr patere: hūc mōm pcludere
formaliter p illam regulam: Quicqd se-
quitur ad consequens: sequitur ad aūs:
sed sic est q; ad illud aūs: omne animal ē
suba: omnis hō est animal: sequitur i bar-
bara omnis hō est suba. Ad aliud autēz
cōsequēs sequitur p p̄uersionē p accūs:
q; quedā suba est hō: ergo et illa p̄ seq̄-
tur ad ipm antecedēs in Baraliprō: cū
ibi sint eedem premisse que i Barbara.
¶ Sextus modus scz Celantes constat
ex vniuersali negatiua et vniuersali af-
firmatiua: vniuersalem negatiuam con-
cludentibus indirecte: vt nullum animal
est lapis: ois homo est animal: ergo nul-
lus lapis est homo: z reducitur ad celar-
ent per conuersionē cōclusiōis simplr.
¶ Septimus modus scz Dabitis cōstat
ex vniuersali affirmatiua et p̄culari af-
firmatiua: p̄cularē affirmatiuam p̄clu-
dentibus indirecte: vt omne animal ē sb-
stantia. q̄dam homo est animal: ergo q̄-
dam substantia est homo. z reducitur ad

Darij per conuersionē conclusionis sim-
pliciter.

¶ Octauus modus scz fapesimo constat
ex vniuersali affirmatiua: et vniuersali
negatiua: p̄cularē negatiuam cōclu-
dentibus indirecte: vt omne animal est
substantia: nullus lapis est animal: ergo
quedam substantia non est lapis. z redu-
citur ad Ferio maiori conuersa per acci-
dens: quod designatur per illam lram
p: sequentem primam syllabam in medi-
ate: et minore cōuersa simpliciter: quod
signatur p s: sequētē inmedia te secūda z
vocalē e: per quaz intelligitur minor:
sed p trāspōem pmissarū qd denotat p
M: et sic p̄r applicari in alijs modis.

¶ Nonus mod⁹ scz frisesomoz constat
ex p̄culari affirmatiua et vniuersali ne-
gatiua: p̄cularē negatiuam cōcludēti.
indirecte: vt quoddā aīal est substantia:
nullus lapis est animal: ergo quedā sub-
stantia non ē lapis: z reducitur ad ferio
maiore et minore conuersis simpliciter:
z per trāspōitionem pmissarū.

¶ Secūda figura est: qñ
mediū p̄dicat in vtraq; p̄mis-
sarū Cui⁹ tales dātur regule.

¶ Prima regula est q; in secū-
da figura maiore exite p̄culari: nihil se-
quit formalis p̄na. Sic enī arguendo in-
fertur negatio superioris ab inferiori: vt ē
hoc argumēto: quoddāz animal est hō:
nullus asinus est homo: ergo quidā asi-
nus nō ē aīal: nō seq̄tur: q; p̄misse sunt
vere: et cōclusio falsa.

¶ Sed cōtra hāc regulā argu-
itur sic: q; bñ seq̄tur: quidā homo ē aīal
nullus lapis ē aīal: ergo qdā lapis non
est homo: et tamē maior ē particularis.
Respondeo q; ista cōsequētia est bona
ḡra materie sed non gratia forme: cū nō
teneat in omnib⁹ termin⁹ p̄simili forma:
vt patet ex p̄mo argumēto.

¶ Secūda regula est q; ex puris affir-
matiuis nihil sequit. Ista regula patet
quoniam in secūda figura mediū p̄dicat
in vtraq; p̄missarū. Si ergo vtraq; est

affirmatiua: mediū affirmaretur de vtraque extremitate: sed nō sequitur si superius de suis inferioribus p̄dicatur: q̄ p̄pter hoc illa inferiora de se inuicē p̄dicentur. vñ nō sequitur oīs hō est aīal: q̄dā aīnus ē aīal: ergo q̄dā aīnus est homo.

Tercia regula est q̄ in secūda figura temp̄ cōcludit̄ negatiue: q̄ patet ex p̄cedē. cū enī in secūda figura oporteat vñ nam p̄missarū eē negatiuā p̄ secūdam p̄prietatē sequit̄ q̄ cōclusio erit negatiua. Probat̄ p̄na p̄ illā regulā generalē. Si aliq̄ p̄missarū fuerit negatiua: conclusio erit negatiua: hec autē figura habet q̄t̄tuor modos: quorum primus ē **Cesare**.

Cesare cōstat ex vniuersali negatiua: et vli affirmatiua: vlem negatiuā cōcludētibus directe. vt nullus lapis est aīal: oīs hō est aīal: ergo nullus hō ē lapis: et reducit̄ ad **Celaret**: maiore p̄uersa simpliciter.

Contra hoc arguitur et videt̄ q̄ nullus sillogismus debeat reduci ad alium sillogismus: q̄ qd̄ h̄z rōem syllogismi ē syllogismus p̄fectus: sed oīs syllogismus h̄z rōem syllogismi: cū diffinitio syllogismi conueniat omni syllogismo: q̄ oīs syllogismus ē p̄fectus. Nullus igit̄ debet reduci ad alium. Itē syllogismi secunde et terciē directe cōcludūt: ergo nō indigēt ad alios reduci. Respondeo ad primum q̄ duplex ē p̄fectio syllogismi: scz primaria q̄ est de necessē cōcludere: et tali bñ p̄bat argumētū q̄ oīs syllogismus ē p̄fectus. Alia ē p̄fectio secundaria syllogismi q̄ est euidentē cōcludere. vñ hec p̄fectio vtra necessitatē cōcludendi addit euidentā. hoc modū sūt p̄fecti p̄mi q̄t̄tuor mōi: et ideo alij indigēt ad ipsos reduci. Ad secūdū dico q̄ licz mōi secūde et terciē figure cōcludāt directe: n̄ tñ cōcludūt euidentē. Ratio enī mediij nō est ita p̄pe in ipsis sicut in p̄ma figura: q̄ nō mediij est ponit̄ extrema. in secūda autē figura ponit̄ mediū supra extrema: et in terciā subicitur ipsis. Unde modi harum figurarum nō regulantur

immediate p̄ dici & omni et dici & nullo: sicut quattuor p̄mi modi p̄me figure.

Secūdus modus scz **Lamestres** cōstat ex vniuersali affirmatiua et vniuersali negatiua: vlem negatiuā cōcludēt. vt oīs hō ē aīal: nullus lapis est aīal: ergo nullus lapis est homo. et reducit̄ ad **celaret** minore et cōclusionē conuertē simpliciter p̄ transpōem p̄missarum.

Tertius modus scz **festino** p̄stat ex vniuersali negatiua et p̄iculari affirmatiua: p̄icularē negatiuā cōcludentibus: vt nullus lapis est aīal: quidā homo ē aīal: q̄ quidam homo non est lapis. et reducit̄ ad **ferio** maiore p̄uersa simpliciter.

Quartus modus scz **Baroco** cōstat ex vli affirmatiua et p̄iculari negatiua: p̄icularē negatiuā cōcludentibus: vt omnis homo est animal: quidam lapis nō est aīal: ergo quidā lapis nō est homo: et reducit̄ ad **barbara** per impossibile.

Est autē reductio p̄ impossibile quando ex opposito cōtradictorio cōclusionis cuius altera p̄missarū inferit̄ oppositum cōtradictoriū alteri p̄missē. Sumatur et̄ oppositū cōclusionis: scz oīs lapis ē homo cū maiori huius q̄rti mōi: et syllogizetur in **barbara**: oīs hō est aīal: oīs lapis est hō: q̄ omnis lapis ē aīal: ista cōclusio opponit̄ minori huius q̄rti mōi. **Et** notandū q̄ h̄mōi reductio alr̄ fit in secūda figura et alr̄ in terciā: in secūda enī si figura ex opposito cōclusionis cū maiori inferit̄ oppositū minoris: ita q̄ oppositū cōclusionis ponit̄ loco minoris. In terciā vero figura ex opposito cōclusionis cum minori inferit̄ oppositū maioris. **Ad Xij** Seruat̄ maiore: variat̄ q̄ secūda minore. **Tercia** maiorem variat̄ seruat̄q̄ minorem. **Dicit̄** autē h̄mōi reductio per impossibile eo q̄ in reductōne vna cōtradictoria ponitur loco alterius. **Cōtradictoria** autē simul esse veras est impossibile.

Tercia figura est quando medium subicitur in vtraque p̄missarū: cuius tales vātur regule. **Prima** regula est

Tractatus De tertia figura, regulis et modo eius

¶ minore exiſte negatiua nihil ſequitur: quod eſt intelligēdū de p̄na formali. Anō nō ſequit: om̄is hō ē aīal: null⁹ hō ē aīal: n̄: ḡ nullus aīal: ē aīal.

Secunda regula ē: q̄ in tertia figura ſp̄ ꝓcludit ꝓcularit̄ ad hoc: ſc̄z: vt ſit p̄na formal: et iō nō ſeq̄tur: oīs hō eſt aīal: oīs hō ē ſuba: ḡ oīs ſuba ē aīal: ꝓmiſiſe ſe d̄e: p̄ns ſi z. h⁹ figur⁹ ſer ſe mōi

Primus ſc̄z Darapti cōſtat ex duab⁹ vlib⁹ affirmatis ꝓcularē affirmatiua ꝓcludētib⁹: vt oīs hō ē aīal: om̄is hō eſt riſibil: ḡ quoddā riſibile ē aīal: et reducit̄ ad Darij minore ꝓuerſa ꝓ ac.

Secundus modus ſc̄z ſelapton cōſtat ex vli negatiua et vli affirmatiua ꝓicularē negatiua cōcludētib⁹: vt nullus hō ē aīal: om̄is hō ē riſibil: ergo quoddā riſibile non eſt aīal: et reducit̄ ad ſerio minore cōuerſa ꝓ acciis.

Tercius mod⁹ ſc̄z Diſamis cōſtat ex ꝓiculari affirmatiua et vli affirmatiua: ꝓicularē affirmatiua cōcludētib⁹: vt q̄dā hō ē aīal: oīs hō ē riſibil: ergo quoddā riſibile ē aīal. et reducit̄ ad darij maiore et minore ꝓuerſis ſimpliciter.

Quartus modus ſc̄z Dariti cōſtat ex vli affirmatiua et ꝓiculari affirmatiua ꝓicularē affirmatiua ꝓcludētibus: vt oīs hō ē aīal: q̄dā hō ē riſibil: ḡ quoddā riſibile ē aīal: et reducit̄ ad darij minore conuerſa ſimpliciter.

Quintus modus ſc̄z Bocardo cōſtat ex ꝓiculari negatiua: et vli affirmatiua: ꝓicularē negatiua ꝓcludētib⁹: vt q̄dā hō nō ē aīal: oīs hō ē riſibil: ergo quoddā riſibile nō eſt aīal. et reducit̄ ad barbara ꝓ impoſſibile. Sumatur enī oppoſitū ꝓcluſiōis cū minori: et inferat̄ oppoſitū maiori: vt om̄e riſibile eſt aīal: oīs hō ē riſibil: ḡ oīs hō ē aīal: hec ꝓ ſc̄a i barbara ꝓd̄ ē maiori d̄ boe.

Sextus modus ſc̄z Feriſon cōſtat ex vniuerſali negatiua: et ꝓiculari affirmatiua: ꝓicularē negatiua ꝓcludētibus: vt: nullus homo eſt aīal: q̄dam

hō eſt riſibil: ergo quoddā riſibile nō eſt aīal: et reducit̄ ad Ferio minore conuerſa ſimpliciter.

Coſequēter ponit auctor quoddā regulas ſyllogiſmorum ꝓcludētū ꝓcularē negatiua: quarū p̄ma ē q̄ nullus ſylls cōcludēs ꝓcularē negatiua i directe ꝓt eā directe cōcludere. Tales aut̄ ſe duo mōi p̄ime figure vltimi: ſc̄z ſapeliſmo et friſeliſmorum. ¶ Sed cōtra arguit: videt̄ q̄ ſapeliſmo poſſit ꝓcludere ꝓcularē negatiua directe arguēdo ſic. Riſ hō eſt aīal: null⁹ lapis ē hō: ḡ q̄dā lapis nō ē aīal: h̄ ꝓcludit ꝓcularis negatiua directe. Reſpōdeo q̄ hoc eſt ḡna materiē et nō gratia forme cū poſſint dari termini in quibus nō ſequitur vt oēs aīal ē ſuba: nullus lapis ē animal: nō ſeq̄tur: ḡ quidā lapis nō eſt ſuba. Sz t̄m ſeq̄tur indi recte: ḡ q̄dā i ſuba n̄ ē lapis. Secūda regula ē q̄ null⁹ ſyllog⁹ cōcludēs ꝓcularē negatiua directe ꝓt eā ꝓcludere indi recte. Ad̄ ē intelligēdū formali p̄na: ſicut i regula ꝓcedē. et tales ſūt ſer modo di: ſc̄z: ferio in p̄ma figura: ſeſtino et baroco in ſecūda: ſelapton et bocardo et ferifon in tertia.

¶ Alteri⁹ dicit auctor q̄ p̄ma figura cōcludit oīa ḡna ꝓpōnū: ſc̄z: vlem ꝓcularē affirmatiua et negatiua. ſecūda aut̄ vlem negatiua et ꝓcularē negatiua. tertia nō cōcludit ꝓcularē affirmatiua et ꝓcularē negatiua. Sed contra hoc arguit ſic: cū enī p̄ma figura concludat oīa ḡna ꝓpōnū: videt̄ q̄ alie ſup̄ſt ant. Reſpōdeo q̄ nō ſup̄ſt: q̄ facili⁹ repit̄ mediū qd̄ ſubiciat̄ reſpectu vtriuſq̄ extremitatis vt predicetur de vtraq̄ ſumpta vniuerſaliter vel ꝓculariter affirmatiue vel negatiue q̄ q̄ t̄m ſubiciatur reſpectu vnius: et predicetur reſpectu alterius: ideo ꝓpter facilitate n̄ mediū alie figure a prima non ſuperfluunt.

¶ Ponuntur aut̄ ab Ariſtotele plures modi ſyllogiſmorum quibus cōcluſiones vario mō poſſūt ꝓcludi: puta ſillogiſm⁹ ex oppoſitiis: de quo d̄c̄m eſt primo capitulo huius parti. Itē ponit ſyllogiſm⁹

ostensiuus ⁊ ad impossibile: de quib⁹ dicitur in fallacia fm̄ nō causam. Est etiā syllogismus ex ypotēsi: q̄ p̄cedit ex aliq̄ sup̄de nō cōnumerat in p̄missis. q̄dō nitur etiā syllogismus ⁊ circularis qui ex p̄clusionē p̄oris syllogismi cū conuersa alterius p̄missarū inferat alterā p̄missāz. Et dicitur circularis: q̄ ibi idem ē p̄ncipiū ⁊ finis: sicut est in circulo: vbi fit regressus ad eundē punctū a quo sc̄p̄iebat p̄gressus. et sic est iste syllogismus vtilis demonstratoris: licet enī circulo sit impossibile demonstrare demonstratōne. p̄pter quid et potissimā cuius mediū ē diffinitio primo posterioꝝ demonstratio tamen circularis bñ est possibilis mutādo vnū genus demonstratōnis in aliud. s. demonstratōne p̄pter quid in q̄a: v. l. e. contra. Itē demonstrando p̄ diuersa ḡna causaz vtefficās p̄ finē: ⁊ eōtra: vbi licet sit demonstratio p̄pter q̄d: nō tñ potissimā: cuius mediū est diffinitio subiecti que ē causa in mediata passionū eius. p̄ponit etiā syllogismus conuersiuus qui s̄ p̄cedit ex opposito p̄trario vel cōtradictorio cōclusionis p̄oris syllogismi cū altera p̄missarū ad inferendū oppositū alterius p̄missis. Et p̄t dicit cōuersiuus p̄pter mutacionē alterius p̄missarū ⁊ p̄clusionis in suas oppositas. De syllogismo autē falsigrapho dicit in principio fallaciarum:

Emum agit auctor de cōiugatōibus inutilibus. ¶ Circa q̄d sc̄iduz fm̄ Aristo. in li. p̄iorū: q̄ cōiugatio vel combinatio vtilis dicitur q̄ sequit ex p̄missis fm̄ regulas prius assignatas oīa formalitā: ita q̄ nō valent rep̄iri termini in q̄bus ferat̄ instantia p̄bando vcz efficaciter h̄mōi moduz arguendi nō tenere. p̄ter oppositū autē cōiugatio est inutilis q̄ inferē ⁊ ex p̄missis cōtra regulas prius assignatas: que licet sequat̄ ḡra materię: nō tamen ḡra forme syllogistice: cū possint reperiri termini in quibus feratur instantia oīdendo huiusmodi modū arguendi nō valere: et per hoc esse inutilem ad p̄cluden-

dum. q̄ igitur vtile est scire faciliter reperire terminos ad inferendū tales instantias: vocz auctor modū h̄mōi terminos in p̄mptu rep̄iendi dicens q̄ oportet accipere duos terminos dispatos cuz suo sup̄iori: vt duas sp̄s cū genere: vt hō: asinus: aīal: vel accipiendi sūt duo termini quozuz vnus de altero p̄dicitur siue cōuerbiliter siue nō cū extraneo vtriusq̄: vt hō: risibile: lapis: aut accipiēdi sūt termini quoz alter de altero p̄dicitur: siue p̄uertibiliter siue nō cū sup̄iori ad vtrūq̄: vt hō: risibile: subia: vel hō aīal s̄ba. p̄ter has enī tres regulas cuiusq̄ generi applicentur siue substātie siue q̄litate: siue alicui aliorū p̄dicamētoꝝ poterit rep̄iri termini p̄ quos monstrabitur eū dēter aliqua p̄iugatio esse inutilis: nec valere ad formaliter p̄cludendū. Et vocatur tales termini ab Aristo. termini in quibus nō hoc ē tale: quibus non sequitur ⁊: licet p̄missis sint vere: vñ inueniuntur terminos in quibus nō est ex acceptis: seu inuentis terminis facere p̄iugatioē in q̄bus nō sequitur ex p̄missis: sed p̄missis sūt vere: ⁊ cōclusio falsa. verbi ḡra: Hec est cōiugatio inutilis: nullus hō ē asinus: nullus lapis ē homo: ergo nullus lapis est asinus. Cum nō sit debita vnio seu cōiugatio terminoz ⁊ p̄positiuonum fm̄ regulas prius assignatas: q̄ ex puris negatiuis nihil sequitur formalitā: licet aliquā sequat̄ ḡra materię: vt in p̄posito. ¶ Ad ostēdēdū ergo hāc cōiugatōem eē inutilem ē inferēda instantia accipiēdo terminos in q̄bus nō sequitur ⁊: licet sit idē modus arguēdi: vt accipiēdo hos terminos: homo: risibile. asinus: iuxta secūdā regulā p̄dictam: ⁊ potest sic argui: Nullus asinus est homo: nullum risibile est asinus: ergo nullum risibile est hō. Ecce due p̄missis sunt vere et conclusio falsa: et tamē iste due cōiugatioes sunt in eadē figura ⁊ p̄pōnes sūt eiusdē quantitatis ⁊ qualitatis i vtrazq̄ cōiugatōne inutili: seu in vtroq̄ syllogismo. similiter cōtra illā regulā: ex puris particularibus nihil sequit̄ p̄t assumi cōiugatio inutilis dicēdo: quoddā aīal

est substantia: quidā hō est animal: ergo quidā hō ē suba. Sed statim pnt inueniri termini in quibus nō sequitur p primā regulā: accipiēdo spēs disparatas cum gñe sic arguēdo: Quoddā animal ē asinus: quidā hō ē animal: ergo quidam hō est asinus?

De syllogismo i particulari.

r

Ario dicitur. rē.

Postq̄ auctor dēterminauit dē syllogismo simpliciter seu vniuersali dicto: hōnter agit de syllogismo i particulari: q̄ scz pcedit ex particularibus. Denotatur autē iste tractat⁹ a loco nō tanq̄ a subiecto ppo: s; a principio sui subiecti. Syllogismus autē dialecticus pfirmat p locū: qz hō in diffinitione argumēti ponitur rō: id auctor pmittit hui⁹ noīs multiplicē acceptōez.

Circa quod sciendum

q̄ ratio nō est potētia anime alia ab intellectu: s; intellect⁹ dicitur ratio inquantū ratiatur discurrendo a minus noto ad magis notum.

Ratio ibi sumit̄ multipliciter per cōparationē ad intellectū. Primo sumit̄ in diffinitione vniuocoz: vñ diffinitio sepe vocatur ratio formalis: vt dictū est in predicabilib⁹. c. de vñtia. Dicitur autē diffinitio ratio: qz ē indicatiua obiecti intellectus vel ratiōis. Est enī ideo indicans explicite rei essentiam. Essentia at̄ siue quidditas rei materialis siue sensibilib⁹ per diffinitionem explicita ponitur a doctore subtili obiectū intellectus p statu isto: intelligēdo nō solū de sensibili p pte: s; etiā de inclusio essentialiter vlt̄ virtualiter in sensibilib⁹.

Secūdo mō sumit̄ rō p ipā vi vel potētia ratiocinativa. Tercio mō sumit̄ p discursu ratiōis a pmissis ad cōclusionē. Quarto mō forma dicit̄ rō: qz p ipam cognoscit̄ materia rō cōpositū. Cognoscit̄ nāq; materia p analogiā ad formā pmo p hūicōz. Videmus enī vnā formā nouā p̄ aliam qz vicz videm⁹ nouā opatōnem que arguit nouam formā. Et sic cognoscimus subiectū transmutatōis eōe scz materiā

eōem q̄ manet sub vtraq; forma: licz autē tā forma accēntal̄ q̄ subalis sit rō cognoscēdi. Hoc tñ p̄us p̄ozitate gñatōis cōpetit forme accēntal̄: qz oīs nra cognitō ortū h; a sensu. Forme autē accēntales s̄ obiecta sensuū: vt calidū frigidū: humidū et sicū sūt obiectū tact⁹: r sic b̄ alijs. Om̄is etiā cā tā extrinseca vt efficiens et finis q̄ intrinseca: vt mā et forma: hō mō p̄t dici rō: qz ē rō cognoscēdi suū effectū. Hic autē fit de cā formali mētio tā q̄ de notiori. Quāto mō eēntia cōis seu quidditas p̄dicabilis de plurib⁹: vt essentia spēs gñis vel vñtie dicit̄ in alio. Et v̄t iste mod⁹ a p̄io: qz h̄ sumit̄ rō p obiecto intellect⁹ v̄l rōis. In p̄mo hō mō p̄ diffinitōe explicite ipm̄ obm̄. Secūdo mō mediū inferēs cōclusionē d̄ rō: qz. s. est instrumentū intellect⁹ vel rōis ad inferēdū cōclusionē. Et hoc mō sumit̄ ist̄ diffinitōe argumēti. Est enī argumētuz rō rei dubie faciēs fidē. i. mediū pbās cōclusionē: qz vicz cāt̄ assētū seu credulitatē v̄t re dubia siue pposita p modū dubij. Res enī certa pposita p modū dubij bñ p̄t p argumētū pbari: vt deū esse

Circa qd̄ sciēdū q̄ ista tria scz mediū argumentum r argumentatio differunt. Mediū enī est quod participat vtrunq; extremum. Argumentum etiam ultra mediū addit virtutē pbādī cōclusionem. vñ p mediū absolute positū n̄ p̄t pbari q̄ s; bñ p̄t: qd̄ v̄t imptare n̄ me^m tñ s; etiā vñioe extremitatū i pmissis euz medio. Et sic argumētum includit ipas pmissas ex quibus inferitur conclusio. r ideo argumentum dicitur qñ arguēs vel stimulas mētē ad assētēdū cōclusiōi. Argumentatō hō ē total̄ orō cōposita ex pmissis r cōclusiōe i q̄ explicat̄ v̄t argumēti qñ ex vñioe extremitatū cū medio in pmissis inferē vñioe extremitatū inter se in cōclusiōe v̄t v̄t particularē affirmatiue v̄t negatiue. sepe tñ vñū sumit̄ p̄. Hōtādū etiā q̄ s; eadē orō possit dici ppositō: q̄. r qz: n̄ tñ fm̄ eadē rōem dicit̄ p̄pō in q̄ntū pōit̄ i pmissis ad inferēdum cōclusionē. Et d̄t ppositō qñ p̄ alio in

inueniendo posito. Conclusio vero in qua
tunc argumentum vel argumentum approbata.
Questio autem inquam est dubia. Est namque
questio dubitabilis propositio.

¶ **¶** Item ponit auctor quatuor species argumen-
tationis. scilicet syllogismus inductio enthymema; et
exemplum. ¶ **¶** Circa quod notandum quod diuisio
argumentationis non est diuisio gene-
ris in species; diuisio analogi in sua ana-
logata. Videt enim argumentum importare tamen
hominum analogie unitatem. cuius ratio est quod ar-
gumentum dicitur ab hoc quod est arguere mentes:
quod scilicet est mentem inclinare vel stimulare ad al-
terendum vel ad inferendum. scilicet istud per se primo co-
uertit syllogismus. alij ei species non uocant nisi in
quibus est in ipsis quodammodo dicitur syllogismus:
ut oēs alie species reducuntur ad syllogismus ex
primo. An non dicuntur proprie species argu-
mentationis scilicet large: quod sunt quidam modi
seu maneries arguendi. ¶ **¶** Et si arguatur
quod inter species eiusdem generis huius est ordo profe-
ctioris: sicut homo est perfectior equo. Ratio quod ibi
sit ordo perfectioris una tamen species non sic redu-
citur ad aliam quam induatur forma alteri: sicut en-
thymema sic reducitur ad syllogismus quod induit
formam syllogismus. et sic de alijs. ¶ **¶** Vero
distinctione syllogismus data est in precedenti
brevitio de illa auctor se excusat: et dicitur
nata primo quod sit inductio dicitur. quod est pro-
gressus a particularibus seu singularibus suffi-
cienter enumeratis ad vltimum: ut scilicet. currit: pla-
to currit et sic de alijs. quod oīs homo currit.

¶ **¶** Circa quod est notandum quod progressus huius
modi per motum seu discursum rationis. Singula
enim sunt propositio sumitur non solum per indiuiduo
determinato quod dicitur singulare simpliciter et simpliciter se:
scilicet enim per minus eorum quod dicitur singulare per respec-
tum ad magis eorum ut habet primo philosophorum.
¶ **¶** Item sequitur: homo currit: equus currit et
sic de singulis speciebus animalium. quod oēs animalia cur-
rit. Reducitur autem sic inductio ad syllogismus accipi-
endo singularia per medium et subiectum ipsa
in maiori respectu maioris extremitatis quod
predicatur in minore: ut ista inductio scilicet. cur-
rit: plato currit et sic de singulis. quod oīs homo
currit reducitur ad syllogismus. ¶ **¶** De quod est scilicet. ut
plato et sic de alijs currit. oīs homo est scilicet. ut
plato et sic de alijs. quod oīs homo currit.

Sed contra hoc arguitur sic.

Intellectus non cognoscit singularia. quod
non discurret a singularibus ad vltimum. prima
partis quod discursus rationis presupponit cogni-
tionem extremorum. probatur autem per philosophum in
libro de anima dicentem quod intellectus est
vniuersalius: sensus vero est singularis.
¶ **¶** Ratio quod sensus est singularis precise. Intel-
lectus autem licet sit vniuersalius non tamen
precise sed etiam singularis: et ideo cognos-
cit hec et illa. Ipsa autem singularia non
intelligit intellectus per nunc directe. scilicet reflexe
credendo se super fatasmata secundum Aristoteli. 3. de anima.

Circa quod notandum quod species in fan-
tasia ad quod
se conuertit intellectus primo representat sin-
gulare vagum in quod primo fertur cog-
nitio intellectus. Quod prout quod quod
intelligitur aliquid singulare ignorando in
qua specie sit. Et in hoc primo signo in
ipsa fantasia est confusum: ut substantia cum
accidentibus vel multa accidentia se con-
trahentia mutuo. Secundo representat nam
absolute. scilicet quando intellectus abstrahit
vniuersale et fertur in naturam precise. non
considerando eius singularitatem. Tercio
reflexe modo consideratione nature ad circū-
stantias signatas: ut scilicet intelligat singu-
lare. id est naturam que est hec non in quantum
hec sed cum accidentibus proprijs determinat
talem naturam per tales circūstantias: puta
quod est hic et nunc et cum tali figura et colo-
re et huiusmodi: et ita quod istius reflexionis
terminus a quo et ad quem est quod confusus
et in medio quid distinctum. Ipsa tamen natu-
ra que est hec non intelligitur per nunc in quan-
tum hec seu sub propria ratione singularita-
tis: cum nec sensus nec intellectus distin-
guat inter duo singularia circūscripta distin-
ctione accidentalibus que per locum per figuram et hu-
iusmodi: puta si per diuinam potentiam eorum
eodem loco et tempore et habent eandem figuram
et magnitudinem et eundem colorem. Talia est
tamen scilicet quod intellectus iudicaret eorum vnum: et tamen
eorum parte rei duo singularia. hec magis dif-
fusi tractat a doctore subtili. 7. meta. d.
quod ibi philosophi videbitur. Determinat per nunc aucto-
ritas enthymema et ex quod reducuntur ad alias species.

Enthimema est syllogism⁹ imperfectus: et exemplū est inductio imperfecta. In inductōne enim pceditur a singularibus ad vniuersale vniuersaliū sup̄tum. In exēplo vō ab vno particulari ad aliud. Declarat ḡ qd est enthimema dicens q est syllogismus imperfectus: siue orō in qua nō omnibus pmissis posit⁹ insertur festinata cōclusio: vt omne animal currit: ergo omnis homo currit. hic enim intelligitur ista ppō: ois hō est animal: q si poneret pfectus esset syllogismus. Unde enthimema dicit ab en quod est in: et thimos quod est mens: qz vna ppositio retinet in mēte. **Oporet** autē illam ppōem eē pbabilē vel necessariā: qz p̄supponit tanq̄ dā: ideo Arist. dicit finit enthimema qz syllogism⁹ ex ycos tibus et signis: ycos ē ppō pbabilis: et signū capit p ppōe necessaria.

Ad reductōne enthimematis ad syllogismū ē notādū: qz in quolibet enthimemate sūt tres termini sicut ī syllogismo: quoz duo ponūtur in p̄clusiōe q sūt extremitates. alius autē nunq̄ ponitur in cōclusiōe: qz ē mediū. Illarū vō extremitatū vna ē bis posita ī enthimemate: et altera semel. Ex illa ergo semel sumpta cū medio: debet suppleri pmissa q deerat: vt in hoc enthimemate: Omne animal currit: ergo omnis hō currit: extremitates sūt: hō et currit: animal autē est mediū: sed hec extremitas homo nō est sumpta nisi semel. Sumatur ergo iterum cū medio et fiet minor ppō. scz omnis homo ē animal: et sic erit pfect⁹ syllogism⁹ omne animal currit: omnis hō ē animal: ergo omnis homo currit.

Circa quod notandum qz quā p̄dicat in pmissa et cōclusiōe: tunc sup̄plēda est minor: vt in exēplo p̄cedēti. cuius ratio: qz p̄dicatū p̄clusiōis in tali enthimemate est maior extremitas: et sic in tali enthimemate ponit maior ppositio. Nū vō idē subicit in pmissa et p̄clusiōe sup̄plēda ē maior: minor enim extremitas

subicit in cōclusiōe. Vbi ḡra: omnis hō currit: ergo omnis hō mouet: ibi homo subicitur in pmissa et cōclusiōe: ideo sup̄plēda ē maior extremitas: sic dicens: Omne illud qd currit mouet: sed omnis homo currit: ergo omnis homo mouet. **Exemplum** est qm p vnū particulare pbatur aliud particulare pp̄ aliqd sile repp̄ in ip̄is: vt pictauiē. cōtra lemonien. pugnare malū ē: ḡ andegauenē p̄ manentes pugnare malū ē. Strobis qz eā ē pugnare affines cōtra affines. Reducit autē exēplū ad syllogismū p duos syllogismos: quoz p̄mus p̄t eē talis. Pictauienses cōtra lemonien pugnare malum ē: sed pictauiē et lemonien sūt affines: ergo affines p̄tra affines pugnare malū ē. Deinde ex hac p̄clusiōe fiat maior secūdi syllogismi sic arguēdo. Affines p̄tra affines pugnare malum ē: sed andegauenē et manentes sūt affines: ergo andegauenē p̄tra manentes pugnare malum est.

Incipit tractat⁹ de locis.

Argumentū autē: et c.

Quia argumentum p̄format per locū: ideo cōsequēter auctor diffinit locum dicens q

Locus est sedes argumenti vbi illud a quo cōueniēs elicitur argumentum ad ppositā p̄clusiōe. Circa qd notādū q locus nō sumit h p̄p̄e: s; trāsūptiue seu silitudinarie. Locus enim in ppositio sumit p ppōe p se nota: q dī maria: vel p terminis ex qb⁹ cōponit: q dīr differtia marie: vt statim videbit. vtrūqz autē dicit loc⁹ p silitudinē ad locū naturalē. Loc⁹ enim naturalē duplicē h; vtrūqz ē. Habet namq; vim p̄seruatiuā seu fortificatiuā locati. Habet etiā vim generatiuā ip̄i: vt dēi fuit caplo de ḡne: vtrāqz vtrūqz respectu argumenti h; maxima: vel qm ip̄i termini ex qb⁹ cōponit quoad p̄mā vtrūqz. Loc⁹ dyalecticus dicitur sedes argumenti: sicut enim sedens in loco naturali fortificat et q̄scit: sic ex ha

bitudine terminoz et ppositione per se nota ipam explicare confirmatur vñtus illatiua et probatiua argumenti: sic qm intellectus q̄ p̄us dubitabat de conclusioe p̄bata p̄ argum̄tū potest quietescere: q̄n tñ vñ ad secundam virtutē ponit in dīstīnitione loci q̄ est illud a quo conueniēs elicit argum̄tū. sicut est res naturalis in suo loco generatur: sic ex habitudine terminoz et ppositione vñtus argum̄ti ad conclusionē ppositā elicitur et extrahitur. Hec autē secūda ps diffinitōis magis appropriatur ipsīs terminis: p̄ma vñ ipsi maxime. Ex habitudine em̄ terminoz elicitur vñtus illatiua argum̄ti: q̄ confirmatur p̄ maximam. Vbi gratia: arguēdo sic: hō currit: ergo animal currit: si q̄ratur vñ locus? respōdeo a specie ad genus. Ex habitudine em̄ speciei ad genus oritur talis illatio: tamē ibi non est status: q̄ ad hoc p̄t dubitari que ē illa habitudo. Et ideo queritur vltterius maximam: dicas mibi ppositionem per se notam explicatiuam talis habitudōis. Et tūc respōdet Autē q̄d p̄dicatur d̄ specie et genere: et sic explicite confirmatur argum̄tum.

¶ Insup̄ diuidit auctor locum in locum maximam: et locū vñtia maxime. Locus maxima est idē q̄ ipa maxima: et est ibi appositiva locutio: vt si dicatur animal homo idē est q̄ homo. Sñ maxima non tenetur ibi adiectiue sed substantiue.

Est autē maxima ppositio qua nō est altera prior siue notior. q̄ sc̄z cognoscitur cognitis terminis: ideo nō indiget vltteriori ppositione: dum tñ termini cognoscant: vt de quocunq̄ p̄dicat species et genus: de quocunq̄ p̄dicat diffinitio et diffinitum. Locus vñtia maxime est illud quo differt vna maxima ab altera: vt iste due maxime. De quocunq̄ p̄dicatur diffinitio et diffinitum: Et de quocunq̄ p̄dicatur species et gen⁹: differt p̄ terminos ex quibus componuntur: q̄ vna componitur ex genere et specie: alia ex diffinitione et diffinito. Sñ isti termini dicuntur diffrentie maxime inq̄ntum faci

unt vnam maximam differre ab alia.

Dicitur etiā loci inq̄ntum ex ipis elicitur argum̄tum.

Sed contra predicta arguitur sic: Locus vñtia maxime est ps loci maxime: q̄ mēbra diuisiōis coincidunt. Itē videtur q̄ diffinitio maxime nō sit bñ assignata. q̄ ista omne totū est maius sua parte est quedā maxima: et tamē alia ē notior ipsa sc̄z illa: De quolibet esse vel non esse: et de nullo ambo simul: q̄ illud p̄mū p̄ncipium est notissimū: ex q̄rto metaphisice. Respōdeo ad primū q̄ locus diffrentia maxime p̄t capi dupl̄: vno materialiter p̄ ipis terminis: et sic bene est pars maxime. Alio mō formaliter p̄ habitudine huiusmodi terminoz: et sic nō est pars eius: sed differūt adinuenim: sic explicans et explicatum: maxima em̄ est explicitiua huius habitudinis. Ad secūdū p̄t dici q̄ licet vna ppositio de quolibet esse tē: sit notior illa omne totū est maius sua parte: q̄ sc̄z est de termino simpliciter p̄mo ad quez stat resolutio oim terminoz. s. s̄ ente: tamē nulla ē notior ipa in suo genere seu ex eisdē terminis: cū ex talibus terminis nulla sit inmediate notior ipsa.

Circa predicta notandum

q̄ p̄ncipia sūt in duplici diffrentia: quedam sunt simpl̄ prima et indēmōstrabilia a priori: vt omne totū ē maius sua parte. Si ab equalibus equalia demas que remanent sūt equalia: et huiusmodi q̄ dicuntur maxime: q̄ sūt maxime certitatis et vñtatis ad conclusiones inferēdas. Dicitur etiā dignitates: q̄ dignū est asserere ipis. Dicitur etiā cōdes animi cōceptiones: q̄ ab omnibus p̄cipientibus terminos eoz veritas agnoscitur. Dicitur etiā ppositiones immediate: q̄ nō indigent p̄bari per aliud prius se: et ista sunt p̄ncipia cōmunita: q̄ sunt de terminis cōmunitibus: sicut equalē et ineq̄alē cōueniūt numero et magnitudine: et ista considerat metaphisica que est sciencia cōmunita: at per illa habet stabilire p̄n

cipia specialia aliarū scientiarū si op^o sit
 Alia autē sūt principia q̄ sūt ppria prin-
 cipia p̄cularit̄ sciētiarū: que licet poss-
 sint dici dignitates: nō tamē illa p̄pe.
 Sūt autē illa p̄pa p̄ncipia in aliqua sciē-
 tia q̄ supponitur in ip̄a sciētia: et cōstitu-
 untur ex terminis proprijs ip̄ius scien-
 tię culus diffinitōdes p̄pe sūt specialiuꝝ
 terminoz in scienā vtente illis terminis:
 sicut in geometria rectum dicitur cūlus
 medium non exit extrema: et ex hmoi p̄n-
 cipijs p̄cedit demonstratio primo poste-
 riorum. Principijs autē cōmūnibus in
 sua cōmunitate manentibus nō vtitur
 scientie specialis: sed bene vtuntur ip̄is
 appropriatis et applicatis ad suum ge-
 nus scibile v̄p̄ncipio. Si ab equalib⁹
 equalia demas que remanent sunt equa-
 lia. Vtitur geometer applicando illud
 ad magnitudines sic: Si ab equalibus
 magnitudinibus equales magnitudines
 demas: residue erunt equales. Arithme-
 ticus autē applicādo ip̄m ad numeros
 Vocat autē Aristotiles p̄ncipia scientia-
 rum positōnes que ponuntur tanq̄ p̄a.
Diuiditur hō positio in suppositionē
 petitionem et diffinitionem: et p̄ueniunt
 in hoc suppositio: et petitio: qz si sint de-
 monstrabilia: non tamen illa scientia in
 qua supponitur vel petitur: sed differit
 abinuitē: qz si p̄positio que accipitur vt
 p̄missa ad aliqd̄ demonstrandū sit p̄ba-
 bilis addiscētis: siue videatur sibi vera:
 tūc dicitur suppositio non simpliciter: s̄
 ad aliquem. Sed si esset penitus inde-
 monstrabilis: esset suppositio simpliciter.
 Si hō addiscens cui sit demonstratio ne-
 qz fuerit eiusdē opinionis: neqz cōtrarie
 sic qz eam neqz concedat neqz neget dici-
 tur petitio. Diffinitio autē differt a sup-
 positione et petitione: qz omnis supposi-
 tio vel petitio est p̄positio. Diffinitio
 autē nō: sed soluz simpliciter intellectu ap-
 p̄henditur. Unde dicit Arist. qz non dicit
 esse vel non esse: qd̄ est intelligēdum
 non de cōstitia rei que p̄ diffinitionem ex-
 plicatur: sed de esse quod consistit in cō-
 positione p̄dicati cū subiecto: cū tñ assu-

mitur in p̄positione et p̄dicatur de diffi-
 nitorū: talis p̄positio est suppositio: es
 medium in demonstratōne p̄pter quid
 et potissima. Quare hō scientia subal-
 ternata accipit p̄ncipia sua a subalternatē
 scientia de ip̄a est aliquid dicendum.

Et circa quod est notandum

qz ad hoc qz vna scientia subalternetur
 alteri tres cōditiones requiruntur. P̄mo
 enī requiritur: qz subiectū scientie subal-
 ternate sit sub subiecto sciētie subal-
 ternantis: sic musica que est de numero so-
 norū: sicut de p̄positionibus numerali-
 bus applicatis ad sonos subalternatur
 arithmetice: que ē de numero sūpto sim-
 pliciter. Secūdo qz subiectuz ei⁹ addat
 diffrentiam accidentales ad subiectū sub-
 alternantis: sicut sonus est diffrentia ace-
 dentalis addita numero. Tercia qz sci-
 entia subalternata accipiat p̄ncipia sua
 a scientia subalternante.

Notandū insup qz respectu omnis
 conclusionis demonstrati-
 onis oportet ponere principia prima in-
 demonstrabilia: als in infinitū p̄cedere
 tur. Est autē magis assentiēdum p̄ncipijs
 q̄ conclusioni: quod p̄bat Arist. primo
 posterior⁹: qz p̄pter quod vnumquodqz ta-
 le et illū magis: que auctoritas qz sepe
 allegatur in p̄bia et theologia ē aliqua-
 liter declaranda: Et sic pōt intelligi: Al-
 lud est magis tale p̄pter quod vnumquodqz
 est tale: vt qz cōclusio est euidēs ex prin-
 cipio: ideo principium ē magis euidēs:
 vnde illi magis est credendū. Ad verit-
 tatē autē illi⁹ p̄p̄ose oportet qz illud pre-
 dicatum qd̄ cōuenit alicui p̄ aliquā cau-
 sam cōueniat etiā illi cause. Et ideo nō
 sequit: Ista inferiora sūt generalia et cor-
 ruptibilia p̄pter superiora: ergo superiora
 sunt magis generabilia: qz talia p̄dicata
 non cōueniūt superioribus. Itē requirit
 qz illud quod est causa tal̄ causati sit cau-
 sa p̄cisa t̄lis p̄dicati. vñ nō sequit dom⁹
 est solida p̄pter domificatorē: s̄ domifi-
 cator ē magis solid⁹. Firmitas enī non
 inest domui p̄cise a domificatore: s̄ a so-
 liditate suaz p̄tū. Itē nō tenet in causis

accidentaliter ordinatis: vnde nō sequitur
Sortes est hō. ppter platonē: q̄ pla-
to est magis homo. Dicuntur autē cause
accidentaliter ordinatis quādo vna de-
pendet ab alia in eēndo sed non in cau-
sando: vt filius licet habeat esse a patre
potest tamē generari patre mortuo. In
causis hō essentialiter ordinatis ē depen-
dentia et in esse et in causare: vt de^o sol
q̄ homo generat hominē. Inferior enim
causat in virtute superioris qd̄ est intelli-
gendum scdm̄ Sco. p̄ma dist. 4. sen.
Non q̄ causa secūda in suo ordine agat
virtute p̄pa. Non enī accipit nouā in fin-
entia: sed dicitur agere in virtute alteri^o:
q̄ virtus agentis dependētis nō sufficit
sine virtute illa a qua dependet.

Deus diuiditur. rē.

Post q̄ auctor diffinit locum
hic consequēter diuidit locuz
dñiam maxime per locum in-
trinsecū et extrinsecū et mediū. Loc^o in-
trinsecus est quādo sumit argumentuz
ab his que sūt de substantia terminoz ī
questiōe positoz. ¶ Ubi sciendū q̄ ī om-
ni argumēto est conclusio que fuit questiō
ante q̄ concludere: ideo dī q̄ argumē-
tuz facit fidem de re dubitata: id ē de
questiōe que prius erat questiō r̄ dubi-
tabilis. ¶ Locus ergo intrinsecus ē qn̄
sumitur argumentum ab his que sūt de
substantia terminoz in q̄stione positoz:
hoc est qn̄ termin^o inferens est ita de es-
sentia termini illati: q̄ vnus includit al-
liū aliquo mō eēndi in: vt p̄posita illa q̄
stione: vtrū sortes sit animal arguit sic.
Sortes est homo: ergo sortes est animal:
ly animal qui est termin^o illatus inclu-
ditur in termino inferente. ¶ Locus au-
tem extrinsecus est qn̄ illi termini sic se
habent q̄ vnus non includit alium: sed
est extra ratiōem eius: vt si arguat sor-
tes est albus: ergo non est niger. Nō enī
huius termini albus ē extra ratiōē hu-
ius termini niger. ¶ Locus hō mediuz
est quando huiusmōi termini sic se hnt
q̄ priuz cōueniūt: r̄ partim dñit: vt cons-

cretū et abstractū q̄ dicitur coniugata con-
ueniūt in significato: et dñit in mō signi-
ficādi: vt iustū et iusticia. Iusticia enī
significat illā q̄litate in se p̄sideratā. Ius-
tū hō significat hmoi qualitatis p̄cernē
do subiectū cui inest. Ex p̄dictis patz q̄
diuisio loci dñie maxime ē bñ assignata
Et enī p̄us dicebatur locus dñie maxi-
me est formaliter habitudo termini ad
terminū: vt p̄firmās argumētū. Distin-
ctio autē intentionū debet vari fm̄ disti-
ctionem fidamētōz: sic distinguūt tres
mōi relatiuoz quinto metaphisice. Hic
ergo distinguūt loci fm̄ varietatē ter-
minoz in quibus fundant. Si quare
quare nō ponitur diuisio loci maxime: si
cut dñie maxime. Respōdeo q̄ habita
diuisione dñie loci maxime: habetur di-
uisio loci maxime. Scdm̄ enī varietatē
terminoz est variatio maximā explicā-
tiū huiusmōi terminozū habitudines.

¶ Deinde diuidit auctore locum intrin-
secū in locū a subia et a concomitantibus
subiam. Loc^o a subia ē qn̄ sumit argumē-
tum a substantia terminoz in q̄stione po-
sitoz: qn̄ vicz termin^o inferēs et illatus
sic se hnt q̄ vn^o illoz dī totā eēntiā alte-
ri^o p̄uertibiliter. vñ subia in p̄posito nō
sumit p̄dicamētō substantie s̄z p̄ essen-
tia rei. In alijs hō p̄dicamētis regiunt
hmoi loci sicut in p̄dicamētō subie: licz
autē videat̄ hec diffinitio eē eadē cū diffi-
nitōe loci intrinseci: tñ dñit: q̄ in loco a
subia argumētū sumit ab eēntia termi-
nū p̄uertibilr nō in diffinitōe loci intrin-
seci: s̄z ibi sufficit q̄ vn^o illoz dicat al-
qd̄ inclusū ī eēntia alteri^o aliq̄ mō eēndi
in: vñ illa diffinitio puenit nō soluz loco
a subia: s̄z etiā loco a cōcomitantib^o sub-
stantiā q̄ ē qn̄ sumit argumētū ab his q̄ cō-
sequūt terminos ī q̄oe positos. q̄ vicz eēn-
tia vni^o p̄sequē eēntiā alteri^o: r̄ vn^o illoz
aliq̄ mō includit ī alio: vt sicut p̄ ī suo
toto vl̄ eē. vl̄ sicut forma l̄ materia: aut
res in suo fine: et sic de alijs: vn^o tñ non
includit cōuertibiliter totā eēntiā alteri^o.
¶ Diuidit aut loc^o a subia p̄ locū a diffi-
nit^o a descēp^o r̄ nōis interpretā^o. Diffi-

De loco a diffinitione

est oratio indicans quid est esse rei.
Circa quod sciendum q̄ hic su-
 mit̄ dif-
 finitio non p̄ diffinitioē causali q̄ datur
 p̄ causas extrinsecas: seu p̄ descriptōne
 vel diffinitioē qd̄ nominis: s̄z p̄ diffinitio-
 one q̄ dicitur q̄ explicat eēt̄ia rei p̄ p̄n-
 cipia eēt̄ialia et intrinseca diffinitio: s̄z
 per gen^o et dicitur que se habet, vt ma-
 teria ⁊ forma: vt declaratū fuit in p̄dicat-
 bilibus.

Locus a diffinitione est habitudo dif-
 finitionis ad diffinitum: q̄ quidē ē habi-
 tudo idētitatis: s̄z cōuertibilitatis ipso-
 rum adinuicem: Ex quo puenit, q̄ quic
 quid affirmat̄ vel negatur de vno: etiaz
 affirmatur vel negatur de alio: ⁊ de quo
 cūq; verificatur vnum: verificatur et re-
 liquum. Et cōtinet iste locus quattuor
 argumenta et quattuor maximas: p̄mo
 subiciendo diffinitiones affirmatiue: vt
 omne animal risibile currit: ergo omnis
 homo currit. **2°** locus: a diffinitione.
Maxima. Quicquid p̄dicatur de diffi-
 nitione et de diffinito. **Secundo** p̄dican-
 do diffinitionem affirmatiue: vt fortes ē
 animal rationale: ergo fortes est homo.
Unde locus: a diffinitione. **Maxima** d̄
 quocūq; p̄dicatur diffinitio et diffinitū
Tertio: subiciendo eaz negatiue: vt ani-
 mal rationale nō currit: ergo homo non
 currit. **Unde locus:** a diffinitioē. **Maxi-**
ma: quicquid remouetur a diffinitione ⁊
 a diffinito. **Quarto** p̄dicādo eam nega-
 tiue: vt lapis non est animal rationale:
 ergo lapis non est homo. **Unde locus:**
 a diffinitioē. **Maxima:** a quocūq; remo-
 uetur diffinitio et diffinitum. Eodē mō
 potest argui a diffinito ad diffinitionem
 s̄z subiciendo et p̄dicando diffinitū af-
 firmatiue et negatiue: vt omnis hō currit
 ergo omne animal rationale currit. **Unde**
locus: a diffinito: **maxima:** Quicquid p̄-
 dicatur de diffinito et de diffinitioē. et
 sic de alijs mōis p̄mittendo diffinitū
 et p̄cludendo diffinitionem. **Unde tunc**
 est locus a diffinito qm̄ diffinitum infert
 et concludit diffinitionem: ⁊ tunc est lo-

cus a diffinitione quando diffinitio in-
 fert diffinitum. **Locus** enī denominat̄
 ab inferente et non ab illato: eo q̄ Xrus
 approbatiua cōtinētis est in termino in-
 ferente: s̄z in medio et non in termino il-
 lato. **¶ Notandū** etiam q̄ locus nō de-
 nominat̄ a tertio inferente absolute sup̄-
 to: cum logicus non sit artifex: realis: s̄z
 denominatur a termino, put̄ stat sub illi
 qua intentione logicali: s̄z diffinitio ge-
 neris et speciei: ⁊ sic de alijs: vt si argua-
 tur homo currit: ergo animal currit: nō
 denominatur locus ab homine: vt ē res
 absolute sumpta: s̄z a specie: id ē ab ho-
 mine vt stat sub illa intentioē que ē spe-
 cies. **¶ Item** Notandū q̄ in hmoi argu-
 menti termini debent accipi p̄sonalit̄:
 als consequentie non valent: et iō nō
 sequitur: animal rationale est oratio: q̄
 homo est oratio: q̄ termini sumūt̄ ma-
 terialiter. **Item** non sequitur: homo est
 species: ergo animal rationale est specie:
 es: q̄ ly homo non supponit simplicit̄.
Item iste consequentie tenent in p̄posi-
 tionibus de iūesse. In illis enim moda-
 libus que a quibusdam dicuntur moda-
 les non semp̄ tenet talis illatio. **Unde nō**
 sequitur: fortes scitur esse homo: q̄ scit̄
 esse animal rationale. **Item** non sequit̄
 demonstrabile est hominem esse risibile:
 ergo demonstrabile est animal rationa-
 le esse risibile. **Passio** enī que demonstra-
 tur de diffinito est p̄ se nota de diffinito:
 ne: vt dicit Sco. 2. di. p̄. sen.

Item Notandum fin eundē vo-
 ctozem q̄ cō-
 ceptus quiditatis prius naturaliter co-
 gnoscitur confuse: vt s̄z imponitur per
 nomen q̄ cognoscatur distincte: vt impo-
 natur per diffinitionem: licet ergo eadez
 res importetur p̄ diffinitionem ⁊ diffini-
 tum: nō tamē eodē mō. **Designatur** enī
 per diffinitum confuse et implicite: ⁊ p̄
 diffinitionē distincte ⁊ explicite. ex quo
 patet q̄ aliqua p̄dicata sunt notiora de
 diffinitione cuiusmodi sūt p̄dicata p̄ se:
 vt proprie passionēs cum orientur a p̄n-
 cipijs intr̄ insectis substantie q̄ explicant̄

p diffinitionem. Aliqua δ o sūt notiora
 s diffinitio cuiusmōi sūt accētia coīa que
 pus insit inferioribus: cuz infēriora sūt
 materialia respectu supior: r p pzi^o co-
 gnoscūtur cōfūse q̄ ipa supiora. Quan-
 do ergo pdicata sūt notiora de diffinitō
 ne q̄ de diffinito: bñ pcedit arguēdo a
 diffinitione ad diffinitum. Si δ o in ta-
 libus pdicamētis pcedat a diffinito ad
 diffinitionē erit petitio pncipij qñ pbat
 ignotū p ignotius. Qñ autē pdicamenta
 sūt notiora de diffinito q̄ de diffinitōne
 nūc bñ pceditur arguēdo a diffinito ad
 diffinitionē. Si δ o in talibus pdicamē-
 tis pceditur arguēdo a diffinito ad
 diffinitū erit petitio pncipij. In istis au-
 tē cōsequētis ē argumētū demōstrati-
 uum qñ accēs ē euidenter notū: vt omne
 animal rōnale ē risibile: ergo omnis ho-
 mo ē risibilis. ¶ Sed ptra pdicta argui-
 tur: qz si pdicta sūt δ a: auc. cōmittit pe-
 titionem pncipij. Arguit em̄ sic: Ani-
 mal rationale currit: ergo homo currit:
 r tamē pdicamentū est notius de δ ssi-
 nito q̄ de diffinitōne. Ad hoc pōt o u-
 pliciter responderi: pmo q̄ auctor sic ar-
 guit: gr̄a exempli. Exempla autē ponunt
 non vt vera sint: s; vt sentiāt q̄ addiscūt
 Secūdo pōt dici q̄ in locis dyalecticis
 non semp optet pcedere a notiorib⁹ sim-
 pliciter: sed a notioribus in ordie ad re-
 spondētē. An licet aūs nō sit notū sim-
 pliciter q̄ cōsequēs: si tñ sit notū resp
 etu respōdētis: erit locus dyalecticus et
 non petitio pncipij. Deinde determinat
 auctor quid sit descriptio dicens: q̄
 ¶ Descriptio est oratio significās quid
 est esse rei p accidentalia. Circa qd notā-
 dum: q̄ p hec drit diffinitio et descrip-
 tio: qz diffinitio expmit qd rei p eētia-
 lia: descriptio δ o p accētia qd qd sit: n̄
 solū p accētia ppxia q̄ orizitur a pncipi-
 js speciei: s; etiā p accētia coīa que flu-
 unt a pncipijs indiuidui. Per ipa em̄
 cognoscimus rei essentiā. qz fm̄ Arist.
 in l. de aīa: Accētia maximā pte pferit
 ad cognoscēdū q̄ quid est. diffinitio eti-
 am causalis que dat p causas extrinse-

cas pōt dici descriptio: huiusmōi ei cau-
 se sunt accidentales causato: cū nō sint
 de ei⁹ eētia p accidentalia: igit dat des-
 scriptio q̄ facit vnū cōuertibile cum de-
 scripto in qñtū vnū cōtrahit r restringit
 alterū: vt si dicat homo est aīal māiue-
 tū: a natura gressibile bipes: a δ o forma-
 tur de limo terre: ordinatū ad beatitudi-
 nem eternā. Descriptio etiā est orō con-
 stans ex genere et ppxio: vt aīal risibi-
 le est descriptio homis. Per ppxias nāqz
 passīdes sepe circumloquimur rez orūas
 nobis ignotas. De loco autē a descriptōe
 ad descriptū et eōuerso ē dicēdum sicut
 de loco a diffinitōe ad diffinitū forma-
 do argumēta et maximas eodez mō po-
 nendo descriptionem loco diffinitōis:
 et descriptū loco diffiniti. Consequē-
 ter determinat auctor de Interpretatiōe.
 Est autē duplex interpretatiō: qz quedā est
 que non puertitur cum interpretato: vt le-
 dens pedem est interpretatio huius no-
 minis lapis: r fm̄ hāc nō sumit locus a
 substantia: in quo inferens et illatū n̄ si-
 gnificāt idē cōuertibl^r: lapis. n. r ledēs
 pedem nō cōuertibiliter se habent: cum
 multa ledāt pedes que nō sūt lapides.
 Alia vero est que cōuertitur cū interp-
 tato: vt amator sapie est interpretatō hu-
 ius nomis pbus. Dicēti em̄ a philoso qd
 est amor: et sophos quod est sapientia:
 quasi amator sapientie. Et ab hac inter-
 pretatione sumitur locus a substantia: r
 diffinitur sic: Interpretatio ē expositio vni-
 us nomis minus notū p aliud magis no-
 tum. ¶ Circa quod notandū q̄ ethimolo-
 gia et interpretatio differūt ab inuicē.
 Ethimologia em̄ est expositio huius di-
 ctionis per alias dictiones eiusdē ydio-
 matis: vt sol dicitur quasi sup omnia lu-
 cens. Interpretatio δ o proprie dicitur qñ
 vna dictio exponitur p alias dictiōes al-
 terius ydiomatis. An fm̄ ysidor in li.
 ethimologiarū: Interpretes dicēti qñ me-
 dius inter pres duarū linguarū. Inter-
 pretatio enim in pposito sumitur magis
 ample p expositione vnius dictionis p
 alias dictiones eiusdē ydiomatis vel di-

Tractat⁹ Anois interpretatione, et de quatuor que

uerforam dum sit sibi cōuertibilitas in-
piationis cum interpretato. **Itē** notan-
dum q̄ interpretatio differt a diffinitōne
et descriptione. Diffinitio enī et descriptio
indicat esse res absolute. Diffinitio q̄
dem p̄ cēntialia: descriptio nō p̄ p̄peta-
res s̄m se consideratas. Interpretatō at̄
indicat eē rei p̄ p̄prietates a quib⁹ no-
men imponitur: siue in quātum exp̄mūt
et significat per nomen. Unde quādoq̄
quid nomis vocatur interpretatio. De lo-
co aut̄ ab interpretatōne ad interpretatuz
et econuerso ē dicendū sicut de loco a diffi-
nitione ad diffinitum: formādo argumē-
ta et maximas eodē mō ponēdo inter-
p̄tationē loco diffinitionis et interpretatum
loco diffiniti.

Contra predicta arguitur sic
Non solū nomia s̄z etiā v̄ba p̄nt p̄ alias
dictiones exponi: ergo illa diffinitio est
insufficiens: in qua dicitur q̄ interpretatō
est expositio vnius nomis p̄ aliud. **Itē**
videtur q̄ interpretatio illius nois p̄bs
nō sit cōuertibilis cū interpretato. q̄ mul-
ti amant sapiētia q̄ nō sunt philosophi.
Itē videtur q̄ locus ab interpretatōne nō
sit locus a subia. q̄ s̄m Boetii locus a
substantia in sola diffinitione consistit.
Respōde ad primū q̄ nomē in diffini-
tione interpretatōis nō sumitur. p̄t̄ disti-
guitur cōtra alias p̄tes orationis: sed su-
mitur p̄ illo q̄ est nota mētis: seu signi-
ficat mentis cōceptum. **Ad** secūndum
dico q̄ illi q̄ nō sūt philosophi: qui s̄z
carent sapientia nō dicūtur p̄p̄e amare
sapientiam: sed desiderare. Desiderium
enī p̄p̄ie est respectu non habitū: amor
nō respectu habitū: licet vnuz aliquan-
do sumatur p̄ reliquo. **Ad** tertium dico
q̄ Boecius accipit diffinitionē large p̄
diffinitione q̄d rei et q̄d nomis. Et notā-
dū q̄ quid rei est t̄m entū: quid nomis
nō est tā entū q̄ nō entū. vñ illa q̄ di-
cūtur entia p̄hibita quib⁹ s̄z repugnat
esse bñ habent q̄d nomis: vt chimera.
Talia autē sūt pure impossibilia: cum
ratio ip̄oz sit in se falsa includendovicz
p̄radictoria: vt q̄ aliquid componatur

ex repugnātib⁹ et impossibilib⁹ cōponi.
Itē notandū q̄ licz questio si ē
quid nomis. De nullo enī queritur: an
sit nisi p̄cognoscatur quid p̄ nomē imp̄-
tatur: et intelligitur si est nō d̄ ex̄tia ac-
cidentalī: alioquin demōstratio cui⁹ me-
diū est diffinitio nō posset haberi de nō
existente: cuius oppositū patet p̄mo po-
sterioruz. Sed intelligitur si est de ente
cui nō repugnat esse in effectu s̄m Sco-
tum prima diffinitōne. 4. sen.

Itē notandū q̄ si est et q̄ est ali-
quid et quod sunt sumūt p̄
eodem: vt dicit̄ p̄mo posterioruz: q̄ d̄ sub-
iecto scientie vel demōstratōis oportet
p̄cognoscere q̄d est: et q̄ est: hoc ē opor-
tet p̄cognoscere quid p̄ nomē significa-
tur: et q̄ sibi nō repugnat esse: vel reale
vel rationis. Nulla enī scientia probat
suū subiectū eē demōstratōne. p̄pter q̄d
arguendo s̄z a causa ad effectum: cū ip̄-
sum subiectū virtualiter cōtineat omnia
desiderata in illa scientia: vt dictuz fuit
p̄mo ca. huius libri: hoc tamē nō obstā-
te bñ pōt demōstrari demōstratōe q̄. q̄
arguendo vicz ab effectu ad causā p̄t̄ eti-
am demōstrari p̄ aliquā priorē sciētiaz:
cognito aut̄ de subiecto scientie q̄ est p̄t̄
inuestigari p̄ effectus diffiniti. vel scdm
Sco. 3. di. p̄mi sen. p̄ viā diuisionis di-
uidendo s̄z genus generalissimum ī ge-
nera subalterna: ac remouēdo d̄ritas si-
bi nō cōueniētes: et alias sibi attribuē⁹.

Alterius notandū q̄ q̄stio p̄p̄t
quid pōt re-
duci ad quid est. Qualitas enī siue d̄ ifi-
ninitio subiecti ē p̄pter q̄d respectu pas-
sionis. Unde ī demōstratōne propin-
qua et potissima que datur p̄ causā ines-
diatam diffinitio subiecti est mediuz ad
p̄bandum passionem de subiecto: vt p̄
animal rationale p̄batur homo esse r̄s̄i-
bilis.

Itē sciendū q̄ diffinitio p̄pter
quid dicitur dupli-
citer. vno modo dicitur propter quid:
quando demōstratio sit per aliquas cau-

tas: sicut per causas extrinsecas: vel etiam per aliquam causam. Alio modo dicitur propter quid et potissima: ut quando demonstratio fit per causas intrinsecas: siue per definitionem aliquam.

Demonstratio autem quod fit dupliciter secundum Aristotem. primo post. Alio modo arguendo ab effectu ad causam. Alio modo arguendo a causa remota ad effectum. Exemplum primum: si quis demonstraret quod planete sunt proprie nos: quod non sint illae: haec demonstratio est per effectum ad causam: quod non sustinere est effectus eius quod est esse prope nos. Exemplum secundum: ut si demonstraret quod paries non respirat: quod non est animal. Non esse enim animal est causa remota et quod est non respiramentum: quod probatur per hoc: quod est animal non est causa proxima huius quod est respirare: sed est animal habens pulmonem: ergo non esse animal non est causa proxima huius quod est non respirare: et est talis demonstratio semper negativa: nam posita causa remota non propter hoc ponitur eius actus: sed ipsa remota remouetur actus: sic arguendo: Omne respirans est animal: nullus paries est animal: ergo nullus paries est respirans. Sufficientia et diuisio huiusmodi quatuor questionibus: scilicet si est: quid est: quod est: et propter quid est. de quibus ait Aristoteles. In primo secundum posteriorum sic potest assignari. Omne enim demonstrabile antequam prophetur est dubitabile: et per consequens questionabile. Aut igitur queritur incomplexo: aut de complexo. Si de incomplexo: tunc aut de rei entitate: et sic est questio si est. Aut de quidditate: sic est questio quid est. Si vero de complexo: aut queritur de inheretia passionis ad subiectum: et sic est questio quia est. aut de causa inheretiae: et sic est propter quid.

Et notandum quod quia non est nota querendi. Per hanc enim coniunctionem nihil queritur: dicitur tamen questio quia est nota querendi ratio nem: seu respondendi questio: ut circa hanc questionem: an luna sit eclipsibilis. potest queri an eclipsibilis potest esse

in rerum natura quo ad questionem si est habito autem quod sic: quia videtur defectum luminis candele propter impetum alicuius corporis. Unde potest queri: quid est eclipsis. Est autem eclipsis carentia luminis in aliquo receptivo ex interpositione corporis opacti impediens luminosum causare lumen in huiusmodi corpore receptivo luminis. Habito autem quid est eclipsis potest queri: an haec propositio: luna est eclipsibilis sit vera quantum ad questionem quod est. Cognito autem per experientiam quod sic: quod videlicet eclipsis potest esse lune: potest ulterius queri: propter quid. Cognito vero quod hoc est propter interpositionem terre inter solem et lunam: cessat omnis questio de ista questione.

De locis a concomitantibus substantiam.

Equitur de locis a concomitantibus substantiam. Postquam auctor determinauit de loco a substantia: hic consequenter determinat de loco a concomitantibus substantiam. Fit autem iste locus in terminis quod sic consequitur quod vnus includitur in alio aliquid modo eundem in: et hoc patet per huiusmodi locos discurrendo: aut enim vnus includitur in alio: sicut partes in toto: vel sicut totum in partibus. Tale autem totum: vel est totum vniuersale: vel totum integrale. Ad esse in sicut totum vniuersale est in suis partibus reducunt totum in quantitate: et totum in modo. Ad totum vero integrale reducuntur totum in loco: et totum in tempore. Si autem vnus est in alio: sicut effectus in causa: vel forma in materia sumuntur loci a causa efficiente: materialis: formali et finali. Generatio autem et corruptio reducuntur ad esse in: sic forma in materia: quod generatio est via in formam: et corruptio vniuersalis est generatio aliterius. Locus vero ab vniuersalibus reducitur ad esse: sicut res in suo fine: vnus enim est sicut finis ipsius rei. Contra autem accidentia possunt reduci ad totum vniuersale. Vniuersalibus enim quod est in plus quam aliud: sicut delinquere est in plus quam penitere. Ad hanc

De locis a cōcomitātibz subam

enim delinquent qui nō vere penitent.

Primo igit̃ agit de toto vniuersali.

¶ Circa quod sciendū q̃ vniuersale alr sumit̃ i pmo posteriorū q̃ sumat̃ hic seu in libro p̃dicabilū. In libro enī posteriōri vlt̃ dicit̃ p̃dicatū qd̃ pmo puenit̃ ali cui subiecto. Primitas aut̃ dicit̃ ibi ad equationē: qz scz natura talis p̃dicari est adequata tali subiecto: et sic r̃sibile vel animal rationale dicitur vniuersale hō mō sumptū primo posteriorū qd̃ ē de omni et de p se: et de fm qd̃ ipm. Dicit̃ d̃ omni: qz nō cōueniat ei p alterū: s; alijs per ipm. Vñ ista se habet ex additōe ad inuicē: scz: de omni: de per se: et de fm qd̃ ipm. qz omne qd̃ p̃dicat̃ p se: etiā p̃dicat̃ de omni sed nō ecōuerso. Similiter omne qd̃ p̃dicat̃ fm qd̃ ipm: p̃dicat̃ et p se: r̃ b̃ omni: sed nō ecōuerso. Exemplū de omni vbi nō ē p se: vt omnis homo ē coloratus. Exemplū de omni vbi nō ē fm qd̃ ipsuz: vt omnis homo ē animal: et de fm qd̃ ipsum: vt omnis hō est r̃sibilis: omnis hō ē aial rōnale. ¶ Totū aut̃ vlt̃ vt h̃ sumit̃ est supius respectu suorū inferiorū: vt genus respectu suarū specierū: seu magis cōe respectu min⁹ cōis. r̃ d̃ vlt̃ q̃si vnū x̃sum in multis. Sed ps subiectiua est inferior respectu superiorū: vel min⁹ cōe respectu magis cōis: vt species respectu generis: vlt̃ individui respectu speciei. Et dicit̃ ps subiectiua: qz p̃metur et ponitur sub toto respectu cuius subicitur vniuersaliter.

Locus a toto vniuersali est habitudo ipsius ad suā partem: et tenet t̃m destructiue arguendo scz a negatōne supioris ad negationē inferioris: vt lapis nō est animal: ergo lapis nō est hō. vñ locus: a genere siue a toto vniuersali. Maxia: a quocūq; remouet̃ totū vlt̃: et qlibet e⁹ ps. Cui⁹ rō ē: qz cū supius eēntialit̃ includat̃ in inferiori: si ab aliquo remouet̃

superius: remouebitur et inferioris. Locus a specie siue a pte subiectiua ē habitudo ipsius ad suū totū siue ad suū gen⁹: r̃ nō tenet destructiue: qz ad negationē sp̃ei q̃ ē minus cōmūnis nō seq̃tur negatio generis: qz ipa sp̃e destructa: genus pōt remanere in alijs speciebus. Tenz igit̃ t̃m affirmatiue: et hoc duplicit̃: primo: subiciendo speciem: vt hō currit: ergo animal currit. vñ loc⁹: a specie: siue a pte subiectiua ad suū gen⁹. Maxia: Quicquid p̃dicat̃ de specie: et de genere. Item tenet p̃dicatō sp̃em affirmatiue: vt fortes est hō: ergo fortes ē animal. Maxia. De quocūq; p̃dicat̃ species: et suum genus. Nō eoz patet ex p̃cedētibz: cū est supius eēntialiter includatur in suo inferiori: seq̃tur: qz q̃qd̃ verificat̃ de inferiori: verificat̃ etiā de supiori: et de quocūq; verificat̃ inferioris: etiā supius in eo inclusum.

Contra predicta arguitur tripliciter: Primo sic: qz locus ab inferiori ad superius tenet affirmatiue. qz fm Boeti: Si x̃rus ē vlt̃: iusticia erit vtil: et si aial ē sensibiles: homo erit s̃sibilis: r̃ tamē arguitur a supiori ad inferioris affirmatiue. Item p̃bo qz nō teneat negatiue: qz nō seq̃tur: animal nō currit: ergo homo non currit: r̃ t̃m aīis ē ppō negatiua: et etiā p̃ns. Item videt̃ qz loc⁹ ab inferiori ad superius nō t̃m teneat affirmatiue: sed etiā negatiue: qz h̃n sequit̃: homo nō currit: ergo animal nō currit. Illa enī p̃na ē bona: in q̃ ex opposito p̃nt̃ inferē oppositū aīcedētis: sic ē in p̃posito: qz h̃n seq̃tur omne animal currit: q̃ omnis hō currit. Respōdēdo ad p̃mū dico qz argumētū ē bonū gr̃a materie et non gratia forme: arguitur enī in p̃dicamentis per se. Illud autē qd̃ p se inest vniuersaliter inest: qz p se p̃supponit̃ d̃ omni. ¶ Ad secundū dico qz nō arguitur ibi a superiori ad inferioris negatiue sed affirmatiue. licet enim tā aīis q̃ p̃ns sint negatiua: tamen tam superioris q̃ inferioris remanēt affirmata: et sic non arguitur a

negatione superioris ad negationē inferioris. Ad tertium dico p̄ idēz arguitur em̄ ibi ab inferiori ad superi⁹ p̄structionē.

Deinde determinat auctor de toto integrali dicens q̄ totum integrale est illud quod componitur ex p̄tibus quantitate habentibus: et ps eius dicit ps integralis: vt domus componitur ex recto et pariete et fundamento. Et ponitur ex partibus quātitatem habentibus ad differentia totius vniuersalis et aliorz totorū. Locus a toto integrali est habitudo ipsius ad suas p̄tes: et semp tenet cōstructionē siue affirmatiue: vt domus ē: q̄ paries ē. vñ locus: a toto integrali. Maxima: posito toto integrali ponitur et que libet eius pars: cū enī totū integrale cōponatur ex suis p̄tibus: ad esse ipsius necessario requiritur esse suarū p̄tium. Nō aut tenet iste locus destructiue. qz p̄tes p̄nt remanere destructo toto: licet enim ipse p̄tes habeat esse totius respectu cuius sūt in potētia: nō tñ habēt eē p̄tiale et p̄tialē ab ipso toto: et ideo p̄nt remanere re ipso destructo.

Locus a parte integrali est habitudo ipsius ad suum totum: et ē semp destructiue: vt paries nō est: ergo domus nō est. vñ locus: a p̄te integrali. Maxima: destructa p̄te integrali: destruit et suuz totum. Sed nō tenet iste locus affirmatiue. cuius rō est: qz esse partiāle partū est prius q̄ sit esse totius et impositio ad ipm̄. Ad positionē aut̄ prioris nō sequit̄ positio posterioris necessario. Circa p̄dicta notandū q̄ duplices sunt partes quedā sūt p̄tes p̄ncipales totius: et sunt ille sine q̄bus totū nō pōt esse: vt paries rectū sūdamentū sūt p̄tes p̄ncipales domus: alie sūt minus p̄ncipales que nō sunt necessarie: vt fenestra ī domo. Iste aut̄ locus intelligitur de p̄tibus p̄ncipalibus: vñ nō sequitur: manus sortis non est: ergo sortes nō est: qz manus nō est ps p̄ncipalis eius. Item sciendū q̄ iste locus tenet arguendo de est secūdo adiacente ad est secūdu adiacēs: als non tenet: vñ nō sequit̄: paries nō valet

duas libras: ergo nec domus. Item Sciendū q̄ duplex est totuz: scz homo et genēū et etherogeneū. Totū homogeneū dicit̄ qd̄ est eiusdem nature seu ratiōnis in toto et partibus: cui⁹ scz quelibet pars recipit p̄dicationem toti⁹: vt aqua aer panis vinuz. Quelibet enī ps aque est aqua. et dicit̄ ab homoz qd̄ est vnum et genus: quia est vnus generis vel nature in omnibus p̄tibus suis. Totū etherogeneū dicit̄ q̄ nō est eiusdē nature vel ratiōnis in toto et partibus: vt dom⁹ hō equus. Quelibet enī pars hoīs non est homo: et sic de alijs. et dicitur ab ethero quod est varium: et gen⁹: quasi varijs generis vel ratiōnis. Locus itaq̄ iste tenet in toto etherogeneo: et in partibus eius. Tenet etiā in toto homogeneo put̄ habet ratiōnem totius integralis: nature cōponitur ex p̄tibus quantitatiuis: vt bene sequitur: tota aqua est: ergo et pars aque est. Item sequit̄: pars aque nō est: ergo nec tota aqua. Si vero p̄sideratur fm̄ suam eētiam fm̄ quā verificatur d̄ omnibus partibus suis: sic puenit cū toto vniuersali. Et hoc mō ab ipso ad suas p̄tes pōt argui sicut a toto vniuersali ad partem subiectiuam.

Consequēter determinat auctor de toto in quātitate dicens q̄ totū ī quātitate est vniuersale vniuersaliter sumptū: scz terminus cōmunitis cū signo vniuersali: vt omnis hō currit: ergo homo currit. Et dī in q̄ntitate p̄ quandā similitudinem ad quantitatem discretam: que est numerus vel multitudo: eo q̄ terminus cōmunitis signo vniuersali determinatus distribuitur p̄ numerositate seu multitudīne suppositoz sub ipso contentozum. Pars aut̄ in quātitate est interiorus. scz cōtentum sub superiori distributo.

Locus a toto in quātitate est habitudo ipsius ad suā p̄tem: et tenet constructiue et destructiue. constructiue: vt omnis hō currit: ergo sortes currit. Nō locus: a toto in quātitate. Maxima. Quicqd̄ attribuitur toto in quātitate: et cuilibet eius parti. Destructiue: vt omnis hō

mo non currit: ergo sortes non currit. Vñ locus a toto in quantitate. maxima: quicquid remouet a toto in quantitate et a quolibet eius parte. Ratio horum patet: quia cum totum in quantitate distribuatur per omnibus suis suppositis: quicquid predicatur de toto predictabitur et de suis suppositis seu partibus eius: et quod remouet ab uno: etiam remouebit ab alio. Locus a parte in quantitate est habitudo ipsarum partium simul sumptarum ad suum totum: et tenet constructiue sic. Sortes currit. plato currit. et sic de alijs: ergo omnis homo currit. Maxima: quicquid predicatur de partibus in quantitate simul sumptis ad suum totum. Destructiue sic: Sortes non currit. plato non currit: et sic de alijs: ergo nullus homo currit. maxima: Quicquid remouet a partibus in quantitate simul sumptis: et a suo toto. Circa quod notandum quod ad hoc quod iste sequentia valeant termini debet supponere personaliter: et non materialiter siue simpliciter. unde non sequitur: omnis homo est totum in quantitate: ergo sortes est totum in quantitate: quia omnis homo ibi sumitur materialiter per illo complexo. Circa notandum quod bene arguitur a toto in quantitate ad suas partes: quoniam arguitur respectu predicamentorum quod notatorum in modo quoniam notatur totum quod partibus. Si vero huiusmodi predicata prius insunt partibus quod toti: tunc arguendo a toto ad partes committitur fallacia petitionis principij.

Insuper determinat auctor de loco a toto in modo: et est totum in modo nomen vel verbum sumptum sine determinatione: ut homo pars. Non in modo est terminus sumptus cum determinatione: ut homo albus. Dicitur autem homo per se sumptus totum in modo non quasi habens modum: sed quia est quiddam totum respectu sui ipsius modificationis. Homo enim sine determinatione super se extendit ad omnia sua supposita. Cum autem dicitur homo albus determinatur ad statum per vnam partem suorum suppositorum. Locus a toto in modo est habitudo ipsius ad suam partem: et tenet constructiue: ut lapis non est homo: ergo non est homo albus. Maxima: destructo toto in modo destruitur quelibet

eius pars: non autem tenet constructiue: quia posito superiori non oportet ponere inferius. Locus a parte in modo est habitudo ipsius ad suum totum: et tenet constructiue: primo: subiciendo partem in modo: ut homo albus currit: ergo homo currit. Maxima: quicquid predicatur de parte in modo: predicatur de suo toto. secundo: predicando: ut sortes est homo albus: ergo est homo. Maxima: de quocumque predicatur pars in modo predicatur et suum totum. Vñ isti loci tenentur sicut a superiori ad inferius: et e conuerso. Totum enim in modo se habet sicut superius: et pars in modo se habet sicut inferius. Circa quod notandum quod triplex est determinatio: quedam est distinguens: que seipsum repugnat suo determinabili. Unde dicitur distrabens quasi ad diuersa trahens. Tollit namque rationes sui determinabilis: ut mortuus. homo enim mortuus non est homo. Alia est determinatio diminuens: que non tollit simpliciter rationem illius cui adiungitur: sed parum diminuit. Sicut imaginabile: combinabile: vel cognitum diminuit rationem entis: quia potest sumi per ente rationis: et illa determinatio vocatur ab aliquibus determinatio indifferens: quia nec ponit nec tollit rationem sui determinabilis. In istis determinationibus non tenet predictus ctus modus arguendi. Vñ non sequitur: rosa est cognita vel opinabilis: ergo rosa est. nec sequitur: est homo mortuus: ergo homo. Est albus secundum dentes: ergo albus. Sed est fallacia a fine quod ad simpliciter. Alia est determinatio tamen contradiens: ut album contrahit hominem ad standum tamen per hominibus albis. Vñ talis determinatio licet faciat suum determinabile sumi per paucioribus suppositis: non tamen tollit vel diminuit rationem eius: sed potius ipsam ponit. Vñ eius sequitur: homo albus: ergo homo: et ideo in tali determinatione tenent predictae consequentia.

Alterius agit auctor de toto in loco et in parte. Est autem totum in loco dictio comprehensivus quod. Pars in loco est dictio comprehensivus

des vñ solū locū aduerbialiter : vt hic vel ibi. Locus a toto in loco ē habitudo ipsius ad suā prem: et tenet cōstructiue et destructiue. Cōstructiue sic: de^o ē vbiq; ergo bs ē h. Destructiue sic: Cesar ē nūl q; ergo nō est hic. Locus vō apte in loco ē habitudo ipsius ad suū totum. Tenet destructiue sic: Cesar non est hic: ergo non est vbiq;.

Totū in tpe est dictio cōphēdēs omne tempus aduerbialiter: vt semp et nūq; pars in tpe est dictio cōphēdēs aliquod tēpus aduerbialiter: vt nūc hēricas: aliquādo. Et sumūtur argumēta in istis sicut in toto in loco. pnt autē totū in loco et totū in tpe reduci ad totū in quātitate: cum vbiq; et nūq; semp et nūq; sūt signa vniuersalia vel equalentia ipsi: hic tamē ponūtur ad maiorem expōsionem. Sūt etiam et alia tota que pnt reduci ad pcedētia. s. totū copulatū totū disiunctū: totū pntentiū siue vtriale: et totū successiū. Totū copulatū est qñ duo simul cōiungūtur p cōiunctionem copulatīuā: vt fortes currit: et plato disputat. et pōt reduci ad totū integrale. Hic em̄ pōt argui sicut ibi: a positōe totū ad positōnē cuiuslibet ptis: et a destructiōe ptis ad destructiōnem totius. Totū disiunctū ē qñ aliq; duo cōiunguntur per cōiunctionem disiunctiua: vt fortes currit: vel plato disputat: et pōt reduci ad totum vniuersale: arguēdo scz a destructione totius ad destructiōnē partis: vel a positōne partis ad positōnē totū. Totū virtuale vel potestatiū ē quod ī se simplex est nullaz habēs quātitatē: plura tamē cōtinēs potētia et virtute: vt anima cōtinēt in se vim intellectiua: sensitiuā et negatiua: et potest reduci ad totum vniuersale arguēdo scz a toto ad partem. Destructiue sic: Lapis nō habet animam: ergo lapis non habz potētia vegetatiua. A parte autem ad totū constructiue sic: Planta habet vim vegetatiua: ergo habet animam. Totū successiū ē quod habet partes nō

simul permanentes. Unde entia successiua habent suum esse in fieri. Dum em̄ sunt sunt: dum vero facta sunt non sūt: vt dies: annus. Permanentia autem sunt in facto esse et non in fieri: sed sunt quando simul sunt. Et reducitur totum successiū ad totum vniuersale: arguendo a destructiōne totius ad destructiōnem partis: vt non est dies: ergo non est meridies: et a positōne partis ad positōnem totius: vt meridies est: ergo dies est.

De loco a causa.

Causa est ad cuius esse sequit aliud fin naturam.

Postq; auctor determinat de loco a toto: hic consequenter determinat de loco a causa. Circa quod pemitit diffinitionem cause in generali: dicēs q; causa ē ad cuius esse sequitur aliud per naturā. In qua diffinitione intelligitur ens p genere: quod est cōmune ad causam et effectum. Et ponitur: ad cuius esse seq; tur aliud: ad differentiam effectus: qui sequitur ad esse cause. Et ponitur p naturam ad denotandum q; cause ad effectum est prioritas nature non temporis vel ordinis: sicut vnus homo alium pcedit vel sequitur: licet enim aliquando causa sit prior tempore suo effectui: non tamen semper: vt patet in subiecto et p pta passione que simul sunt in generatione et corruptione. Et dicitur hic prius natura: a quo aliud dependet: posterius vero quod dependet ab alio: sicut effectus dependet a causa cuius esse pte supponit.

Sed contra predicta arguitur sic: Aliud dicit diuersitatem essentialē: cum sit relatiū diuersitatis substantialis: sed effectus nō sp differt essentialiter a sua causa. vt patet de subiecto et propria passione q; sunt idem realiter: & male ponit ī diffinitione cause qd ad eē

eius sequitur aliud scz effectus. Itē cā et effectus sūt correlatiua: ergo cā nō est prior natura suo effectū. Probat consequētia: qz relatiua sunt siml natura. Respōdendo ad primū dico qd aliud potest sumi dupliciter: scz stricte et large. Si sumatur stricte cum dicat diuersitatē essentialē: tūc inter cām ppe sumptam et effectū erit distinctio essentialis. Large tamē sumēdo ly aliud p quacuqz alitate vel distinctōne nō exigitur realis vel essentialis distinctio inter causā magis extensiuē sumptā et ei⁹ effectum. Et hoc mō subiectū dicitur causa ppe passionis que ab ipō oritur. ¶ Ad secūduz dico qd causa et effectus pnt sumi duplici mō p fundamētis huiusmōdi relationū absolute sumptis: et sic causa ē prior natura suo effectū: nec sūt correlatiua. Alio mō p fundamētis acceptis sub relationibus: et sic sūt correlatiua et siml nā. ¶ Quid dicitur autē causa in efficientē: materialē: formalem: et finalem: cui⁹ diuisionis sufficientia sic pōt haberi: qz cā vel est intrinseca vel ē extrinseca. Si intrinseca: hoc ē dupliciter: qz vel dat esse et sic ē forma: vel ē in potentia ad esse et sic est materia. Si extrinseca: vel ē prior in intentōne: et sic est finis. vel est prior in executōne: et sic ē efficiēs. Causa efficiēs est a quo primo est motus vt effectus pducatur i esse: vt edificator mouet et opatur ad hoc vt domus fiat.

¶ Circa quod ē notādū qd duplex ē motus: scz realis: seu ppe dicitur et intentionalis seu metaphoricus: licet autē finis pmo moueat motu intentionali efficiēs tū mouet motu ppe dicto et reali. Finis enī primo venit in mente agentis: sub ratōe boni appetibilis. Agens autē sic mouet a fine intentionaliter: mouet hō realiter pducendo formam in materia: et tunc materia huiusmodi formā sustentat. ¶ Locus a causa efficiente ē habitudo ipsius ad suum effectum: et tenet cōstructiue respectu huiusmōdi pdicatorū bonū et malū: vt edificator ē bonus ergo domus est bona: vel edificator ē

malus: ergo domus est mala. Maxima cuius causa efficiēs ē bona: ipm quoqz bonum ē. Et debet intelligi de bonitate efficiētis in qntū efficiēs vel artifex: et nō de bonitate morali vel entitatiua. Artifex enī moraliter malus seu peccator potest facere bonam domū. Et similiter dō intelligi de bonitate forme effectus i qntum hmoi. Itē ad hoc requiritur qd habeat materiā aptam ad forme susceptionē: et qd recte et pfecte opetur fm artē. Ecōuerso autē pr argui ab effectū ad causā: vt domus ē bona: ergo edificator est vel fuit bonus. Tenet etiam iste loc⁹ a positōne cause ad positionem effectus. Maxima: posita causa efficiente: ponit eius effectus. ¶ Ad cuius euidentiā sciendum qd duplex est causa efficiēs: scz in actu et in potentia: vt respectu dom⁹ edificator ē cā efficiēs in potentia: scz edificans ē causa efficiēs in actu: hic autē intelligitur d causa et effectū i actu: nō autē de causa ad effectū in effectus. qz v⁹ dicit philosophus secūdo phisico. et qnto metaphisice: causa in actu et effectus in actu simul sunt et nō sūt: nō autem causa et effectus in potentia. Qd ē intelligendum fm Scotum quinto metaphisice nō de fundamētis cause et effectus et absolute. nō enī sequitur: si fundamentum cause actu existat qd fundamētum effectus existat: sed ē intelligendū de actuali exiētia fundamentorū et acceptorū sub relationibus. Si enī fundamentum cause in actu existat actualiter sub relatione cause: tunc etiam fundamentū eius in actu existit actualiter sub relatione effectus: non sic de causa in potentia respectu effectus in potentia. Non enī oportet: si edificator existat actu qd existat edificabile: de quo plus videbitur secūdo phisicorum.

¶ Item notandum qd eo modo quo est in actu effectus: est in actu: dum enī motus est ipsū agens: nō est causa in actu facti eā vsqz ad vltimū instās. Accipiēdo tū efficiē respēcū c⁹ mouēs ē i actu il⁹

effectus est in actu. s. ipm fieri: qz dñ mo-
net est causa in actu nisi ipius fieri. Sed
in ultimo instanti est causa in actu facti
esset tñ effectus et causa simul sunt et
non sunt in actu. Unde si causa est in ac-
tu in fieri simul erit effectus in actu i fie-
ri: si est causa in actu in facto esset si
mul effectus in actu in facto esse.

Notandum Insuper qz de eodem
modo potest tractari i
diuersis scientijs sub varijs rationibus
vt de causis tractatur in metaphisica in
quartum sūt principia entiu. in phisica i
quantū sūt principia motus et rerū na-
turalium. In logica dñ inquantū ex ha-
bitudine cause ad effectum sumitur loc⁹
dialecticus. et licet effectus sit extra ra-
tionem sue cause: iste tamen locus non ē
extrinsecus sed intrinsecus: qz ad locuz
intrinsecum sufficit qz vnus termin⁹ in-
cludat alium aliquo mō eēndi in: vt di-
ctum est in pcedentibus.

Materia est ex qua cum aliquo aliqd
fit: qz scz ex materia cum forma sit cōpo-
situm. In q̄ diffinitione intelligitur cau-
sa loco generis. Residū dñ ponitur ad
dñtiam aliarum causarū. ex fine enī et ef-
ficiente nō fit totū compositū cū ille caus
se sint extrinsece. et licet compositō fiat
ex forma sicut ex causa intrinseca: nō ta-
mē eodē mō quo dicitur fieri ex materia
fit enī ex materia tanq̄ ex illo qd sup-
ponitur in omni actōe naturali: et ad qd
stat resolutio omnis generatōis et corrup-
tionis naturalis. Unde ly ex dicit habi-
tudinem pmi pncipij intrinseci via ge-
nerationis. s. ipius materie que ē in po-
tentia ad formam: que licet sit ens in po-
tentia: est tamē ens potētū et reale fm
Seco. 32. di. ij. sen. cum sit per se subie-
ctum generatōis. Unde pmo de genera-
tione dicitur qz pma materia quam ibi
vocat pbis yle est maxime subm gene-
rationis et corruptionis.

Circa quod notandum qz ens
in po-
tentia dicitur dupliciter. Vno modo:
vt subiectū potentie. Alio mō id ad qd

est potentia. exemplū pmi: superficies dea
albanda. exemplū secūdi: albedo gene-
randa. pma potentia dicitur subiectū
ua. secūda obiectiua: nec iste potentie sūt
eodem. Qñt enī separari qd nāq̄ est crea-
abile: pura angelus est i potentia obie-
ctiua nō subiectiua. Ad ppositū materia
dicitur ens nō in potentia obiectiua sed
subiectiua. nō obiectiua dico: vt albedo
āte q̄ sit qz esset simplr nō ens: tñ qz ens
in potentia obiectiua nō est subiectum
transmutationis: sed terminus: sed ma-
teria est i potētia subiectiua eo mō quo
sup: rfcies est in potentia ad albedine: z
ita qz materia est ens receptiuū act⁹ sub-
stantialis pmo et actus accitūal' scdario

Notandū Insup qz actus pot sumi
dupliciter: vno mō pur
distinguit p potētā obiectiua: fm q. s.
actum et potētā totū ens diuiditur: z
sic actus nō cōuertitur cū forma. Secū-
dū hoc enī omne qd est extra cām suam ē
in actu. Alio mō sumit actus fm qd los
quit Arist. se primo meta. p actu distin-
guēte formali specifico et recepto: et sic
distinguit cōtra receptiuū siue potētā
subiectiuam. Materia ergo licet sit ens
actu entitatio: qz scz est aliquid extra
suā cām: tamē distinguitur cōtra actum
secūdo mō dicitur. s. cōtra actum distin-
guentē formale et specificam. et ita de-
scribitur per ens i potētia: qz maxime ē
receptiuum actus.

Item notandum qz licet materia
non possit natu-
raliter esse sine forma: bene tamē p̄t esse
supnaturaliter seu p diuinā potētā abs-
qz cōtradictione fm Seco. vbi s. Quod
sic pbatur: Absolutum distinctum et p-
alio absoluto p̄t esse sine p̄dictōe sine ip-
siformateria est absolutū distinctum et p-
oz forma quacumqz substantialis vel acci-
dentalis: ergo potest esse sine alio absolu-
to. Maior est nota: et minor patet. qz ē
materia sit qd absolutū patet qz facit cō-
positionem reale et absolutā. qz etiaz se-
prior forma saltem ordine nature patet
qz est receptiua forme et fundamentum
eius: de quo magis videbitur pmo phi

scioꝝ. **¶** Itē notandū q̄ materia p̄t sumi dupliciter. vno mō p̄ prima materia de qua dictum est: que ē subiectū generis rationis et corruptionis: et de se non includit formam. Alio mō p̄t sumi magis large p̄ omni illo quod cōcurrit ad compositionem alterius: et habet rationem potēntialis et perfectibilis: et sic reperitur materia tam in rebus naturalibus q̄ artificialibus: tā corporalibus q̄ spiritalibus: et sic genus habet rationē materię: et illa que sūt in genere hoc mō habent materiā: q̄ includūt realitatez generis que est potēntialis et p̄fectibilis p̄ realitatez dñicę: vt dñm ē in p̄cedentibus: Sic etiā materia informata forma imperfectiori q̄ ordinat ad determinatam formā dicit materia respectu forme p̄fectionis: respectu cuius est in potēntia: et p̄t dici materia secūda. Hoc etiā modo materia informata vltima et cōpletiva forma p̄t dici materia secūda forme accidentalis cuius ē receptiuā: et ad quā est in potēntia: sicut ferrū est in potēntia ad formā cultelli: et hoc mō sumit materia in p̄posito. Hoc autē ē duplex: q̄ q̄dam ē p̄manēs: que scz remanet in suo effectu sub p̄pria forma: sicut lignū remāet sub propria forma in forma statue. Alia est que non remanet sub p̄pria forma: sed de vna forma transit ad aliam: vt farina et aqua in pane: fenū et siliū in vitro.

¶ Locus a causa materiali ē habitudo ipsius ad suū effectum: et tenet affirmatiue de esse ad posse ī qualibet materia tā p̄manente q̄ trāseūte: vt ferrū est: ergo arma ferrea p̄nt esse. farina et aqua sunt ergo panis p̄t esse. Maxima: posita cā materiali p̄t poni eius effectus. Cum enī ipsa sit in potēntia respectu sui effectus ipsa posita p̄t effectus ei⁹ poni q̄ntum ē ex pte eius. Et hoc mō p̄t argui nō solum a materia ex qua: s; etiā a materia in qua cuiusmōdi ē subiectū respectu accidentis: vel a materia circa quā: vt est subiectū vel obiectum respectu scientie vel habitus: vt corpus ē: ergo albū p̄t esse: vel scibile ē: ergo scientia p̄t esse.

Ab effectu autē materie p̄manētis ad ipsam arguit ab esse effectus ad esse causam. Maxima. Posito effectu cause materialis p̄manētis ponitur et materia p̄manēs. Ab effectu hō materie transeūtis ad suam cām arguitur ab esse ad fuisse: vt panis ē: ergo farina et aqua fuerūt. Hō autē arguitur ab esse effectus ad esse talis materie: q̄ materia transiens non remanet in suo effectu quātum ad suam formam.

¶ Cōtra predicta arguitur sic:

Ligna et lapides sunt: ergo domus p̄t esse posita q̄ non sit edificator. Item nō sequitur: Cultellus ē: ergo ferrum ē. q̄ cultellus potest fieri ex ligno vl' alio metallo: ergo locus ab effectu cause materialis p̄manētis nō tenet affirmatiue. Respondēdo ad p̄mum dico q̄ ad eē causam materialis nō sequitur possibilitas effectus respectu omniū causarū ei⁹: s; hñ sequitur possibilitas effectus q̄ntum ē ex pte materie. Ad secūdū dico q̄ ibi non arguit ab effectu cause materialis ad suam causam. q̄ cultellus ligneus non ē effectus ferri sed hñ sequitur: cultellus ferre⁹ est ergo ferre⁹ ē.

¶ Forma ē q̄ dat esse rei et eam p̄seruat in esse: q̄ via generatōis forma sequitur materiā: ideo p̄ locū a cā materiali diffinēdo ipsam formā: in q̄ diffinitōe subintelligit causa loco generis. Et ponitur: que dat eē rei ad dñitiam materie: q̄ licet sit p̄ncipiū intrinsecū cōpositi: nō tamen dat sibi esse specificum sed forma vt dictum ē: que si sit forma substāntialis dat eē subale: et si sit accidental dat eē accidentale. P̄ditur autē et cōseruat eā in esse ad differtētiā cause efficientis et finalis: hñ q̄n̄ q̄ requiritur tñ ad fieri illius rei et non quantū ad esse. sed forma semp̄ requirit ad esse rei. Et licet prima causa det esse omni creature et eam in esse conseruet: hoc ē extrinsece et effectiue: non intrinsece et formaliter: sicut hic sumitur.

¶ Locus a causa formali ē habitudo ipsius ad suum effectum: et tenet cōstructiue

ne a causa ad effectum: et eōuerso: ab effectu ad causā. vt albedo ē: ergo album est. Maxima. Posita causa formali ponitur eius effectus: et eōuerso. Destructiue sic: Albedo nō ē: ergo album non est. Maxima. Remota causa formali remouetur eius effectus: et eōuerso.

¶ Et notandū q̄ iste maxime sūt: Ne nō de fundamentis absolute p̄sideratis: sed de fundamentis acceptis sub relatōib⁹. Et ideo de anima sep̄ata a corpe nō seq̄tur: anima est: ergo homo ē: q̄ tūc antea non stat sub relatōe cause formalis. Hoc ideo patet in forma accidētali: Virtute ei diuina posset eē albedo sine subiecto: et tunc non sequitur: albedo est: ergo albū est. q̄ tūc albedo nō eēt causa formalis in actu.

¶ Finis est cuius gratia aliquid fit: q̄ finis est vltimus in executione: ideo de causa finali post ceteras causas determinat aut. primo ip̄am dīstīnēs. ¶ Circa quod sciendū q̄ finis dupliciter accipit: vno mō. p̄ respectu duratōnis: vt mors quādoq̄ dicitur finis hominis: et terminus pestis dicitur finis eius. Et sic nō sumit in p̄posito. hoc enī mō finis nō habet rationem cause. Alio mō sumitur finis p̄ illo quod mouet efficiens ad agendum: seu ad quod eius operatio ordinatur: et hoc modo finis est causa: et sic sumit in p̄posito. Medium autē ordinatū ad tale finem assequēdū ē effectus eius: sic virtus ordinatur ad beatitudinem. Locū a causa formali est habitudo eius ad suū effectum: et tenet affirmatiue respectu hōz p̄dicatoz bonū et malum: arguendo a causa ad effectum et eōuerso: vt beatitudo ē bona: ergo virtus ē bona. occidere hōem ē malū: ergo gladius fabricare ad hoc ē malum. Maxima. cui⁹ finis bonus est: ip̄m quoq̄ bonum ē: et cuius finis malus ē: ip̄m quoq̄ malum ē. ¶ Contra hoc arguitur sic: nō sequitur: Dare elemosinam ē bonum: ergo furari p̄pter hoc ē bonū: q̄ teste ap̄to: nō sunt faciēda mala vt eueniant bona. licet q̄ finis sit bonus: tamē q̄ ad ip̄m ordinat

non ē bonum. Respondeo q̄ illa maxia ē intelligenda de illo q̄ ordinat ad bonū finem sicut dicitur seu iudicium recte rationis cuiusmodi nō ē furari p̄pter elemosynam tribuendam. Hoc enī nō p̄uenit a dictamine recte ratiois s̄ erronee.

De loco a generatione.

Generatio est. r̄c.

¶ Postq̄ auctor determinauit de loco a cā et effectū: hic p̄sequēter determinat de loco a generatione et corruptōe: et p̄mo dīstīnt generationē dī. q̄ generatio ē p̄gressus de non esse ad esse. ¶ Circa quod notandum q̄ generatio hic nō sumitur stricte p̄ generatione forme substantialis: sed sumitur large p̄ acquisitione cuiuscūq̄ forme: siue subalis que dicitur generatio simpliciter siue accidētalis q̄ dicitur generatio s̄m q̄d. ¶ Locus a generatōe ē habitudo generationis ad genitū: et eōuerso a genito ad generationē respectu hōz p̄dicatoz bonū et malū: vt generatio domus ē bona: ergo domus est bona. Generatio furis ē mala: ergo fur est malus. Maxima. Cui⁹ generatio ē bona: ip̄m quoq̄ bonū est. et cuius ḡnatio ē mala: ip̄m quoq̄ malū ē. Cui⁹ rō ē: q̄ ḡnatio et genitum dicitur vñ et idē eē. s̄ ḡnatio inprat ip̄z esse iheri: q̄ s̄m com̄tatorē: motus est forma fluidus seu in fieri: genitū dō in eē p̄fecto et cōpleto. et iō si ḡnatio ē bōa bonitate q̄ ē ex pte ip̄ius geniti ad q̄ terminat optet genitū eē bonū: et eōuerso si genitū sit bonū: generatō erit bona: et si sit malū: generatio erit mala.

¶ Corruptio ē p̄gressus ab eē ad nō eē. Et capitur hic progressus pro mutatio in cōmuni que dicitur dependentiā cuiusq̄ forme siue substantialis siue accidētalis. Locus a corruptōe ē habitudo corruptionis ad corruptum. ¶ Circa quod notandum q̄ nō esse rei ē oppositū ip̄ius eē rei: et ideo corruptio q̄ eētialiter inprat nō esse rei ē quodāmodo opposita rei q̄ corruptū sit. Non sic generatio opponitur rei q̄ generatur: sed ḡnatio et genitū dicitur

num et idem esse rei: vt pmissum est. et inde est qd arguit respectu diuersorū pdictatorū a corruptōe ad corruptū: et econuerso: licet in loco a generatōe arguat respectu eiusdem pdicari. An sic arguit in loco a corruptōe. Corruptio antichristi est bona: ergo antichristus est malus. Maxima. Cuius corruptio est bona: ipsū quoq; malū est. Vel sic: Corruptio domus est mala: ergo domus est bona. Maxima. Cuius corruptio ē mala: ipsū quoq; bonum est. Ratio horū patet: qz corruptio dicit non esse rei: nō esse autē boni est malū: et non esse malū ē bonum. Similiter tenet locus a corrupto ad corruptionem formando eodē mō argumēta: et maxime transponēdo terminos tātum. ¶ Sed cōtra pdicta arguit sic: nō sequitur Latro est malus. ergo generatio eius ē mala: qz p̄ stare qd habuerit pfectam generationem: q̄ nō tenet locus a generato ad generationē. Item nō sequitur Corruptio christi fuit bona: q̄ christus fuit malus: q̄ locus a corruptōe ad corruptū nō semper tenet. Respondeo ad primū qd accipiēdo malū informiter in generatōe et generato: bñ sequitur: vt si latro sit malus in esse moris: sequitur qd generatio ei⁹ in q̄ntū h̄mōi: siue i q̄ntū latro fuerit mala. Et sic debēt sūmi bonū et malū ad hoc vt h̄mōi loci valeant. argumentū autē p̄cedit de generatione latronis in esse nate. ¶ Et si arguatur qd generatio naturalis latronis fuerit perfecta et bona in esse moris: qz potuit generari a castis et sanctis patrib⁹. Respondeo qd talis nō generatur a sanctis patrib⁹ in q̄ntū latro: sed in q̄ntū animal vel homo. ¶ Ad secundū dico qd licet corruptio christi fuerit bona p accūs siue quo ad nos: nō tamē fuit bona finis: et in q̄ntum destructiua christi: ideo nō fuit bona in ratione corruptōis et pdictōnis ad corruptū. In istis autē locis debet argui de bonitate et malicia q̄ cōueniūt p se corruptioni et corrupto.

De loco ab vsibus.

Latroius declarat auctor d lo
co ab vsibus. Et primo disti
nit qd sit vsus dicens: qd vsus
est operatio siue exercitiū rei.

Est nāq; vsus opatio quātinur aliqua
re: vt secare est opatio qua vtinur secu
ri vt in q̄ntū est: et equitare est opatio
qua vtinur equo. Securis autē seu eq⁹
dicit res vsitata. Locus ab vsibus ē ha
bitudo vsus ad vsitātū: et tenet affirma
tiue respectu horū pdicatorū bonū et ma
lum: vt secare est bonū: ergo securis est
bona. Decidere ē malū: ergo occisor est
malus. Maxima. Cui⁹ vsus bonus est:
ipm quoq; bonum ē. Et cuius vsus ma
lus ipm quoq; malum ē. Ad non ē in
telligendū de bonitate vel malicia sim
pliciter: sed p comparisonem ad ipsū
vsus: et econuerso pot argui de vsitato
ad ipm vsus. ¶ Sed cōtra pdicta argui
tur sic: Non sequitur vsus legū est malus
ergo leges sūt male: qz an̄s p̄t eē verum
et cōsequēs falsū. Potest enī aliq̄s male
vti legibus: vt puer tēdo infanciam et qd
primūdo paupes. Item p̄t aliq̄s male
vti pane: vt si vtatur pane ad peccandū
et tamē nō sequit qd panis sit malus.
Item videt qd iste locus nō differat a lo
co cause finalis: qz finis est illd ad quod
res ordinatur: sed vsus ē h̄mōi respectu
rei vsitate: vt equus ordinatur ad equi
tandū: ergo locus ab vsibus et locus a
causa finali erunt idem. Respondeo ad
primū dico qd vsus ad quē sūt leges or
dinate ē bonus: sicut et ipse leges. Sunt
enī ordinate ad pacem et iusticiā p̄seruā
dam. Si hō aliq̄s vtatur ipsis puerse:
nō vtitur ipsis ad illud ad qud sūt institu
te. vñ talis magi dicit abuti legibus qd
vti. Ad aliqd dē dicēdū ē de vsu pa
nis. Ad aliqd dico qd licet vsus possit ha
bere rationē finis: vt cōm est i p̄cedē.
isti tamē loci sūt distincti. Non enī ē in
cōueniēs sup eandē rem diuersos locos
sūdari fin diuersas habitudines ibi con
sideratas: vñ ipa opatio fin qd res vsitā
est ad ipam ordinata poterit fundare lo
cum a causa finali: fin hō est p vitē

exercitata fundabit locum ab vrbibus.

De loco a cōiter accidētālibus.

Et inde determinat auctor de loco a cōiter accidentalibus.

Alia xō sūt duplicia: quēdā enī aliqñ se psequuntur: ali

qñ non: vt comprus et adulter. Nō enī omnes compri sunt adulteri: et ab his nō sumitur locus dialecticus: sed sophisti- cus. Alia vero sūt: quoz vnū necessario cōsequitur alium: sicut nō econuerso: vt delinquere et penitere: et ab his arguit affirmatiue a posteriori ad prius: vt penitet: ergo delinqt. Maxima. Si cōiter accidētū posterius inest: et p̄us insuit. Negatiue aut arguit a priori ad posteri- us: vt nō delinquit: ergo non penitebit. Maxima. Si cōiter accidētū prius nō inest: nec posterius. **Cōtra** hoc sic arguitur: christus nō delinquit: et tamē penituit: cū pctā nostra in corpe suo porta- uit sup lignū. Penitere enī ē penā, tene- re: ergo in his non valet argumētum ne- gatiue. Itē deū p̄tuit hominē fecisse: vt habetur in li. genēs: et tamē dō nō de- linquit: ergo in his nō valet argumētū: a posteriori affirmatiue. Respondo ad argumēta: Ad p̄mū dico q̄ licet christ⁹ penā peccatoꝝ nostroz portauerit: non tamē penituit p̄pe loquēdo. Peniten- tia enī p̄pe ē dolor: volūtarie assumpt⁹ p̄ peccato a se cōmissio. Dicūt tamē ali- quis penitentiā agere p̄ delicto alterius extenso nomīe penitētie. Ad secūdū di- co q̄ vbi ē locutō metaphorica. Dicim⁹ enī deū penituisse: qz ad modū peniten- tis se habuit delendo opus qd̄ fecerat.

De locis extrinsecis.

Equitur de locis extrinsecis.

Et post q̄ auc. determinauit in p̄cedentib⁹ de locis intrinsecis: hic psequente determinat de locis extrinsecis. Est aut loc⁹ ex- trinsecus: qñ terminus inferēs est extra eētā terminū illatū. Et diuiditur p̄ lo- cum: ab oppositis a maior: a minor: a si-

mili: a p̄portione: a transumptōe: ab au- ctōitate. Locus ab oppositis est habi- tudo vnus oppositoꝝ ad reliquū. Et vt vidit fm̄ quattuor spēs oppōis. .i. oppo- sitionē ē relatiuā: cōtrariā: p̄natā: et cons- tradictoriā: de quibus nota ea que dicta sunt in postp̄dicamētis. Circa relatiue opposita sciendum q̄ alius ē locus a re- latiuis: alius a relatiue oppositis. Loc⁹ a relatiuis at̄ dicitur fm̄ habitudinē cor- relatiuoꝝ adinuicē: qz vici posita se po- nūt: et perempta se perimūt: vt dictū est in p̄dicamēto ad aliqd̄: vt si pater est: fili- us ē. si pater nō est: filius nō est: et cō- uerso. Locus xō a relatiue oppositis at- tendit fm̄ repugnātiā quā habet ad eē ē eodē respectu eiusdē: vt si fortes ē pater platonis: sequitur q̄ nō est filius eius. Maxima: p̄posito vno relatiue oppo- sitoꝝ in vno subiecto ab eodem remouē reliquū. Vñ relatiue opposita se exclus- dūt mutuo respectu eiusdem.

Sed contra predicta arguit

sic: aūs et cōsequēs sūt relatiua inter se: cū in omni loco sit habitudo termini in- ferētis ad terminū illatū: ergo omnis lo- cus ē a relatiuis. Nō ergo debet locus iste distingui ab alijs locis. Item nō se- quit: fortes ē pater homis: ergo nō ē fili- us homis: et tamē arguitur ibi a relati- ue oppositis. Respondo ad primū: q̄ lis- cet in omni loco sit habitudo termini in- ferētis ad terminū illatū: nō tamē termi- ni subtracti sūt essentialiter relatiui: qd̄ requiritur ad istum locum. **Cōtra** secun- dum dico q̄ ibi nō arguit a relatiue op- positis: qz fortes nō dicitur pater et fili⁹ respectu eiusdē: sed respectu diuersoꝝ.

Contrarioꝝ quedā sunt me-

diata: et quedā immediata. Cōtraria me- diata sūt illa inter que cadit aliqua for- ma media eiusdes generis que p̄cipat vtrunq̄ extremū: vt albi et nigrū: inter que cadūt rubeū: viride: croceum: et alij mediij colores. Immediata aut dicitur il- la inter que nō cadit mediū fm̄ formaz: bñ tñ cadit mediū fm̄ subiectū: qd̄ dicit

mediū p abnegationem vtriusq; vt sanum et egrum: lignū em̄ nec ē sanū nec egrum. Locus a cōtrarijs est habitudo vnius cōtrariorū ad reliquos: et tenet affirmatiue. s. a positōne vnius ad remotionē alterius: tam in cōtrarijs medijs q̄ immediatis: vt fortes et albus: ḡ nō ē niger: fortes est sanus: ergo nō est eger. Maxima: posito vno cōtrarioꝝ i aliquo subiecto: ab eodē remouet reliquos: qđ patet: qz cōtraria sūt forme maxime distātes que vicissim insūt: et mutuo se expellunt: vt patuit in postpdicamentis. In p̄trarijs aut̄ immediatis tenet destructiue: scz a negatōe vnius de aliquo subiecto ad positōnem alterius: vt fortes nō est sanus: ergo ē eger. Maxima: Nemo vno cōtrarioꝝ immediatoꝝ ponit̄ reliquum. Ad hoc aut̄ duo requirūtur: primo cōstantia subiecti: q̄ vicz subiectum sit in rerū natura. Et ideo nō sequit̄: antichristus nō est sanus: ḡ est eger. Secundo requiritur: qđ vicz sit aptum recipere hmoi p̄traria. et ideo nō sequit̄: lignum nō est sanum: ergo ē egrum: qz lignū nō est subiectū aptū natū ad susceptionē sanitatis vel egritudinis. ¶ Sed cōtra p̄dicta arguit de scuto cuius medietas ē alba: et medietas nigra: qz nō sequitur: hoc scutū est albū: ergo nō est nigrum: ergo locus a cōtrarijs nō tenet affirmatiue. Respōdeo qz aīis est falsum: qz tale scutū nō est simpliciter album nec simpliciter nigrū: sed tñi scđm quid.

¶ Deinde determinat auctor de priuatiue oppositis quoz vnū dicit negationez alterius in subiecto apto ad tales formā ¶ Circa quod notandū: qđ duplex est priuatio: qđā p̄fecta et qđā imperfecta. Priuatio p̄fecta siue p̄p̄e sumpta est que priuat habitum seu formam: et tollit p̄ncipium p̄imum eius: vt cecitas que priuat vīsum: et tollit debitam dispōem oculi ad videndum. De ista intelligit dictū aris. In p̄dicamentis qz a priuatiōe in habitum impossibilis est regressus. Illa ē priuatio magis large sumpta: que licz priuet

habitu: nō tamē ei⁹ p̄ncipiū corrumpit vt quies est priuatio motus: et tenebra ē priuatio lucis: et ignorantia scientie: Et ab hac hñ ē possibilis regressus ad habitū seu formā quam priuat. ¶ Locus a priuatiue oppositis ē habitudo priuatiōnis a habitū: et eodēuerso. et tenet affirmatiue: scz a positōne vnius ad negationē alterius: vt fortes est videns: ergo nō est cecus: vl̄ est cecus: ergo nō est vidēs. Maxima: Posito vno priuatiue oppositoꝝ remouet reliquū. Negatiue xō nō tenet nisi cū cōstantia subiecti et tempo re determinato a natura. Hñ nō sequit̄: Antichristus nō est vidēs: ergo ē cecus: qz antichristus non dū est. Itē nō sequit̄: Catulus aī non dū diem nō ē vidēs: ḡ est cecus: qz nō habz tempus determinatū a natura ad videndū. Item nō sequitur: Lapis nō est videns: ergo est cecus: qz cecitas dicit carētiā vīsum i subiecto apto nato cuiusmōi nō ē lapis. Non valet etiā argumētū a negatōne actus ad positōnem priuatiōis qñ priuatio dicit nō lū negationē actus: sed etiā corruptōnē p̄ncipij ipsius: et ideo de illo qđ dormit vel claudit oculos nō sequit̄: iste nō videt actu: ergo est cecus.

¶ Consequēter auctor agit de p̄tradiictione ipsam diffiniēdo sic: Contradictio est oppositio: cuius scđm se nō est dare medium.

Circa quod notandum ¶ care re me et
dio aliter conuenit contrarijs immediatis vel priuatiue oppositis aliter cōtrarijs. Contraria immediata licet non habeant medium scđm se siue scđm formam: habent tamen medium per accidens siue scđm subiectum: vt lapis nō est sanus nec eger. Contradictoria vero nullo modo habent medium. probatur: quia quando aliquid per se inest alicui: cuius oppositum sibi non conuenit: nec per se nec per accidens. Sed carere medio inest contradictioni per se: vt patet ex eius diffinitione: ergo nullo modo sibi conuenit habere medium. Est autem

duplex contradictio: scilicet propositio-
 et terminorum: De prima dictum est in
 primo tractatu: de secunda vero dictum
 est in postpredicamentis. Terminus enim
 sumptus cum negatione: et sumptus si-
 ne negatione contradicunt: ut homo et
 non homo. Unde de quolibet verum est
 dicere quod est homo vel non homo: ut ibi
 fuit declaratum.

Locus a contradictorijs est habitudo
 unius contradictorij ad reliquum: et po-
 test sumi secundum affirmationem contradictionis.
 Sed in contradictione propositionum
 debet argui respectu horum predicato-
 rum verum et falsum: ut sortem currere
 est verum: ergo sortem non currere est
 falsum. Maxima: Si unus contradicto-
 riorum est verum: reliquum est falsum.
 In contradictione vero terminorum de-
 bet argui ab affirmatione unius ad ne-
 gationem alterius: ut sortem est homo:
 ergo sortem non est non homo. **E**t no-
 tandum quod Aristoteles in tertio topicorum
 ponit duas consequentias circa opposi-
 tarum: una dicitur consequentiæ eod-
 em ratio: alia vero consequentia in propo-
 sito. Consequentia e contrario est quan-
 do ex opposito consequentiis inferitur op-
 positum antecedentis: ut si est homo: est
 animal: sed non est animal: ergo non est
 homo. Consequentia autem in propo-
 sito est ex qua ex eo quod aliquod predicatum
 affirmatur de aliquo subiecto oppositum
 predicatum affirmatur de opposito subie-
 cti: ut iusticia est virtus: ergo iniusticia
 est vitium. Si enim oppositum in oppo-
 sito: et propositum in proposito: hoc est:
 si oppositum vitij inest opposito iusti-
 ciae: vitium inest iniusticie.

Sed contra hoc arguitur

et videtur quod inter contradictoria sit me-
 dium: quia ibi est contradictio media: quod
 est. Respondeo quod licet inter contradic-
 toria sit contradictio vel relatio rationis
 media: et sic sit ibi medium secundum rationem
 non tamen secundum rem. Ipsa etiam relatio
 rationis non sic mediat inter contradi-
 ctoria quin de illa dicatur altera pars

contradictionis: et non ambe partes si-
 mul: est enim ens vel non ens.

Alterius determinat auctor de loco
 a disparatis. Sicut autem disparata illa
 que sic habent rationes separatas quod de
 invicem non possunt verificari: ut ho-
 mo et asinus. quantitas et albedo: licet
 autem talia possent reduci ad aliquam
 oppositionum predictarum sub nulla ta-
 men earum per se et formaliter includi-
 tur. **L**ocus a disparatis est habitudo
 unius disparatorum ad reliquum: et tenet
 affirmatiue: ut Sortes est homo: ergo si
 est asinus. Maxima: De quocumque dicitur
 unum disparatorum: ab eo remouetur
 reliquum. Non tenet autem negatiue:
 non enim sequitur: non est homo: ergo
 est asinus. Accidit etiam in concre-
 to cum de se invicem verificentur non sunt
 disparata: ut album est quantum: et bene est
 abstracto. Albedo enim non est quantitas.

Deinde determinat auctor de loco a
 maiori. Est autem maius illud quod sup-
 ponitur alteri in potentia vel virtute. mi-
 nus vero quod supponitur ei.

Locus a maiori est habitudo maioris
 ad minus: et tenet negatiue: ut si rex non
 potest debellare castrum: ergo nec mi-
 les. Maxima: Si illud quod magis vi-
 detur inesse et non inest: nec illud quod
 minus.

Locus a minori est habitudo mino-
 ris ad maius: et tenet constructiue: ut mi-
 les potest debellare castrum: ergo et rex.
 Maxima: Si illud quod minus videtur
 inesse inest. et illud quod magis.

**Sed contra hunc locum argu-
 itur sic: Episcopus non potest ducere vx-
 orem: ergo nec rusticus: et tamen arguitur
 a maiori ad minus negatiue. Respondeo
 quod licet episcopus sit maioris potestatis
 quam rusticus: tamen illud predicatum ducere
 vxorem non magis videtur inesse epi-
 scopo quam rustico: lino sibi repugnat. In
 hoc autem loco non debet argui a maiori
 ad minus absolute: sed debet argui re-
 spectu predicati: quod magis videtur in-
 esse vni quam alteri.**

Consequēter determinat auctor: d lo-
co a simili. Locus a simili est habitudo
vnius similis ad reliquū: ⁊ tenz affirma-
tiue et negatiue. Affirmatiue sic. Sicut
risibile inest homi: ita hinibile equo: sꝫ
risibile ē pprium homis: ergo hinibile
equi. Maxima: Si vnū similitū inest: et
reliquum: vel de similibus idē est iudici-
um. Negatiue sic. Sicut risibile est ho-
minis: ita hinibile equi: sꝫ risibile non ē
accūs homis: ergo nec hinibile equi.
Maxima: Si vnū similitū nō inest: nec
reliquū. Et debet argui p hūc locū de si-
milibus inquātū sūt similia: et nō inqñ-
tum sūt dissimilia. ¶ Sed cōtra arguit
sic: In loco dialectico inferēs debet esse
notius illato: sed vnū simile nō est noti-
us altero: ergo locus a simili nō ē locus
dialecticus. maior ē nota. minor pbat:
qꝫ similia sūt relatiua q̄ sunt simul natu-
ra. Respondeo qꝫ simile p̄t capi dupliciteꝫ
vel formaliter p relatiōe similitudis: vñ
fundamentaliter. pmo mō vnū simile nō
est notius altero: qꝫ similia sunt relatiua
equiparatiē. Secūdo mō vnum ē noti-
us inesse alicui subiecto q̄ aliud alteri: sic
notius ē risibile inesse homi q̄ hinibile
equo: et hoc mō sumit locus a simili: sꝫ
p̄fundamēto qd̄ denominatur a relatiōe
similitudis. P̄mo autē mō arguendo a
simili fm relatiōe similitudis est locus
a relatiuis: vt fortes ē similis platonī: er-
go plato est similis forti.

Insup determinat auctor de loco a p-
portione dicens qꝫ pportio est rerū dis-
ferētū simil habitudo. ¶ Circa qd̄ no-
tandum qꝫ pportio ppe ē habitudo vni-
us quātū ad aliā. ⁊ hec est duplex:
scz equalitatis: cum scz numerus equal
comparatur numero eq̄li: vt duo ad duo.
Alia est pportio inequalitatis: cum scz
numeri sūt inequales. An aliqñ nume-
rus maior continet minorē bis: vt se ha-
bent quattuor ad duo: et sic est pportio
dupla. aliqñ continet ipm ter: vt sex ad
duo: et sic ē pportio tripla. aliqñ x̄o q̄
ter: et sic ē pportio quadrupla: ⁊ sic in
finitū: aliqñ x̄o numerus maior cōtinet

totum minorē numerū ⁊ aliquā pte ei-
⁊ hoc fit multis mōis. Si em̄ totū cōtis-
neat ⁊ mediā pte eius dicit pportio sex
quialtera: vt tria ad duo. Si autē cōtineat
at totū et terciā ptem eius dicit sexq̄ter-
tia: sicut quattuor ad tria. Si x̄o totum
et quāā ptem cōtineat dicit sexq̄ quar-
ta: vt quinqꝫ ad quattuor: ⁊ sic deinceps:
de quo pampius als videbitur. P̄po-
portio autē fundatur sup pportiones: est
em̄ vt dicit Euclides quito geometrie si-
militudo pportionū: et hoc dupliciter:
quia vel fm identitatem excessus vñ fm
idētūatem pportionis. si sit idētitas vñ
equalitas excessus dicit pportionabili-
tas arismetica: vt sicut se habet sex a q̄-
tuor: ita octo ad sex. Sicut em̄ sex exce-
dit quattuor in duabus vnitatibus: sic
octo sex. Si autē sit equalitas pportōis:
sic dicit pportionalitas geometrica: eo
qꝫ maxime valet ad geometricas mēsu-
ras. Geometre em̄ fm eandē mensuraz
pportionē mēsurāt: vt sicut sex se habet
ad quattuor: sic duodecim ad octo. Si
em̄ sex ad quattuor ē pportio sexq̄alte-
ra: sic duodecim ad octo. Est ergo ibi ef-
fentialitas vel identitas pportōis: non
tamē excessus: plus. n. xij. excedit. viij.
q̄ sex quattuor. Sicut autē sumitur pro-
portio in numeris: sic suo mō p̄t sumi in
magnitudinibus. ¶ Notandū insup qꝫ
pportio aliqñ sumit a doctozibus p ha-
bitudine rerū eiusdē generis que i quas-
dam cōmēsuratiōe p̄silit fm quam ex-
cessum aliquotiens sumptū reddit exce-
dēs. P̄portionalitas x̄o p simili ha-
bitudine rerum alterius generis. Sepe
tamē vnū sumitur p reliquo. Unde p-
portio large pōt sumi p quacūqꝫ habi-
tudie: vbi etiā cōueniētia fm analogi-
am. Locus a pportōne ē habitudo vni-
us pportionalitū ad reliquū: vt sicut
se habet q̄ttuor ad duo: ita sex ad tria.
sed quattuor ad duo ē pportio dupla: q̄
sex ad tria ē pportio tripla. Maxima
De pportionalibus idem est iudiciū.
Et p hunc locum pōt argui a trāsmutā
pportione: qꝫ fm Euclidem: Si aliq̄

quātitates pportionabiles fuerūt pmutate pportionabiles erūt: vt sicut se habēt quattuor ad duo: ita sex ad tria: igit̄ compando primū ad tertium: et secūdu ad quartum: sicut se habēt quattuor ad sex: sic et ad tria: sed quattuor ad sex est pportio sexquātera: ergo duo ad tria erit pportio sexquātera. Differt aut̄ locus iste a loco a simili: qz similitudo ppe dicit cōueniētiā in qualitate. Est em̄ silitudo rez ppositiū eadē q̄litas: licet possz extendi ad qualitatē eēntialē. An̄ d̄t auc. qz in loco a simili accipit̄ comparō fm similitudinē inherentiū. Inherētia enim ppele reptur in accēntalibus: licz large extēdat̄ ad q̄litas substantiales. In̄ accēntia aut̄ sensibilior ē qualitas: id̄ magis pcept̄ ip̄am inherere. pportio autē dicit comparatiōē quātitatū: ⁊ large extēdit̄ ad similit̄ habitudinē quarūcūqz rerū: vbi etiā nulla ē cōuenientia in q̄litate eēntiali vel accēntali: fz̄ tm̄ fm analogiam.

Alterius determinat̄ auctor de loco a transumptōne. Est aut̄ duplex transumptio: Quēdā est qm̄ vna dicitio vel oratio significans vnū transumit ad significandū aliud ppter silitudinē in eis reptā: vt ridere: qd̄ significat risum p os emittētrās. amitt̄ ad florem: qz vtrūqz ē gaudiosū: et ista trāsumptio p̄tinet ad sophistā cū. Alia ē trāsumptio qm̄ nomē magis notū sumit p noīe min⁹ noto: vt si ponatur sapiēs p philosopho: ⁊ ista p̄tinz ad dilectū. Locus a trāsūptōe est habitudo nomis magis noti ad nomen minus notū: ⁊ tenet affirmatiue et negatiue: vt sapiēs currit: ergo p̄bus currit. Maxia quicqd̄ cōuenit alicui sub noīe magis noto: cōuenit ei sub nomē minus noto. Et differt locus iste a loco a nomis interpretatione: qz ibi accipit̄ diffinitio nomis: hic aut̄ nomē magis notū p min⁹ noto.

Circa qd̄ notandū qz fm aliquos iste locus est idē cū loco a nomis interpretatiōe: qz trāsumptio ⁊ transūptiū eadē rez imp̄t̄: sicut interpretatio ⁊ interpretatum. Alij vō sequētes auc. distinguūt locuz

istum ab illo: qz in loco a nomis interpretatiōe sumit̄ diffinitio nomis q̄ cōuertitur cū interpretatiōe. In hoc aut̄ loco nomē magis notū sumit̄ p nomē min⁹ noto: siue imp̄t̄ eadē rem p̄uertibil̄ siue n̄. **D**emū determinat̄ auctor d̄ loco ab auctoritate. Est aut̄ auctoritas iudiciū sapientis vel expti in sua arte: vñ auctoritas iudicio denotat̄ locus iste. Loc⁹ ab auctoritate ē habitudo auctoritat̄ ad illud qd̄ p eā pbatur. et tenet affirmatiue: vt p̄bus dicit̄ celū esse volubile: ergo ē volubile. Maxia: Guillbert expro in sua scientia credendū ē. Qd̄ ē intelligēduz de his q̄ dicit̄ ab expro in q̄ntū expti. Et ideo nō seq̄tur: Aristo. dicit̄ mōm̄ in̄ incepisse: q̄ mūd⁹ nō incepit. Ad̄ enim Aristo. fuit exptus in omnibus dictis suis. Iste aut̄ locus nō tenet negatiue: vñ nō seq̄tur: Aristo. nō dicit̄ esse decem orbes celestes: ergo nō sunt. De hoc dicit̄ frater Ocham qz locus ab auctoritate ē debilis nisi arguatur ab auctoritate illius qui fallere nec falli potest. Et ideo n̄ sequitur: Aristoteles dicit̄ hoc: ergo est verum: qz ip̄e decipi potuit. Nec sequit̄ Astrologus dicit̄ sic: ergo ita ē. qz quilibet astrologus decipi et decipere potuit. Multi etiā putāt̄ experti qui nō sunt ⁊ licet habeāt memoriā eoz que videntur vel audierūt: de his tamē certū iudicium non habēt. Multi nanqz memoria vigentes habent iudicium valde debile: verumtamē qui experti cōmuniter reputantur cum reuerentia exhibenda: ⁊ dicta eozum non spernantur nec reproventur: nec negēt̄ur ante q̄ cōsiterit qz sint dissona veritati: sed suspensa teneat̄ sententia: siue sint dicta antiquozum: siue modernozum.

Equitur de locis medijs. ⁊.

Postq̄ auctor determinauit d̄ locis extrinsecis: hic cōsequēter determinat̄ de locis medijs.

Pr̄ius aut̄ auctor determinat̄

de locis extrinsecis q̄ medijs: qz intrinsecum et extrinsecum opponuntur. Op̄posita autem iuxta se posita magis elu-

Tractat⁹ De loco a coniugatis. A casibus. a diuisi.

esse. Quid aut sit locus medicus di-
ctus: et prius: et diu dicitur p locū a cōiuga-
tis: a casibus: et a diuisione. Coniugata
sunt abstractum et cōcretum. Abstractū
vō dicitur principale: et cōcretū dicitur sūp-
tūm qz sumit ab alio: vt album ab albe-
dine. Que dicitur cōiugata ppter con-
nexionem quā habet adinuicem. Signi-
ficat em licet a lio mō. qz pcretū signifi-
cat formam cū cadētia siue inherētia ad
subiectū: absolutū vō sine tali cadētia.
¶ Locus a cōiugatis tenet affirmatiue:
vt albedo ē color: ergo album ē colora-
tum. Maxima: si abstractum dicatur de
abstracto: et concretus de cōcreto et eōs-
uerso. ¶ Circa qd notandū qz hec n̄ ha-
bet veritatē in concretis de genere sub-
stantie. An nō seqtur: hō ē animal: ergo
humanitas ē animalitas. Itē nō tenet
iste locus nisi in p̄dicamētis p se. Unde
non sequitur: album ē quātum: ergo al-
bedo est quantitas. Notandū insuper
qz abstractū pōt dupliciter considerari.
vno mō vt informat suuz subiectū. et dat
ei esse: et sic ab abstracto ad concretum ē
locus a causa formali ad suuz effectum.
Alio mō inquantū p̄tinet cōuenit cū ip-
so: et partim differt: et sic sumit ab eis lo-
cus a cōiugatis. Casus dicitur pcretus
cum aduerbio: q̄ dicuntur casus: qz ca-
dunt ab abstracto: vt bonum et bñ a bo-
nitate: licet aut in coniugatis vnum ca-
dat ab alto: nō tamē ambo a tertio. Lo-
cus a casibus ē habitudo vnus casuum
ad reliquū: vt iustus est bonum: q̄ quod
iustum fit bene fit. Maxima. Si concre-
tum asseratur de concreto: et aduerbiuz
de aduerbio.

Disputationum alia fit p ne-
gationē: vt fortes aut ē homo: aut non
homo. Alia fit p affirmationem: et hec
fit tribus modis per se: et tribus modis
per accidens. Primus modus per se ē
diuisio generis in suas species vel diffe-
rentias: vt animalium aliud rationale:
aliud irrationale. vel animalium aliud hō
aliud brutum. Secundus ē diuisio toti⁹
integralis in suas partes. vt dom⁹ alia

pars est tectum alia fundamentū. et. Ter-
tius est nominis in significatiōes: vt canis
alius larabilis alius piscis marini: ali-
us sydus celeste. Et notādum qz licz si
gnificata accidunt voci s̄m se considerate
vt ē quedā qualitas. de tertia specie q̄li-
tatis cogitētur tū p se sub ea inq̄ntus
est significatiua.

Disputatio etiā p accēs ē triplex: q̄daz
em ē subiecti in accētis: vt animalium: ali-
ud sanum: aliud egrum. Secūda ē acci-
dentis in substantia: vt sanorū aliud hō:
aliud brutum. Tercia ē accētis i accide-
tia. vt sanorū aliud ē albū: aliud ē nigrū.
Et dī hec diuisio p accēs: qz mēbra di-
uidentia accidunt diuisio: nec p se conti-
nentur sub eo. Locus a diuisione ē ha-
bitudo vnus diuidentū ad reliquū. et
tenet affirmatiue et negatiue q̄ diuisio
fit p duo membra immediata: vt hō est
animal rationale vel irrationale. sed est
animal rationale ergo nō ē irrationale.
Sortes ē homo vel non homo: sed non
est nō homo ergo ē homo. Maxima: po-
sito vno cōdiuidentū immediatoz in ali-
quo subiecto ab eodē remouet reliquū.
et remoto vno ponit reliquū. Et hō hz
ditatem q̄ vnū diuidentū asserit vel ne-
gatur de aliquo cōtento sub diuisio. et iō
nō sequitur. Lapis nō est animal ratio-
nale: ergo ē irrationale: qz lapis nō con-
tinetur sub animali. In diuisione autez
que p̄tinet plura mēbra bene arguit af-
firmatiue sed nō tenet negatiue nisi a ne-
gatione sufficienti terminozum ad posi-
tionem vnus. vt fortes nec est alb⁹ nec
rubeus nec viridus. et sic de alijs medi-
js coloribus: ergo est niger. Et notādus
qz membra diuidentia alicuius diuisio
nis possunt dupl^{iter} considerari. vno
s̄m rationes proprias eozum: et sic sunt
opposita vel disparata. Et ab ipsis sumit
locus extrinsecus. Alio modo conside-
rantur inquantū partim conueniūt euz
diuisio et partim differunt. et sic faciūt lo-
cum a diuisione.

¶ Explicunt loci dialectici.

Incipiunt fallacie.

Syllogismorum, 22.

Postquam auctor determinauit in precedentibus de syllogismo dialectico: hic consequenter determinat de syllogismo sophisticis. Ad cuius evidentiam diuidit syllogismum in demonstratiuum dialecticum et sophisticum. Syllogismus demonstratiuus est qui ex primis ueris est syllogizatus: aut ex talibus que per aliqua prima et uera principia sue cognitionis sumptur. demonstratio enim aliquando fit ex principijs simpliciter primis que cognoscuntur cognitio terminis ita que cognitio eorum non dependet ex alijs prioribus: et quo ad hoc syllogismus demonstratiuus dicitur esse syllogizatus ex primis ueris. aliquando uero demonstratio fit ex principijs que non sunt simpliciter principia respectu aliquorum: sunt tamen conclusiones respectu principiorum primorum: ut dictum est secundo capitulo de locis dialecticis. et quo ad hoc dicitur aut ex talibus que per aliqua prima et uera principia sue cognitionis sumptur. Talia enim licet non sint simpliciter prima: tamen euidenter possunt demonstrari ex primis principijs. Notandum autem quod in demonstratione propter quid et potissima definitio subiecti est medium ad probandum passionem de subiecto. Et ideo de tali dicit Aristoteles primo posteriorum quod augentur demonstrationes non per media sed in post assumendo et in latius. Cum enim unius rei sit tantum una definitio quidditatiua non poterit in tali demonstratione eadem passio probari de subiecto per plura media. Et ideo demonstrationes augentur seu multiplicatur per media: sed in post assumendo bene multiplicatur: uidelicet sumendo sub minori extremitate: ut si arguatur sic: Omnis substantia corporea animata sensibilibus est cognoscibilis. Omne animal est substantia corporea animata sensibilibus: ergo omne animal est egrotabile. Et tunc potest multiplicari hec demonstratio sumendo sub animali aliquod inferius

sic arguendo: Omne animal est egrotabile: omnis homo est animal: ergo omnis homo est egrotabilis. Potest etiam multiplicari in latius assumendo uicibus plures species contentas sub animali: ut equus est animal: ergo equus est egrotabilis: et sic de alijs. Per syllogismum autem demonstratiuum generatur in nobis scientia. Demonstratio enim est syllogismus faciens scire. Hoc autem non intelligitur de scientia communiter sumpta: que est apprehensio ueritatis qualitercumque se habentis: sed de scientia proprie sumpta: que secundum Scotum in prologo p. sen. est cognitio certa absque deceptione uel dubitatione. de cognitio necessario causata a causa euidente per discursum syllogisticum. hoc apparet ex definitione scire primo posteriorum: ubi dicitur quod scire opinamur unum quodam simpliciter et non sophisticum modo qui est secundum accidens cum causam arbitramur cognoscere propter quam res est et quoniam illius rei est causa et non est contingere aliter se habere: ubi per illud quod dicitur et non sophisticum modo quod est secundum accidens: excluditur omnis incertitudo et cognitio apparens et secundum quid. Per hoc autem quod dicitur arbitramur cognoscere causam rei designatur noticia euidentis principiorum. Per hoc autem quod dicitur et quod nota illi est causa denotatur applicatio principiorum ad conclusiones per discursum syllogisticum. Per hoc autem quod dicitur non contingit aliter se habere notatur necessitas conclusionis: ubi est necessaria conexio predicati ad subiectum: et sic est immutabilis ueritas quantum ad esse quidditatum et specificum quod abstrahit ab existentia quod se est variabilis. ex quo infert philosophus quod demonstratio per quam generaliter scia est ex primis immediatis partibus notioribus causisque conclusionis. Per prima intelligit principia que sunt immediata: et propoſitiones per se notas non indigentes per alios probari: que sunt partes nature et notiores ipsa conclusionem cum dependeat ab ipsis. Syllogismus dialecticus est qui ex probabilibus est syllogizatus. Sunt autem probabilia que uidentur omnibus aut pleribus aut sapientibus. Aliqua namque apparent de omnibus: ut quod omnis mortuus sit filius. aliqua de non omnibus: pleribus: ut quod omnis

Tractatus De syllogismo dialectico. sophistic.

nis homo desiderat scire. Alia \forall o sapi-
entibus solū: vt q̄ sol sit maior tota ter-
ra. Per syllogismum autē dialecticum
generatur opinio qua quis adheret al-
cui parti contradictionis cum formidie
de opposito: et licet iste syllogismus ali-
quādo pcedat ex necessarijs sicut demō-
stratiuis: non tamē ex euidenter notis.
¶ Syllogismus sophisticus est q̄ appa-
ret esse syllogismus: et nō est. vel qui ē
syllogismus: sed non ē conueniens rei.
In hac diffinitione ponuntur due ptes
Prima ē q̄ syllogismus sophisticus ap-
paret esse syllogismus et non est. In q̄
denotatur syllogismus peccās i forma.
Talis enī non ē syllogismus: qz in ipō
non seruatur forma syllogistica fm de-
bitum modum et figuram: vt homo est
species: sortes est homo: ergo sortes est
species. Secūda pars huius diffinitōis
est q̄ syllogismus sophisticus ē qui est
syllogismus: sed non conueniens rei.
In quo tangitur syllogismus peccans
in materia quādo vtz aliqua pmissarū
est falsa: Talis enī licet sit vere syllogis-
mus: qz in debito mō t figura: nō tamē
est conueniens rei. qz nō pcedit ex pro-
babilibus realiter sed tantū appareter.
vt omnis homo est species: sortes ē hō:
ergo sortes est species. Aliquis \forall o syl-
logismus peccat in vtroq: vtz in mate-
ria q̄ i forma: vt omnis homo ē animal:
nullū risibile est hō: ergo nullū risibile ē
animal. qui quidem peccat in materia:
quia minor ē falsa: et in forma: qz dispo-
nitur in prima figura: in qua minori exi-
stente negatiua nihil sequitur. ¶ In p-
senti igitur tractatu agitur de syllogis-
mo sophisticō quantū ad eius compositi-
onem et solutionem qui dicitur tracta-
tus fallaciarū. quia sophisticus per huius-
modi syllogismum intendit fallere re-
spōdentem. Et est iste tractatus vtilis:
quia non potest malū euitari nisi cognos-
catur. Per huiusmodi namq tractatū
potest studiosus deprehendere omnes
defectus argumentozum peccatū in for-
ma in quacūq materia fiant. Dicitur

etiā de syllogismis sophisticis elēchijs
id est apparentibus et non existentibus
Verus enī elenchus est syllogismus cō-
tradictionis conclusionis. Sophista au-
tem non vere sed apparenter tm̄ infert
contradictionem conclusionis respōde-
tis. Dicit quoz syllogismus sophisticus
apparens et nō existens: non q̄ sit si ens
simpliciter: sed q̄ non ē talis qualis ape-
paret esse. Apparet enī esse dialecticus
et non est: sicut auricalcum licet sit aliq̄s
ens existens: non tamen est aurū quod
apparet commune.

¶ Notandum insuper q̄ licet habitus lo-
gice qui docet compositionem syllogis-
mum sophisticum et ipsū soluere sit habi-
tus scientificus: Sophista tamen fm̄
ipsum non est sciens: quod est intelligē-
dum quātum ad habitum generatum p
syllogismum sophisticum Per ipō enī
non generatur habitus scientificus: sed
talis syllogismus ordinatur ad decepti-
onem respondentis et apparentem sciē-
tiam opponentis. ¶ Item notandum q̄
ad syllogismum sophisticum potest re-
duci syllogismus falsigraphus: qui scz
procedit ex principijs alicuius scientie
male intellectis. exemplum. principiu
est in geometria: circulus est figura pla-
na vnica linea contenta: in cuius medio
est punctus: a quo omnes linee ducte ad
circumferentiam sunt equales. Si igit
aliquis ab illo puncto qui dicitur cen-
trum circuli ducat duas líneas ad circū-
ferentiā vnā recte et aliā tortuose: et ar-
guat sic Omnes linee ducte a centro cir-
culi ad circūferentiā sūt equales: linea re-
cta et curva sūt hōi: ergo sūt eqlēs: tal
facit syllogismū falsigraphum: pcedēdo
ex illo pncipio Male intellecto. Illō enī
principium intelligit in lineis rectis: et
ipē arguit ex vna linea recta et alia cur-
ua. qz \forall o syllogismus ē instrumentū vt
spurationis: syllogismus qdē demōstra-
tiu⁹ ē instrūm disputatōis: doctrinal. dia-
lectic⁹ at disputatōis dialectice tēptati-
ue: et sophistic⁹ disputatōis sophisticē:
iō auc. pueniēter d̄scribit disputatōz d.

Disputatio est actus syllogisticus vni⁹ ad alterū ad ppositum ostendendum.

Circa quod notandum qd alr disputationis est actus syllogisticus siue factus p syllogismum: et alr est actus vni⁹ ad alterum: seu opponētis et respondētis.

Est etiā actus syllogismi vt instrumenti per quod fit disputatio: vt efficiētis principalis: et talis actio ordinatur ad ppositum ostendendum seu aliquid concludendum fm quattuor species: que sūt doctrinalis: dialectica: tēpratiua et litigiosa seu sophistica. Disputatio doctrinalis est que ex ppijs principijs alicuius scientie syllogizat. et nō ex his que videntur respondententi. Cum etiā doctrinalis sit generatiua habitus sciētifici p syllogismum demonstratiuum oportet qd procedat ex principijs scientie que gnātur siue videātur siue non. Sñ ipm addiscendum oportet credere mōdo docenti.

Disputatio dialectica est que ex pbabilibus et collectiua cōtradictionum. pcedit namq ex probabilibus: qz ordinat ad generandum opinionem que generatur ex probabilibus: et sic ē collectiua cōtradictionum: qz ex pbabilibus pōt argui ad vtrāqz ptem cōtradictōis: et licet huiusmōdi disputatio non possit generare opinionem de duobus ptradictorijs in eodez tempore et respectu eiusdē qz nullus pōt simul cōtradictoria opinari: bene tamē potest in diuersis tempore et etiam in eodez tempore respectu diuersoz. Dicit etiam collectiua cōtradictionum: qz pōt causare dubitationez de vtroqz cōtradictorijs: licet aut disputationis dialecticæ ordinatur ad generandum opinionem ex consequenti: tamen ordinatur ad disciplinam vel scientiam ad quam opinio dīponit.

Disputatio tēpratiua est que ex his que videntur respondententi syllogizat: et q̄ necesse est illuz scire quoz se simulat habere scientiaz. Cum enī talis disputatio sit ad habendū experientiam de sciētia

respondentis: et hmoi experientia sumatur arguēdo ab his que videntur respondententi: oportet in hac disputatione pcedere ex his que sibi sunt pbabilia: siue sint vere pbabilia siue apparēter. Ex q̄ patet qd nō solum syllogismus dialecticus s; etiā sophisticus pōt esse instrumentum disputationis. Et qz in qualibet scientia p̄supponūtur principia cōmunia et ignozātem cōmunia: necesse ē ppria ignorare: idē hec disputatio habet fieri ex pncipijs cōmunibus que necesse est illum scire qui habet aliquam sciētiam si etiā examen fiat in proprijs oportet etiā tenendum scire p̄p̄a.

Disputatio sophistica est que ex apparenter probabilibus syllogizat. Cuius ratio est: qz ipa fit ad generandum apparenter scientiam in opponente: et deceptionem in respondente. Quod habet fieri pcedendo ex apparentibus: et ordinatur ad quinqz metas: de quibus cōmuniter dicitur. Talis etiā disputatio dicitur litigiosa ppter commotionē ad irā et rixam. **E**t notandū qd iste quattuor species non sunt pprie species disputationis: sicut nec syllogismus sophisticus peccans in forma ē species syllogismi. qz ratio seu diffinitio syllogismi sibi nō cōuenit: quare non est ppe syllogismus: sed paralogismus seu apparēs syllogismus: Sic etiā diffinitio disputationis nō conuenit disputationi sophisticæ. dicitur igitur species large et modi seu materies: et licet non sint nisi tres species syllogismi fm triplicem materiaz syllogismi. Syllogismus enī demonstratiuus pcedit ex necessarijs et euentibus. Dialecticus aut ex pbabilib⁹. Sophisticus vō ex apparētib⁹. Ponūtur tñ quattuor spēs disputationis iuxta ei⁹ q̄ et duos fines. Disputatio enī doctrinalis ordinatur ad generandum scientiam: Dialectica ad opinionē. Tēpratiua ad scientiam experientā in respondente: et sophistica ad apparentem sciētiam opponentis et deceptionem respondentis: licet autē apparens scientia sit finis pncipis

Tractat⁹ De metha redargu. falsi. inopia. soleo. ⁊ nuga.

palis sophiste: sit tamē alij quinq; fines minus principales ordinati ad illū finē Sophista est non dicit aliquem ad illos fines minus principales: nisi vt appareat esse sapiens: et illi fines dicitur metha. Est autē metha inconueniens ad quod opponens quodhā nititur ducere respondentem: quod quidem dicit metha trāsumptiue. Metha est ppe dicta est terminus alicuius spaci: et dicit de metior: metiris: q; p tales terminos metitur quātitate agri vel alicuius spatij. Metha igit disputatōis sophisticæ ē terminus vltra quem non procedit disputatio sophisticā: sed ipō habito cessat disputatio: et sunt quinq; scz redargutio: fallū: inopinabile: soleocism⁹: ⁊ nugatō.

Redargutio ē pnegati concessio: ⁊ p concessi negatio vi argumentatōis: ⁊ in eadem disputatione. ⁊ dicit in argumentationis: q; si aliq; volūtarie sustineat cōtradictoria: non ppter hoc dicitur redargutus. Si etiam in diuersis disputationib⁹ hoc fiat: non ppter hoc reducitur ad metham redargutōis: q; nō ducitur ad inconueniens apparens astantibus.

Fallū ē manifeste falsi cōcessio: vt si concedatur ignē non esse calidum. vñ licet sophista ducat respondentē ad falsum occultū: nō ppter hoc ducit ad methā falsi: vt si faciat sibi concedere q; sol sit minor tota terra.

Inopinabile ē quod contra opinionē omnīū aut plurimū: ⁊ maxime sapiētū: vt matrē nō diligere filium. ⁊ hec dicit metha a metha falsi: q; licet omne manifeste falsum sit inopinabile: nō tamē omne inopinabile ē manifeste falsum: imo multa inopinabilia que scz sūt cōtra opinionē plurimū sūt vera: vt patet in theologia et philosophia de opinione cōmuni et opinione doctoris subtilis.

Soleocismus ē vitijū in oratione contra regulas artis grāmaticæ factum: vt si aliquis ducat ad concedēdū istam: vir mea: sponsa meus: ducit ad methā soleocismi: et ppter ad grāmaticū inq̄ntum dicit incongruitatem orōis: ad locū aut inq̄ntū impedire veritatem propositōis.

Nugatō ē vnus et eiusdem in eadez pte oratōis inutilis repetitio: vt dicēdo hō currit. ⁊ dicit in eadē pte: q; si in diuersis ptribus fiat nō erit nugatio: vt hō est homo. et dicit inutilis: q; si fiat causa ornatus vel exp̄ssionis maioris non ē nugatio: vt deus deus meus.

Fallacia ⁊. Post q̄ auctor in pcedentibus determinauit de syllogismo sophistico et eius meritis: cōsequēter determinat de locis sophisticis seu fallacijs. Et primo ponit fallaciā in cōmuni dicens q; fallacia est idoneitas ad de capiendum fallacia creditur de nō ente q; sit ens: vel de ente q; sit non ens mediante fantastica visione. Circa qd notandum q; fallacia dupliciter capiet. Vno⁹ passiuē: scz que est ex deceptōe illi q; palogizatur. s. respondentis: ⁊ tunc dicitur sic. **Fallacia** ē deceptio impti in arte sophistica ppter ignorantia artis sophisticæ. Alio modo capitur fallacia pro causa huius deceptōis: scz p loco sophisticō in quo fūdātur argumenta sophisticā. et ista sumitur in hac diffinitione. **Alterius sciendū** q; in omni fallacia ē duplex causa: scz apparentie: que mouet ad credendum illud quod fū est. ⁊ causa defectus que facit creditum esse falsū: et latet sub causa apparentie in fallacia equocatōis. Causa apparentie ē vnitas vocū cui videt correspondere vnū significatū sub qua latet cā defectus: scz pluralitas significatōz. Rōne igit cause apparentie fallacia seu locus sophisticus hz q; sit idoneitas decipiēdi: q; tali apparentia in dictōibus vel rebus sumit p intellectū discurrētē aptitudo ad decipiēdū sicut a loco dialecticō elicic cōueniēs argumentū: hoc autē fit mediāte fantastica visione siue cognitione intellectus misti et alligati fantāse qua sepe decipitur: nō aut intellectus pure ⁊ iustus.

Fallacia aut in cōi diuidit p fallacias in dictōe: et p fallaciā extra dictōe.

Fallacia in dictōe ē cui⁹ causa apparentie sumit ex pte dictōis: cui⁹ multitudo significatōz sepe ignorat: ⁊ sumit h dictō

nō p voce incompleta tñ: s; p voce significatiua q̄ dī vel pferē siue cōplexa: siue incompleta. An fm Arist. Fallacia in dictōe sumit qm̄ ex eisdē dictōibus vlt orōib⁹ nō idē significat⁹. h̄mōi aut fallacie ser sūt spēs. s. equiuocatio: amphibologia: compositio: diuisio: agētus: et figura dictōis. Fallacia extra dictionē est cui⁹ causa appetitē nō sit ex multitudine dictionū: s; sumitur ex pte rerū q̄z multiplices habitudines ignorātur nō quidē ex pte rerū absolute: sed vt significānt p voces: et tales fallacie sūt septē: s; accūs fm̄ qd̄ ad simplicitē: ignorantia elenchi: petitio principii: agētus: et vt causa: plures interrogatōes vt vna: et magis dicit fallacia extra dictionē q̄ fallacia rei: qz res nō cadūt in diffinitōe nec causant deceptionē respondētis nisi p rlatōes ad dōes: licet etiā res ordie nature pcedant dī. tōes: qz tñ res nō cadūt in disputatōe nisi p voces et dictōes ideo pus agit de fallacijs in dictōe q̄ extra dictionem. ¶ Et notandū q̄ fallacie nō dicūt in dictōe aut extra dictionem cā defect⁹ ex pte eaz cum in omnibus sit cā defect⁹. Ex pte rei: vt patet i equuocātōe vbi causa defectus est diuersitas significatōz que se tenz ex parte rei. Quia nō numerus fallaciārū in dictōe sumitur fm̄ diuersos mōs multiplicis: ideo auctor consequenter de ip̄is determinat. Est autē multiplex dictio vlt orō vere vlt apparet plura significans. Et dicitur multiplex: quasi multiplex in vnū. et est triplex. s. multiplex actuale: potēiale: et fantasticum. Multiplex actuale est dictio vel oratio vna fm̄ subaz et fm̄ modum pferendi diuersa significans. Dictio in equiuocātōe: vt ciuis: Dō in amphibologia: vt liber Aristi. Circa quod notandum q̄ littere et syllabe sunt materia seu substantia dictōis et dictiones sunt materia oratōis. Modus aut pferendi in proposito se habet vt forma. Vbi est ergo vnus modus pferendi: vbi est vna forma: et qz a forma sumitur actualis vnitas rei: ideo talis

vox ē actualiter vna. Multiplex igitur actuale ē dictio vel oratio actualiter vna multa significās. Multiplex potēialis est quādo dictio vel orō eadem fm̄ substantiam: et diuersa scdm̄ modū pferendi diuersa significat: dico in accentu: vt populus. hec dictio prima longa significat arborem: et p̄ma breui significat collectionem hominum: iuxta illum Aristi. Populus ē arbor: populus collectō gētis. Exemplū de orōne in compositōe et diuisione: vt quicqd̄ viuūt: temp̄ est. qz hec orō aliud significat si fiat punctus ad viuūt: et aliud si fiat punctus ad temp̄. Est igitur multiplex potēiale qm̄ vox potēntialiter vna plura significat. que dicitur potēntialiter vna: qz tñ ē ibi vnitas mater et non forme seu modi pferendi. Multiplex fantasticum ē qm̄ vox vnū significans videtur aliud significare ppter cōuenientiam ei⁹ cum alia dictione: s; vigere significat qualitatē: qz significat habere vigorem. qz nō sūt terminā sicut agere videtur significare actionem. Et dī multiplex fantasticū: qz tal dictio nō habet plura significata fm̄ veritatez s; fm̄ apparetū. Dicitur enī fantastici⁹ a fanos qd̄ ē appetitio. i ppo alid bz q̄ sic.

Quiuocatio: et

Post q̄ auc. determinat d fallacijs in gñali: h̄ p̄ter determinat de ip̄is i sp̄iali. et p̄mo de equuocātōe: q̄ scz peccat fm̄ multiplex actuale dictōis. ¶ Fallacia aut equuocātōis ē idoneitas decipiēdi pueniēs ex actuali vnitate dictōis pla significātis. Cā appetitē h⁹ fallacie ē vnitas dōis pla significātis ppter quā vnitate credim⁹: qz sic dictio ē actualit vna: qz etiā habeat vnū cū significatū. Cā defect⁹ ē plitas significatōz. Hui⁹ fallacie tres sūt mōi. Prīm⁹ est qm̄ vna dictō eā p̄ncipalr pla significat: cuiusmōi ē equuocū a casu: ita qz nō impōit ad significandū vnū p cōpationē ad aliū: siue sit abvno auctore imposta ad significatū siue a diuers. vt eq⁹ vno significat quoddā animal. alio⁹ si illū q̄ facit iusticiā et equitatē. et fm̄ hūc mōm palogizat fictōis eq⁹ ē animal

irrationalis: iudex ē equus: & iudex ē animal
 irrationalis: quōd sic soluitur: vtraque pmissa
 sarum ē duplex. Si enī in vtraque capia
 tur equus pro illo animali: tūc maior ē
 vera: et minor falsa: et sequitur cōclusio
 falsa: et syllogismus est bonus: sed pec
 cat in materia. Si vō in vtraque capiatur
 equus p illo qui exercet iustitiam etiaz
 syllogismus est bonus: sed maior est fal
 sa. Si autē in maiori sumatur p illo ania
 li et in minori p illo qui exercet iustitiaz
 sic ambe pmissa sunt vere: sed non sequi
 tur conclusio. Tūc enī cōmittitur falla
 tia equiuocatōis ppter equiuocatōnē
 medij. vñ discursus non valet: qz ibi nō
 est vnitas medij fm rem: sed arguitur ī
 quattuor terminis. Similiter arguitur
 sic. Omnis canis currit: bellua marina ē
 canis: ergo bellua marina currit: et pōt
 solui vt pcedens. Vtraque enī pmissarū
 est duplex ex eo qz hoc nomen canis vno
 modo significat canem latrabilem: alio
 modo canem marinum vel sydus cele
 ste. Si autē vtraque pmissarū sumatur pro
 latrabili: tūc minor est falsa. Si autē
 p cane marino: maior est falsa. Si autē
 in maiori sumat p vno: et in minori pro
 alio: cōmittitur hec fallacia: et discursus
 nō valet: qz medium variatur: et sic ar
 guitur in quattuor terminis. Multa ex
 empla huiusmōdi ponūtur in textu. Et si
 arguit qz illa maior omnis canis currit nō
 est distinguenda sed simpliciter falsa: cū
 omnis distribuatur li canis p omnibus sup
 positis. Respondeo qz ly canis ibi distri
 buitur p omnibus suppositis vnus sy
 orum significatorum nō p suppositis om
 nium suorum significatorum. et causa hu
 ius est: qz terminus equiuocus nō pōt di
 stribui vnica distributōne p suppositis
 plurium significatorum: cum vnitas distri
 butionis p supponat vnitatem significa
 tionis: ideo fm qz ille terminus pōt capi
 pro diuersis significatis pōt diuersimō
 de distribui p suppositis. Unde talis p
 positio ē distinguenda. Secundus modus
 est in equiuoco a consilio seu trāsūptōne
 quod quasi idem ē. Dicitur autē equiuo

cum a consilio qz significat p lura nō eq
 primo: sed significat vnum principalitē:
 aliud vero minus principaliter ad quod
 significandum imponitur. Transump
 tio vō vt ibi sumitur est qñ dictio signi
 ficans vnū proprie transumitur ad signi
 ficandū aliud improprie ppter quandā
 similitudinē in eis repertam: vt ride
 re significat actum oris: et transumitur
 ad significandum floriditatem prati. qz
 vtrunqz est gaudiosum: vñ pōt sic argui
 Quicquid ridet habet os: pratum ridet
 ergo pratum habet os. Nō sequit: qz rī
 dere alio mō sumit in maiori: alio mō ī
 minori. vel sic: quicquid currit habet pes
 des: secana currit: ergo habet pedes. nō
 sequitur: qz maior est vera accipiēdo
 currere pro motu mori: minor vō acci
 piēdo currere p veloci fluxu aq. et sic
 mediū variat. et arguit in quattuor termi
 nis Tertius modus ē qñ compositū pla signi
 ficat: simplex vō vniciū solū. vt mortale
 significat potens mori: immortale autē
 pla significat. qz negatō pōt ferri ad pos
 se vel ad mori. Tūc primo nō tm valet.
 sicut nō potens mori: vt dō. Secūdo tm
 valet sic potens nō mori: vt Adam ī sta
 tu innocentie. et fm hanc sic paralogiza
 tur. Omne immortale ē ppetuū: omne po
 tens nō mori est immortale: ergo potens
 nō mori ē ppetuū: discursus nō valet. qz
 maior nō est vera nisi de immortalī pmo
 supro: minor autē de immortalī secūdo mō
 supro. et ideo cōmittit fallacia equocatōis
 nis ppter variationē medij. Similiter
 possz argui de hō terminō incorruptibi.
 in hō tertio mō pnt pōi paralogismi qz
 unt rōe ampliatiois terminorum: vt subiciū
 in ppōe de pterito pōt sumi p his qz sūt
 vel fuerūt: et in ppōe de futuro p his qz
 sūt vel erūt: vt si arguat: Quicumqz sa
 nabatur sanus ē: laborās seu languēs sa
 nabatur: ergo languens sanus est. nam
 illa minor languens sanabatur ē distin
 guenda eo qz iste terminus languens pōt
 supponi p his qz nūc sūt languēs deno
 tando qz iste qz nūc ē languēs sanabatur
 et tūc discursus est vniuocus: sed minor

est falsa. Vel potest supponere pro illis quod fuerunt languentes: ut denotetur quod iste qui fuit languens sanabatur: et tunc minor est vera: sed discursus non valet: quia iste terminus in conclusione sumitur pro tempore praeteriti ratione illius verbi: est: et sic non sumitur eodem modo in praemissis et in conclusione. Et ideo committitur haec fallacia secundum hanc modum. Iste fuit distinguendus: videtur fuit cecus: cecus erit videns. **Utrum** fuit impossibile: impossibile erit verum: Loquens fuit mutus: mutus loquitur: et consimiles. Et ideo penes istum modum peccat sophista posito casu quod non fueris in ytaliam: hec tu non fuisti in italia est impossibile: hec tu non fuisti in italia sit vera: igitur aliquid verum sit impossibile. Iste est evidens iste erit cecus: igitur aliquid cecus erit videns. **Sor.** viuet: sor. erit mortuus: ergo aliquid mortuus viuet. **Conclusiones** tamen sophistarum sunt distinguende: ceterum secundum quod subiectum praeteritum sunt: et tunc sunt false: et non sequuntur ex praemissis cum terminum non supponatur pro eodem tempore in praemissis et in conclusione. vel praeteritum accipi pro his qui fuerunt quantum ad conclusiones de praeterito. vel pro his qui erunt quantum ad praepositiones de futuro: et tunc sunt discursus boni et conclusiones vere. **Ad haec** propositio aliquid verum fuit impossibile est vera subiecto accepto pro eo quod fuit verum: et est falsa subiecto accepto pro eo quod verum est. et sic de similibus. **Circa** quod notandum: quod isti paralogismi praeteritum ponuntur in primo modo huius fallacie et in tertio. vnde ille paralogismus: quicumque sanabatur: et ponitur ab auctore in primo modo: a philosopho in tertio. Spectat namque ad primum modum: quia licet illa dictio laborans non significet principaliter plura cum significat: tamen eam primo praesentia tempore. In tertio autem modo potest poni quod illa dictio simplex seu per se posita non co significat plura tempora: sed est posita: seu cum alijs dictioibus posita: ut pote ipsa posita cum verbo praeteriti temporis significat tempus praesens et praeteritum. **Est** autem co significare cum principali significato aliquid imitari: ut principale significatum de laborans est labor vel langor: et ultra hoc imitat certas differentias tem-

poris secundum exigentiam verbi cui addit. **Item** notandum quod in istis paralogismis quando est equiuocatio in medio quod ponitur in vtraque praemissarum: est distinguenda vtraque praemissarum: sed quando est equiuocatio in maiori extremitate solum debet distingui maior praeposition. et conclusio in qua ponitur maior extremitas: et quando est equiuocatio in minoribus debet distingui minor cum conditione.

Amphibologia. et.

Postquam auctor determinauit de fallacia equiuocationis quod sit secundum multiplex actualis dictio hic consequenter determinat de fallacia amphibologie que sit secundum multiplex actualis oratio. **Est** autem fallacia amphibologie idoneitas deceptiva pueniens ex vnitatem orationis secundum substantiam seu materiam et secundum modum praefendi seu secundum formam diuersa significantis. **Causa** apparentie est actualis vnitatem orationis cui videtur correspondere vnum significatum. **Causa** defectus est multiplicitas significatorum: et dicitur amphibologia ab amphi quod est dubium: et bole quod est sententia: quasi dubia sententia. **Huius** fallacie ponuntur ab Aristotile tres modi consimiles modus est equiuocatio. **Primus** modus est quando oratio vna actualiter significat plura eam primo: ut liber Aristotile. vno modo idem est quod liber factus ab Aristotile: et sic iste genitiuus Aristotile. costruitur cum illo nomen liber in habitudine cause efficietis: alio modo idem est quod liber possessus ab Aristotile. et sic iste genitiuus costruitur cum habitudine possessoris: et format sic paralogismum. **Quid** quid est Aristotile. possidet ab Aristotile. iste liber est Aristotile. ergo possidet ab Aristotile. vtraque praemissarum est duplex: nam mediū scilicet ens Aristotile. potest sumi pro re facta ab Aristotile. et sic maior est falsa: et minor vera. **Alio** modo potest sumi pro re possessa ab Aristotile. et sic maior est vera et minor falsa: sic illa oratio continet tacentem dicere est distinguenda: quia tacentem potest regi a dicere a parte anteriori in ratione superpositi: et est sensus: **Contingit** quod tacens dicat aliquid. vel potest regi a dicere a parte posteriori in ratione apppositi: et est sensus: **Contingit** vis

tere aliquem esse tacentem: sic potest distingui illa. Vellem pugnantem me capere: sensus enī est q̄ vellem q̄ inimici mei caperent me: vel q̄ ego caperez inimicos meos. ¶ Et notandum q̄ multiplicitas significatoꝝ eiusdem orōis que attenditur in hac fallacia puenire debz ex pte orationis seu compositionis terminoꝝ et nō ppter multiplicatē alicuius suozum terminoꝝ absolute: qz tunc non esset amphibologia: sed equiuoca: sicut illa: canis currit ē distinguenda ratione illius termini canis. ¶ Secundus modus huius fallacie ē quādo orō significans vnum proprie transmittit ad significandum aliud ratione alicuius similitudinis ibidem repte: vt litt⁹ arare trāsumitur ad operam perdere: et paralogisatur sic: Quicquid aratur: aratro scinditur: littus aratur qm̄ inuanum laboratur: ergo littus aratro scinditur. Non sequitur: qz littus arari significat ppe terrā scindi: trāsumptiue aut opus perdit. vñ hoc solet dici inuanum laborant: tā enī ille qui littus arat q̄ ille qui inuanum laborat opus perdit: si igitur aratur sumatur ppe maior est vera et minor falsa. ¶ Tertius modus hui⁹ fallacie est qm̄ orō per se sumpta tm̄ vnuz significat: cōposita vero plura. vt ista oratio: Asini sē significat tm̄ vnū: et qm̄ additur episcopi: vt dicendo asini sunt episcopi: plura significat: qz episcopi p̄t esse nominatiui casus plis numeri: vel genitiui singularis: et sic paralogizat: Quicquid sūt episcopi sunt homines: asini sunt episcopi: ergo asini sūt homines. Si enī ep̄i sit nominatiui casus: maior ē vera et minor falsa: si aut sit genitiui casus: maior ē falsa et minor vera. Si aut in maiori sit nominatiui casus et in minori genitiui: p̄missese sunt vere: sed discursus non valet: qz arguitur in quattuor terminis: qm̄ medium nō sumit eodē mō in p̄missis. Similiter ista oratio scit falsū seu falsuz scit: qz habet vnum sensum falsum. s. q̄ falsum est sciens aut scientiam habens. sed si addatur alteri potest haberi diuer

fos sensus: vt si dicatur: sortes intelligit et falsum scit. vnde est sensus q̄ falsum habet scientiam illius q̄ sortes habz scientiam de falso. Coincidit autē hec fallacia cū equiuocatōe: vt si dicat: altus hō fuit iustus: et ille nunq̄ fecit iusticiam: hec ē distinguenda: qz hoc p̄nomē ille p̄t esse demonstratiuū: et sic poterit secunda pars esse vera aliquo demonstrato q̄ nūq̄ fecit iusticiā. vel p̄t esse relatiuū: et tunc est falsa. Est autē hic tertius mod⁹ am⁹ amphibologie qz si ista orō Ille nunq̄ fecit iusticiā ponatur p̄ se: nulla alia orō p̄cederet nō possz habere nisi vnū sensū qz hoc p̄nomē ille non possit eē nisi demonstratiuū: qz nihil p̄cederet qd̄ referret. potest etiā ibi esse prim⁹ modus equiuocationis: qz illa orō Ille nūq̄ fecit iusticiam distinguenda est eo q̄ hoc p̄nomē ille potest esse demonstratiuū vel relatiuū.

Compositio. 77.

Postq̄ auctor determinauit de fallacijs i quibus ē multiplicitas actualis: hic confessequēter determinat de illis in q̄b⁹ est multiplicitas potētiālis. s. de compōne: diuisione et accentu: licet autē accētus fiat in dictionibus: et compō in orōnibus: et dictio sit prior orōis: sicut simplex cōpositio: prius tm̄ agit de compōe: qz paralogismi facti s̄m compōem efficaciores sūt ad decipiendum: et p̄ p̄ns ad finē sophistici q̄ ē apparatus sapia. Est autē compō p̄t h̄ sumit eoz q̄ d̄nt diuidi, falsa compositio. ¶ Fallacia x̄o compōis ē idoneitas s̄m materiā q̄ ē v̄a in sensu diuiso et falsa in sensu cōposito. Cā apparēt ē materialis identitas orōis rōne cuius creditur q̄ sicut ē vera i sensu diuiso q̄ etiā sit vera i sensu composito. Causa defectus est diuersitas significatoꝝ. Et notādū q̄ orō d̄ cōposita qm̄ p̄tes posite i orōe situant s̄m situm magis sibi debitū vt si determinatio determinet illud determinabile qd̄ magis ē apta determinare verbi gr̄a in hac orōe Quicquid viuūt s̄

est: si ly semp determinet illud. Xbū est quod est copula principalis erit sens⁹ cōposit⁹: et illa ppositō erit falsa. Si vero determinet illd verbum uiuit erit sens⁹ diuisus et ppo⁹ vera: et uarietas hor⁹ sē suum patet ex diuerso mō pferendi seu diuersa punctuatoe. sic hec orō sedentē possibile ē ambulare est cōposita si dictū subiciatur p se toto: qz p dicitur scz ille modus possibile competentius refertur ad totum dictum q̄ ad eius partem cuz sit eius determinatio. Si xō dictū subiciatur p pte sui erit diuisa: uarietas etiā hui⁹ modi sensuū patet ex diuersa pōlatione eius. Si enī pferatur continue erit composita: si xō discōtinue: puta facien do punctum ad sedentē erit diuisa.

Tertius fallacie sūt duo modi qui possunt assignari conformiter i hac fallacia et in fallacia diuisionis. Primus mod⁹ est ex eo q̄ aliquid p̄t attribui alteri coniunctim uel diuisim: ut in ppoē modali dictum p̄t supponere p se toto: uel p pte sui sic paralogisādo: Quemcūq; possibile ē ambulare: possibile ē ambulare: et sic ambulet: sedentē possibile ē ambulare: ergo possibile est q̄ sedens ambulet. Ad quod sciendū q̄ minor est duplex: quia si hoc dictū sedentē ambulare sup̄dat p se toto respectu illius p̄dicati possibile est: tūc ē de dicto et est falsa. Sensus est enī q̄ idem simul pōt esse sedens et ambulans. Et dicitur de dicto: qz ptes dicti designantur adinuicem uniri: scz sedere et ambulare. Consequentia etiā est falsa hoc modo: scz q̄ sedens ambulet. Si autē illud dictū supponat p parte sui tunc est diuisa de re: et ē va: quia sens⁹ est q̄ ille q̄ nunc ē sedens habet potestatem ambulandi: et sic bene sequit̄ conclusio vera. s. possibile ē ut sedēs ambulet. Si vero minor sumatur in sensu diuiso et conclusio in sensu composito cōmittit̄ fallacia arguendo a sensu diuiso ad sensum cōpositum: et dicit̄ hmoi ppo i sensu diuiso esse de re: qz talis propō equalet duabus categoricis: ita q̄ de eadez re uel psona enunciat̄ in vna categorica esse sedens: et in alia posse ambulare:

re: ut sortes ē sedens: et sortes habz potestatem ad ambulandum: non tamē ita q̄ sit simul sedens et ambulans: sic hec potest distingui. Non scribentem possibile ē scribere: s̄m hunc modum potest distingui ista: omne animal rationale et irrationale ē homo eo q̄ pōt esse de diiuncto subiecto uel diiunctiua. Si sit d̄ diiuncto subiecto ē compositio et falsa: qz tunc denotatur q̄ omne quod ē animal rationale uel irrationale sit homo: quod falsum ē: quia om̄s asinus et om̄s bos et uniuersaliter om̄ne animal ē rationale uel irrationale: et tamen nō om̄ne animal ē homo. Si autē sit diiunctiua ē diuisa et vera: hec enī est vera: Om̄ne animal rationale est homo: uel omne animal irrationale non est homo: quia altera est vera: scz prima. **S**ecundus modus hui⁹ fallacie puenit ex eo q̄ aliqua determinatio potest ferri ad diuersa: et sic paralogizatur: Quicumq; scit litteras, nunc didicit illas: sed iste scit litteras: ergo nunc didicit illas. Ad hoc dicendum q̄ maior ē duplex: quia hec determinatio potest determinare hoc uerbum didicit et sic ē composita et falsa: et sequit̄ conclusio falsa: uel potest determinare hoc uerbum scit: et sic est diuisa et vera: non sequit̄ conclusio: qz arguitur a sensu diuiso ad sensum compositum: Sic etiam pōt distingui illa: Quicquid uiuit semper est: ut p̄dictū est: sic etiam et ista distinguenda Om̄s disputans maliciose loquit̄: qz illud aduerbium pōt determinare uerbum uel participium. Si determinet uerbum est falsa: et ē sensus compositus. quia cū aduerbium sit magis natum determinare uerbum q̄ participiū: partes illius ordinant̄ magis in situ magis sibi debito. Si autē determinet participium est diuisa et vera: hoc etiam modo potest diuidi illa: Om̄nis facies aliquid inordinate agit.

Inusio est eorum. et c.

Profallacia cōpōis q̄ sit s̄m q̄ ptes i orōe posite ordināt̄ i situ magi debito i q̄. s. d̄ xitate finōis accipiūt. uel sit au. d̄ fallā d̄mō q̄ sit s̄z si

Tractatus De fallacia diuisionis.

tum partibus orationis minus debitum
Est autē diuisionis eorum que debent com-
poni falsa separatio. ¶ Fallacia autē di-
uisionis est idoneitas decipiendi proue-
niens ex eo q̄ oratio eadem fm materiā
et differens i cōm formam plura signifi-
cat. Causa apparentie est idētitas orati-
onis cum veritate sensus compositi rati-
one cuius creditur esse vera in sensu di-
uiso. Causa defectus est diuersitas signifi-
catorū oratiōis compositi et diuise. Huius
fallacie duo sūt modi cōformes modis fal-
lacie cōpositionis. Primus modus est
fm qd̄ aliquid p̄t attribui alteri coniun-
ctim vel diuisim: puta aliqua cōiunctio
pōt coniungere terminos vel ppōnes:
vt omne animal est rationale vel irratio-
nale: et sic paralogizatur: Omne animal ē ra-
tionale vel irrationale: sed nō est animal
rationale: ergo omne animal ē irrationale.
Maior ē duplex: qz illa cōiunctio diuisi-
ctiua vel p̄t cōiungere ppōnes: et sic pro-
positio illa diuisiua ē diuisa et falsa.
Sensus enī ē q̄ omne animal est rationa-
le vel omne animal est irrationale quoz
vtrunq̄ est falsum: et ex tali maiore be-
ne sequitur conclusio falsa. Si autē con-
iunctio coniungat inter terminos: sic pro-
positio illa ē de diuiso p̄dicato compo-
sita et vera: et tūc nō sequit̄ conclusio: sed
cōmittitur hec fallacia arguendo a sensu
composito ad diuisum. ¶ Et notādū
q̄ oratio dicit̄ composita qm̄ iunctō cō-
iungit inter terminos eo q̄ cōiunctio p̄-
mo ē cōiunctiua p̄tū orōis: et sic partes
ordinātur in situ magis debito sibi: qm̄
nō coniunctio cōiungit inter ppōnes dī-
orō diuisa. qz cōiunctio nō ē p̄mo cōiuncti-
ua p̄positionū s̄ ex cōsequēti et primo.
Hoc mō p̄nt distingui iste ppōnes duo ⁊
tria sunt quinq̄. Omne animal ē sanum
vel egrum: omnis linea ē curua vel recta:
omnis numerus ē par vel impar: omnis
substantia vel est corporea vel incorpo-
rea: et consimiles: que in sensu compo-
sito sunt vere: et in diuiso sunt false. hoc
etiam modo possunt iste distingui. Se-
dentem impossibile ē ambulare: album

impossibile ē esse nigrum: ⁊ sic de alijs.
¶ Secundus modus ē ex eo q̄ aliq̄ des-
terminatio pōt referri ad diuersa: vt tu
scis tm̄ tres hoīes currere: posito q̄ sex
currant: et tu scias tm̄ de tribus. Et sic
paralogizatur: Tu scis tantum tres hoī-
mines currere: sed quicquid scitur ē ve-
rum: ergo tantum tres homines currere est
verum. maior est duplex: qz hec dictō tā-
tū p̄t determinare hoc verbum currere
et sic ē diuisa et falsa: ⁊ ex illa bñ sequit̄
cōclusio falsa. Sensus enim eius ē q̄ tu
scis q̄ tm̄ tres hoīes currūt: quod ē fal-
sum per casum positum. vel potest de-
terminare hoc verbum scis: et tūc ē compo-
sita et vera. Sensus enī ē q̄ tm̄ habes
scientiam de cursu trium hominū: et tūc
non sequitur conclusio: sed cōmittitur
hec fallacia arguendo a sensu composito
ad sensum diuisum. qd̄ patet: qz illa
ctio tm̄ in maiori determinat illud
scis: qd̄ ē copula principalis: in oratiōe
nō hoc verbum currere.

Centus est recta. ⁊c.

Hic auctor determinat de falla-
cia accentus: et primo dētē-
minat quid sit accentus: dicens:
q̄ accentus ē recta lex vel regula ad ele-
uandū vel deprimidendū syllabam vni-
us cuiusq̄ dictionis. ¶ P̄mo quo notādū
q̄ accētus pōt sumi dupliciter: vno mō
p̄ eleuatione vel depreffione syllabe.
Alio modo p̄ regula exprimentē modū
talis eleuationis vel depreffionis: ⁊ hoc
secundo modo diffinitur ab auctore. Di-
citur autē accētus de accentu as qd̄ ē iux-
ta cātare: qz talis eleuatio vel depreffio
fit in prolatōne facta circa causatum
vel quasi in cātū. In platōne nanq̄ bre-
uium vel longarum est quidā cātus cuius
vna sepe eleuetur et alia deprimat̄: et
diuiditur accentus in acutum: grauem:
et circumflexum. Accentus acutus fit p̄
syllabe eleuationem. et dicitur acutus:
qz sicut corpus acutum mouet tactus fa-
ciliter pungendo sic talis accētus pene-
trat auditus syllas eleuādo: accētus gra-
uis fit p̄ syllabe depreffionē q̄ dī grauis ad

similitudinem corporis grauis q̄ tēdit de
orsu: circūflexus partium deprimit: et p̄
tūm eleuat. Consideratur quoq̄ accētus
a grāmatico et logico alr et alr. A gram
matico siquidem vt ē accētus syllē dicti
onis. A logico autē inquantū ad variati
onem accentus sequitur variatio signifi
cationis. Fallacia accentus ē idoneitas
deciptendi pueniens ex multiplicitate
dictōis eiusdem fm materiā: et diuerse
fm modum pferendi. Causa apparetie
est materialis vnitas dictōis ratione cu
ius videtur tm̄ habere vnum significatū
Causa defectus ē diuersitas significato
rum fm diuersos modos pferendi illi
dictōnis. ¶ Huius autē fallacie sūt duo
modi. Primus modus puenit ex eo q̄
aliq̄ dictio pōt regi diuerso accentu: et
fm hūc modum sic paralogisatur: Om
nis ara est in templo: stabulum porcorū
est ara: ergo stabulū porcorū ē i templo.
¶ Atq̄ pmissarum ē duplex: qz hec di
ctio ara quādo habet primā breuē signi
ficat stabulū porcorū: et qñ habet primā
longam significat altare: iuxta illū X̄sū:
Est ara porcorū: simul est t̄ ara deorum.
Si igitur illa dictio in pmissis sumatur
p stabulo porcorū: tūc maior est falsa: et
sic bene sequit̄ conclusio falsa. Si autē
in maiori sumatur p vno: et in minori p
reliquo: tūc pmissis sunt bene vere: sed n̄
sequitur conclusio: qz medium variatur
et cōmittitur hec fallacia. fm etiā hunc
modum sic paralogisatur: Quicq̄d ha
matur: hamo capitur: vinū amatur: ḡ vi
num hamo capitur: soluitur vt pcedēs.
¶ Illa enī dictio amo aliō significat sine a
spiratōne: et aliō cū aspiratōne: Ham si
ne aspiratōe significat diligere: cū aspi
ratōne autē p̄fices cum clauo curuo cape
¶ Variatio autē aspiratōis facit varietatez
accētus: qz syllā cum aspiratōne plata
magis eleuatur: cū ibi sit maior spiritus
emissio: sed sine aspiratōne plata magis
deprimitur. Scdm̄ etiā hūc modum po
test diuidi illa propositio: Justos viros
oportet pendere: Illa enī dictio p̄ scri
bi p e vel p a: Si scribitur per e: tūc aut

habet mediam longam: et sic ē infiniti
uus huius X̄bi pendo pendes: et tunc
significat penam pati siue suspendi. aut
habet mediam breuem: et sic est infiniti
uus huius X̄bi pendo pendis: et tunc si
gnificat penā inferre seu suspēdere. Si
X̄o scribatur p a: tunc est infinitiuus hu
ius verbi pando pādis: et significat ma
nifestare. Secundus mod⁹ puenit ex eo
q̄ aliq̄d p̄t esse dictio vel orō: vt b: tu es
qui es: et quies est req̄es: ergo tu es req̄
es. ¶ Atq̄ pmissarū est duplex: qz quies
pōt esse vna dictio vel plura: et fm hoc
habet diuersa significata: fm hūc etiam
est distinguenda Deus nihil facit inui
te: qz si inuite sit vna dictio: tūc ē vera.
Sensus enī ē q̄ d̄s nihil facit coactus.
¶ Ille enī dicitur inuitus aliquid agere q̄
aliq̄d agit illud vitare non valens. Si
autē in vite sunt due dictōes: tūc ē falsa.
cum deus pducatur vinum in vite. Similr
est hic distinguēda: Metuo longas no
ctes perenute lidia dormis. Metuo nam
q̄ potest esse vna dictio: et tunc signifi
cat idem q̄ timeo. Unde sens⁹ ē: Lidia
tu dormis: et ego metuo. i. timeo lōgas
noctes. vel sūt ibi due dictiones. s. me et
tuo: et ē sensus Lidia tu dormis lōgas
noctes me sponso tuo pereunte. v̄ sunt
ibi tres dictiones. s. me. et tu. et. o. et est
sensus O lidia tu dormis lōgas noctes
me pereunte.

Fallacia figure dictōis.

¶ Hic consequenter deter
minat aucto: de fallacia figu
re dictōis q̄ peccat fm mult^{is}
plex fantasticum seu apparens et nō exi
stens: vt dictum est in precedēti. Pro
culus declaratōne describit figurā p̄pe
dictam dicēs q̄ figura ē q̄ termino v̄ ter
minis clauditur: termino: vt circulus q̄
clauditur tribus lineis. ¶ Circa qd̄ no
tandū q̄ figura vno modo sumit̄ p sup
ficie terminata linealiter: et sic sumit̄ur
in proposito: et pertinet ad genus quātū
tatis: alio mō p ipā terminatione v̄ di
spositione q̄ntitat̄: et sic p̄tinet ad quar

Tractatus De fallacia figure dictionis.

tam speciem qualitatis: fm aut confor-
mitatem ad figuram ppe dictam que e
in rebus sumitur figura in dictionibus.
Sicut nanq; illud quod fit ad figurā al-
terius assimilatur ei fm apparentem su-
pficiem: sic fallacia figure dictōis ē ido-
neitas deceptiēdi pueniens ex apparen-
ti similitudine dictōis cum dictione sibi
in voce aut significatōe aut modo signi-
ficandi. *Causa* apparentie huius falla-
cie ē ptialis similitudo dictōis cum di-
ctione. *Causa* defectus est diuersitas ea-
rum seu similitudo per quod possūt ge-
neraliter solui sōphismata que sūt fm
hanc fallaciam ostēdendo scz aliquā di-
uersitatem inter significata vlnodos si-
gnificandi & accūa dictionū. Et ideo li-
cet aliq; modus arguēdi teneat in aliq;
bus dictionibus: nō tamen sequitur q; va-
leat in alijs q̄ vidētur eis similes ppter
huiusmodi diuersitatez. Huius fallacie
assignatur a p̄ho tres mōi quos recitat
auctor in fine huius capituli. Primus
modus ē qm masculinum interpretatur fe-
mininū: id ē ponitur vel accipit ac si de-
esset femininum vel neutrū: et sic pōt di-
ci de alijs dictionibus grāmaticalibus
Vñ hec fallacia sepe ducit ad soleocis-
mū: et hoc puenit aliqñ ex simili termi-
natione dictionum: vt si arguat: omnis
substantia ē bona: patriarcha ē substā-
tia: ergo patriarcha est bona: non sequit-
tur: qz patriarcha ē masculini generis &
ponitur ac si esset feminini generis: sed
bene sequeretur si loco huius nomis pa-
triarcha poneretur petra: vel aliud no-
men feminini generis. vñ bñ sequitur:
Om̄is substantia est bona: petra ē sub-
stantia: ergo petra ē bona. Vñ licet sit si-
milis terminatio hoz terminoz petra &
patriarcha nō tamē idē modus arguen-
di ratione diuersitatis generis ipsozum.
Potest etiā paralogizari fm hunc mo-
dum vbi non est similis terminatio dicti-
onum sic: omnis subia ē bona: lapis ē sb-
stantia: ergo lapis ē bona. hic ē appen-
tia non ex simili terminatōe dictionum:
sed quia lapis et petra sūt idē: sed nō se-

quitur: qz licet in his sit pueniētia signi-
ficatōis nō tamē generis. Secūd⁹ mo-
dus ē qm vnū pdicatū mutat in aliū seu
ponit p alio: vel spēs vnus pdicamēti
p alia spēs vt q̄cqd heri emisti hodie cōe
disti: crudū heri emisti: ergo hodie cru-
dū comedisti. Non sequitur: qz quicqd
significat rem suā p moduz substantie: et
crudū dicit rem suam & moduz qualita-
tis: et sic pceditur a re vnus p̄nti ad rē
alterius sumēdo qualitatē sub distribu-
tuo substantie. Unde iste mod⁹ sepe ac-
cipitur qm sub distributio alicuius ge-
neris sumitur aliqd ad aliud genus p̄ti-
ens: sicut quantumcūq; distributiuum
quantitatis cōtinue et quotiens discre-
te. quēdoq; xō ē p̄nti quādo: et vbi cūq;
qz p̄nti vbi. Sic qualecūq; ē distributū
qualitatis: et sic de alitatē sub distribu-
tū sūt nomina imposita. Itē h ē figura di-
ctionis Do tibi solū denariū: sed solum
denarium nō habeo: ergo do tibi quod
non habeo. nō sequitur: hic enī pcedit
a relatione ad substantiam: cum solū di-
cat relationem. Solū nāq; idē est q; nō
cū alio fm Aristo. 2. elencho. Alius au-
tē dicit relationem. Illa autē dictio qd dicit
subaz. Similit̄ hic: Aliq; dat cito equū
sed nō habet cito equū: ergo dat qd non
habet. Soluit vt pcedēs: qz pcedit a q̄-
litate ad subam. Cito enī dicit modum
actus siue qualitatem et quod substantis-
am. Talis igit̄ n̄ dat quod non habet:
sed quod habet. alio tamē mō seu vt nō
habet. Similit̄ h. Quāto scūq; digitos
heri habuisti: hodie habes: sed heri des-
cem habuisti: ergo hodie habes. P̄posi-
to casu q; vnū amiserit. Itē sequitur: qz
hec dictio quantos cūq; dicit quantita-
tem continuam: hec vero dictio decē di-
cit quantitatem discretam: & sic procedi-
tur a specie vnus pdicamenti ad alte-
ram speciem eiusdem. Tertius modus
est quando quale quid interpretatur hō
aliquid: id est quando nomen cōmune
ponitur ac si esset singulare: & econuer-
so: et in hoc sepe variatur suppositio: vt
si arguatur homo est species: ergo aliq;

homo est species: non sequit. Mutatur enim quale quod in hoc aliquid: et proceditur a simplici supposito ad personale: homo enim in ante supponit simpliciter pro natura communi. In consequente vero personaliter pro aliquo supposito illi nature. similiter hic: omnis homo animal in antecedente supponit confuse tantum immobiliter: in consequente vero supponit determinate pro aliquo supposito: et mutatur quale quid in hoc aliquid. Apparet autem quod tales parallogismi concludant eo quod quale quid: et homo aliquid videtur idem significare: tamen non concludunt: quod propter similem significationem duarum dictionum non sequit convenientiam earum in quolibet modo significandi. ¶ Et notandum quod non omnis variatio suppositiois causat fallaciam figure dictionis: tunc enim in demonstratōe potissima esset figura dictionis: sed tunc quando maxime fit hec fallacia quando arguitur a trino extante confuse tamen vel simpliciter ad eundem stantem determinate: quod est verum dummodo nulla sit variatio sine cathegrematis in antecedente positi. Unde hec non est figura dictionis: omnis homo est animal: ergo animal est homo. licet animal in ante supponeret confuse tamen et in consequente determinate: et hoc propter variationem illius signi omnis quod ponit in ante et non in consequente. Item notandum quod isti modi diversimode a diversis assignantur: sed de hoc parum est curandum. Non enim inconueniens est eundem parallogismum in diversis modis et in fallacijs assignari finem varias causas apparentie eiusdem: ut iste parallogismus homo est species: sortis homo: ergo sortis est species: pertinet ad hanc fallaciam in quantum est ibi causa apparentie ex similitudine dictionum. Spectat vero ad fallaciam accidentis in quantum ex identitate terminorum in tertio videtur esse identitas eorum inter se.

De fallacia accidentis

Accidens est. rē.

Postquam auctor determinauit de fallacijs in dictione que habent causam apparentie a parte vocis: hic consequenter determinat de fallacijs extra dictionem in quibus sumit causa apparentie a parte rei significate pro voce. Prius autem determinauit de fallacijs in dictione que extra dictionem: quod licet ordine nature res procedant dictiones: tamen non ingrediuntur disputatōes vocales nisi mediantibus dictionibus. Fallacie extra dictionem sunt septem: scilicet accidentis finem quid ad simpliciter: ignorantia elenchi: petitio principij: consequens non causa: plures interrogationes ut vna. Et primo agitur de fallacia accidentis que inter ceteras est valde efficax ad decipiendum. Per has enim non solum decipiuntur simplices sed etiam sapientes. ¶ Circa quod notandum quod accens non sumit hic putatur est vniuersum de quocumque predicabilibus: sed sumit prout est idem quod extraneum: quod scilicet in parte est idem cum aliquid: et in parte diuersum ab eorum sic omne predicabile de aliquo a quo est aliquid modo distinctum potest dici accens: et illud de quo predicatur dicitur res subiecta: et hoc modo non tamen inferiora accidunt superioribus sed etiam superiora inferioribus: licet sint de essentia inferiorum in quantum stant sub aliquo tertio attributo: quod repugnat inferioribus. Sic enim homo accidit forti cum quo est in parte idem putatur sumit pro suppositis: ut dicendo sortes est homo: et est in parte diuersum putatur sumit pro natura vniuersali cui attribuitur ista intentio species cuius est fundamentum: ut dicendo homo est species que in tertio repugnat inferioribus. ¶ Fallacia accens est idem deitas decipiendi pueniens ex partiali identitate accens cum re subiecta. Cuius apparentie est convenientia finem parte aliquorum duorum adinuicem: vel in aliquo tertio. Causa falsitatis est diuersitas eorum deitas. Sit hec fallacia finem Aristoteli. quando idem similiter fuerit assignatum in esse rei subiecte et accidenti: ut homo est species: sortes est homo ergo sortes est species. Hoc medium scilicet homo est accens: minor extremitas scilicet sortes est res

Tractatus De fallacia accidentis.

subiecta: maior. Non extremitas sed species est attributum: quod imponitur sibi inesse sicut inest homini. Secundum vero auctorem assignantur tres modi huius fallacie: primus modus est quasi aliquid attribuitur primo accipi in premissis: et postea attribuitur rei subiecte in conclusione: ut in exemplo prescripto. Item sic palogizatur: Socrates est individuus: homo est species: ergo homo est individuus. Non sequitur: quia non oportet quod quicquid inest accidenti a parte qua differt a re subiecta inest rei subiecte: sicut nec oportet quod omne quod inest predicato inest subiecto: et ideo licet intentio individui inest sortis: non tamen inest homini. Sicut omne esse est naturale: statua est esse: ergo statua est naturalis: non sequitur ut dicitur. Nullum enim artificiale est naturale. Vnde medium si tenet vniuersimiliter in premissis. Item sic Logosco coruscus: coruscus est veniens: ergo cognosco veniens: non sequitur licet cognosco cognoscat a me: non tamen sub illo attributo quod est venire. Secundus modus huius fallacie puenit ex partiali identitate aliquorum duorum in aliquo tertio: ut fortis est homo: plato est homo: ergo fortis est plato. Item homo est animal: equus est animal: ergo homo est equus. Sed non sequitur: si aliqui duo partialiter conueniant in aliquo tertio quod sunt simpliciter eadem inter se. Et si arguatur per aliam regulam: Quicumque vniuersum eidem sunt eadem inter se sunt eadem per quam tenet forma syllogismi perfecti. Respondet enim aquilinus doctorum Seco. 2. disti. 8. sen. quod illa regula intelligitur quod illa que sunt eadem vniuersum eidem sunt eadem inter se illa identitate que sunt eadem in tertio. Si autem inferatur quod sunt simpliciter eadem inter se committitur hec fallacia: intelligitur secundum guilielmum Ocham: Quando extrema vniuersum in tertio vniuersaliter sumpto. Tertius modus provenit quando ex aliquibus diuisim sumptis inferatur aliquod coniunctum: ut iste est albus et monachus: ergo est albus monachus. Non sequitur: quia in antecedente denotatur albedo inesse isti secundum se: et in consequente secundum suum habitum. Similiter iste casus patet: et est tuus: ergo est tuus patet.

Non valet consequentia. quia tuus in antecedente dicitur rem possessam: et in consequente inferatur pro re generante. Vnde licet predicta conueniant in aliquo tertio secundum partem: tamen secundum partem differunt. Non obseruatur etiam hinc forma syllogistica: quia medium ponitur in conclusione: et extremitates ponuntur a parte eiusdem extremi. Et si arguatur quod a diuisis ad coniuncta est bona consequentia ex secundo pyrrhonicis. Respondet deo quod illa regula est vera: dum tamen non predicentur aliqua sibi inuicem repugnancia: sed vnum sit potentiale respectu alterius. Non valet etiam consequentia: quando eorum que predicantur vltimum includitur in primo: ut iste est homo: et est animal: ergo est homo animal: Non sequitur. quia animal intelligitur in homine ex coniunctis etiam non licet inferre diuisa quando vnum est in subiecto per alterum et non per se. Unde non sequitur Iste est albus monachus: ergo est albus. et est monachus: quia albedo non inest tali subiecto secundum se sed ratione habitus. Non sequitur etiam: Iste est bonus faber: ergo est bonus: et est faber. quia bonitas non inest subiecto secundum se: sed secundum artificium. Item ex coniunctis non licet inferre diuisa quando vnum diminuitur a ratione alterius: ut iste est homo mortuus: ergo est homo: sed est ibi fallacia a secundum quid ad simpliciter. In alijs vero exemplis est fallacia accidentis. Posset etiam iste tertius modus reduci ad secundum: ponitur tamen ad maiorem expressionem. Et notandum quod parallogismi huius fallacie in pluribus possunt solui ostendendo quod non debite disponuntur premissae. In modo et in figura secundum regulas syllogismorum: ut dicit Ocham: Peccat enim secundum Scotum: ubi si propter deest identitatis medij in se: seu per comparationem ad extrema que in ipso vniuersum.

Equitur de fallacia a secundum quid ad simpliciter.

Ad cuius euidentiam notandū qd sic dictum ē in loco a toto in modo ad suaz prem triplex ē determinatio: Quedam est distrabens in qua sez ē oppositio in adiecto: qz determinatio addita repugnat suo determinabili: vt mortuus: hō enim mortuus non ē homo. Alia ē determinatio que partim diminuit de ratōe illius cui adiungit: licet ei si repugnet: vt opinabile. Alia ē determinatio tm̄ contrahens: vt album respectu hominis dictus: ergo simpliciter dicitur dictum sumptu sine addito: id est sine determinatione. Et intelligitur in pposito de determinatione diminuite vel distrabente. Dcū aut fm̄ quid est dictū sumptū cū tali determinatione arguendo igitur a dcō sup̄ to cū determinatione diminuite vel distrabente ad dictum simplex: et cōuerso fit hęc fallacia. Quādo aut ē determinatio tm̄ cōtrahens non ē locus sophistice sed dialecticus a pte in modo ad suū totum. **E**st ergo fallacia a fm̄ quid ad simpliciter idoneitas decipiēdi pueniens ex apparenti idoneitate dicti cōm̄ quid ad dictum simpliciter. Causa apparentie est conueniētia dicti fm̄ qd ad dictum simpliciter. Causa falsitatis ē diuersitas eozundem. Huius fallacie pōit auctor hīc quinqz modos. Primus ē arguēdo fm̄ determinationem distrabentem vel diminuentem rationē totius: vt iste est homo mortuus: ergo ē homo: qz mortuum distrabit rōem hominis. Similiter chimera est opinabilis: ergo chimera ē non sequitur: qz opinabile diminuit de esse chimere. Secundus modus fit fm̄ determinationem denominatē prem̄ integram: et hoc ē vgrū quādo ad determinationem ptis nō sequit̄ denominatio totius: vt ethyops est albus fm̄ dentes: ergo ē albus: licet em̄ homo habeat dentes albos: nō ppter hoc dicitur alb⁹. Quādo hō determinatio habet partes copis sibi determinatas: seu ad ei⁹ determinationem: sequitur denominatio totus nō cōmittitur hec fallacia. **U**n̄ bñ sequit̄ iste ē albus fm̄ om̄es vl̄ maiores

ptes corporis apparētes: ergo est albus. Iste ē finus scdm̄ nasum: ergo ē finus. Tertius modus fit arguendo cum de terminatione respectiua ad aliquid ex a trinfecum: vt diuitie nō sunt bone male vtenti: ergo non sunt bone in se. Quartus modus fit arguendo cū determinatiōne fm̄ locum: vt bonū ē mactare prem̄ interuallis: ergo bonū est mactare prem̄. Quintus modus fit arguendo cū determinatione fm̄ tempus: vt bonū ē ieiunare in quadragesima: ergo bonū ē ieiunare. Om̄es isti syllogismi possunt solui negando consequentiam: qz ex dicto fm̄ quid non sequitur dictum simpliciter. Cōmittitur etiā hec fallacia arguendo a dicto simpliciter ad dictum fm̄ quid: cum sit eadem causa apparēti vtrobiqz: vt ē homo: ergo ē homo mortuus: nō sequitur: vt patet ex pcedentibus.

Lechus est syllogis⁹.

Postq̄ auctor determinauit de fallacia ad fm̄ quid ad simpliciter: hīc agit consequenter de fallacia ignozante elenchi. Circa qd̄ p̄mittit qd̄ sit elenchus: dicens qd̄ elenchus ē syllogismus p̄tadictionis vni⁹ et eiusdē nō nomis tm̄: nec rei tm̄: s; rei et nominis: nō synonymi sed eiusdem ex his que data sūt de necesse nō cōnumerato qd̄ erat in principio ad vniuersale fm̄ idem: similiter et in eodē tempore. Ubi sciendum qd̄ elenchus dicitur syllogismus cōtradictionis: id ē syllogismus concludens cōtradictorium positioni respondentis. Et ponitur syllogismus tanq̄ genus et contradictionis sicut dicitur: et hoc ad dñiam syllogismi non cōtradictoris positioni respondentis. Unde ex syllogismo et contradictione q̄st̄ ex materiali et formali constituitur elenchus: et ponitur vnius et eiusdem sez subiecti et pdicati nō nominis tantū: nec rei tm̄ sed rei et nominis simul: non synonymi: que p̄tente ponuntur ratione et syllogismi et contradictionis: tam em̄ ad syllogismum q̄ ad contradictionē exigit̄: qd̄ nomē sit vnum et res vna: et qz nomen

non sit synonymum. Dicuntur autem nomina synonyma: que significant eandem rem secundum diversas eius proprietates. Unde non est hic contradictio. Marcus currit: tullius non currit: cum non sit ibi evidens affirmatio et negatio eiusdem de eodem: nec huiusmodi canis est latrabilis: quidam canis non est latrabilis ratione equivocacionis illius nominis canis. Per predicta remouentur fallacie in diuisione: inde non sunt verus elenchus: sed tantum apparens: et ponitur ex his que data sunt de necessitate ratione syllogismi in quo debet esse necessaria illatio conclusionis ex premissis per quod remouentur a vero elencho paralogismi fallacie accidentis et ceteri in quibus non est necessaria consequentia ratione etiam syllogismi in quo premissa debent differre a conclusione: et esse notiores ipsa: ponitur vero non connumerato quod erat in principio: per quod remouetur petitio principij ubi idem predicatur per seipsum. Alie autem pericule ponuntur in diffinitione elenchi ratione contradictionis: sed ad idem: secundum idem similiter et in eodem tempore. Insuper notandum quod ignorantia elenchi potest capi dupliciter: uno modo generaliter per ignorantiam cuiuscumque pericule diffinitionis elenchi: et sic fallacia ignorantie elenchi est communis ad omnes fallacias. Alio modo specialiter per ignorantiam alicuius que tuor dictionum que ponuntur in diffinitione elenchi: quia sunt formaliores quam alie que ponuntur in diffinitione elenchi ratione contradictionis que est formale. Non capit in hac fallacia ex ignorantia illius pericule contradictionis que est affirmatio et negatio eiusdem de eodem: quia ad hanc fallaciam requiritur quod sit apparens contradictio. Si autem illa conditio deesset: non esset apparens contradictio cum ipsa requiratur tam ad contradictionem veram quam apparentem. Est ergo fallacia ignorantie elenchi idoneitas decipiendi: pueniens ex apparenti idoneitate contradictionis incomplete ad contradictionem completam. Causa apparentie est puenientia apparentis contradictionis ad veram con-

tradictionem. Causa defectus est diuersitas earumdem. Huius fallacie sunt que tuor modi secundum defectum que tuor conditionum predictarum. Primus modus peccat contra illam periculam ad idem: ut duo sunt duplum ad unum: et non sunt duplum ad tria: ergo sunt duplum et non duplum: non sequitur: quia duplum non comparatur ad idem in vtraque premissarum. Secundus modus peccat contra illam periculam secundum idem: ut hoc est duplum isti secundum longitudinem: et non est duplum ei secundum latitudinem: ergo est duplum et non duplum. Tertio sequitur: quia duplum non sumit secundum idem sed secundum diuersa. Tertius modus peccat contra hanc periculam similiter: ut homo est spes: nullus homo est spes: ergo idem est spes et non species: non sequitur: quia iste terminus homo non sumitur similiter in premissis: quia in maiori sumitur per naturam communi: in minori vero per suppositis. Quartus modus peccat contra illam periculam in eodem tempore: ut plato legit die lune et non die martis: ergo legit et non legit. Non sequitur quia non est ibi affirmatio et negatio per eodem tempore. Differt autem hec fallacia a fallacia secundum quid ad simpliciter: quia ibi fit processus ab vno dicto secundum sumpto ad vnum dictum sumptum simpliciter: ut hoc est duplum secundum longitudinem: ergo est duplum: hic vero fit processus a relationibus dictis secundum quod ad duo dicta sumpta simpliciter: ut hoc est duplum secundum longitudinem: et non est duplum secundum latitudinem: ergo est duplum et non duplum: hinc est quod fallacia a secundum quid ad simpliciter precedit hanc fallaciam: sicut vnum est prius duobus. Item differunt: quia in fallacia a secundum quod simpliciter infertur vna pars contradictionis: ut comedere carnem est malum feliciter: ergo est malum. Hic autem concluditur contradictoria: ut comedere carnes est malum feliciter: et non est malum sano: ergo est malum et non malum.

Et tere. 22.

Hic consequenter determinat auctor de fallacia petitio-

nis principij. Sit autem hec fallacia quando idem accipitur ad probandum seipsum: seu quando probatur ignotum per ignotius: vel eque ignotum. Licet autem hec fallacia possit dici petitio principij vel eius quod est in principio: petitio tamen principij proprie fit auctorem est quando idem sub eodem nomine sumitur ad probandum seipsum: ut homo currit: ergo homo currit. Et in hoc nulla est fallacia: cum ibi nulla sit apparentia: quia idem non habet veritatem probandi seipsum: petitio vero eius quod erat in principio est quando idem sub diuersis nominibus sumitur ad probandum seipsum. Dicitur autem principium principale propositum: quod quis intendit probare: scilicet conclusio: quam ergo idem probat per seipsum: vel agnotum per ignotum: vel eque ignotum: tunc dicitur esse petitio principij vel petitio eius quod est in principio: quia talis opponens videtur petere quod sibi concedatur principium: id est principale propositum: scilicet conclusio quam debet probare: vel id quod est in principio: scilicet aliquid quod includitur in conclusione propter identitatem cum ipsa: vel quia per ipsam potest probari: sicut ignotius per magis ignotum: sicut aliquos non principium in propositum sumitur pro antecedente: et sic opponens quando probat ignotum per eque ignotum petit id quod est in principio: quia videtur petere conclusionem sibi concedi: quam diuinitus continetur in premissis quam tamen probare deberet. Ille etiam qui respondet tali opponenti potest rationabiliter petere probationem antecedentis.

Fallacia petitionis principij est idoneitas decipiendi pueniens ex apparenti diuersitate conclusionis a premissis. Causa apparentie est apparenis diuersitas antecedentis et consequentis cum necessitate consequentie. Cuius enim consequens appareat esse diuersum ab antecedente et consequentia sit necessaria apparet argumentum esse bonum. Causa defectus est identitas eorum. Petitio autem hoc quod est in principio quinq; modis. Primus modus est quando diffinitum petitur in diffinitione: et e conuerso. ut animal rationale currit: ergo homo currit: ans est eque dubius: sicut et consequens.

Secundus modus est quando particulare petitur in vniuersali: ut ofus homo currit: ergo sortes currit. Tertius modus est quando vniuersale petitur in particulari: ut sortes currit: plato currit: et sic de alijs: ergo ofus homo currit.

Quartus modus est quando coniunctis petitur in diuisum: ut medicina est sanis: medicina est egrum: ergo medicina est sanis et egrum. Quintus modus est quando vniuersale petitur in alio: ut sortes est pater platonis: ergo plato filius est sortis. In omnibus his est petitio principij: quia ans est eque ignotum sicut consequens. In istis palogismis non peccant propter defectum illationis: quia consequentia est bona: sed propter defectum probationis. Sic ergo in istis argumentis possum esse loci dialectici si antecedens sit notius in se vel in ordine ad respondentem quam consequens. Si vero antecedens sit eque ignotum vel minus notum quam consequens erit petitio principij: ut tactum est in loco a diffinitione ad diffinitum. Hoc etiam potest declarari arguendo ab vniuersali ad singulare: ut omnis homo est grammaticus: ergo sortes est grammaticus. Multis enim ista est ignotior: Omnis homo est grammaticus: quam ista sortes est grammaticus: in illis est petitio principij nisi preceperit sententiam eandem. Illi autem cui vniuersalis est nota et non singularis non est petitio principij arguendo ab vniuersali ad singularem. Scienti enim quod omnis mula est sterilis non est petitio principij talis illationis: omnis mula est sterilis: ergo hec mula est sterilis.

Secundum consequens

Postquam auctor determinauit de fallacia petitionis principij hic consequenter determinat de fallacia consequentis: pro quo notandum quid sit antecedens: quid consequens et consequentia: vide capitulo conuersionum.

Fallacia consequentis est idoneitas decipiendi pueniens ex convenientia antecedentis cum consequente. Sit namque hec fallacia secundum Aristotilem eo quod credimus consequentia

conuerti que non conuertitur. Credim⁹ enim q^d sicut cōsequens sequitur ad antecedens: sic antecedens sequitur ad consequens: et sic de consequente facim⁹ aⁿs. Et ideo hec fallacia dicitur fallacia cōsequentis: licet autē in ipa arguatur a negatione antecedentis ad negationē consequentis. qz tamē illa negatio antecedentis se habet vt consequens ad negationem consequentis: vt non homo ē cōsequēs ad nō animal. ideo de consequente fit ibi antecedens. Causa apparētie in hac fallacia est apparēs identitas cōsequentis cum antecedente. Causa falsitatis est diuersitas eorū. Huius fallacie ponit auctor tres mōs: quorum duo vltimi possunt ad primūz reduci: qui habet duas ptes. Fit enī vno mō arguendo a destructione antecedētis ad destructōez consequentis: vt si homo est animal est: ergo si homo non ē animal non ē: nō sequitur: licet nanqz sit bona argumentatio a positione antecedentis ad positionem consequētis: non tamē a destructiōe antecedētis ad destructiōez consequentis. qz aⁿs se habet vt inferius: cōsequens nō vt superius. A destructiōe autē inferiorum non sequit^r superiorū destructiō: qz p^t remanere in alijs inferioribus. Fit etiā hic modus arguendo a positione consequentis ad positionē antecedentis: vt si pluit terra ē madida: ergo si terra est madida pluit: nō sequitur: licet nanqz a destructiōe consequentis ad destructiōem antecedentis sit bona consequētia: non tamē a positione: quia ad positionem superiorum nō sequitur positio inferiorum. Secundus modus puenit arguendo ab insufficienti numero singulariū: vt fortes ē aīal: et eōuerso plato ē aīal et e^oz sic d^o singul^r: q^d oīs hō est animal et eōuerso: non sequitur: qz licet sufficiēter enumerant singulares illius vniuersalis omnis homo est animal: non tamē istius: omne animal est homo quod tamē designatur per hoc quod dicitur et eōuerso. Tercius modus sollet assignari a cōmuniter accidentibus.

Ubi notandum q^d quedam sunt cōmunit^r niter accidentia que semper se consequuntur: et a talibus sumitur locus dialecticus. Quedam vero aliquando se subsequunt: et aliquando non: et de his est iⁿ proposito: vt iste est conceptus ergo est adultus: non sequitur: quia licet aliquādo se concomitetur: non tamen semper. Fit etiam hec fallacia arguendo a propositione habente plures causas veritatis ad illam que habet vnicam: vt cesar non est iustus: ergo est iniustus. qz nā qz est consequens ad secundam. Unde illa propositio non est iustus habet duas causas veritatis. Potest enim eē vera: vel quia cesar non est iustus: sed non habet iusticiam. Hec autē cesar est iniustus vnicam habz causam veritatis: ponit enim cesarem esse sed iniustum. Et generaliter fit hec fallacia quom^oqz cōsequens ponitur loco antecedentis: vt si dicitur Aliquis homo ē albus: ergo omne animal est homo. Sequitur enim eōuerso et p^r conuersionem p^r accidens. Fit etiam hec fallacia arguendo a termino stante determinate ad eundez stantem confuse et distributive: vt tu ignoras aliquam ppositionem: ergo tu nescis aliquam ppositionem. Sequitur enim eōuerso. Est autē vt ait Arist. psequens pars antecedentis. qz vbi curz ē dispositio ppositionum in figura si fit ibi fallacia consequentis: erit etiā fallacia antecedentis: sed non eōuerso. Unde hec fallacia consequentis: omnis homo est animal: omnis asinus est animal: q^d omnis asinus est homo. qz vtraqz premissarum sequitur ex conclusione: sed nō eōuerso. Est etiam fallacia antecedentis vt patet per premissa. Coincidit etiam hec fallacia aliquando cum figura dictiōis vt potest patere.

Equitur de fallacia fm

non causam. Ad cuius evidentiam notandum q^d duplex ē syllogismus: scz ostensiuus et ad impossibile. Syllogismus ostensiuus ē ille: in quo vna conclusio vera tantuz inferitur ex p^r

missus: ita q̄ ibi est stat⁹: nec fit regressus sup̄ aliam pmissarum: vt hic omnis hō ē aīal: sortes ē hō: ergo sortes est aīal. ¶ Syllogismus ad impossibile est quādo aliq̄s syllogistice ducit ad alī quā cōclusionē falsā seu impossibiles: et ex interemptōe illius impossibilis fit regressus ad interimendū aliquā pmissarū ita q̄ ibi sūt duo pcessus et due cōclusiones: vt si querat: Est ne homo asinus? quo cōcesso arguit cōtra: nullus asinus est aīal rōnale: sed hō ē asinus p̄ te: ergo hō nō ē aīal rōnale. Cōclusio ē falsa ergo aliq̄ pmissarū: nō maior: q̄ minor. ¶ Sciēdū vterius q̄ cā dī ppō que p̄ se vel cū alia facit ad interimendū cōclusionem. ¶ Per oppositū hō nō causa ē ppō que sumit cū pmissis inferentibus p̄clusionē: que tamē nihil facit ad illationē cōclusionis. ¶ Fallacia fm nō cām vt causā ē idoneitas decipiēdi pueniēs ex eo q̄ nō causa credit esse cā. Fit aut̄ hec fallacia sp̄ in syllogismo ad impossibile. ¶ Cū rō ē: q̄ hec fallacia comittit q̄n ex falsitate cōclusionis fit regressus ad interimendū aliquā pmissarū q̄ nō erat cā falsitatis cōclusionis. ¶ Talis aut̄ regressus fit tm̄ in syllogismo ad impossibile: vt si querat: est ne sortes hō? quo cōcesso arguit cōtra: nullus asinus ē aīal rōnale: sed hō ē asinus: sortes ē hō: ergo hō nō est aīal rōnale: sed hoc ē impossibile: ergo sortes nō ē hō. In hac argumētatōe est nō cā vt cā: q̄ ex interemptōe cōclusionis interimūt illa ppō sortes ē homo que apparet esse cā impossibilitatis cōclusionis: et nō ē cā cū sine ip̄a sequat̄ cōclusio impossibilis. Cā apparet̄ in hac fallacia ē cōueniētia illi⁹ ppōis q̄ non ē causa in subiecto v̄l p̄dicato: cū aliq̄ pmissa q̄ ē cā p̄pter quā credit̄ deceptus q̄ tm̄ opetur ad illationē cōclusionis q̄ alia. Cā falsitatis ē diuersitas eorū. Ex p̄dictis patet q̄ hec fallacia nō comittitur in hoc syllogismo: omne aīal ē asinus: omnis hō ē aīal: sol ē in canero: ergo omnis hō ē asinus. Cōclusio ē falsa: q̄ illa pmissa: sol ē in canero: illa em̄ ppō nō cō-

uenit in subo vel p̄dicato cū alijs pmissis et sic nō est ibi cā apparet̄ hō fallacie.

Propositio plures. 27.

Postq̄ auctor determinauit de fallacia fm nō cām vt cām hic cōsequēter determinat de fallacia fm ples interrogatōes vt vna: q̄ hō interrogatō et ppō cōponit̄ ex eis dē termis p̄ncipalib⁹: nō ad declarandū qd̄ sit interrogatio ples p̄mittit qd̄ sit p̄positio ples: dicit̄ q̄ ppō ples ē illa in qua plā p̄dicatur de vno: vt sortes currit et disputat: vel vnū de plib⁹: vt sortes et plato currit: vel plā de pluribus: vt sortes currit et plato disputat. ¶ dicit̄ ppō ples: q̄ ibi designatur plures cōpositiones p̄dicati cū subiecto. ppō hō vna dī in qua vnū p̄dicat̄ de vno: siue illud sit vnū numero: vt sortes ē sortes: v̄l vnū sp̄: vt sortes ē hō: vel vnū gener⁹: vt sortes ē aīal: siue vnū analogia: vt substantia ē ens: et q̄nq̄ ponitur ples d̄ces ex quib⁹ fit vnū: sicut ex determinatōe et determinabili: vt hō ē aīal rōnale: et sic dicit̄ ē de ppōe: sic dicit̄ dū ē de interrogatōe q̄ dī interrogatio inquit̄ sumit̄ cū signo interrogatōis. ¶ Quēdā ē enī interrogatio plures in q̄ plā interrogant̄ de vno: vel vnū de pluribus: v̄l plura s̄ plurib⁹: et qdā ē interrogatio vna in qua vnū interrogat̄ de vno. ¶ Pōt̄ etā interrogatio ples fieri duplī: vno⁹ fm significata tm̄: vt dicit̄ do: vtrū oīs canis currit: et talis causat̄ equocationē. ¶ Alio mō fm voces et significata simul: et de hac est ī p̄posito. ¶ Fallacia fm plures interrogatōes vt vna ē idoneitas decipiēdi pueniens ex pueniētia interrogatōis plures ad interrogatōnē vnā p̄pter quam videt̄ eē vna interrogatio: et iō dat̄ vnica r̄nsio. Cā app̄ntie ē app̄rēs vnitas interrogatōis q̄ tm̄ ex v̄itate ē ples. Cā defectus ē pl̄alitas interrogatōis illius q̄ videt̄ eē vna. ¶ Vnū fallacie sūt duo mōi. ¶ Prīm⁹ mod⁹ est q̄n plā in singlari numero subiciunt̄ vel p̄dicant̄: vt de mīato sorte et brunello. Si queras: ē ne hic et hic: si dicat̄ hic: sic q̄ brunellus est

homo: si dicatur non: tunc potuit inferri: ergo fortes non est homo. Respondens ergo non debet dare unam rationem ad interrogacionem plures: sed debet dare duas rationes dicendo h. s. fortes est homo: ille vero fortis bellus non est homo. Secundus modus est quodammodo plura subiunguntur vel predicantur ut in plurimorum: ut si gratia. Sunt enim mel et fel dulcia vel amara. si dicatur quod sunt dulcia: ergo fel est dulce. si dicatur quod sunt amara: ergo amarum est mel. Talis itaque non bene respondet: quod dat unam responsionem ad plures interrogaciones. Circa quod notandum quod licet quando respondens ad plures interrogaciones dat unam responsionem affirmatiue dicitur vere ad inconuenientes: ut patet ex precedenti. Si tamen in casu proposito et conuincibilibus det tamen unam responsionem negatiue ducitur solum apparere ad inconueniens. Si enim dicatur mel et fel non sunt amara non vere inferitur: sed tamen apparet: ergo mel non est amarum: et fel non est amarum: sed est fallacia consequentis.

Explicunt fallacie: Includunt suppositiones.

Quaeque dicuntur. etc.

Quia logicus habet considerare de termino: ideo auctor in hoc ultimo tractatu determinat de quodam proprietate termini quod est suppositio quae multum confert ad cognoscendum unitatem propositionum. Ad cuius evidentiam permittit quodam ambula de. quod carum quod dicitur quodam dicitur cum complexione: ut homo currit: quodam sine complexione: ut homo per se. Circa quod notandum quod haec diuisio habet ponit ad sciendum quod termini supponuntur et quod non. Solum namque termini incomplexi supponuntur: non autem termini complexi: quod patet ex definitione suppositio. Est enim suppositio acceptio termini substantiuum per aliquo. His autem terminis substantiuus est incomplexus: hoc autem est verum de terminis: de quibus hic intenuit auctor. que est de terminis significatiue sumptis per illis vicibus quae ex impone significat. Loquendo autem de suppositio materiali non supponuntur solum termini incomplexi: sed etiam termini

complexi. Est autem suppositio materialis: quando terminus supponit per se vel sibi simili in voce vel in scripto: ut sic terminus homo est dictio dissillaba: ly homo ibi supponit discrete et materialiter per illo termino homo vel sibi simili. Si vero dicatur: omnis homo est dictio dissillaba: homo supponet confuse et distributiuum et materialiter per qualibet tali dictione: iuxta illud: Dictio quecumque fuerit tibi materialis: Est neuter magis indeclinabile nomen. Materialiter enim supponere potest terminus complexi: ut homo albus est ordo imperfecta: His homo currit est pro categorica: sic etiam potest supponere non solum substantiuum sed etiam adiectiuum: nec solum dictioes categorice sed etiam sint categorice: quidam est signum particulare: omnis homo est totum in quantitate. In hac propositione omnis homo supponit materialiter et determinate per illo complexo: vel sibi simili: voces enim aliquos vero ly omnis supponit discrete: et sic de vocibus materialiter suppositis: de quibus nota ea quae dicta sunt capitulo de quantitate propositionum.

Declarat ulterius au. quod est terminus di. quod terminus ut in proposito sumit est vox significans velle vel predicare ad vniuersam in categoricam quod non significat res vniuersales vel particulares sed dispoes rerum significat enim terminos supra quos cadunt tenere velle vel particulariter. Est autem significatio termini ut huiusmodi rei per voces ad placitum representato: cum quod omnes res sit vniuersal vel particularis oportet dictioes non significantes velle vel predicare nihil significare: et sic non erunt termini: ut huiusmodi sumitur terminus. Dicitur autem ad placitum ad vniuersam significatio naturalis: sicut passiones in anima nostra erunt naturalis significat res quae sunt similitudines de quibus significatio non intendit auctor.

Deinde dicit auctor quod suppositionum quae dicitur fit per nomen substantiuum: alia per nomen adiectiuum. Substantiuum autem nomen prope dicitur supponere: quod significat per modum per se sicut adiectiuum vero et verba dicitur copulare: adiectiuum quod est quod significat per modum adiacentis seu alteri inherenti. Verba autem quae sunt nota vniuersis predicati cum subo: large enim

in libro primo

2° p^o

f. 2. 7

f. 11°

sumendo suppoem adiectiua possent dici
supponere: maxime qm snt substantiua in
neutro genere.

Premissis his pambulis diffinit au-
cto: suppoem dicēs q suppo ē acceptio
termini substantiui p aliquo: id ē p re si-
gnificā p ipm: siue sit ens in anima: siue
extra animā: siue significatū principale:
siue minus principale: vt hō p accipi p
natura humana: vel pro eius suppositi.
Et differūt suppo et significatio fm ipz:
q: significatio ē voc: s; suppo ē ppetas ter-
mini cōpositi ex voce et significatōe. Est
aut acceptio ipius termini p aliquo: et
sic significatio est pō: suppo. Alr dnt
fm aliqs: q: significatio solū extenditur
ad rē ad quā significandā terminū impo-
nit: s; suppo nō solū extēdit ad rez que
p terminū significat: sed etiā ad supposi-
ta cōtenta sub re illa: vt hō significat na-
turā humanā: p rē tū supponere p natu-
ra et p suppositis q ab aliquo dicūt res
nature: licet aut pō: auctore terminū sup-
ponat: et in ppōe et extra ppōem: non
tū fm Scham et ei? sequaces ponētes
dntiam inter suppoem et significatōe:
q: suppo ē acceptio termini in ppōe pro
aliq vel p aliq. Significatio vō ē ter-
mini et in ppōe et extra ppōem qz for-
te opinio ē verior. **D**einde diffinit
aucto: copulationē vl. q copulatio ē ac-
ceptio termini adiectiui p aliq: id ē pro
re significata p illū terminū adiectiuuz:
qd ponit ad dntiam syncathegoremātū
q nō significat rez s; earū dispositōnes.
Diuidit cōsequēter aucto: suppoem in
cōem et discretā. Suppo cōis ē q fit per
terminū cōem: vt hō vel aīal. Suppo
discreta ē q fit p terminū discretū: vt sor-
tes currit. vel p terminū cōem cū prono-
mīe demonstratio: vt iste hō currit: ly hō
suppoit discrete rōe pnomis demonstra-
tiui sibi addit: tale nāqs pnomē p pro-
prio nomie ponit: et certā psonā signifi-
cat. **E**t scēdū q frustra addit signum
vlē termino discreto: qz tal terminū non
est distribubil qn nō dicat qditatē plib?
cōicabilē. **S**i grāf de illa propōe hec

herba crescit in orto meo: et de similib?
quō supponit herba: dicit au. q suppo
nit discrete. **E**t si arguat q tunc erit
falsa. Respondeo q de xitate simonis:
seu in sensu quē facit ē falsa: tamē in sen-
su in quo fit ē vera. p hāc intelligit her-
ba eiusdē spēi cū ista crescit in orto meo:
q est vera.

Deinde diuidit aucto: suppoem cōez
in nālē et accntalē. Suppo naturalē ē ac-
ceptio termini cōis pro oibus a quibus
aptus nar? ē picipari: vt hō p se sum-
tus p accipi p oīib? q fuerūt sūt et erūt
Et dicit natural? qz nō cōuenit termino
p aliq sibi additū: et iō termin? de natu-
ra sua habet talē suppoem. **E**t notan-
dū q hec suppo nō habet locū apd illos
q ponūt terminū tm supponere in ppō-
sitiōe. Suppositio accntalē ē acceptio ter-
mini cōis p eis pro qbus exigit adiuu-
ctū: vt hō ē suppoit tm pro pntib? rōne
xvi pntis rps. hō fuit nō soluz p accipi
p pntib? s; etiā pro pterit: hō erit pro
futur: sic i illa propōe aīal ē gen? : aīal
nō suppoit pro suppositis: qz illō p dīca-
m sibi adiuctū nō cōpetit suppositis s; qdā
tati aīal i cōi: et iō nō suppoit psonalit:
s; simplr. In ista vō propōe: aīal come-
dit: ly aīal nō suppoit pro qditate. qz aīas
litas in cōi nec bibit nec comedit: s; sup-
ponit psonalit: qz p dīcatū adiuctū cōpe-
tit indiuiduis aīal. **S**patōes enī sūt sin-
gulariū. **A**lteri? suppo accntalis diui-
dit in simplicē et psonales. Suppo sim-
plex ē acceptio termini cōis p re vli signi-
ficā p ipm: vt hō ē spēs vlē gen?. **I**ste
termin? hō suppoit p nā humanā in cōi q
est ei? pncipale significatū et nō p aliq suppo-
sito illi? nature: Sic etiā supponit sub-
iecta sciarū: vt ens in qntuz ens ē subm
metaphice: syllog? ē subm logice: nō ē
aliqs pncipalis syls ē subm logice: s; syls
in cōi **E**t dīr hec suppo simplex: qz
termin? sic supponēs ponit p re vli. sim-
plicē enī aliq idē ē q vlr fm phum in
pmo de gnātōe. **P**ersonalis suppo ē
acceptio termini cōis p suis iferiorib? q dī-
pōat: qz indiuiduū suppo m i sba rōabf

idem ē q̄ p̄sona. Est enī p̄sona s̄m Bo-
 etiū rōnalis nature indiuidua subia . et
 s̄m Ricardū: persona ē intelligibilis na-
 ture incoicabil' centia. Illa igit' suppo-
 i qua tenet termin⁹ p̄ suppositis vel indi-
 uiduis d̄r p̄sonalis nō q̄ oīa indiuidua
 sint p̄sone. Sola enī indiuidua rational'
 nature sūt p̄sone: alia x̄o nequa q̄: s̄z de-
 noiat' p̄sonal' a noīe indiuidui nature p̄-
 fectōis. Personalīū supponū alia deter-
 minata: alia cōfusa. Suppo determinata
 ē quā habet termin⁹ cōis indetermi-
 nate sumptus: vel cū signo p̄ticulari q̄n vi-
 delicet t̄ngit descendere ad determinata
 supposita p̄ ppōem d̄iunctā: vt hō cur-
 rit: ergo sortes currit vel plato currit: et
 sic de alijs. Et dicit' determinata: qz licet
 ille termin⁹ hō supponat seu possit acci-
 pi p̄ oīi hoīe: t̄n reduciē locutio vera p̄
 vno determinato supposito. An dicit' au-
 ctor q̄ aliū ē supponere et aliū reddere
 locutionē verā p̄ aliquo. An ad verita-
 tem illi⁹ sufficit q̄ p̄dicatū cōueniat sub-
 iecto p̄ vno solo supposito. Quis tamē
 oēs singulares sūt vere: vt hō est risibil'
 et hoc nō formal' s̄z material'. Subiecti
 igit' ppōis p̄ticularis vel indefinite sup-
 ponit determinate: dū t̄n accipiat nō tā-
 tū p̄ ei⁹ principali significato: s̄z p̄ indi-
 uiduo ei⁹: qd̄ dico p̄pter subiecta aliaz
 ppōnū: hō ē dignissima creaturaz. Ro-
 sa ē pulcherrim⁹ flos floz: color ē veruz
 oīm visus: et sic de silibus q̄ nō suppo-
 nūt p̄sonal' p̄ indiuiduis: s̄z simplr pro
 principali significato. p̄dicata etiā ppo-
 sitionū p̄ticulariū et indefinite affirma-
 tiuarū in q̄b' nō ponit' aliq̄ dictō negati-
 onē imp̄tās vel syncategorema confu-
 dēs supponūt determinate. Suppo cō-
 fusa ē acceptio termini cōis p̄ oīm⁹ su-
 te suppositis seu p̄ multis: et d̄r cōfusa
 id ē indeterminate: qz termin⁹ sic suppo-
 nēs nō determinat ad aliq̄d suoz suppo-
 sitoꝝ. Suppositionū cōfusarū alia cō-
 fusa et immobilis: q̄ d̄r confusa t̄m. Sup-
 positio confusa et distributua ē acceptō
 termi⁹ cōis p̄ oībuz suis suppositis vt in

diuiduis. et dicit' mobilis qz p̄t fieri de-
 scensus sub terminō sic sumpto ad singla-
 ria p̄ ppōez copulatiua: vt omnis homo
 currit: ly homo suppoit cōfuse et mobilis:
 qz hō seq̄tur: ergo sortes currit: pla. cur-
 rit: et sic de alijs. Hoc mō supponit om-
 nis terminus cōis inmediate sequēs si-
 gnū vniuersale affirmatiuū nisi aliū im-
 pediat: vt si p̄poneretur negatio signo:
 vel aliū h̄mōs. Termin⁹ etiā sequēs in-
 mediate negationē infinitantē: suppoit
 confuse et distributue: vt nō hō currit:
 si ly nō sumat infinitatē ly hō suppoit
 confuse et distributue. Negatio aut' ne-
 gans cadens sup copulā p̄ncipalem p̄-
 positionis distribuit nō solū subiectum:
 sed etiā p̄dicatū: vt nullus hō ē asin⁹
 tā hō q̄ asin⁹ supponit cōfuse et distribu-
 tiue nisi aliū syncategorema impediat
 vt nōnullus hō ē asinus. Termini etiā
 includētes negationē cōfundūt et distri-
 buūt terminos supra quos cadūt: vt ali-
 ud differēs diuersū et cōsiles: vt sor. dif-
 fert ab homīe: ly homīe distribuit. idgo
 ip̄a ē falsa: qz differt a seip̄o. huiusmodi
 sūt Termini cōceptiui: et nomia compati-
 ui et suplatiui gradus et aduerbia simill
 tudinis s̄m quorundam opinionē. Sup-
 positio cōfusa immobilis seu cōfusa t̄m est
 q̄n termin⁹ sumit' p̄ aliq̄b' ei⁹ suppositis:
 nō t̄n p̄t fieri descensus ad illa: et hō mō
 s̄m Sco. xij. di. p̄. sen. supponit etiaz p̄-
 dicatū vlis affirmatiue: vt oīs hō ē aīal:
 An nō seq̄tur: q̄ oīs hō ē hō aīal: et s̄b-
 iectū exclusiue affirmatiue: qz equalet vni-
 uersali de terminis trāsuppositis: vt illa: t̄m
 aīal ē hō: equalet istī: oīs hō ē aīal:
 hoc mō etiā supponit termin⁹ supra quē
 cadunt duo signa distributua: vt sortes
 differt ab oīm homīe: et hoc p̄ illā regu-
 lā logicariū. Quicqd̄ mobilitat immobilis
 aratū: mobilitat mobilitatum: vt in ista
 Sortes differt ab hoīe: ly hoīe suppoit
 confuse et mobilitat. Si aut' addat aliū
 signū: vt dicēdo: sor. differt ab oīm hoīe
 supponit cōfuse et immobiliter. Sic etiaz
 supponit termin⁹ seq̄ns x̄bū significās
 actū aīe interiorē: vt sortes appetit vni

Ibidem

vel etiā actum sensus exterioris. Terminus etiā sequens aduerbiū numerale: vt bis comedi panē. **¶** Parū? r rome vēditur piper. hoc etiā mō supponit iste terminus homo in hac ppositione: Ab initio mōi sp fuit hō. **¶** An nō sequit: ergo aliquis homo semp fuit ab initio mōi di: sed ē fallacia consequētis. Sequitur enī eōuerso: licet autē predicta appareant eē vera: auctor tamē ponit p̄dicatum vniuersis affirmatiue supponere simplr de suppone cōfusa immobili parū curās r ad hoc adducit aliquas rōes.

Circa quod notandū q̄ suppositio sumplex et confusa tñ seu immobilis differūt quia i suppone simplici terminus supponit p natura absolute sumpta nō habet respectu ad supposita indeterminate tamē. **¶** An licet termin⁹ sic suppoēs possit dici supponere simplici: vt ponit auctor: nō tamē ita p̄p̄e: et p hoc possēt e rōnes solui. Aliq̄ etiā dicitur: vt **¶** Echam et eius sequaces: q̄ i suppoē cōfusa tñ: licet nō possit fieri descensus p ppōem copulatiuam vel disiunctiuam. **¶** An tamē pōt fieri p ppōem de disuncto extremo vt omnis hō est animal: licet enī nō seq̄tur: ergo omnis homo est animal: vl omnis homo est homo animal: vl omnis hō est hō animal: vel hō animal: r sic de alijs. Est etiā suppo cōfusa et immobilis quando signū vniuersale tenet collectivē: vt qñ additur termino numerali i plurali: vt dicendo: omnes apli sunt duodecim: non enī seq̄tur: ergo petrus ē duodecim sed designatur q̄ petrus et Johānes cū ceteris simul sumptis sunt duodecim.

De suppositione relatiuorum:

ampliationib⁹: restrictionibus: appellatōibus et distributōibus aliq̄ breuiter dicā: et p̄mo de relatiuis. Est autē duplex relatiuū: quod dā ē relatiuū logicale: de quo dcm ē in p̄dicamēto ad aliqd. Aliud ē grāmaticale qd ē rei ante late recordatiuum: vt sortes currit q̄ disputat: hoc relatiuum

qui facit recordationem de sorte qui est res ante lata: et de huiusmōi relatiuis ē p̄ns intentio. **¶** Relatiuoz autē quedāz sūt relatiua subbe: r qdā relatiua accētis. Dicitur hō relatiua substantie nō q̄ so las subas referāt. **¶** Hō enī tñ referūt substantias: s; etiā accidētia: vt hoc relatiuū qui pōt referre subiectionē: vt sor. cur. qui disputat: et p̄t referre accidēs: vt color qui est in pariete videt ab oculo: sed relatiua substantie dicitur illa q̄ referunt sua añcedētia vt quid: seu p modus pstantis. Relatiuuz autē accētis est quod refert suū añs p modū denominatōis: vt sortes ē albus: r talē plato. **¶** Relatiuoz autē subie quedā sūt relatiua idētittatis et quedā diuersitatis. **¶** Relatiua idētittatis dñr q̄ supponunt p eisdem in numero p qbus supponūt illa q̄ añtia: vt sor. currit et ille disputat. Relatiua hō diuersitatis supponūt p alio ab eo q̄ referūt: vt sortes currit: et ali⁹ disputat: hō relatiuū ali⁹ refert sortē: r supponit p̄o alio a sorte. Sens⁹ enī ē q̄ ali⁹ homo a sorte puta plato disputat. **¶** Ex p̄dictis patet q̄ maior est certitudo p relatiuum idētittatis q̄ p suū añs positū loco relatiui. vñ si dicat hō currit: hō disputat: dubiū ē: vtz de eodē homie dicat vl non: s; cū dicit homo currit r ille disputat: certū ē q̄ de eodē dicit: cū relatiuū idētittatis suppoat p eodē i numero p q̄ supponit suū añs: hoc autē ē vtz de relatiuo nō possessiō. Relatiuū enī idētittatis possessiū nō supponit p suo añte: s; p aliquo possesso cū re significata p suū añtecedēs: vt dicit: hō vendit libz suū r ly suū nō suppoit p hoīe: s; p libro suo scz eius.

Circa predicta posset dubitari

de illa propōe: Mulier q̄ damnauit saluauit: et cōsimilib⁹: qz ly que nō supponit p eadē muliere in numero: cū **¶** Euatū erit causa dānatōis: Maria hō saluauit. Ad hoc dicit vno mō q̄ hec ē relatio simplex: qz ly que refert naturā non suppositū. **¶** Illud autē qd dicebat de relatiuo idētittatis intelligit vbi ē relatio p̄so

nalis: quoniam vicia relatio refert suppositum vel
 indiuiduum. Aliter potest dici quod tales pro-
 positiones sunt inproprie: nec sicut de virtute
 finis: sed de bonitate intellectus. vnde
 per illam propositionem intelligitur quod mulier eius
 de specie cui illa que nos dicitur fuit causa
 nostre salutis. Relatiuorum identitatis
 quedam sunt reciproca: et quedam non reciproca.
 Relatiua reciproca sunt illa que deno-
 tant reflexionem seu reditum actus vel pas-
 sionis in illum a quo egreditur vel in rem pos-
 sessam ab eo: ut sui sibi se a se: cum suo pos-
 sessiuo. vnde talia possunt indifferenter poni in
 eadem categorica cum suo ante vel in alia.
 Unde sicut huius dicitur Petrus studet et di-
 liget se: ita bene dicitur Petrus diligit se.
 Relatiua vero non reciproca non designant
 talem reflexionem. nec possunt capi in eadem
 categorica cum suo antecedente: ut sortes
 currit: et Petrus videt illum. Et notan-
 dum quod omne pronomen relatiuum est relatiuum
 identitatis et nullum diuersitatis: ut suus
 ipse sui ille. Omne etiam pronomen relatiuum
 est relatiuum substantie: et nullum accidentis.
 Relatiuorum autem accidentium quedam sunt nomina
 ut talis qualis tantus quantus: quedam
 aduerbia: ut taliter qualiter toties quo-
 tiens. Item huiusmodi relatiuorum quedam
 sunt identitatis et quedam diuersitatis.
 Relatiuum identitatis in accidentibus est
 quod refert idem accidens non in numero
 sed in specie et pro eodem supponit: ut sor-
 tes est albus et talis est Plato. Albedo enim
 eadem non in numero sed in specie inest sorti et
 Platoni. Relatiuum autem diuersitatis in acci-
 dentibus est quod refert idem accidens in specie
 et pro accidente diuerso in specie suppo-
 nit: ut sortes est albus: et aliteriusmodi
 est Plato. Item relatiuorum accidentium
 quedam sunt relatiua qualitatis: ut talis qua-
 lis: Quedam quantitatis continue: ut tan-
 tus quantus: et quedam discrete: ut tot
 quot.

¶ Hinc ampliatio et restrictio opponitur: id ad planiorum ipsorum euidentiam
 de his simul perscrutabor. Restrictio est
 coartatio termini communis a maiori sup-
 positione ad minorem: ut cum dicitur ho-

mo albus currit: hoc adiectiuum albus
 restringit ad standum pro albis tantum.
 Dico autem termini communis: quod terminus
 singularis non potest restringi cuius non conueni-
 niat pluribus. Ampliatio est extensio
 termini communis a minori suppositione
 ad maiorem: ut homo currit: non solum iste
 terminus homo supponit pro his qui sunt:
 sed etiam pro his qui erunt. De am-
 pliatione ponuntur quinque regule. Prima
 est quod terminus positus a parte ante re-
 spectu verbi vel participij preteriti tem-
 poris ampliatur ad supponendum pro
 eo quod est vel fuit: ut puer fuit senex: se-
 sus est: quod ille qui est vel fuit puer fuit se-
 nex. viuum est mortuum: id est illud quod est
 vel fuit viuum est mortuum. Secunda
 regula est quod terminus positus a parte ante
 respectu verbi vel participij futuri tem-
 poris ampliatur ad standum pro eo quod est
 vel erit: ut senex erit puer: id est ille qui
 est senex erit puer. Antichristus est gene-
 randus: id est qui est vel erit antichristus
 est generandus. Tertia regula est: quod
 subiectum propositionis modalis in sensu di-
 uiso ampliatur ad supponendum pro eo
 quod est vel potest esse. Unde suppositio
 quod deus nihil crearet: adhuc ista est vera:
 Creans necessario est deus. Et si argua-
 tur quod conuertens eius est falsa: sed de-
 necessario est creans: Dico quod non querti-
 tur in illam sed in istam: Illud quod ne-
 cessario est deus creans est vel potest esse
 creans. Sic illa: sedentem possibile est
 ambulare: in sensu diuiso designat quod il-
 le qui est vel potest esse sedens potest am-
 bulare: non sic in sensu composito: quia
 tunc predicatum denotatur in esse subiecto
 sub propria forma accepto: et tunc sensus
 illius propositionis est: quod illa propositio sedens am-
 bulat potest esse vera: et patet quod in isto sen-
 su est falsa. Quarta regula est quod termi-
 nus constructus cum vobis vel participijs
 actuum anime interiorum significantibus
 ampliatur ad supponendum pro eo quod est
 vel fuit vel potest esse: vel potest imaginari esse
 vel beatitudo a me desiderata. Quinta
 regula est quod terminus positus a parte ante

re respectu nominum terminatorum in
bilevel in turum ampliatur ad supponē
dum p eo quod ē vel fr esse: vt homo ē
amabilis vel amaturus.

Circa restrictiones notan-
dum q restrictio fit multis modis. Vno
modo p verbum. Terminus enī suppo
nēs vel apponens verbo presentis tem
poris restringitur ad supponendum p
his qui sunt nisi in illa ppositione pona
tur aliquis terminus ampliatus: vt si
ponatur pncipium pteriti vel futuri tē
poris. vel aliquis alius terminus ampli
atius: p dicitur vero sequens verbis
pteriti temporis restringitur ad pteritum
ips. Sequens aut verbum futuri restri
gitur ad futurum tempus. Itē termin⁹
minus communis additus cōmuniōri p
appositionem restringit terminum ma
gis cōmunem ad supponendum p sup
positis termini minus cōmunis: vt ani
mal homo: vel animal rationale: vel hō
sotes currit. Fit etiam restrictio p illaz
implicationem quā: vt omnis homo qui
est albus currit. Vbi sciendum q dōm
Scorum. xj. di. pmi sen. Ista distinguit
in sensu composito vel in sensu diuiso.
In sensu enī composito fit restrictio p il
lam implicationem qui est. quia ille ter
minus homo determinatur ad significā
dum solum p hominibus albis. An sē
sus ē q omnis ille homo qui ē alb⁹ cur
rit: non sic est in sensu diuiso. In illo nā
q sensu intelliguntur ibi due cathegori
cerin quarum vna asseritur esse albū de
omni homine: et in alia esse currentem.
Unde sensus est q omnis homo ē alb⁹
et omnis homo currit. Fit etiam p adie
ctiuum: siue sit nomen: siue pncipium:
vt homo prudens recte dicitur qd sit agē
dum. Et intelligitur hic non tantum de
adiectiuis grammaticalibus que decli
nantur p tres articulos: vel p tres vari
as voces: sed etiam de his que significāt
aliquid adiacere illi cum quo construū
tur: que licet sunt substantiua: possunt ta
men sumi adiectiue fm logicos et theo

logos: vt omnis homo pater habet filiū
Omnis homo sacerdos debet celebra
re missam: ly homo restringitur ad pci
se su, ponendum p illis quibus inest pa
ternitas vel sacerdotium. Intelligit eti
am hoc de terminis non distrabēdo: qz
termini distrabentes vt mortuū vel co
ruptum non restringunt significatum il
lius cui additur sed tollunt. Homo enī
mortuus non est homo: vt dicitur est in
pcedentibus. Si etiam adiectiuum fit
masculini generis restringit substantiū
ad mares: vt homo albus currit. Si ve
ro sit feminini generis: restringit ad fe
minas: vt homo alba currit. Ex dī
ctis patet q signum vniuersale adueni
ens termino communi restricto non di
stribuit ipm nisi p his ad que coartatur
vt omnis homo albus mouetur: hō dī
stribuitur homo nisi p his quibus inest
albedo.

Appellatio fm quosdam

est acceptio termini cōmunis p supposi
tis actu existentibus. Et differt a suppo
sitione sicut inferius a suo superiori. Sup
positio enī est acceptio termini nō soluz
p suppositis actu existentibus: sed etiaz
in potentia. Suppositio etiā nō solū est
acceptio termini cōis p suppositis: sed
etiam pro natura cōmūi. Appella
ta etiam dicuntur supposita actu existen
tia. Appellatur enim seu nominatur p
prie quod est: et non quod non est: hinc
est q appellatio dicitur acceptio termi
ni pro suppositis existentibus: fm alios
vero appellatō est acceptio termini pro
suo formali significato, quod denotatur
adiacere vel non adiacere suo determi
nabili. Cuius ratio potest esse: quia de
nominatiuis habent appellatiōē ab ab
stractis ipas formas importantibus: vt
aliquid dicitur album ab albedine. An
de appellatio hoc modo sumpta prope
conuenit denominatiuis siue adiectiuis
Et sicut ampliatio conuenienti⁹ est a p
te subiecti: sic appellatio conuenit p dī
cato.

De appellatōne sic accep-
ta ponunt aliq̄ regule: Quarū p̄ma est:
q̄ p̄dicatum sequens verbum p̄teritū tē-
poris appellat suam formam p̄ tempe-
p̄terito: vt sanum fuit egrum. Ande tē-
sus est quod est vel fuit sanum: aliquan-
do fuit egrum. Subiectum aut̄ istius p̄-
positionis non appellat sed ampliatur.
Ad veritatem namq̄ huius non requi-
ritur q̄ hec aliquando fuerit vera Sa-
num est egrum: sed requiritur q̄ hec fu-
erit vera: hoc est egrum demonstrato il-
lo p̄ quo supponit subiectum. Ex his in-
fertur ab istis q̄ hec consequentia non
valet de veritate sermonis: Carnes co-
ctas tu emisti: ergo tu emisti carnes co-
ctas: q̄ posito casu q̄ tu heri emisti car-
nes crudas: et hodie sint coctae: tunc illa
est vera Carnes coctas tu emisti: quia
subiectum non appellat suam formam:
sed sufficit ponere loco subiecti pronō-
men demonstrans illud pro quo ipsum
subiectum supponit et ampliatur ad sup-
ponendum p̄ illis que sunt vel fuerunt
coctae disiunctiue: et sufficit q̄ vna pars
sit vera.

Secunda regula talis est q̄
p̄dicatum sequens verbum futuri tem-
poris appellat suam formam pro tempo-
re futuro. Ex quo sequitur q̄ hec est cō-
cedenda album erit quando non erit al-
bum. Sensus enim est q̄ illud quod est
vel erit album erit in aliquo tempore in
quo sibi non erit albedo.
Similiter dicendum est de illis p̄uer
erit quādo non erit p̄uer: itē Virgo erit
quando non erit virgo: et sic de consimi-
libus.

Tercia regula talis est q̄ di-
ctiones sequentes verba vel p̄cipia si-
gnificantia actus anime interiores ap-
pellant suas formas non autem dictōes
talia verba p̄cedentes. Ande ista est cō-
cedenda Deum trinum et vnum. cogno-
uit Aristotiles: non autem ista Aristo-

tilis cognouit deum trinum et vnum.
Sensus enim potest esse q̄ Aristotiles
cognouit deum qui est trinus et vnus:
licet non cognouerit eum sub tali ratio-
ne: sed sub ratione p̄mi motoris vel en-
tis infiniti. Sensus autem est q̄ Aristo-
tilis non cognouit deum esse trinum in
p̄sonis cum vnitate essentie: sicut dicen-
dum est de ista: Venientem cognosco: li-
cet non cognosco venientem. Alie re-
gule possunt poni de appositionibus de
quibus breuitati studens sup̄sedeo: tuz
quia iste appositiones non sunt multuz
vitate apud doctores theologos q̄ non
semper loquuntur proprie. Ande in ex-
positione eorum non est attendenda p̄-
prietas sermonis: sed intentio et proces-
sus eorum.

Distributō est multiplica-
tio termini communis per signum vni-
uersale facta: vt omnis homo currit: ite
terminus homo distribuitur pro quoli-
bet suo inferiori per hoc signuz omnis.
Signozum autem vniuersalium alia s̄-
distributiva substantie: que scilicet di-
stribuunt res se habentes per modum
substantie sue sint de genere substantie
sive de generibus accidentium: vt om-
nis nullus: et sic de alijs. Sicut eniz di-
citur: omnis homo: ita potest dici om-
nis albedo vel nigredo. Alia vero di-
stribuunt res se habentes per moduz ac-
cidentis vel inherētis: et horuz que-
dā sunt distributiva qualitatis: vt qua-
lisq̄: qualiscumq̄: alia quantitatis con-
tinue: vt quātuscūq̄ et quantuscq̄. Alia
quantitatis discrete: vt quotquot quot-
q̄: et sic de alijs.

Signozuz autē distributiuo-
rum substantie quedam sunt distributi-
ua partium integralium: vt totus: que-
dam partium subiectiuarum: vt omnis:
nullus.

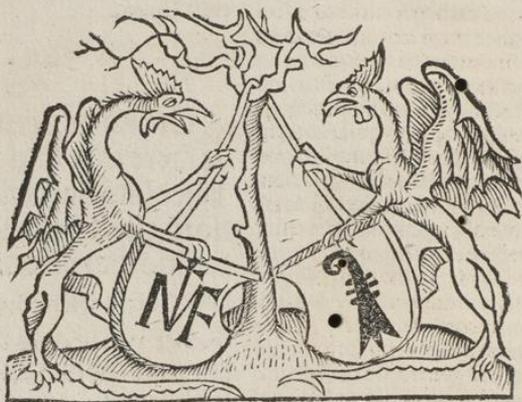
Signozum vero distributi-
uarum partium quedam sunt distributi-
ua duozum: vt vterq̄ neuter.

Alia plurium: vt quilibet quicūq;. 7c.
Et notanduz q̄ signis vniuersalibus
 correspondēt signa particularia: vt quidā
 et aliquis correspondent illis signis om-
 nibus: quilibet et nullus. Sed alter 7 ali-
 quis correspondēt istis vterq; 7 neuter.
 Aliqualis autē correspondet illis signis
 qualiscūq; vel quasilibet. Sed aliquā-
 tus correspondet istis quantuscūq; et
 quantuslibet. Aliquorūdo correspondet
 ad illa quotquot 7 quocūq;. Quomō
 autē omnis habeat sumi distributive 7 col-
 lectiue: et totus cathegorematicē 7 sin-
 cathegorematicē dictū est capitulo d̄ q̄n-
 titate propositionum. q̄ 7o signa ponū-
 tur esse dispositio nes subiecti Sciendū
 est q̄ duplex est dispositio subiecti: que-
 dam enī est dispositio eius qd̄ ē subiectū
 vt album nigrum: que dicūtur dispōnes
 subiecti absolute: et hoc mō signa non
 sunt dispositiones subiectiuoz. Alia est
 dispositio subiecti in quantum subiectus
 suūitur in ordine et respectu ad predi-
 catum: et hoc mō signa sunt dispositōes
 subiecti. **M**otandum insuper q̄ illud
 signum omnis potest distribue. 7c. termi-
 num cōmunem se sequētem pro singul-
 generum: vel pro generibus singulorū.
Unde dicunt quidam q̄ illa propositio
 Omne animal fuit in archa Noe: est fal-
 sa pro singulis generum: quia nō omnia
 indiuidua cuiuslib; speciei siue generis
 animalū ibidē fuerunt: Sed ē vera pro
 generib; singulor; q̄: de quolibet gene-
 re animalū fuit ibi aliquod indiuiduū.
Posset etiā verificari illa ppositio p sin-
 gulis generū cū animal ampliē ad p̄e-
 ritū tēpus rōne illi; verbi fuit: sic intelli-
 gendo q̄ omne indiuiduū animal qd̄ fuit
 tempore diluuij fuit in archa Noe. 7c. po-
 nitur etia; qdam distributio accōmoda:
 quādo vics fit tñ distributō respect; sin-
 gulariū que notātur in 7bo vel p̄cipio
 vel alioz a se: vt celū tegit omnia: que sc; 7c.
 regūtur: vel illa deus creauit omnia que
 sc; 7c. creata sūt: vel omnia alia a se. Et dici-
 tur accōmoda: id ē alijs a se accōmoda-
 ta, vel diciť accōmoda: q̄ talis distribu-

tio p̄pe loquendo non debetur termino
 sic se habenti: sed est ei accōmodata ex
 cōmuni vsu loquendi. sic a quibusdā ex-
 ponitur illa. Deus vult oēs homines sal-
 uos fieri: illos vics q̄ saluabūtur. Aliter
 ponitur a doctore subtili circa finem pri-
 mi sententiarum: q̄ deus vult omnes ho-
 mines saluos fieri quātum est ex pre sui
 et voluntate sua ante: p̄ q̄ro dedit eis do-
 na naturalia et leges ratiōnis 7 adiuto-
 ria sufficientia ad salutem: cuius salutē
 nos participes efficiat iesus saluator: se-
 culi: Amen.

Finis.

Eximij ac peritissimi artū
 ac sacre theologie Magistri
 Nicolai Borbelli ordiis mi-
 norū preclarissima logice ex-
 positio: parua quidem volu-
 mine: maxima vero doctri-
 ne copiositate, quod opus si-
 cut ceteris logice volumini-
 buū est emēda tius: ita profe-
 cto om̄ibus logice libris vo-
 lētibus in dialectica: et preci-
 pue fm doctrinam doctoris
 subtilis erudiri est vtilius.
 Impressum Basilee per
 Michaelē furter: Anno do-
 mini, M, CCC, xciiij.

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUSSELDORF

Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 8

TIFFEN® Color Control Patches © The Tiffen Company, 2007

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black
Light Blue	Light Cyan	Light Green	Light Yellow	Light Red	Light Magenta	White	Light Gray	Light Black
Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	Dark Gray	Black

TIFFEN® Gray Scale © The Tiffen Company, 2007

A	1	2	3	4	5	6	M	8	9	10	11	12	13	14	15	B	17	18	19
		R	G	B			W				K			C	Y		M		
		Red	Green	Blue			White				Black			Cyan	Yellow		Magenta		